68
13 E
20

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

1525

IOANNIS ANTONII PANDOSII COSENTINI PHI LOSOPHI et Theologi Accutiſſimi queſtiones ſuper duodecim libros Methaphiſice Ariſtotelis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EM.

Digitized by Google

Ad Ampliſſimum ac maxime Reuerendum Nicolaum S.R.E. Diaconum Cardinalem Rodulphum Ioannes Antonius Pandoſius Familiaris fęlicitatem.

QVum ſape mecum ampliſſime Antiſtes uoluerim, propriuſq̧ auribus hauſerim, omnes fere ad unum utriuſq̧ fortune de tam miſerrima huiuſce uite conditione cõqueri: atq̧ oĩum ſua ſorte contẽtũ eſſe neminem. Non potui non ingemere: unaq̧ cũ aliis pene confundi: ac de humane ſpe felicitatis: que ſola mortales alit, procul abire: deq̧ fortitudinis arce deiici. Sed rurſus admirãti: heroas ſollicito turbari metu: diuites eque ſemp egere, ac inopes: alioſq̧ deniq̧ aliis detineri conficiq̧ curis: incredibile mihi inceſſit deſyderiũ ſcrutãdi, ſi Qua iaceret in hoc anxio terrarũ orbe felicitas: & ubi recte ea ſita ſit. Et licet homo interior in hac tanq̃ externa patria nunq̃: ſi ad uiuum (ut dicitur) omnia ſunt reſecanda: plane quieſcat, niſi carnis mole: fragiliq̧ carcere exutus, ſuam in originẽ celeſtẽ: priſtinã natalẽ redeat: eiq̧ dei gloria fulgeat. Omnia.n.natura, ut ſcrutator nature diligentiſſimus inquit Ariſtoteles: inqeta ſunt: donec ſuam repetant originem. Tamen hic etiam: ut pingui agatur minerua: tranquillo animo uiuere poſſumus: ſi a ceteris rebus. Que uane ſunt: communeſq̧ cũ animãtibus pronis: uentriq̧ obedientibus ad celeſtium ſpeculationem: ueritatiſq̧. Que ut cicero ait: & eo prior Ariſtoteles homini ꝓpria eſt, ita transferimur: rapimurq̧, ut cum diis immortalibus cõmertiũ habere: nectare, ambroſiaq̧ frui uideamur. Hec ego cũ lactantio ſentio uno: & tñ ab oĩbus fere diſſentio philoſophãtibus. Dum.n.ꝑcurrerẽ: ut fit, cõſulerẽq̧ ſuper hoc grauiſſimũ authorũ cetum uarias philoſophorũ opiniones de ſumma ueraq̧ hominis felicitate notãtẽ, inter legẽdũ obuiã mihi facti ſunt, hinc Ariſtippus, qui in uoluptate corporis ſummũ hoĩs bonum locãdũ cẽſuit, Epicurus, qui in uoluptate animi, ꝫ alii aliter dicãt, Diodorus, Qui in priuatione doloris: Dinomachus, Qui hõeſtatẽ cũ uoluptate iũxit. Hos ego fateor qdẽ ſentẽtia fuiſſe de hac re diuerſos eoſdẽq̧ tñ eo ſimul ſtultiores fuiſſe: quo magis a ueritate alieni fuere brutiſq̧ ꝓpriores. Dii immortales hoĩes rõnis participes fuere, multa diu didicere: dei inſtar formati ſublimi erectoq̧ ſurſum aſpectu: ut ſuperiora cõtẽplarent multo aũt ipſi aliter opinari, falſeq̧ ducti ſciẽtie errore in his hũanã cẽſuerũt felicitatẽ ponendã: que ꝓpria cõmuniaq̧ ſunt cũ reliquis animantibus, hinc preterea mihi occurrerunt peripatetici quorum princeps fuit Ariſtoteles qui in contemplatione & ſpeculatiõe ueritatis beatã poſuere uitã, ita etiã forte opinat⁹ herillus, hi ꝑfecto aliqd homini Proprium excogitarũt, aliquem homini locũ reliquerunt: hominẽ a ceteris uoluerunt animantibus differre. Sed iidẽ ultimã metã: ſcopumq̧ rimati ſunt minime, ubi tutiſſime ac feliciſſime uiuitur. Scientia.n.uirtus, honeſtas bona fateor ſunt, ſed ſumma nõ ſunt bona, ſummũ.n.bonũ ẽ, Quo acquiſito nihil amplius indigemus, ſunt ille quidẽ quaſi medię duces: graduſq̧ quibus ad ſummã quietis itur in ipſis aũt cũ indifficiẽte tranquillitate degitur minime. Multos.n.ſcientia, uirtute: honeſtate preditos infelix eripuit exitus. Quorũ exempla breuitatis gratia ſilentio inuoluo. Vera eſt igitur uera Diue Antiſtes Cardineo diademate preclariſſime noſtri Firminiani uiri tam doctiſſimi: q̃ Chriſticole religioſiſſimi ſentẽtia. nõ ab apollineo, ut priſci falſo crediderũt, oraculo ſumpta: ſed a paracleto diuinitus infuſa: Qui ceterorũ reiectis erroribus: in ſapiẽtia: ſimul cũ religione iũcta ſummũ hoĩs bonũ ſitũ eſſe ꝯſtanter aſſerit. Omnis.n.eodẽ autore ſapiẽtia in hoc uno conſiſtit, ut deum amet: & colat: Ex quo manat oẽ bonũ: ſine quo oĩa ſunt errorũ plena: meraq̧ ſtulticia eſt hoĩum ſapiẽtia. Hoc ſalomonis exẽplo luce ipſa clarius patet: Cuius uaria: & memorabilis ſciẽtia de finibus terrarũ orbis ad eũ audiẽdũ: uiſendumq̧ ſabbam potẽtiſſimã reginam induxit. Atq̧ ſui animi afflictionẽ ſentiens gemebunda uoce confeſſus ingenue eſt, Cũcta humana: Quibus maxime oĩm abũdauit uana eſſe, Quid preterea di ſocrate illo, Apolli-

Digitized by Google

ne iudice:oiu₃ ſapiẽtiſſimo aſſerto dicemus? Qui expers uere religionis teſtatus eſt ſe un ũ
ſcire quod nihil ſciebat: Quid plura? nõne ſolonſolon inq̃ ille omni diſciplinarum ge-
nere uir ornatiſſimus:a quo noſtrates olim ſanctiſſimas accepere leges:inter moriendũ,ex-
pirandũq₃ languidũ caput erexit: ut que circũaſtãtes diſcipuli diſcuterẽt ipſe mortis quoq₃
hora perciperet. Mirum hoc multis uidetur:mihi autem equum,humanũ.n. ſcire ſine dei
timore:que ppriereligio neſcire ppe eſt:nihilq₃ in ſe h₃ quietis: At plurimũ Cõtinet erro-
ris:periculi,curaꝝ,laboris: Qui.n.addit ſciam,is,ut ſalomõ ait:laborẽ addit. Dicite que-
ſo Demoſthenes, & noſter Cicero,ſi eloquẽtie:qua floruere, religionẽ adiũxiſſent, eã uitã
infeliciſſimã pegiſſent:iure igiť diuinus appellãdus eſt plato, Qui in ſummo deo ſummi
boni,qđ ppter ſe nõ ppter aliud expetimus,domiciliũ locauit. Quare ab optimo quoq₃
qui felix eſſe cupit:ſapiẽtia eſt amplectẽda:imprimiſq₃ deus eſt colẽdus:ut Iſocrates admo-
net demonicũ:& ãte Iſocratẽ moiſi uerus deus pcepit. Cult⁹.n.dei:ueritatiſq₃:que deus ẽ,
inqſitio p ꝯtẽplationẽ,mentiſq₃ eleuationẽ ita nos a terrenis affectibus:animiq₃ pturbatiõi
bus ſeparat ut in sũma beatitudie cũ deo uitã degere uideamur. Quid ultra? ſola deniq₃ re
ligio ẽ, Que,ſi eidem lactãtio aſtipulamur,a coeteris auſo diſcordare,ſolum hoĩes a brutis
differre facit. is nãq₃ illis ineſſe aliquã rõnẽ putat mutuũq₃ inter ea colloquiũ:S₃ eadẽ bru-
ta religionis:que ppria ſolũ eſt homini,prorſus expria eſſe manifeſtiſſimũ eſt, & ex eoi q₃
terrena:ut ſunt,ſemp deſpiciũt. Contra religioſi ſine ſapiẽtia in eterne portũ ſalutis pducũ
tur pauciſſimi:quos deus pcipua quadã benignitati fouet. At plurimi,qa inſipiẽtes,ignari-
q₃,delapſi ſunt in multas hereſes,pluresq₃ uno deos credẽdos. Opus eſt ergo ſapiẽtia,ut ſan
ẽte,unuſq₃ deus colať. Qua duce qcquid expetimus teſte platone facile ꝯſeqmur. Qua
comite,ut ſeneca ait. Fortune tela animiq₃ lãgores expugnamus,cũctaq₃ hũana nobis infe-
riora arbitramur. Veritas nãq₃ que deus eſt,hũanis ingeniis latet, indagariq₃ neqt,niſi ſapiẽ-
tie alis ſuffulti ſimus. Que eſt fugiẽdaꝝ rerũ eligẽdarũq₃ iudex hec,ut ait pħus,eſt altiſſima
rũ,primaꝝq₃ cãꝝ agnitio. Quare pleno ore mãtuanũ homerũ non tã laudo q̃ Admiror,q
ſapientiã ſub figmetis,ut poetas decet aureo ramo ſimilẽ cecinit. Hec ſatis,ſupq₃, ut mihi
uideor,ad rei ꝯluſionẽ: Hiſq₃ perſuaſus,deniq₃ reor ſummũ hoĩs bonũ poſitũ eſſe in aurea
ſapiẽtia ſiť cũ religiõe iũcta Altera.n.ſine altera piculoſa eſt. Quod cũ ita ſit, nõ ab re futu
rũ exiſtimaui,ſi theologicas queſtiones de ſubſtantiis abſtractis, ſeparatiſq₃, Que cũ ad ſa-
piẽtie pfectionẽ, tũ ad religionis ueritatẽ maxime ptinẽt, acuẽdi ingenii grã, qđ tã creſci
exercitio,q̃ decreſ it ocio,ꝯponerẽ. Quas cogitãti,cui potiſſimũ dicarẽ, tu imprimis ſa-
pientiſſime antiſtes i tanq̃ fulgẽtiſſimũ ſidus mihi occurriſti,ſub cuius nomine eas tuto in
lucẽ emitterẽ es enim tã ſapiẽtie Amantiſſimus q̃ religionis obſeruãtiſſimus. Preterea ĩte
Preſertim uno fulget in oẽs de re litteraria quedã a natura inſita benignitas,ut quos nunq̃
aſpexeris,eos etiã munificẽtiſſime foueas, & ſubleues. Vnde fit,ut hac tẽpeſtate litterarũ al
ter mecoenas una oĩum uoce pdiceris, & alter Ceſar. Que ad te tanq̃ olim ad Aſylũ cũ
firmiſſima cõfugiunt ſpecie abs te exorãdi,qđ ſibi potiſſimũ ẽ,tibi uero facilimũ Has ego
de te laudes inũerabiles,nõ prim⁹ oiu₃ celebro. Sigdẽ Brazius martellus ille utriuſq₃ lin
gue peritiſſimus,tuus cõterraneus,quo familiariter uteris,teq₃ qui ut Celeſte numẽ amat
& obſeruat,teſtis eſt, Precoq₃ indefeſſus tue ampliſſime pietatis,qua uirtutũ,artiumq₃ libe
ralium cultores amplecteris. Sume igitur ſume liberaliſſime mecoenas ſerena queſo fron-
te,ut ſoles, Queſtiones mei ingenii primitias,meeq₃ iuſte inte ſeruitutis inditiũ. Quas
eo animo tibi dico inſcriboq₃,ut earum quoq₃ me autorem totum tibi deditum deſtina-
tumq₃ a fatis exiſtimes. Cape ergo opuſculum & foue, ut quos operis uirtus nõ mouet
tua alliciat autoritas. Cui ſi hec quantulacunq₃ ſunt placitura intellexero meum exci-
tetur ingenium ad maiora excudenda,tuoq₃ nomini conſecranda ampliſſimo bene ua
cum decus, Aſylunq₃ meum,

Digitized by Google

Q. .I.

VTRVM ens in quantum ens ſit ſubiectum primũ meth. quia alii ce-
leberrimi Philoſophi titulum. q. diffuſe declarant ideo ſilentio per-
transeundum iudico. ſed quia ſubiectum op. eſſe uniuocum nõ imme-
rito prius diſputabitur: utrũ ens dicat unũ conceptũ aliũ & uniuocũ
cõmune deo & creature ſubſtãtie & accidenti Scotus. d. ſubtilis in. p. ſ.
tenet ꝙ deus & creature conueniunt in uno conceptu uniuoco & rea-
li & ne ſit nominis cõtẽtio uniuocũ hic appello qđ unũ dicit cõceptũ
ſic ꝙ eius unitas ſuficit ꝓ medio ſillogiſtico ut extrema unita i medio
ſic uno ſine fallacia equiuocationis inuicẽ uniãtur: uniuocationẽ ergo ſic intellectã mul-
tis rõibus probat Scotus prima uero eius rõ eſt intellectus certus de uno conceptu & du-
bius de duobus habet cõceptũ de quo eſt certus alium ab illis de quibus eſt dubius maior
iſta eſt uera & ſubiectũ includit predicatũ nã nõ poteſt intellectus eſſe certus & dubius de
uno eodem conceptu ſed intellectus uiatoris eſt certus ꝙ deus ſit ens dubius uero an finitũ
uel infinitũ ergo conceptus entis erit alius ab illis at in utroq; illorũ includitur ergo eſt
uniuocus illis alias rõnes cauſa breuitatis omittimus quas difuſe ponit Scotus in locis
prenotatis Seſſa uero Peripateticus hanc opinionẽ ubiq; plane fatetᷣ nõ eſſe peripatecã ſed
quia illã opinionẽ conſonam dictis Ariſt. reputamus ideo primo monſtrabo illã peripate-
ticis cõuenire Ariſt. ergo. viii. meth. c. ix. ubi diſputat contra ideas Platonis & aprobat. ibi
dicta antestinicorũ longo ſermone declarat ꝙ nihil de deo dicitur ut definitio neq; ut ge-
nus cum deus in nullo ſit genere nã ſi eius eſſet genus eius eſſet diferentia conſequentia pa-
tet per ea que dicit Ariſt. vii. meth. c. xxiii. ubi dicit genus materiam & tunc oportet dare
differentiã tanq̃ formã & ſic tota haberetur diffinitio: ergo ſi aliquod eſt predicatum uni-
uocũ deo & creature illud erit aliud a genere & ab aliis inferioribus ad ens & ſic erit con-
ceptus entis: ſed Ariſt. z. meth. c. iiii. probat principia ſempiternorum eſſe veriſſima & addu-
cit unã maximã. ſ. unũ quodq; eſt maxime tale per qđ aliis ineſt uniuocatio & ex hoc cõclu-
dit principia illa ueriſſima ubi & tho. põderat illud uerbũ uniuocatio q. ſi in aliis regula
illa poſterioriſtica nõ tenet. ſ. propter quod unũ quodq; tale & illud magis & faciẽs expoſitio-
ne ſuã Ariſt. format. ſillogiſmũ uel ergo in minori accipitur prima principia cauſſas uniuo-
ce & ſic habetur intẽtũ & eſt uera Ariſt. intẽtio uel equiuoce & ſic ſillogiſmus Ariſt. eſſet
in quatuor terminis & terminus poſitus i minori diſtrueret terminũ poſitũ in maiori uel
capitur analogice & tũc uel analogia deſtruẽte uniuocationẽ & ſic ſillogiſmis erit in. iiii.
terminis uel illa analogia ſtabit cũ uniuocatione & hec Scoti opinio nã licet minor uni-
tas non inferat maiorẽ põt ſtare tamen cũ illa, docuit fortaſſe idem Ariſt. in. iiii. top. ubi
primo dat cautelã oponenti dicens ſi ſequitur aliquid ſemper & non conuertitur dificile
eſt ſeparare ꝙ non ſit genus & ſubdit poteſt uti eo ut genere poſtea uero dicit expedit reſ-
pondenti non concedere omne conſequens non conuertibile eſſe predicatũ ut genus & ſi
non loqueretur de predicato dicto in quid nullã haberet aparentiã cautela data oponenti
ut. ſ. utatur illo ut genere: ſed circa hec imorari non oportet quia locus ab auctoritate ne-
gatiue non tenet: ideo aducende ſunt rõnes Sueſſe quibus nititur demoſtrare contra opi-
nionẽ quã ſequimur, primo igitᷣ arguit argumẽto ſimplici nullũ uniuocũ dicitᷣ ꝓprius de
uno uniuocato q̃ de alio ſed ens magis propie dicitur de deo q̃ de creatura ergo non
eſt uniuocũ illis ſecũdo arguit argumento quod accepit ab Auerroys. d. d. diſpi. vii. in ſol.
du. i ultimi illud in quo unũ per ſe antecedit aliud nõ poteſt eſſe illis uniuocũ dico per
ſe inquit ille propter indiuidua euſdem ſpeciei ſed prima cauſa in ente ꝑ ſe antecedit alia
entia ergo ens non eſt illis uniuocũ tertia rõ Auerroys ibidẽ eſt quãdocũq; ſunt aliqua que
ad aliquod tertiũ cõparata unũ eſt per eſſentiã aliud per participationẽ in illo tertio illa ta-
lia in illo uni uocari nõ poſſunt, iiii. arguit argumẽto qđ accepit ab Egidio ens ſimplici

q. d. uni-
uocatiõe ẽtis
op. Sco-
ti in. p.
ſ. d. iii.
& viii
q. ii. &
iii.

que Seſ-
ſa ꝯtra
Scotũ
incipit
diſpu.
contra
Seſſam

rõnes
Sueſſe ꝯ-
tra Sco-
tu

rõnes
Auero-
ys

Digitized by Google

ter ſaluatur in ſubſtantia ſ3 qd uero in accidente ergo nõ eſt uniuocũ ſubſtãtie & accidẽti
[Rõnes Egid.] illud.n.ſic participari eſt contra rõnem uniuoci. v.etiã arguit argumẽto Egidii accidẽs eſt
ens entitate que eſt in ſubſtãtia ergo nõ uniuocatur in ente cum ipſa ſubſtãtia ſexto arguit
[rõ Ioã.] Ioãnes in Auero ys familia preclarus nullũ predicatũ uniuocũ predicatur de modo eſſen
di aquo ſumitur eius unitas ut ps de ipſo animali & ſentire ſed ens predicatur de modo
eſſendi formaliter quia uel eſt ens uel non ens ſi nõ ens ergo modus eſſendi entis eſt non
ens ſi ens ergo non eſt predicatũ uniuocum & ſi forte in quid Seſſa illi diceret illã eſſe pre
dicationem idẽticam quia ens nõ dicitur formaliter de modis intrinſecis neq; de ultimis
differentiis hec reſponſſio puerilis eſt & non ſapit opinionẽ Scoti quia ſecũdũ eũ licet nõ
ſit uniuoce predicatũ tñ eſt uniuocũ predicatũ & ſi eſt uniuocũ predicatũ licet non uni/
uoce predicetur predicabitur ſecũdũ eandem rationẽ & ſic erit aliquod predicatũ uniuo-
cum modo eius eſſendi, hec ſunt argumenta quibus Seſſa nititur Scoti opinionẽ refellere
ſed ſunt alie rationes longe fotiores iſtis, quarũ prima eſt ea que ſunt primo diuerſſa ĩ nul
lo conueniunt ſed deus & creatura ſunt pmo diuerſſa alioqn haberẽt quo conuenirent &
quo differẽt & ita non eſſet deus ſimpliciter ſimplex preterea Ariſt.z.meth.c.lo.dicit ens
non eſſe genus quia tunc diferentia non eſſet ens ſi autẽ eſſet cõmune uniuocũ eſſet genus
preterea ibi poteſt colligi ꝙ eo modo quo ens dicitur de differentia genus non dicitur de
[in uniuerſalibus.c.d de ſpe.] diferentia ſed genus dicitur identice non formaliter ergo ens formaliter predicatur de ul-
timis diferẽtiis. Itẽ porphirius qui ſemper eſt ſũmus habitus peripateticus dicit ſi quis oĩa
entia uocet equiuoce inquid nuncupabit; preterea Ariſto. primo phiſicorum contra par-
menidẽ arguit ſi omnia entia ſunt unũ ens ergo oĩa ſunt hoc unũ uel illud unũ ens que
conſequentia eſſet nulla ſi ens eſſet uniuocũ ſicut non licet arguere oẽs homines ſunt unus
[Tho.d uio in d ẽte & eſſentia] homo ergo iſte unus uel ille unus: Thomas uero de uio accipit unã propoſionẽ ab Ariſt.
ex.vii.meth. ꝙ accidens inq̃tũ ens diffinit̃ per ſubſtãtiã & tũc arguit uel ly.inq̃tum redu
plicat ens conuertibile cũ accidẽte & ſic habetur intentũ ꝙ ens quod dicitur de acciden-
te eſt conuertibile cũ illo aut reduplicat ens cõmune & ſic omne ens diffiniretur per ſub-
ſtantiã alias rationes aducit quas in.iiii. ſoluã ubi eſt locus propius queſtionis de hac autẽ
ratione dicit ꝙ licet Scotus poſſit ſoluere trombecta tamen non poteſt ſoluere ego autem
dico ꝙ Trombecta non ſolũ poteſt ſoluere imo de facto ſoluit in.iiii.meth.q.z. iſte ratio-
nes licet ſint aparentes non tñ ſunt uere & ꝓ ſolutione ipſarũ prius Scoti opinionẽ aliq̃li
ter declarabo declaratio.n. opinionis nata eſt ſoluere ambiguitates contingentes illi opi-
nioni ſi autẽ noſtra diſputio ut plurimũ ſit ꝯtra amicos nulla ſit admiratio duobus.n.exi
ſtentibus amicis ſantũ eſt pre honorate ueritatẽ quã in his arduis pro uiribus amplecti co-
[declaratio op. ſcot.] nabor ponit ergo Scotus ꝙ ens dicit unũ conceptum: conceptum uero multipliciter con
ſueuit accipere nam aliquis eſt ꝯceptus formalis aliquis uero obgectiuus quẽ declarat Sco
tus in theorematibus Theoremate.ix.dicens, conceptũ dico quod actum intelligendi
terminat ex quo ſequitur ꝙ omne illud quod poteſt aput intellectũ habere unã rationem
mouentem ipſum aut terminãtem dicitur habere conceptũ per ſe unum uniuocum uero
dicimus non id cuius conceptus eſt in ſe unus ſic ꝙ includatur in ratione ſubgecti de quo
dicitur ſicut animal de homine ſed ſicut ſuperius diximus ſicut.n. aliud eſt eſſe predicatũ
quid aliud uero in quid ita aliud eſt eſſe predicatum uniuocum & aliud uniuoce predi
cari, ens ergo reale non cõmune enti reali & enti rationis dicit unũ conceptum realem cõ
munem deo & creature ſubſtãtie & accidẽti aliquo modo declarata opiniõe quia alii ea
difuſe declarant ſuper eſt inducere aparentes ſolutiones que uſq; ad tempora noſtra date
[hẽricus ĩ ſumi articu. xxiiii.] ſint ad Scoti rationem fortiſſimam reſpondet ergo henricus.d.ſolumnis in ſumma ꝙ idez
conceptus poteſt eſſe certus & dubius ſicut conceptus ſortis & platonis poteſt eſſe dubius
& conceptus alicuius hominis certus ſed miribile eſt iſtud profecto quod tãtus doctor aſ
ſeuerat nam licet idem conceptus poſſit diuerſificari ſecundum modos grãmaticales uel
logicales ut implicite & explicite & ut ſic in ipſo fundari modos certitudinis uel incerti
tudinis tamen ꝙ idem conceptus q̃tum ad iſtos modos ſit certus & dubius hoc eſt affir-

Google

mare & negare idem inq̃tum idẽ quod eſt falſum aliter ergo reſpondet idem henricus ꝙ illi cõceptus ſunt ualde propinqui & propter illá propinquitaté uidentur unus ſed iſta reſponſſio non eſt conſona dictis ſuis ná duo conceptus ſimpliciter ſimplices aut totaliter ſciuntur aut totaliter ignorantur ná ſi ſecundũ aliquid ſui ſcirentur & ſecundũ aliquid ſui ignorarentur nõ eſſent cõceptus ſimpliciter ſimplices & iſtá propoſitiõem poſuit Ari. in.ix.meth.co.xxii.dicens ꝙ circa conceptus ſimpliciter ſimplices non contingit error niſi qui eſt ſecundũ ignorantiá & iſta propoſitio non minus deſtruit primá reſponſioné q̃ ſecundá ſed intellectus habet duos conceptus & uidentur unus ergo aliquid illorum patet aliter non uiderentur unus & aliquid ignoratur aliter ſemper uiderẽtur unus ergo neuter conceptus eſt ſimpliciter ſimplex ergo conceptus illi.ſ.entis creati & increati non ſunt abſtractiſſimi & preciſſimi conceptus quod eſt contra opinioné eius preterea uel certitudo cadit ſupra conceptũ ſimplicé & ſic ille erit alius a conceptibus entis finiti & infiniti aut cadit ſuper unũ tñ unitate analogie & certũ eſt ꝙ intellectus non poteſt certificari de ſic uno niſi ſit certus de duobus in q̃tũ duo quia unitas illa preſuponit cõparationé unius extremi ad reliquũ notitia uero cõparationis notitiá preſuponit extremorũ aliter ratio Ariſt.in.z.de anima.c.cxlvi.qua probat dari ſenſum cõmunem nulla eſſet dicerem.n.ꝙ ſufficit ſextus ſenſus qui unitaté ſenſibiliũ & differentiá cognoſceret & ſi extrema nullo pacto cognoſceret:Ioánes uero roditon libro primo aliter reſpondet qué ſequitur hic Seſſa & dicunt ꝙ intellectus eſt certus de uno diſiuncto dubius uero de duobus diſtincte certi n.erant philoſophi ꝙ primũ principiũ erat finitũ uel infinitũ dubitabant tñ an hoc uel illud:ſed hec reſponſio dificultaté patitur ná certitudo illa precedit aprehenſionem quorũcunq; diuidentiũ ipſum ens ergo precedit certitudiné de toto diſiuncto antecedens patet quia nõ opoȝ cũ ego aprehendo illud eſſe ens aprehendere illud eſſe ens a ſe uel ab alio finitũ uel infinitum:preterea illa notitia de toto diſiuncto ſequitur diuiſionem entis ſed anteq̃ ens ad illa inferiora deſcendat uel ſciá ipſum deſcendere intellectus meus eſt certus ergo ultimo reſpondit Thomas de uio ꝙ ratio ſi quid probat alietatem conceptus probat,ſed iſta reſponſio fuit ante illũ a doctore ſubtili reperta in.viii.d.p.q.iii.& uocat hác reſponſionem proteruiam dicit.n.Scotus conceptus entis eſt alius ab illis neuter reſpectu illorum & in utroq; includitur ergo eſt uniuocus.ſi.n.ille conceptus includitur in illis & q̃tum ad ſuam ratiõem obiectiuam equaliter eſt in illis prout realitas infinita poteſt abſtrai ab infinitate ſicut prius a ſuo poſteriori & ſimiliter realitas finita a finitate illa realitas ut ſic abſtracta eſt equaliter cõmunis illis & hoc uniuocum Scotus appellabat:ſtante ergo in ſuo robore Scoti ratione ſuper eſt ſoluere rationes ad oppoſitum ad primam ergo rationem ſimplici dico ꝙ Ariſt.x.meth.c:z.ponit ordinem eſſentialem inter ſpecies & ꝙ in quolibet genere eſt unum quod eſt menſura eorum que ſunt in illo genere & tamen nõ obſtante hoc genus eſt uniuocum ratio ergo concludit attributionem unius ad reliquum que unitas attributionis licet non inferat uniuocationé poteſt ſtare tamé cum illa unde maior rationis eſt abſolute falſa niſi alie conditionis adantur que minorem rederét falſam ad ſecundam rationem auero ys dico ꝙ illa preſuponit unum quod eſt expreſſe contra intentionem Ariſt.quia Ariſt.in.y.meth.c.xiiii:diuiſit ens per ſe in decem genere ergo quodlibet quod continetur in aliquo illorum decem generum eſt ens per ſe imo Auero ys in comẽto dicit ens quod diuiditur in decem ſignificata eſſe ens eſſentialiter licet ergo deus per ſe & per eſſentiam antecedat alia pro q̃to eſt primum in dependens a quo celum & tota natura dependet a quo cunctis cõmunicatum eſt eſſe quibuſdam clarius quibuſdam uero obſcurius ut dicit primo reli.c.c.ens tam quod eſt uniuocum deo & creature abſtrahit a cauſa & cauſato & a producto & producente & ut ſic dicit conceptum unum obiectiuum ens etiam formaliter dicitur de creatura licet effectiue ſit ab alio ſtat.n.ꝙ talle ſit aliquid formaliter ab alio tamen effectiue ſicut patet de neceſſitate concluſionis & ſubſtantiarum ſeparatarum ratio ergo tantum aliquam principalitatem probat pro q̃to deus

Ioánes roditõ lib. primo dii q.vi.et Seſſa hic.

Th. de uio in de ente et eſſentia.

Sol rõ nũ ſueſſe.

eſt ens perſe & aſe alia uero omnia ab alio tertia eius ratio ex eodem ſoluitur fundamēto ordinem enim probat & non aliud nā ut dixi ſi abſtrahatur entitas ab illa depēdentia ſtatim colligimus uniuocationem entis dependentia uero illa poſterior eſt abſoluto ideo illud abſolutum poteſt abſtrahi ut dicit Scotus in.p.ſ.d.iii.q.v.ꝙ prius lapis eſt ens abſolutum q̄ ſit participatio lapidis ad deum ad abſolutum enim in cauſa ſequitur abſolutū in effectu & de hoc poſterius per ſcrutabor ad quartam ratiōem Egidii in qua Seſſa & Ioānes tantam machinam fabricarunt de accidentis inerentia ut deo duce dicam reſpondeo ꝙ ut diximus de intentione Ariſt.ens perſe dicitur de accidente ſed non eque primo quia in ordine ad ſubſtantiam dicitur ens ſecundum qd pro quanto ipſam conſtituit in eſſe ſecundum quid abſolute tamen eſt ens perſe & ſicut th.dicit in pri.par ſumme.q.iiii.artic.iiii.ꝙ relatio in diuinis in ordine ad eſſentiam eſt propietas & non res ad aliud licet in ueritate ſit res ad aliud ſubſtātie ergo perſe competit diffinitio & etiam accidenti ut dicit Ariſt.vii.meth.c.xvi.licet non eque primo ratio ergo tantum ordinem oſtendit qui uniuocationem patitur ad quintam rationem Egidii & Seſſe dico ꝙ minor eſt expreſſe falſa & contra inteutionem Ariſto.& contra Auero ym in.iiii.meth.c.ii.ubi dicit ſubiectū concurrere tantum in genere cauſe materialis non formalis neq̨ finalis & primo de ſubſtātia orbis uoluit potentiam non eſſe de eſſentia materie quia illud eſt abſolutum hoc uero ad aliud & mirabile eſt illud ꝙ ens abſolutum conſtituatur in eſſe quidiratiuo per reſpectum & ſic iſti habent probare minorem ad ſextam rationem Ioannis nullam a fero ſolutionem niſi illam quam recitat Seſſa ad confatationem uero quando dicit ꝙ dicere ꝙ ens identice predicatur de modis intrinſecis non eſt capere mentem Scoti quem recitauit ſub nomine principis exteriorum dico ꝙ Scotus in.iii.d.p.expreſſe uoluit illud uult enim ꝙ ens eſt uniuocum ſed quibuſdam ille conceptus eſt uniuocus denominabilis quibuſdam uero in quid predicabilis conceptibus ſimpliciter ſimplicibus non eſt in quid predicabilis nam ſi ultime deferente ens quiditatiue includerent ens non eſſent omnino idē & eſſent diuerſa aliquid idem entia talia uero ſunt diferentia ex et.x.meth. & ſic ille diferentie erunt diferentes aliis diferentiis & ſic poſite ultime diferentie non eſſent ultime diferentie preterea ſicut compoſitum per ſe unum reſoluitur ad per ſe actū & per ſe potentiam ita ꝙ actus nihil potentialitatis includat quod enim aliquid tale includit non eſt primo actus & ſimiliter quod aliquid actualitatis includit non eſt primo potentia ita conceptus perſe unus & non ſimpliciter ſimplex eſt reſolubilis ad conceptum ſimpliciter ſimplicem determinabilem et determinantem illum etiam ſimpliciter ſimplicem qui quiditatiue conceptum non includat determinabilem ſed ſit primo diuerſus ab eo preterea ſecundum Ariſt.vii.meth.c.xvii.et.xix.ſubiectum ponitur in diſinitione accidentis tanq̄ additum ergo perſe non predicatur de illo nam ubi ſic predicatur poterit poni in diſinitione ut pars eius quiditatiua ex his patet ꝙ que Ioānes dixit non ſunt peripatetice dicta et ꝙ illa reſponſio ſapit Scoti doctrinam ſecundum enim doctrinam eius concurrit in ente duplex primitas cōmunitatis.ſ.in quid in omnes cōceptus non ſimpliciter ſimplices et primitas uirtualitatis in ſe uel in ſuis inferioribus quo ad habentia conceptus ſimplices quibus eſt cūmune uniuocum denominabili et non eſt alia ratio in ente que iſtis eſt predicatū inquid illis uero denominabile ſed eadem preciſe ratio entis uniuoca iſtis eſt predicatum inquid illis uero denominabile & identice ad rationē uero de primo diuerſis dico ꝙ ſunt primo diuerſa quia in nulla realitate conueniunt ſicut conuenientia in genere quod ſumitur a realitate contrahibili per aliam realitatem ſed cum hoc ſtat ꝙ poſſent conuenire in reali conceptu ſed contra que ſunt extrema contradictionis in nullo conueniunt ſed deus creatura ſunt extrema contraditione ergo reſpondeo ꝙ cum deus & creatura ambo ſunt entia poſitiua non ſunt ipſa extrema contraditionis ſed ea quibus ipſa extrema contraditionis conueniunt ut neceſſe eſſe & nō neceſſe eſſe

Digitized by Google

& iſta poſſunt uniuocari in aliquo uno ſicut patet de diuidentibus aliquod commune
uniuocum ſi uero dicatur iterum inſtando deus & creatura diferunt in infinitum ergo in
nullo conueniunt infinita enim diſtantia in nullo conuenii entiam patitur dico ꝙ diſtãt
in infinitum in propriis conceptibus & cum hoc conueniunt in uno conceptu uniuoco
tranſcendenti tamen: poſſumus etiam dicere ꝙ licet diſtent in infinitum eo ꝙ exceſſus eſt
infinitus propter infinitam perfectiõem alterius extremi penes cuius proportionem men-
ſuratur exceſus proportio poſſunt tamen in aliquo conuenire ſic ꝙ ratio conuenientie nõ
ſit ipſa infinitas ſed aliquid prius abſtractum ab illa: ad aliam uero rationem dico ꝙ ratio
nes Ariſtot. ibi ſunt facte diſputatiue ut patet per Auero ym iii. iii. meth. c. tertio ubi in illa
ratione ſi contraria pertinent ad eandem ſcientiam ergo non contraria non pertinent ad
eandem ſcientiam inquit ipſe ꝙ eſt fallatia conſequentis conceſſo tamen ꝙ rationes ille ua
lerent dico ꝙ ens non eſt genus & ab ente Ariſtotet. non remouet rationem generis pro-
pter equiuocationem ut ſuſpicati ſunt iſti ſed propter magnam entis latitudinem nam
ens per ſe dicitur de aliqua diferentia iquedam enim diferentie ſumuntur ab ultima rea-
litate forme & iſte quia ſunt ſimpliciter ſimplices ens quiditatiue non includunt aliqua ta
men diferentia ſumitur ab ultima forma ſicut ſi ponatur ſenſitiua in homine diſtincta ab
intellectiua & tunc illa diferentia poterit ſecũdum aliquam realitatem ſciri & ſecũdum
aliquam ignorari & ſic illa diferentia ſumpta ab ultima parte eſſentiali non eſt ultima di-
ferentia neq; ſimpliciter ſimplex & ipſa ens includit quiditatiue & ſi nulla diferentia ace-
pta ab ultima realitate illius nature hinc ſoluitur ſequens ratio nam de aliqua diferentia
puta non ſimpliciter ſimplici per ſe dicitur ens de nulla tamen per ſe dicitur genus nec ta-
men definiendo nugatio ſequitur ut Thomas de Vio exiſtimauit nam ſecundum doctri Cõtra
nam. d. ſubtilis quando ſunt duo inferiora que ſic ſi habent ad tertium ꝙ unum denomi- Tho.
nat alterum illud commune ſine nugatione poteſt ſe ipſum particulariter denominare ſi- d uio.
cut albedo que eſt inferior ad ens denominat animal quod eſt etiam inferius ad ens
ita ens particulariter ſumptum denominat ſe ipſum nam licet idem non denominet ſe ip
ſum eodem modo conceptum poteſt tamen alio modo ens uero in rationali denomi-
natiue includitur quiditatiue uero in rationalitate ideo nugatio eſſet dicere animal ra-
tionalitas non ſic dicere animal rationale & ſcio ꝙ alibi loquendum erit de hoc ad por-
phirium dico ꝙ ille allegat Ariſtot. modo Ariſtot. illud non dixiſſe magni peripaterici
fatentur poſſumus etiam dicere ipſum exponendo ꝙ ſicut conceptus primarum intentio-
num quidam ſunt tranſcendentes quidam uero predicamentales ita intentiones ſecunde
quedam ſunt tranſcendentes que habent aplicari conceptibus tranſcendentibus quedã ue
ro limitate que habent aplicari limitatis conceptibus primarum intentionum uniuocum
ergo & equiuocum cum ſint intentiones ſecunde ſi uniuocum limitate ſumatur ſic nulli
eorum conuenit que ſunt extra genus ſi ſecundo modo ſic eſt aplicabile enti & quia por-
phirius illum librum ad librum predicamentorum ordinabat conſonũ erat ibi loqui de
uniuocatione limitata quam ſicut & nos negauit aplicabilem enti: ad id uero quod dice
batur ꝙ ratio Ariſtot. contra parmenidem eſſet nulla dico ꝙ ſi deſcenderet arguendo ut in
opoſitum dicebatur deſcenderet ſub predicato ſtante confuſe tantum & ſic conſequentia
non eſſet formalis ſupoſito ergo ꝙ ens dicatur multipliciter non equiuoce ratio ualet con
tra parmenidem tenebat enim ꝙ omnia eſſent unum ens determinatum ideo hoc ſupo-
nens Ariſtot. queſiuit an eſſent hoc uel illud ens: ad rationem Thome de uio dico ꝙ illa
reduplicatio poteſt cadere ſupra ens quod eſt commune ſubſtãtie & accidenti & quando
infertur tunc omne ens diffiniretur per ſubſtantiam concedo conſequentiam & con-
ſequens licet diferenter nam omne ens eſt ſubſtãtia uel accidens ſi ſubſtantia cuius per ſe
primo eſt diffinitio certum eſt ꝙ illa diffinitur diffinitione cuius partes ſumuntur a prin
cipiis que ſunt eius principia autem & partes ſubſtãtie ſunt ſubſtãtie ſi uero fuerit accidẽs

ſi uero fuerit accidens diffinitur per ſubſtantiam tanꝗ per aditum et non ꝙ ſubiectum ſi ultima diferentia accidentis ut reputauit Seſſa.d.d.ut docuit nos Auero ys in quarto meth.co.ii.poſſumus etiam dicere ꝙ reduplicat ens in alio quia etiam forma ſubſtantialis que eſt ens in alio diffinitur per ſubſtantiam ſicut fecit Ariſto.in.ii.de anima ubi in diffi- nitione anime poſuit corpus organicum & ſic habentur ſolutiones argumentorum in cõ-

q. đ paſ ſiõibus entis. trarium & de hoc difuſ.tractabo in.iiii.meth.cum ergo ens ſit uniuocum ulterius ſpecu- landum eſt an ens habeat propias paſſiones que ſibi conueniant ſecundum propiam ratio nem entis in cõmuni Scotus.d.ſubtilis tenet partem affirmatiue queſtionis & illud ex- preſſe colligitur ex.iiii.meth.c.primo ubi dicit Auero ys ꝙ prima pars huius quarti eſt in

opo: Scote. difiniendo ſubiectum huius artis & accidẽtia & cauſas eius idem quoqꝫ dicit Auero ys.c. yi.ubi dicit ꝙ iſta ſcientia debet ſpeculari de ente & de accidẽribus entis hoc idem uoluit ille ſummus methaphiſicus Auicena primo ſue meth.c.ii.Seſſa uero peripateticus dicit

que ſeſ ſa ꝯtra Scotú. hec eſſe deliramenta & confuſiones peripatetice diſcipline: & primo non patitur tot diſtintiones quot ponuntur a.d.ſubtili allegatqꝫ Ariſtotel.v.huius capite de eo- dem ubi nullam prorſus fecit mentionem de diſtintionibus ipſorum preterea arguit contra opinionem paſſiones ſunt formaliter intelligibiles ergo formaliter ens conſequen titia probatur nam nihil poteſt formaliter participare paſſionem niſi formaliter participan do ſubiectum:preterea arguit paſſiones predicantur de ſubiecto in ſecundo modo dicen- di per ſe ergo ſubiectum predicatur de illis in primo modo conſequentia patet nam ut eſt intentio Themiſtii primo poſteriorum modi perſeitatum inuicem conuertuntur iterum ens per ſe dicitur de bonitate dei ergo & de bonitate entis:ad huc arguit & eſt eius ratio fortiſſima remoto omni opere intellectus ens realiter & ens formaliter plus conueniunt ꝗ ens formaliter & nihil ſed conuenientia eſt relatio realis ergo fundamentum debet eſſe rea le & hoc non poteſt eſſe niſi conceptus realis abſtrahibilis a conceptu entis formaliter &

Incip. di. ꝯtra Seſſã. entis realiter & ſic daretur quartus conceptus his rationibus contentus Seſſa Scoti confu- tauit opinionem tanꝗ non dignam auribus peripateticorum:ego uero dico ꝙ licet Ariſt. illos modos diſtintionis non dixerit ubi tñ illos negauerit ipſe non inuenit imo ſemina nobis dedit Ariſt.ex quibus poteſt faciliter colligi aliqua diſtintio ab ipſo negata ſicut eſt diſtintio ex natura rei quam tñ aures eorum minime audire patiuntur nam Ariſt.in.iii.de anima.c.ix.dicit ꝙ aliud eſt magnitudo & magnitudinis eſſe & ꝙ alia uirtute aprehendi tur magnitudo alia uero magnitudinis eẽ nõ eſt aliud realiter ut dicit Ari.viii.met.c.xx: ꝙ ipſum ꝙ qd eſt non eſt aliud ab eo cuius eſt & a ſui met ſubſtãtia:neqꝫ põt dici ꝙ ſit pu- ra diſtintio rationis quia diſtintio pure rationis exigit extrema rationis preterea illa duo obiecta apprehẽduntur a duabus uirtutibus eſſe.n.magnitudinis apprehenditur ab intel lectu magnitudo uero per ſenſum ergo precedunt actus illarum uirtutum potentie.n. in operando ſupponunt obiecta propia ergo illa in tali eſſe obiectiuo non conſtituuntur per actus illarum potentiarum ergo inter illa nulla uidetur rationabilius poſſe poni niſi diſtintio quam ex natura rei uocamus que eſt inuenta propter poſſe fundare predicata con tradictoria illa autem principaliter poſita eſt propter modos intrinſecos de quibus nul- lam fecit mentionem Ariſto.quia non deſerniebant arti demoſtratiue nullum enim mo- dum perſeitatis conficiunt:& hic Seſſa promiſſit ſe facturum librum quem elenthiam di- ſtintionum appellabit et nos expectamus illum uel ut ueritas nobis eluceſchat qua nil cha rius animo eſſe debet uel ut ſcotica ueritas remaneat in conchuſſa licet enim dificile ſit Sco ti probare diſtintiones dificilius tamen eſt illas confutare:ad rationem ergo dico ꝙ impo ſibile eſt inuenire unum obiectum intellectus quod communitatem habeat quiditatiuam ad omnia perſe intelligibilia etiam habentia conceptus ſimpliciter ſimplices ut docuit Scotus in.p.ſ.d.iii.q.iii.neceſſe eſt ergo ponere ut aliquibus ſit commune uniuocum in quid aliquibus uero denominabile licet uniuocum dico igitur ꝙ licet paſſio ſit per ſe intelligibilis ſufficit identice & denominatiue participare ſubiectum ad aliam uero

rõnem dico ꝙ ſicut impoſſibile eſt dare circulũ in dipendentiis eſſentialibus ita in impoſſibilẽ ẽ dare in propoſitiõibus perſe ni perſeitas ꝓpoſitiõis eſt quia ſubiectum eſt cauſa uel includens cauſam predicati uel ꝗtum ad eſſe & inerentiã ut propoſitionibus ſecundi modi uel ꝗtum ad formalẽ inerentiam ut in predicatis primi modi ut clare dicit Auero ys.z. de anima.co.lxvii.cum ergo in omnibus iſtis ſit in ſubiecto ratio formalis inerentie predicati ad ſubiectum non poterit ipſum ſubiectũ dependere a predicato quo ad talem rationem inerentie, & quomodo ſubiectum poneretur ut aditũ in diffinitione ſui proprii accidentis ſi datur iſte circulus in propoſitionibus perſe: eſt etiã contra intẽtionẽ Ari. in primo poſteriorũ capite de ſtatu principiorũ: ad aliam rationẽ patet ꝙ ens nõ predicatur niſi identice de habentibus conceptus ſimpliciter ſimplices licet aliqua ſint que ſunt per ſe talia.i. idependenter talia uel formaliter uel identice: ad aliã uero rõnem quam noluit eſſe demoſtratiõem dum ſalerni publice diſputarẽ dico ꝙ in illa ſunt plures defectus et errores quia eadem ratio entis que eſt quiditatiua reſpectu aliquorũ eſt realis & denominatiua reſpectu eorum que habent cõceptus ſimpliciter ſimplices & per hoc ꝙ dico realem & quiditatiuã non dico duas rationes in ente ſed eandẽ preciſe & ideo cũ hoc ſtat ꝙ entis cõceptus ſit ſimpliciter ſimplex quia eadẽ ratio eſt realis & quiditatiua non ſolum reſpectu eorum de quibus dicitur ſed etiam quo ad ſuũ eſſendi modum eſt.n. determinabilis & ſic quiditatiua dicitur reſpectu determinantis eſt etiam realis quia habet eſſe repreſentatũ ex natura rei per aliquod eius repreſentatiuũ ante omnẽ actum intellectus & illius modi quem dico realẽ ad modũ quiditatiuũ nullus eſt ordo realis nullaqꝫ realis conuenientia quia eſt eadem rõ entis: & ſic Scoti opinio non eſt contra peripateticorum decreta, ſed dato ꝙ paſſionis dẽtur ulterius reſtat perſcrutandum de ordine ipſarũ inuicẽ & ad ens Seſſa peripateticus ponit ordinẽ inter ipſas de mente doctoris ſubtilis demum contra opinionem arguit primo ſic ſi eſſet aliquis ordo uel eſſet eſſentialis uel eſſet accidentalis ſi primum uel cauſalitatis uel cõmunicabilitatis non primum quia una paſſio non eſt cauſa alterius non ſecundum quia omnes ſunt tranſcendentes: ſi uero ordo fuerit accidentalis ergo indiferenter preterea ſi eſſet aliquis ordo uel quo ad naturã uel quo ad nos nõ ſecũdũ naturã quia non ſunt diſtincta ſecundũ naturam cũ ſint idem realiter nõ quo ad nos quia priora quo ad nos ſunt confuſa illorum uero unũ qꝫqꝫ eſt eqꝫ ſimplex, tertio arguit indiuiſibiliter & identice cõtinentur in ente ergo inter illas nullus ordo ſaluari poteſt, hec Seſſa: ego uero primo dico ꝙ illa opinio nõ eſt Scoti ſed Antonii Andree dicit.n. Scotus in primo.ſ.d.xxxix:q.i.ꝙ ſi eſſet aliqua paſſio non prima difficile eſſet uidere per quam priorem poſit de ente concludi quia non facile eſt uidere ordinẽ in paſſionibus entis neqꝫ ſi ille ordo ignoſceretur propoſitiones aſumpte ab eis pro premiſſis eſſent multũ euidentiores concluſiõibus, cuiuſcũqꝫ tamen ſit opinio ſiue Scoti ſiue alterius imitatoris eius rationes contra illam opinionem non concludunt ad primam dico ꝙ in illis paſſionibus eſt ordo eſentialis & non aliquo modorum quos ipſe inumerauit ſed eſt ordo eſſentialis effectibilitatis pro quãto una paſſio eſt effectus imediatius pullulans a ſubiecto a quo non proueniret paſſio poſterior niſi priori poſita in eſſe & ſic eſt ordo eſſentialis ſicut inter duos effectos eſſentialiter ordinatos inuicẽ i ordine ad cauſam: ad ſecũdã rõnẽ dico primo ꝙ eſt ordo quo ad naturã qa qualẽ ordinẽ habent aliqua ubi eſſent diſtincta realiter talẽ ordinẽ ſeruãt ubi ſunt diſtincta rõne iſta eſt ſcoti in quol.q.i.& alibi de hoc diſputabo pro nũc tñ iſtã maximã ſic probo primo qñcũqꝫ aliquis ordo cõpetit extremis ex rõnibus formalibus ipſorum ubicũqꝫ inueniunt illa extrema ipſorũ rõnibus formalibus ſaluatis in illis neceſſe eſt inueniri talẽ ordinẽ ſed extrema eaſdẽ retinẽt rõnes formales ubi diſtinguũtur realiter ſicut ubi diſtinguãtur rõne uel formaliter diſtĩtionẽ.n. rõnis ꝑ formali & qditatiua diſtinctiõe ſumebã iſta pꝫ qa diſtinctio eſt paſſio q eſt poſterior rõne formali nullũ aũt poſterius uariat rõnẽ ſui prioris ergo erit idẽ ordo q cõuenit extremis ex ſuis rõnibus formalibꝫ ubi fuerit diſtĩcta realiter ſicut ubi fuerint diſtincta rõne ꝑterea ordo conuenit extremis ſm ẽẽ qditatiuũ ꝑ Ari.viii.met.c.x. ergo ubi ſunt eedẽ rõnes qditatiue idẽ erit ordo ideo non tenet conſequẽtia ſeſſe ſunt in

q. de ordine paſſionum. que Seſſa ad mẽtem ſcoti & cõfutio.

Incipit di. cõtra Seſſam

Digitized by Google

eadem natura quia realiter idem ergo non habēt ordinē quo ad naturā patet ꝙ cū illa idē
titate reali poteſt ille ordo ſaluari dico etiā ꝙ ille ordo eſt bene intelligibilis ab intellectu
de natura potentie licet ad huc non ſit actu cognitus excepta fortaſſe unitate propter uerba
Ariſt. qui magis de illa ꝗ̄ de reliquis ꝓbauit dicere eandē naturā cū ente ad id uero quod
dicebatur in aliis rōnibus propter identitatē paſſionū cū ente dico ꝙ cū illa reali identi-
tate ſtat formalis diſtintio que ſuficit ut per unā poſſit reliqua dimoſtrari neq; ualet i ferre
ſunt diſtincte formaliter ergo habent diſtincta quid rei ergo realiter diſtinguūtur dico ꝙ
que ſunt diſtincta formaliter habent diſtincta quid rei accepta realitate obiectiua nō ſubge
ſtiua que autē ſic habeāt diſtincta quid rei non oportet ut realiter diſtinguātur ſicut illa
que habent diſtincta quid rei accepta a realitat ſubiectiua his igitur uiſis cum ens in ꝗ̄tum
ens ſit uniuocū & habeat paſſiones de quibus ſpeculatur iſte liber ut dixit Auero ys non
immerito debet poni ſubiectū eſt ius artis.

Q. II.

❡ Vtrum modus Intrinſecus ſit intimior enti ipſis paſſionibus entis.

po.ſcoti. SCotus & plures alii ſapientes tenent partē a firmatiuā queſtiōis illā accipiētes
ex uerbis Ariſt. in. viii. meth. c. x. nā forme quiditatiue ſumpte iuicē cōparate
ut quiditas hominis & quiditas leonis ut abſtrahunt a paſſionibus ipſorū uel
erunt eque perfecte & ſic ad huc haberemus intentū licet illud ſit impoſſibile
duas. n. ſpecies eque ꝑfectas īpoſſibile eſt īuenire uel una nō erit ꝑfectior alia &
hoc eē nō pōt ꝑfectior ꝗ̄ alteri & forme ſe habēt ſicut numeri una ergo eſt perfectior alia cū
cōſtituātur i eē q̄ditatiuo ꝑ differētias q̄ i eq̄liter ꝑticipāt rōnē generis o pario cōpetit uni
una. n. eſt perfectior reliqua quantitas ergo perfitionalis & modus intrinſecus ſunt ītimio
res paſſionibus eius contra tamen hanc opinionē multis modis ſolet dubitari & argu-
mentor primo argumentis que feci piſis in circularibus diſputatiōibus. 1511. cum ibi eſſem
Scolaris contra Ioānem Roſatū & Bernardus hēricus philoſophus illa reputauit difficil
lima imo nullo modo ſolubilia prima ergo ratio hec eſt ſumatē ens in illo priori proue
abſtrahi ta modis intrinſecis cū omne prius poſſit abſtrahi a ſuo poſteriori nā licet modus
intrinſecus nō ſit formaliter diſtinctus neq; extra predicata primi modi nō tamē eſt idē
formaliter enti niſi tm̄ negatiue a ſecūdū Scotū in illo priori ens eſt intelligibile & abſtra
hit a modis & ītelligibilitas eſt paſſio ſecūdū Scotū imo eſt paſſio entis ergo i aliquo prio
ri cōuenit enti aliq̄ paſſio in quo nō cōueniūt ſibi modi intrinſeci ꝙ uero ſit ītelligibile ꝓ
bat in illo priori hec eſt uera ens eſt ens ergo ſubiectū eſt intelligibile aliter nō ītelligibile
ītelligeretē qđ mēs philoſophi capere nō poteſt, & maxime cū po ſitū ſit ens in ꝗ̄tū ens eſſe
ſubiectū metaphiſice & ſubiectū op; eſſe intelligibile ꝑterea ens in illo priori uel īdiuiſi
bile uel īdiuiſibile ſi īdiuiſibile & poſt diuidit ꝑ modos ītrinſecos ergo n̄ diuiſibile diui
ditur ſi diuiſibile & diuiſibilitas paſſio ergo paſſiones entis ſunt imēdatiores enti ipſis
que ſeſſa ꝯtra Scotū modis intrinſecis cōtra opinionē ēt arguit Seſſa peripateticus primo ens diſtinguitur ex
natura rei a finitate ergo eſt prius unū in ſe quia unitas eſt fundamentū diſtintionis a reli-
quo extremo preterea homo in ꝗ̄tū ens eſt unū & tamen non eſt finitū quia finitur in ſpe
tie non in ente preterea arguit ſi modus intrinſecus competerit enti in eſſe quiditatiuo ꝑdi
caretur per ſe in primo modo de ente preterea modus nō eſt de rōne formali eius cuius eſt
modus modus. n. intrinſecus nō uariat rōnem formalē ergo non cōuenit rei in eſſe quidi
tatiuo preterea contrahēs & cōtrahibile formaliter diſtinguūtur nā nihil contrahitur per
idē formaliter ſed modus eſt contrahēs ens uero cōtrahibile ergo ens & modus formaliter
incip. diſp. ꝯtra Seſſam. diſtinguūtur he ſunt rōnes quibus Seſſa cōfutat opinionē Scoti ego uero dico ꝙ iſte rō
nes ſunt aparētes non uerei & ad primā rōnē quā fecimus dicūt quidā ꝙ quedā eſt paſſio ab
ſoluta quedā uero reſpectiua & tūc dicunt ꝙ Scotus cū dicit modos intimiores paſſioni-
bus intelligi de paſſionibus reſpectiuis non abſolutis intelligibilitas autē eſt abſoluta paſ-
ſio ſed

Digitized by Google

ſio ſed iſta reſpõſio non eſt ad mentẽ Scoti nã ad huc ſcoti ratio militat nam. ſi accipiãtur
forme in eſſe quiditatiuo prout abſtrahunt a quibuſcunqꝫ paſſionibus tã abſolutis q̃ reſpe-
ctiuis cũ ut ſic ſe habeant ſicut numeri ut dixit Ariſt. una erit perfectior reliqua & tñ tunc
abſtrahunt a quibuſcunqꝫ paſſionibus tã abſolutis q̃ reſpectiuis & tũc iterum fiat ratio idi-
co ergo aliter ꝙ ens in illo priori eſt intelligibile ſm predicata primi modi non tñ inq̃tũ
intelligibile quia hoc predicatũ ſibi ꝯuenit in ſo ſigno nature & prius eſt intelligibile ſm
modos intrinſecos q̃ intelligatur ſub iſta paſſiõe intelligibilitatis & inq̃tum intelligibile
& ẽ ſimile ſicut quiditas hominis qñ intelligitur ſm predicata primi modi & actu recto
eſt uniuerſale & abſtracta non tñ inq̃tum tale intelligitur neqꝫ hoc eſt predicatum primi
modi ſi quis autem uoluerit aliã ſolutionem a ferre illã audire nõ recuſabo ſcio .n. iſtã rõ-
nem difficillimã & illa plures fatigaui ſocios litteratos ad aliã ſequẽtẽ rõnem dico ꝙ ens
in illo priori neqꝫ eſt diuiſibile neqꝫ idiuiſibile formaliter neqꝫ unũ neqꝫ multa ſed eſt fun
damentaliter & permiſſiue diuiſibile & ꝙ ſic diuiſibile diuidatur nullũ inde ſequitur in-
conueniens ſed ſuper hoc contingit ambiguitas non eſt diuiſibile formaliter ergo eſt indi
uiſibile formaliter quia eſt non diuiſibile formaliter a negatiua de predicato finito ad afir
matiuam de predicato infinito dicendũ ꝙ illa tenet in predicatis ſimplicibus non in pre-
dicatis compoſitis ſed contra duorũ contradictoriorũ alterũ in eſſe neceſſe eſt per lege cõ-
traditionis: dico ꝙ contradictoriorũ de neceſſitate ineſt alterũ ſed non adita iſta cõditio-
ne formaliter per illud .n. aditum amictunt & naturã & propietatẽ contraditionis: ſicut
homo in eſſe quiditatiuo non eſt riſibilis formaliter quia illud eſt predicatũ ſecundi mo-
di neqꝫ eſt non riſibilis formaliter quia nunq̃ ſibi ineſſet opoſitũ: eſt etiam predicatum ne-
gatiuũ: ſed contra ſaltem debet dici non diuiſibile: concedo negatiue nõ poſitiue pro q̃to
non eſt diuiſibile formaliter nullã tñ ponit repugnantiã admodificari illo predicato pro
ſigno pro quo natũ eſt modificari: ad rõnes uero ſueſſe dicendum eſt & pro ſolutione
prime notandũ ꝙ diſtintio eſt paſſio entis poſitiui non identitas uero conuenit enti & nõ Incip. diſpu. contra Seſſa₃:
enti ſicut chimera eſt non idẽ leoni non tñ diſtinguitur a leone & diſtintio negationẽ in
cludit ut patet exponẽti & diſtintio illa q̃ includit negationẽ põt capi dupliciter poſiti
ue .ſ. & negatiue & negatiue ſũpta eſt prior diſtintiõe acepta poſitiue & eſt idẽ dicere ꝙ nõ
identitas hoc ſtante ad primã rõnem dico cũ dicitur ꝙ ens diſtinquitur a modis dico ꝙ
diſtinguitur negatiue quia eſt non idem illis: ſed replicabis eſt idem ſibi dico ꝙ eſſe idem
ſibi poteſt capi dupliciter formaliter .ſ. & fundamentaliter quia ipſum eſt ipſum cui non
repugnat unitas in eo ſigno in quo nata eſt conuenire in illo tñ priori non ſibi conuenit
niſi unitas fundamentalis & illa eſt ſuficiens fundamentũ diſtintionis negatiue: ad ſecun
dam rõnem dico ꝙ quot ſunt predicata quiditatiua in homine tot ſunt unitates & tot fi-
nitates dico igitur ꝙ homo inquantum ens eſt unũ unitate entis & finitũ finitate entis &
ſicut ultimate finitur in ſpẽ ita ultimate fit unũ unitate ſequente eſſe ſpecificũ & ſic opor-
tet finitatẽ entis & unitatẽ entis inuicem comparare & non unitatẽ entis ad finitatẽ cõpa
rare ſpecificã ad ſequentẽ rõnem dico ꝙ Scotus non poſuit ꝙ modi intrinſeci conueniant
in eſſe quiditatiuo ſic .ſ. ꝙ ſint intra predicata quiditatiua poſitiue ſed quia non ſunt extra
predicata primi modi ſic ꝙ ſint intra predicata ſecundi modi ſunt ergo de quiditate nega
tiue quia non extra quiditatem non poſitiue quia nõ ſunt intra predicata primi modi &
hec nõ niſi acuti ingenio poſſunt attingere aut propter multũ exercitium in iſtis & ſic pa-
tet ad illud ꝙ dicebatur conſequetur quia contrahibile in ſua rõne formali non includit
contrahens non tñ contrahens eſt extra ſic ꝙ ſub intret aliũ predicandi modũ: ſed hic oc- a íſini/
currit magna ambiguitas: nã infinitas eſt modus intrinſecus dei & tñ uidetur ꝙ ſit de con tas ſit ꝓ
ceptu formali & quiditatiua rõne dei & aliqui in tñ deuenerunt ut afirmatiuam partẽ re dicatũ
nerent de mente .d. ſubtilis & hoc rõne confirmant quia ens finitũ & infinitũ eſſentia ali- per ſe d
ter diſtinguuntur & non uidetur per quid diferant eſſentialiter niſi per finitatatẽ & infini deo.
tatẽ: preterea Scotus in .vii. d. p. q. iii. uidetur dicere ꝙ infinitas precedat exiſtentiã tunc ar
guatur ſic predicatũ quod eſt intimius aliquo predicato primi modi eſt predicatum pri-

mi modi ſed īfinitas eſt intimior exiſtentia q̄ eſt p̄dicatū primi modi de deo ergo minor q̄
tū ad primā partem eſt Scoti in loco allegato ſecunda uero pars.ſ.q̧ exiſtentia ſit predica-
tū primi modi ponitur a Scoto in primo.ſ.d.ii.q.i.ubi dicit q̧ illa propoſitio in qua eſſe
de deo dicitur eſt propoſitio īmediata ad quā omnes alie reſoluentur & in primo modo
dicendi per ſe:preterea Scotus dicit q̧ diuina eſſentia eſt eſſentia quia infinita modo ly qa
uidetur cadere ſupra rōnem formalē uel aliquid pertinens ad rōnem formalē his rōnibus
iſti eorum fundant opinionē ſed hec opinio eſt falſa & non conueniens doctrine.d.ſubti
lis & arguitur contra eā primo ſic q̄cunq; ſunt duo conceptus abſtractiſſimi quorū unus
formaliter non includit reliquū ubicunq; inueniuntur ſm ſuas rōnes formales unus non
includit reliquū ſed ens non includit quiditatiue infinitatē ergo ubicūq; inuenietur eſſe
ſz ſuā rōnē formalē nunq̄ quiditatiue includit infinitatē:preterea ſicut ſe habet finitas ad
creaturā ita infinitas ad creatorē ſed finitas non eſt de rōne formali creature ergo maior pa-
tet qa ī utroq; ē modus intrinſecus & ens per utrūq; ad ſua inferiora deſcendit preterea mo
dus non uariat rōnem formalē ergo non eſt intra rōnem formalē ſed infinitas eſt modus
intrinſecus:antecedens.primi cōſequentie patet per diffinitionē de modo intrinſeco datā
ab auctore formalitatē que cōmuniter a Scotiſtis aceptatur:q̧ uero infinitas ſit modus pa
tet per Scotū in.viii.d.i.q.iii. et alibi preterea arguit Landulphus Neapolitanus in pro/
logo.p.ſ.q.i.q̄cunq; ſunt due relationes que adequant ſua fundamenta ſicut ſe habet fun
damentū ad fundamentum ita relatio ad relationē iſtam propoſitionē accepit a Scoto in
primo.ſ.d.xxxi.q.unica ubi mouet dubia de equalitate in diuinis ſed eſſentia fundat idē
titatem infinitas uero equalitatē ſed identitas in ſua rōne formali non includit equalitatē
ergo neq; eſſentia includit infinitatē:imo ut ibi dicit Scotus magnitudo que eſt quaſi mo
dus fundamenti identitatis et ſimilitudinis fundat equalitatē que quaſi modus ſimilitu-
dinis & identitatis quia dicit utramq; illarum ut perfectam & ſic ſemper ego cōſueui cor
roborate eius rōnem fortiſſimā:preterea pro hac uia arguit Franciſcus maironitanus in.p.ſ.
d.ii.q.vii.nullum prius quiditatiue uariat ſuū poſterius ſed infinitas & quiuis alius mo-
dus eſt poſterior eo cuius eſt modus ergo:preterea arguo q̧ illa nō ſit opinio Scoti quod
de ſe nullā dicit rōnē formalē ad nullā rōnē formale pertinet ſed modus nullam formalē
rōnem dicit neq; realitatē obiectiuā ergo ad nullā rōnem formalem pertinet:preterea natu
raliter poſſumus infinitatē cognoſcere & ipſa eſt per naturā cognoſcibilis propius tamen
conceptus eſſentie non eſt per naturā cognoſcibilis ergo eſſentia non includit infinitatem
iterū conceptus eius propius & ratio eius formalis eſſet partim per naturam cognoſcibi-
lis & partim per naturam non cognoſcibilis:teneo ergo non tantum his rationibus mo-
tus ſed ſapientum etiam auctoritatibus partem negatiuam queſtionis q̧ ſ.infinitas non ſit
de ratione formali & quiditatiua dei:ad rōnes uero in oppoſitum ad primam in qua dici-
tur q̧ finitum & infinitum eſſentialiter differunt dico q̧ finitum & infinitum poſſunt ca
pi dupliciter uel pro conceptibus obiectiuis prout habent eſſe in intellectu per aliquod re
preſentatiuū quod precedit actum intellectus & illa ut ſic non diſtinguuntur quiditatiue
ſed modaliter quia diſtinguuntur per finitum & infinitum & ſic modi ſunt rationes diſe
rendi poſſunt etiam capi pro his que ſubſtant illis modis fundamētaliter & pro natura cui
in exi- conuenit infinitas & natura cui conuenit finitas & ſic quiditatiue diſtinguuntur ſed non
ſtētia ſit per illos modos ſed illa ſe ipſis quiditatiue diferunt & non per modos ab illis tñ ſic diſe-
predica rentibus poteſt intellectus abſtrahere aliqua unā rōnem entis ex quo ſequitur q̧ ille res ſic
tū p̄mi obiectiue cognite per illos modos determinate modaliter diſtinguuntur non obſtanti q̧
modi. res que ſubſtant eſſentialiter & quiditatiui diferunt:ad aliā rōnem cōmunis opinio ſcribē
nota ꝯ tium in uia.d.ſubtilis eſt q̧ exiſtentia ſit modus intrinſecus & intimior infinitate & ſic
tra mau rō procedit ex falſo fundamento ſed ſi teneatur ſicut dubitare uidetur Trombecta & firmi
ricium. ter tenet Franciſcus in.ſ.d.ii.q.iii.q̧ infinitas ſit prior exiſtentia maiorem auget dificultatē
neq; contradictionem admicto quā mauritius ſuper hoc in Franciſco notauit in.p.d.ii.q.
viii.nam ſemper Franciſcus infinitatē ſicut & Scotus infinitatem inter modos repoſuit in

Digitized by Google

rinſecos ꝙ ſiquando ꝗ paſſionē appellat nō ea rōne ſic dicit ꝙ ea rōne predicetur ꝙ inter
predicata ſecundi modi reponatur ut reputauit maurieius & male ſed ob id ꝙ eſt extra pre contra
dicata primi modi pro q̃to non eſt inter illa poſitiue ad Scotū uero dicitur ꝙ illa propo Mauri
ſitio eſt per ſe quia eſt de conceptu formali negatiue non tñ intra conceptū formalē poſiti tium.
ue ita ꝙ talis exiſtētia nō habet diſtinctā formalitatē ab eſſentia hinc poteſt colligi bona rō
ꝙ exiſtentia non ſit predicatum primi modi nam infinitas que eſt intimior exiſtentia non
predicatur in primo modo ergo neq; exiſtentia preterea ens & exiſtentia ſunt duo conce
ptus abſtractiſſimi quorū unus formaliter non includit reliquū ergo ubicunq; ineniuntur
formalibus rōnibus ipſorū ſaluatis unū non includit reliquū preterea exiſtentia in deo &
in nobis ſunt eiuſdē rationis uniuoce & quecūq; alia cōmunia deo & creature ut eſt Sco
ti opinio & rei ueritas confirmat aut ergo in deo non erit inter predicata primi modi aut
ibi non erit modus intrinſecus quod dicere uniuocationem diſtruit et eſt contra Scotum
dicentem in. viii. d. i. q. iii. ꝙ illud per quod contrahitur cōmune ad deū & creaturā ſunt
modi intrinſeci ubi uidetur ꝙ qui ſunt modi intrinſeci in nobis ſunt etiā modi intrinſe
ci in deo aut diffinitio data de modo intrinſeco erit falſa aut inſuficiens et non cōueniēs
omni contento ſub diffinito quod naturā diſtruit et perfectionē diffinitionis ad aliud ue
ro quod obiiciebatur dico primo ꝙ Scotus illud nullibi dixit dico ſecundo ꝙ ubi di
xerit non ſic debet intelligi ut iſti exponūt nam l y. quia poteſt cadere ſupra omnes genus
cauſe ut patet de l y. inq̃tum in. v. meth. et poteſt cadere ſuper aliquod quod committatur
effectum uerum eſt ergo dicere ꝙ ē diuina eſſentia quia infinita cōcomitanter .ſ. et nō qui
ditatiue et formaliter niſi reductiue pro q̃to reducitur ad rōnes eius formalē et nota ꝙ mo
dernorū quidam non patiūtur audire diſtinctionē formalē de qua toties ſermonē fecimus
tanq̃ ſine illa ueritas inueniri non poſſit rōnes uero Thome de uio contra hoc inducam et
deo duce in duod. ſoluā in. q. de attributis ſed iſti ſemper eodē ſermone repetunt ꝙ forma Seſſa i
litas ſumitur a forma et ex conſequente ubi non ſunt plures forme ibi non poteſt eſſe for meth.
malitatū diſtinctio ſed Franciſcus in primo. ſ. d. viii. q. v. hanc imaginationē ſatis groſſam
appellauit nā ita dici poterit ꝙ eſſentiale ſumitur ab eſſentia et ſic ubi tantū una erit eſſen
tia non erunt plura eſſentialia quod nullus concederet et ipſi cunfutant Ioānē uolentē ꝙ
omne predicatū eſſentiale ſumatur a propia forma preterea ita diceretur accidēs materiale 9tra Se
dici a materia ergo ubi tantum una erit materia non erit niſi unū accidens materiale et ſic tam.
non eſſent compoſito naturali plura accidētia materialia quod nullus philoſophus con
cederet

Q. III.

Vtrum aliqua certa ueritas poſſit haberi ab intellectu uiatoris.

QVia diſputatio an oēs homines natura ſcire deſiderant ipſum ſcire ſu
ponit nō immerito hec queſtio nobis diſputanda proponitur henricus op. hen
igitur. d. ſollenis in ſūma arti. i. q. ii. tenet unā opinionē et dicit pri rici.
mo ꝙ inter intentionē entis et ueri eſt ordo naturalis prima intētio
eſt entis quia entitas eſt abſoluta ueritas uero dicit reſpectū ad exem
plar dicit ergo ꝙ itellectus pōt naturaliter cognoſcere illud qđ ē ue
rū ſed ſi loquimur in quid ille đ notitia ueritatis dicēdū ꝙ ſicut du
plex ē exemplar ſm platonē in thim. creatū .ſ. et ē ſpēs ab obiecto crea
ta eſt aliud exemplar quod eſt idea in mēte diuina ſicut ergo duplex exemplar ita duplex
quo ꝗ conformitas et duplex etiā ueritas: Ari. ergo ueritatē cognoſci uoluit per conformi
tatē ad exemplaria creata et ſpēs intelligibiles ſed ꝙ per tales ſpēs in nobis acquiſitas acqui
ratur certa & ſincera ueritas illud omnino eſt impoſſibile iſtud uero pbat multis modis pri
mo certa et ſincera ueritas non habetur niſi ſub rōne immutabilis ſed tale exēplar nō eſt immu
tabile cauſſatur .n. ab obiecto mutabili alias rationes taceo ſatis .n. debilitantur a Sco

to tenet ergo henricus ſincerā ueritatē haberi non poſſe niſi per conformitatē non ſolū ad exemplar creatū ſed requiritur ēt ut aſpiciat ad exemplar increatum. & dicit ꝙ deus nō ut cognitum habet rōnē exēplaris ſed ut rō cognoſcēdi quo modo autē illud ſit poſſibile ut ſit rō cognoſcendi non cognita exēplo nobis oſtendit ſicut;ii.radius q̄ꝗ deriuat a fonte obliquato aſpectu qn̄qꝫ uero directo:ſol ergo licet ſit rō uidendi illud ꝙ in radio primo modo uideatur ipſe tn̄ non eſt uiſus:ſecundo modo eſt rō uidendi uiſa ſic inquit henricus diuina eſſentia illuſtrat animā noſtrā pro ſtatu iſto illuſtratione puo damodo obliquata ideo poteſt eſſe rō cognoſcendi non cognita ſecus uero in ordine ad angelicū intellectū hec hēricus:ſed hec opinio eſt falſſa & nō peripatetica & nullus debet dubitare i hoc & arguitur contra eā ſuponendo primo ꝙ prima principia ſunt omnibus nota & ſunt ſicut ia- (contra hēricū.) tiua in domo quā nullus debet ignorare ut dicit Ari.ii. meth.c.primo tūc arguitur quod cōuenit omnibus eiuſdē ſpeciei ſequitur naturā ſpecificam ergo cū prima principia ſint infallibiliter certa & cuilibet eſt naturaliter euidens forma ſillogiſmi pfecti ut primo priorū qui nullo indiget ut apareat neceſſarius ſcientia uero concluſionis ex nullo dependet niſi ex ueritate premiſſarum & euidentia illationis ſillogiſtice ergo cuilibet poteſt eſſe infallibiliter nota concluſio:preterea aprehendens terminos habentes in ſeipſis neceſſariā cauſam cōnexionis ad inuicē & conformitatis neceſſario comprehendit illā conformitatē ſed cognoſcens terminos principiorum que ſunt per ſe nota cognoſcit cauſam conformitatis alter.ii.terminus cum primo intuitu ſe offert intellectui neceſſario aliciū includit & ſic intellectus habet neceſſariam cauſam compoſitionis terminorū inuicē:preterea multas ueritates potuit in ſe ipſo experiri ut ſcire(ſe negare ſincerā ueritatē)& ſcio etiā me uidere & nūc me ſcribere:neqꝫ hic liquor de conditionibus obiecti uiſus quoniā quātum ad illas poſſet eſſe error ſed quantū ad paſſionē ſenſus:confutata ergo opinione ſoluere oportet rationē eius in contrariū ad illā igitur dico ꝙ non omne obiectū eſt mutabile ſecundo dico ꝙ licet ſit obiectū mutabile ad huc certa poſſit haberi ſcientia ut obiecit Ariſt.iiii.meth.c.xxii. contra herachtū & cratillum preterea falſum dicit ꝙ ab obiecto mutabili non poſſit produci ſpecies imutabilis que aliquod repreſentet ſub ratione immutabili quia mutabilitas in obiecto non eſt ratio gignendi ſpeciem ſed natura illius obiecti ergo illud productum exemplar per ſe repreſentat naturā obiecti ſi ergo illa natura habet aliquā neceſſariā habitudinē ad aliā naturā exēplar creatū ab una & exēplar creatū ab alia repſentat ſuas naturas immutabiliter unitas & ita poteſt haberi compoſitio neceſſaria per duo exemplaria genita ex duobus mutabilibus ſed non in quantū mutabilia ſunt ſed ex eorū propiis naturis & ſic teneo partē affirmatiuam queſtionis ꝙ poſſit haberi certa ueritas ſine aliqua ſpetiale illuſtratione ſed tantū in luminē naturali intellectus agentis.

Q.Quarta.

¶ Vtrum apetitus quo homo ſcire deſiderat ſit apetitus naturalis uel rationalis.

(op. ſcoti.) SCotiſte diſtinguunt de triplici apetitu naturali.ſ.animali & rōnali naturalē apellantes illā naturalē inclinationē qua una queqꝫ res eſt naturaliter inclinata ad ſuā perfetionē apetitus uero rōnalis eſt actus uel uolitiua potentia reſpectu alicuius obiecti precogniti animalis uero eſt qui ſequitur ſenſum quo aīal mouetur ad fugā uel ſequelā:dicunt ergo iſti & bene ꝙ ille apetitus quo homines ſcire deſiderant non eſt apetitus rōnalis qa ante ſcire eſſet ſcire & hoc uoluit dicere Scotus fortaſſe in quol.q.ultima ꝙ prima intellectio eſt quaſi fortuita:neqꝫ ille apetitus poteſt eſſe apetitus animalis quia ille eſſet in cuntis aīalibus eſt ergo apetitus naturalis pro quāto naturaliter inclinatur ad ſcire:Seſſa uero peripateticus cōfutat hāc opinionē & primo eo apetitu debet homo apetere ſcientiā qui reſpōdet illi potentie qui perficitur p illā ſed ille apetitus eſt rōnalis ergo apetitu rōnali apetit ſcire:preterea id quod eſt optimū debet apeti op- (que ſeſſa ɔtra Scotū.)

Digitized by Google

timo apetitu ſed ipſum ſcire eſt optimũ hominis ergo optimo debet apeti apetitu ille nõ eſt niſi rõnalis: & confirmat illud auctoritate Ariſt. preterea arguit ſcire expetitur ut uerũ ergo apetitu rõnali: preterea illud quo acquiſito ceſſat apetitus rõnalis expetitur apetitu rõnali ſed acquiſita ſciẽtia ceſſat apetitus rõnalis ergo: ultimo arguit ex fundamentis illorũ ſi eſſet apetitus naturalis cunctis ineſſet entibus nature ſic. n. ipſi arguebant de apetitu aiali ꝙ ſi eſſet apetitus aialis ille eſſet in cunctis aialibus: ego uero dico ꝙ rõnes iſte nõ concludũt & pro ſolutione ipſarũ eſt notandũ ꝙ in parte intellectiua eſt duplex apetitus unus antecedit ſcire alius uero ſequitur primo. n. apetimus ipſum ſcire nõ acquiſitũ poſtea uero habitum apetitu complacentie apetimus primus uocatur naturalis de quo fecit mentionẽ hic Ari. ſecũdus uero dicitur apetitus rõnalis de quo loquitur Auero ys. iii. de aia cũ dicit & quia uidemus abſtrahere & recipere intellecta eſſe reducta ad noſtrã uolũtatẽ neceſſe eſt in nobis eſſe has duas animi diferentias: & illũ apetitũ ponit Scotus in. ii. ſ. d. xlii. q. iiii. imo illo apetitu negato nunq̃ poſſit intellectus ceſſare ab una intellectione qñ obiectũ fuerit fortius & de hoc ſermonẽ longũ faciam in. q. an uoluntas poſſit auertere intellectũ ab una intellectione ad aliã eſt. n. locus difficilis his ſtantibus facile eſt rõnes ſoluere: ad primã ergo qñ dicit eo debet expeti apetitu qui reſpondet rõnali potẽtie dico ꝙ uerũ eſt de apetitu antecedenti non de conſequente unde uel maior eſt falſa ſi loquitur de apetitu conſequenti uel maior eſt uera & minor falſa ſi loquitur de apetitu antecedenti & ſic etiã reſpondẽdũ eſt ad ſecundã rõnẽ ꝙ licet illud ſit optimũ ſatis eſt ut illi complaceat ſequens apetitus perfectiſſimus: etiã ille qui antecedit eſt perfectiſſimus quia eſt nobiliſſima ſubſtantia naturaliter ad illã perfectionẽ inclinata: ad tertiã uero rõnẽ dico ꝙ refert dicere apetere illud quod eſt uerũ & apetere uerũ ſub rõne ueritatis & cõformitatis oẽs ergo hoĩes naturaliter apetũt ſcire quod eſt uerũ licet non ſub rõne ueri & illud apetitu apetitur naturali poſtea uero ꝑ actũ reflexũ itellectus cognoſcit uerũ ſub rõne ueritatis & apetitus rõnalis cõplacet illi ad aliã rõnem dico primo ꝙ apetitus naturalis cũ ſit ipſa met res naturalis non deficit habito ſcire imo per ſcire habitũ perficitur cũ ſit potentia eius licet ceſſet rõ priuationis ut ipſe redarguit Ioãnẽ in. iii. de anima. c. v. declarãdo quid ſit preparatio ad mentẽ Alexandri de qua uoluit intelligi demoſtrationẽ Ari. dico ſecundo ꝙ apetitus rõnalis non deficit imo cõplacet illi intellectioni & ubi deſineret in tñ remitteretur intellectio ut penitus intellectus ceſaret ab illa operatione maior ergo rõnis eſt falſã ſimiliter & minor nã etiã ſm̃ eum apetitus rõnalis remanet qui ſm̃ imperiũ ſuũ nunc unã nunc aliã intellectionẽ cõſeruat: ad quintã uero rõnẽ que procedit ex dictis opinantis dico ꝙ rõ Scotiſtarũ eſt ualida nã apetitus animalis ſequitur ſenſum & rõnẽ ſenſitiuã que quia communis eſt nobis & brutis idẽ apetitus ſequens illã eſt cõmunis nobis & illis ideo ſi eſſet ad ſcire oẽ aial apeteret ſcire: apetitus tñ naturalis ad ſcire eſt ipſe intellectus naturaliter inclinatus ad ſcire tanq̃ ad ſuã perfectionẽ & non eſt apetitus naturalis conſequens naturã in cõmuni ideo ubicũ[que] eſt intellectus eſt ille naturalis apetitus ad ſcire ſi ergo eſſet apetitus naturalis entis naturalis in q̃tum naturale uel ſequens aliquã rõnẽ nature cõmunem nobis & brutis ſicut eſt rõ ſenſitiua ille apetitus ineſſet cũtis entibus nature: teneo ergo opinionẽ Scoti ꝙ ille apetitus quo omnes homines ſcire deſiderant ſit apetitus naturalis,

ſolu. rões rõnũ ſeſe,

Q. V:

ℭ Vtrum magis uniuerſale ſit precognitum minus uniuerſale.

SCotus tenet unã opinionem quam reputo magis ueram in. p. ſ. d. iii. q. ii. pro cuius noticia eſt ſecundum ꝙ triplex eſt in propoſito ordo intelligibilium unus eſt ordo originis alius uero perfectionis & de iſtis fecit mentionem Ariſt. ix. meth. commento. xv. ubi dicit ꝙ que ſunt priora ſecundum originem ſunt poſteriora ſecundum perfectionem quod intelligitur non in diuerſis generibus

op. ſcoti.

tertius uero eſt ordo adequationis de quo fecit mentionẽ Ari. primo poſteriorũ in diffini
tione uniuerſalis quia ibi primo preciſionem & adequationem notat: preterea notandum
ꝙ alius eſt conceptus ſimpliciter ſimplex alius uero ſimplex: ſed non ſimpliciter ſimplex:
conceptum ſimpliciter ſimplicẽ uocat ſcotus qui non eſt reſolubilis in plures conceptus:
cõceptus uero ſimplex ſed non ſimpliciter ſimplex eſt quicunq; poteſt ab intellectu cõcipi
actu ſimplicis intelligentie. licet poſſit reſolui in plures cõceptus ſicut eſt conceptus diffi-
nitis: ſcire quoq; oportet pro declaratiõe ueritatis: ꝙ aliud eſt cõfuſe intelligere aliud uero
confuſum intelligere: confuſum uero duplex eſt ad propoſitum ſicut eſt duplex indiſtin-
ſtinguibilitas totius. ſ. eſſentialis in partes eſſentiales: & totius uniuerſalis in partes ſubie-
ctiuas & per opoſitum eſt duplex diſtinguibilitas opoſita illi duplici indiſtinguibilitati:
confuſum igitur intelligitur quando aliquod indiſtinctum intelligitur: cõfuſe uero tũc
aliquid intelligitur cũ intelligitur ſicut exprimitur per nomen diſtincte uero dicit̃ intel-
ligi cum diffinitiue intelligitur: his premiſſis: ponitur opinio ſcoti: primo loquendo de
error cimarre. cognitione confuſa dico ꝙ primũ cognitũ notitia actuali confuſa eſt conceptus confuſus
ſpeciei ſpecialiſſime cuius ſingulare fortius mouet ſenſum: adidit uero ſcotus (cuius ſingu-
lare fortius mouet ſenſum) non ut exiſtimauit cimarra .n.q. de primo cognito ut diceret
q̃n uellet ſuam uerificari concluſionem: ſed poſuit: ut nobis rationẽ innueret fortiſſimã.
que talis eſt illud prius intelligitur cuius ſingulare fortius mouet ſenſum ſed ſingulare
ſpeciei fortius mouet ſenſum ergo: maior patet quia neceſſe eſt intelligentẽ phantaſmata
ſpeculari & cuius phantaſma prius eſt in ſenſu ſpecies intelligibilis prius eſt in intellectu:
minor uero probatur illud ſingulare fortius mouet quod eſt magis in actu ſed ſingulare
ſpeciei eſt magis in actu probatur quia magis determinatum hoc in animal per hunc ho-
minem determinatur. hoc autem per quod determinetur non habet: & iſta ratio eſt demo
ſtratiua in uia auero ys qui in. iii. de anima. c. v. & . vii. phiſicorum c. xx. poſuit intentio
nes imaginatas mediũ continuationis intellectus poſſibilis nobis cum addidit et. illud
alia ratione: ut apparet per quedam uerba ibi poſita (licet dicantur non fuiſſe in originali
doctoris) ꝙ cum duo ſint primo intelligibilia & ibi fuerint plures ſpecies ſpecialiſſime
illa prius intelligitur cuius ſingulare fortius mouet ſenſum ponitur ergo propter equalia
uno modo non propter ſuperius & inferius: ſecundo quantum ad principale dicitur
loquendo de noticia actuali diſtincta ꝙ illud eſt primo cognitum iſta notitia quod qui-
ditatiue includitur in omnibus inferioribus (illud uero eſt ens) ergo inferiores cõceptus
non poſſunt diſtincte concipi niſi primo concipiatur quod in illis quidditatiue in illudi
tur: quia tamen cõparando hunc ordinem diſtincte cognitorũ ordini confuſe cognitorũ
ordo hic quẽ nunc diximus eſt ſimpliciter prior deo primũ cognitũ notitia actuali con
fuſa abſolute: & ſimpliciter dicitur primũ cognitum & ſecũdũ hanc intentionem loqui-
tur auerro ys tertio de anima cõmento. x. comparans obiecta cognita ſecundum lineam re
ctam & ſecundum lineam reflexam & ibi dicit Seſſa ꝙ ſi probatur actum rectum eſſe prio-
rem actu reflexo cum quiditas ſpecifica cognoſcatur actu recto quiditas uero quiditatis
actu reflexo ut clara uoce nos docet Auero ys optima erit ratio pro opinione Sco: & quia
actus rectus prior eſt actu reflexo ut communiter recipitur a philoſophis ſiue ſint diſtincti
actus ſiue non ut in dubium reuocauit Franciſcus in conflatu & Landulphus determi-
nat in. z. ſ. d. xi. in. q. an intellectus poſſit plura ſimul intelligere: ideo ratio illa eſt ſuficiẽs
pro opinione quam teneo: tunc dicendum eſt de primo cognito habituali noticia et dici
tur ꝙ primum cognitum iſta noticia eſt magis uniuerſale: habitualem uero noticiam uo-
cat quando obiectum ſic eſt preſens in ratione intelligibilis actu ut intellectus ſtatim poſ-
ſit habere actum elicitum erga illud obiectum ſimiliter dicẽdum de uirtuali noticia ſicut
ipſe dicit quia tunc aliquid ſic intelligitur ut pars obiecti cogniti non ut primum obiectũ
que ſeſ cognitum hec ergo eſt opinio Scoti quam Scotus & Trombecta probauerunt ſubtiliſſi-
ſa ɔtra mis rationibus licet Thomas de uio nitatur illas ſoluere: contra tamen hanc opinionem
Scotũ. plures arguunt preſertim Seſſa peripateticus: & primo nititur ducere Scotum ad contra

Digitized by Google

ditionem & ſicomne potentialitertale quādoq; erit actualiter tale ſed ꝑ eos magisūniuer
tale eſt primo cognitum habituali notitia ergo qñq; erit actualiter tale : amplius intelle
ctus prius perficitur minus perfecto q̄ magis perfecto ſed magis uniuerſale eſt minus perfe
ctum ergo prius perficitur magis uniuerſali:& inducit ſolutiōem Scoti ſtatum ꝙ ita eſſet
in actuali ſicut in habituali notitia ſi non eſſet impedimentum quia neceſſe eſt intelligentē
phantaſmata ſpeculari & phantaſia prius operatur erga ſingulare ſpeciei q̄ circa ſingulare
magis uniuerſalis:friuola eſt hec reſponſio inquit Seſſa quia non dicitur proxime uenturū
quod nunq̄ reducitur ad actum ergo nunq̄ dicitur tale cognoſcibile quod nunq; tali or
dine cognoſcitur:ſecūdo inquit ille probo ꝙ minus uniuerſale ſit primum cognitum no
titia habituali quia poſt cognitionem ſpeciei confuſam actualiter cognoſcitur minus uni
uerſale ergo illud erat habitualiter cognitum ut patet ex ipſa nominis in ſpeciōe : preterea
ſi intellectus non recipit ut eſt aptus natus naturaliter intelligere & illa agentia non mo
uent ut ſunt naturaliter motiua intellectio non erit naturalis uel ſi mouent ut ſunt apta na
ta mouere notitia habituali minus uniuerſale erit primo cognitum ſecundo principaliter
arguit illud eſt precognitum uia originis quod eſt nobis certius & euidentius ſed illud
eſt magis uniuerſale tam in intellectu q̄ in ſenſu ut longo ſermōe declarat & nobis exem
plis oſtendit: preterea inquit Seſſa propter a dictos arguo demoſtratiue & arguit ratione
quam accepit a ſimplicio in primo phiſicorum & facit multas ſupoſitiōis quas narrare nō
oportet: hec ergo eſt uirtus ratiōis illud uia originis eſt primo cognitū cuius accidētia pri
mo nobis occurrunt ſed illa ſunt accidentia generis quia ſunt certiora ut dicit eſſe de men
te auero ys & exterorum & hec inquit ille eſt demoſtratio non a dictis : ego autem dico
ꝙ iſte rationes non concludunt: & per ſolutione rationum notādum ꝙ intellectus de
natura potentie ſecundum Scotum intelligendo quiditatem nullam habet dependentiā
a phantaſmatibus imo ipſe Seſſa in ſuo tractatu de animi imortalitate imaginatur ſecun
dum auero ys doctrinam ꝙ prima anime operatio que ſibi competit in illo priori ꝑut ab
ſtrahit a ſpherra humana nullo modo dependet a phantaſmatibus ſed pro ſtatu preſenti ꝑ
pter connexionem quam habet cum uirtutibus ſentiuis neceſſe eſt phantaſmata ſpeculari
uolentem intelligere: licet illa neceſitas ſit alio modo ponenda ſecundum Scotū alio mo
do ſecundū auero ym & philoſophos dicit ēt Seſſa in eo tracatu exponendo uerba Ari.
in primo de anima poſita.c.x.ꝙ anima ut anima neceſſario dependet a re exiſtente in cor
pore licet non dependeat a corpore res tamen que eſt anima remanet ut intelligentia & in
telligit uniuerſale in ſingularibus non tamen phantaſiatis ita ꝙ intelligere corrumpitur
ſecundum eum non abſolute ſed ut conuerſiuum ad phantaſmata & ꝙ modus operandi
per phantaſmata eſt modus naturalis anime non tamen pro omni ſtatu ſed propter cōne
xionem quam habet cum uirtutibus ſenſitiuis in ſtatu preſenti: ex dictis ergo eius ſoluū
tur rationes ſue contra Scotum: ad primam rationem nullam a fero ſolutionem niſi quas
ipſe met attulit quia illud eſſet actualiter primo cognitum niſi eſſet illa cōnexio cum ſen
ſu & illa generatio intellectiua eſt naturalis pro ſtatu iſto ad confutationem uero dico ꝙ
licet obiectum ad illum ordinem nunq̄ ueniat cum hoc tamē ſua naturalis diſpoſitio et
aptitudo naturalis nō tollitur & ordo eius ad intellectum de natura potentie & ſicut for
ma magis uniuerſalis ubi fuerit diſtincta precedit minus uniuerſalem in eſſe ita in intelli
gibilitate q̄tum eſt ex parte ſui unūqq; enim ſicut ſi habet ad eſſe ita ad cognoſcibilitatem
& ubi forme non fuerint diſtincte prius erit in materia ſecundum opera magis communia
q̄ minus communia ut dicit Ariſtot.ii. de generatione animalium capite tertio & ſic patet
ad obiectiōem: poteſt etiam dici ꝙ quia nunq̄ eſt primum cognitum actuali notitia ideo
non dicitur primum cognitum in iſto ordine ſed alio ordine: ad id uero quod ſequitur
dico ꝙ licet minus uniuerſale precognoſcatur tamen magis uniuerſale eſſet precognitum
merito ordinis obiectorum inuicem & ad intellectū de natura potentie: ad tertiam uero ra
tionem dico ꝙ illa agentia agunt in intellectum ut intellectus eſt naturaliter paſſiuus pro
ſtatu iſto & ꝑut illa naturaliter agūt phātaſmata a quibus naturaliter mouetur intellectus

deſtſio Scoti ꝯtra Seſſam.

Digitized by Google

naturaliter mouetur intellectus facta tamen depuratione per intellectum agentem non tñ recepta in phantaſmate ut exiſtimauit auempacé quomodo auté illud ſit ad tertiũ pertinet de anima ad ſecundã rõné principalé dico ꝙ illud circa quod minus contingit errare intellectũ eſt primo cognitũ noticia actuali diſtincta ſed non confuſa imo rõ in oppoſitũ fieri poteſt nã primo cognitũ noticia actuali confuſa eſt confuſum magis per Ariſt in prologo primi phiſicorũ illud auté eſt confuſum magis circa quod magis cõtingit errare: ad aliã uero rõné ſimplicii dico ꝙ accidẽtia minus uniuerſalis ſunt euidentiora quia ſm cũ accidẽs habet eſſe a ſubiecto ergo a ſubiecto magis actuali maioré recipit entitaté ſed ſingulare ſpeciei eſt magis in actu quia magis cõtractũ & determinatũ ergo accidẽs eius eſt maioris entitatis ergo maioris actiuitatis ergo fortius et euidẽtius et citius agit i ſenſum et hoc ſi in debita proportione fuerit et Antonius Andree non loquitur ſm eã intentioné ſm quã inducit ipſum ſed unitaté nature cõparat unitati numerali & nõ accidẽtia magis uniuerſalis accidentibus minus uniuerſalis: auero ys uero loquitur in nimia imoderata diſtãtia.

Q .VI.

¶ Utrum prima philoſophia ſit ſcientia practica.

nota d praxi.

PRo intellectu queſtionis primo ſcire oportet quid ſit praxis ſecũdo uero quid eſt practicũ: ꝗtum ad primũ dico ꝙ praxis eſt operatio alterius potẽtie ab intellectu naturaliter poſterior intellectione nata conformiter elici rõni recte ad hoc ut ſit recta: hinc patet ꝙ nulla operatio alterius potentie a uoluntate eſt praxis quia nulla talis eſt eſſentialiter poſterior intellectione qnin aliqua eiuſdem rõnis poſſet precedere: ex quo ſequitur ꝙ ille operationes que non ſunt in poteſtate cognoſcentis non ſunt uere praxes quia artifex ut dicitur. vi. ethic. c. v. eget arte ad recte agendus ex quo liquido conſtat ꝙ cũ omnis praxis ſit in poteſtate cognoſcentis & nihil eſt in poteſtate eius niſi actus elicitus uel imperatus ꝙ illi ſoli ſunt praxes neq; ſi aliquis actus intellectus erit imperatus a uoluntate propter hoc ille dicetur praxis quia practicũ ſit per extẽſionem ad praxim illa auté extenſio non fit infra eandem potentiam ſed practicũ eſt in intellectu praxis in uoluntate ſed bene poteſt ſequi ꝙ ille actus uel ſit praxis uel practicus ipſe. n. natus eſt accidentaliter denominari a praxi ad quam ipſe eſt extenſibitis ſed ipſe non eſt praxis neq; propter hec omnis ſcientia erit practica quia in qualibet illarũ eſt actus concluſionis regulatus a premiſſis quia illa non eſt propie regulatio ſed elitio & conſecutio potius unius ad alterũ unde omnis habitus ad propiũ actum cõparatus dicitur magis ꝓpie elicitiuus ꝙ regulatiuus unde ſcientia ſub alternans non propie regulat ſub alternatã ſed magis elicit & cauſat extenſio. n. fit extra & non intra eandẽ potentiã: ideo prudentia actũ interioré elicit exterioré uero regulat ſimiliter dicendũ eſt de arte reſpectu ſuorũ actuũ interioris. ſ. & exterioris: ultima conditio poſita in diffinitione praxis patet nã elitio recta neceſſario exigit rõnem rectam ut dicit Ariſt. vi. ethicorũ. c. iii. hinc ſequitur ꝙ actus imperatus non eſt primo praxis quia nõ eſt primo natus elici cõformiter rõni recte ergo aliquis alius actus erit primo praxis ille auté non poteſt eſſe niſi actus elicitus uoluntatis cui primo conueniunt cõditionis praxis ſuperius declarate ꝗtum ad ſm principale patet ꝙ practicũ dicitur denominatiõe extrinſeca ad praxim unde practicũ in duplici conſiſtit habitudine prioritatis. ſ. & conformitatis iſti uero reſpectus non ſunt formales & actuales nam eadẽ ſcientia reſpectu eiuſdẽ obiecti eſſet nunc practica nunc ſpeculatiua quia illi reſpectus nunc eſſent actuales nunc uero non actuales illi ergo reſpectus ſunt fundamentales & aptitudinales unde uere dicitur habitus practicus qui aptitudinaliter prioritaté & formitates habet & uide ſuper hoc que dicit Franciſcus in. iiii. q. i. ſed dubitatur a quo habet habitus ꝙ ſit practicus dico ꝙ cũ practicũ conſiſtat in illo duplici reſpectu habet naturam reſpectiuã quilibet uero reſpectus dedendet a fundamento et termino extrinſece ergo illud habet ab obiecto et potentia et rõ eſt quia unũ quodq; a quo habet propiam entitaté habet paſſionem

conſequentem

Digitized by Google

conſequenté illá propiá entitaté dans.n.formá dat conſequétia formam ſed habitus habet
entitaté ab obiecto et potétia(quicquid dicat Auero ys de duplici ſubiecto intellectus ſpe
culatiui et practicú eſt paſſio habitus ergo ab illis habet eſſe practicum ſi uero queratur reſ
pectu cuius eſt practicus dicitur ꝙ eſt practicus reſpectu finis:hinc patet ꝙ intellectus et ha
bitus ab eodé denominantur practici ſed non ab eiſdé principiis extrinſecis ſic.n. intelle
ctus per intellectú haberet ꝙ extrinſece poſſit denominari practicus ſed cú ipſa noticia pra
ctica habeat illú duplicé reſpectum cóformitatis.ſ.et prioritatis a quibus hoc habeat altius
perſcrutandú et dicitur ꝙ praxis neceſſario exigit regulá et rectum dictamen rónis:et co
gnitioni practice neceſſario conuenit prioritas ſed illud eſt róne potétiarú que ſic ſunt na
turaliter ordinate ſi uero itellectio ꝑor ſic fuerit ut i illa nulla ſit determinatio formalis uel
uirtualis de rectitudine actus & praxis quia ipſi non debet conformari praxis non dicitur
practica ꝙ ergo ſit prior habet a potentiis cóformitaté uero habet ab obiecto ꝙ ſit prior cui
nata ſit elici conformiter praxis a potentiarú ordine habet et ab obiecto:ná ſi obiectú deter
minat intellectú cóſiderare de rectitudine actus ille habitus erit uere practicus:illa ergo no
titia ꝙ ſic ſit intrinſece habet a natura ſua tanꝗ a ſua róne formali extriſece uero ab obiecto
et potentia totaliter partialiter uero unú ab obiecto aliud a potentia hinc ſolui poteſt que
ſtio que ſemper mihi dificultaté fecit an ſpeculatiuú & practicú ſint diferétie eſſentiales ha
bitus:& dico ꝙ non quia practicú conſiſtit in illo duplici reſpectu prioritatis.ſ.& cófor
mitatis ſpeculatiuú uero conſiſtit in negatione illius duplicis reſpectus cú ergo ſcientia ſit
quodá ens abſolutú diferentie eius eſſentiales non poſſunt conſiſtere in eſſe reſpectiuo:pre
terea nullú poſterius eſt de eſſentia prioris qa ꝯſtitutiua alicuius ſunt priora nó poſteriora
cóſtituto ꝑ illa:ſed ſpeculatiuú & practicú ſunt reſpectus reſpectus uero eſt poſterior abſo
luto neqꝫ ualet quorundá reſponſio ꝙ ró concludit de practico ſed nó de ſpeculatiuo:ná
in eodé ſigno in quo ineſſet reſpectus ſi eſſet cópoſſibilis ineſt negatio illius reſpectus ſed
ubi practicú in eſſet eét poſterius abſoluto ergo ubi nó ineſt ſed é ſpeculatiuú loco practici
negatio eſt poſterior abſoluto et ſpeculatiuú quod conſiſtit in illa preterea ſi ille diferentie
eſſent eſſentiales quicquid caderet ſub mébro perfetiori eſſet perfetius eo quod caderet ſub
membro imperfetiori uel ergo omne practicú eſſet nobilius ſpeculatiuo uel omne ſpecula
tiuú eſſet nobilius practico utrúqꝫ auté eſt falſum dicendú ergo ꝙ ſunt reſpectus fundamé
tales cóſequétes ſciétiá ſicut ꝓprie paſſióes ꝯſequuntur propia ſubgecta ita ꝙ ſint una paſſio
diſiuncta que circú loquitur uná conuertibilem cú ſcientia non ſic ꝙ totú diſiunctú ſit unú
in cóplexú uel includés tñ unú in cóplexú imo neceſſario plura includit ſed habetur lo
co unius in complexi & poteſt demoſtrari ac ſi eſſet unú in cóplexú:nec te conturbat uer
bum Scoti in prologo p.ſ.q.iiii.reſpondendo ad rationes opoſite opinionis qui dicit pra
cticú & ſpeculatiuú eſſe diferentias eſſentiales habitus ná parú infra ſe declarat & dicit iſta
uerba ꝙ practicú dicit aliquid intrinſecú noticie ſicut reſpectus aptitudinalis é intrinſecus
fundamento diferentias ergo eſſentiales apellat quia ille ſunt nobis ignòte tñ in ueritate
ſunt reſpectus nullus uero reſpectus eſt de eſſentia abſoluti ſed eſt conſequens illud abſo
lutum ſicut propia paſſio ſequitur ſuú propiú ſubiectum:& multi peripatetici qualitates
elementorú que in ueritate ſunt accidentia uocauerunt formas ſubſtantiales & forte unus
de illis fuit Alexander quicquid dicat Auero ys in:v.phiſicorú & hinc facile patet ſuficié
tia difinitionis date de praxi contra modernos philoſophos:ꝗtú ad pricipale queſitú dico
ꝙ prima philoſophia eſt ſpeculatiua non practica quia illi non eſt nata elici cóformitate
praxis & ſic eſt ſpeculatiua cuius finis eſt ſcire de nobiliſſimis ſubſtantiis:neqꝫ methaphiſi
ca erit practica propter hoc ꝙ circa entia illa diuina ſunt habitus quos ſequuntur actus uo
luntatis qui poſſunt eſſe recti & non recti illud enim non eſt merito conditióis reperte in
obiectis que moueat intellectú ad conſiderandú de rectitudine actus:prouenit ergo error
ut dicit Fráciſcus in primo ſentétiarú erga ſubſtantias ſeparatas propter prauas hominum
uoluntates cum ipſe ſint ſeparate a materia que eſt ratio malitie ut patet in.ix.meth.
cómento.xix.

an practicú & ſpeculatiuum ſint diferentie eſſentialis habituum.

Digitized by Google

ℂ Incipiunt queſtiones ſuper ſecundum librum meth.

Q. Prima.

ℂ Utrum ſubiectum primi principii complexi dicatur de deo & creatura ſecundum eandem rationem formalem.

QUia difuſe hanc materiā per tractabimus in quarto ideo nunc partē afirmatiuā concedendo eā aliquibus rōnibus probabilibus proba- bo & primo ſicuqñ eſt aliqua comparatio gradus cōparatiui in ali- quo obiecto oportet in illo inuenire eandem rōnem formalē in po ſitiuo ſed deus eſt magis ens ꝙ creatura per aduerſarios & Seſſam in primo meth.q.i.ergo rō formalis erit eadē in poſitiuo que.n.deo ſꝫ aliā rōnem formalē in poſitiuo cōueniūt ſine cōparatione cōueniūt preterea qñ aliquid diffinitur per aliquod cōmune & per cōtrahēs neceſſe eſt illud cōmune in alio reperiri ergo: preterea qñ eſt aliquod medium in aliqua cō binatione ſillogiſtica concludēs eandem paſſionē de duobus extremis ſm eandē rōnum mediū neceſſe eſt conuenire extremis iſta eſt recepta a ſeſſa in.ii.poſteriorū cōmēto ultimo et eſt grecorū imo Ariſto.in textu qui uoluit mediū ſequi maiorē extremitatē quo ad eſſe uniuocū uel equiuocū uel analogum ſed bonitas eſt una paſſio tranſcendēs & nō plures paſſiones tranſcendentes que concluditur de deo & creatura diuiſim ente exiſtēte medio termino uel ergo demoſtratio methaphiſica erit equiuoca uel rō erit eadem in medio uel maior erit multiplex diſtinguibilis tā ex parte ſubiecti ꝙ ex parte predicati immo Seſſa ut ſuperius diximus uoluit demoſtrare ens dici in quid de bonitate quia dicitur inquid de bonitate dei et tunc uel cōmitteret petitionē principii et antecedens non eſſet notius ꝙ cō ſequens uel concluſio erit equiuoca uel erit uera minor rationis noſtre: & quomodo iſti philoſophi negant iſtā propoſitionē eſſe uerā.ſ.oē ens eſt finitū dando inſtantia de deo qui eſt infinitus ſi ens dicitur equiuoce & tñ in equiuocis non datur contradictio ut patet pri mo elenchorū.c.iii.& quia ſubiectū ita ſuponit ſicut exigit predicatū oino contra intelle- ctum illius propoſitionis nulla eſſet inſtantia de deo: preterea quecunq; tm̄ poſterioribus diſtinguuntur in prioribus conueniunt & ſic non diſtinguūtur per principia priora neq; per diffinitiua principia ſed deus & creatura diferunt per dependens & independens que ſunt poſteriora quia abſoluta entitas creature prior eſt formali dependentia abſolutū.n.pri us eſt reſpectiuo & ad abſolutū in cauſa ſequitur abſolutū in effectu imo dicit Scotus.d. ſubtilis in.i.ſ.d.iii.q.v.ꝙ prius lapis eſt ens abſolutū ꝙ participatio lapidis ad deū & ſimi liter entitas in deo prior eſt independentia nō.n.eſt de formali rōne dei cū ſit predicatū ne gatiuū: preterea diferūt modis intriſecis q ſunt poſteriores illis quorū ſunt modi ergo hinc

notacō tra Seſſam. fortaſſe teneri poteſt(ut oēs rōnes ſueſſe ꝯtra Scotū in.i.q.p.penitus anullētur(ut tenet Frā ciſcus in.i.ſ.in ꝓlogo q.xii.ꝙ ens nō predicatur ſm magis & minus neq; ſm prius & po- ſterius uel inequaliter qḋ ꝓ nunc ſic poteſt probari qñ eſt aliqua predicatio eſſentialis per poſteriora uariari nō poteſt ſed quātitas ſm quā attēditur magis & minus & inequalitas eſt poſterior enti & ēt illis de quibus ens predicatur ergo non uariat rōnē eſſentiale predi- candi qñ autē aliquid dicitur perfectius ens illud dicitur per aliquod extraneū a rōne for- mali entis & per poſterius illa ergo ea predicatio que eſt ſm eam rōnem entis que antece- dit modos intrinſecos erit penitus equalis.

Q. II.

ℂ Utrum prima principia ſint per ſe nota nobis.

nota ḋ propoſitōe p ſe. PRo determinatione queſtionis primo ſcire oportet quid ſit propoſitio per ſe no ta: & dico ꝙ illa eſt ꝓpoſitio per ſe nota que eſt nota ex terminis eius propiis ut ſunt aliquid eius & ex illis habet euidentem ueritatē & non ꝑ aliquid aliud a

Digitized by Google

terminis eius quia ſm Ariſt principia cognoſcimus quo terminos cognoſcimus:& notā-
dū q̄ l y perſe in propoſitioe pſenota nō excludit oēm cauſam ueritatis quia nō excludit
terminos propoſitiōis ex quibus propoſitio illa habet euidenté ueritaté & nota preterea
per ſe poſſe capi formaliter uel originaliter nunc non capitur formaliter quia ſic quelibet
cōcluſio ſillogiſmi demoſtratiui eſſet propoſitio per ſe nota capitur ergo per ſe pro quāto op.ſco
non per aliud originatur eius ueritas quod ſit extra terminos eius:ſed hic accidit dubita- ti i.i.ſ.
tio qui ſunt termini eius ex quibus debet eſſe propoſitio per ſe nota & dicit Scotus in.i.ſ. d.ii.q.
d.ii.q.ii.q̄ quantū ad hoc alius terminus eſt diffinitū alius uero diffinitio hoc uero pro- ii.
batur quia q̄ quid eſt ſubiecti eſt mediū in demoſtratione ut alias diſputabitur ergo altera cogno
premiſſarū non difert a cōnclusione quo ad eius ſubiectū niſi ſicut diffinitio difert a diffi- ſcitur.
nitio & premiſſa eſt perſe nota concluſio uero demoſtrata ergo quo ad propoſitioné perſe
notá alius terminus eſt diffinitio alius uero diffinitū:aliter in demoſtratiōe eſſent duo ter-
mini tm̄ & eſſet in utilis & a ſillogiſtica cōgugatio:preterea ſi neceſſe eſſet quiditaté diſtin
ĉte concipere oīs propoſitio perſe in primo modo dicendi perſe eſſet perſe nota ná ipſa ex
trema diſtincte cognita demoſtrát manifeſte unū extremū includere reliquū:preterea mul-
tis propoſitionibus utimur ut perſe notis in ſcientiis ſpeculatiuis cuius terminos per habi
tum methaphiſice ad huc non cognoſcimus diſtincte:hinc patet q̄ non eſt diſtinguédū ut
exiſtimauit Thomas in.i.parte ſume inter propoſitioné perſe notá & perſe noſcibilē quia
non dicit̃ ꝑpoſitio pſe nota eo q̄ actualiter ab aliquo cognoſcit̃ qa tūc nullo ītellectu cō
ſiderante nulla eſſet propoſitio perſe nota:ſed dicitur propoſitio perſe nota quia de natura
extremorū nata eſt habere euidenté ueritaté contentá in terminis eius ut termine eius ſunt
q̄tū ad ſm principale uidetur q̄ primū principiū non ſit perſe notū quia omnis paſſio eſt
demoſtrabilis de ſubiecto per quod quid eſt ſubiecti cōceptus.n.paſſionis habet cōceptū
prioré in qué poteſt reſolui:ſed primū principiū predicat afirmationé uel negatiōem que
ſunt paſſionis ergo ſunt demoſtrabiles per q̄ quid eſt ſubiecti:ad hoc reſpondeo q̄ illa paſ
ſio eſt demoſtrabilis qñ ſubiectum habet quod quidē quod poſſit eſſe mediū in demoſtrā-
do modo quod eſt hic ſubiectū eſt ens quod nō habet q̄ quid eſt:ſed iterū dubitatur quia nota đ
iſtud principiū oē totū eſt maius ſua parte poteſt probari per cōtinere illud & aliquid ul diſtin/
tra & tn̄ eſt principiū perſe notū:dico q̄ uel eſt propoſitio perſe nota notitia terminorū cō ctiohe ī
fuſa uel q̄ iſta non eſt propoſitio perſe nota ſed demoſtrabilis ſed quia eſt demoſtrabilis ſil terdiffi
logiſmo uix in perceptibili ideo ſolet cōnumerari inter propoſitiones perſe notas ex iſta nitio-
ſolutione queſtionis euidenter colligitur diſtintio ex natura rei inter diffinitioné & dif- né&di
finitū nam quomodo que dicta ſunt poſſunt ſaluari per ſolá diſtintioné rōnis diſtītioné finitū.
uero formalē non ponimus quia dicitur de diffinito in primo modo dicendi perſe & ad
equate & ex conſequenti nō diſtinguitur formaliter ſed eſt idē formaliter illi poſitiue &
adequate licet neceſſario habeat diſtinctá formalitaté aliter non poſſit pertinere ad aliquá
rōné formalē quod.n.nullá dicit formalitate ad nullá rōnem formalē pertinet ut dictū eſt
de modis intrinſecis ſed contra hanc determinationem arguitur poſita tota quiditati ali-
cuius & remoto oī alio quod eſt extra quiditaté ponitur neceſſario tota eius quiditas er-
go ſi ſpeties adequate eſt genus & diferentia poſitis illis quantuucūq̧ ſeparatis ad huc ſpe
ties haberet integrá quiditaté aliqui dicunt q̄ qñ non remanent unita non remanet quidi
tas contra iſta unione facta aut aliquid aliud reſultat ab illis quod ad ſpetié pertinet quidi
tatiue aut ipſa unio preciſe pertinet aut nihil plus q̄ antea ſi primū habetur propoſitū quia
diffinitio non dicit niſi partes illas quibus diffinitū aliquod abſolutum adit ſi ſecundum
cōtra illa ē reſpectus diffinitū uero abſolutū nullum uero abſolutum in ſuo cōceptu qui-
ditatiuo includit reſpectum haberetur etiá propoſitum quia diffinitio illam unionem nō
exprimit que tamen ad quiditatem pertinet & ſic diffinitio non erit omnino idem forma
liter diffinito & adequate ut dictum eſt ſupra ſi uero tertiū dicatur ita arguendū eſt de par
tibus ſeparatis ſicut de coniunctis & ſi ſeparate non ſunt tota quiditas neq̧ etiam unite ſe
cundo principaliter dubitatur de eadem ratione formali impoſſibile eſt certificari contra

dictoria ſed ſpecies conſtituitur ex genere & diferentia genus uero & diferentia non con-
ſtituuntur ex genere & diferentia ergo: preterea unitas ſpecifica eſt formalis genus & dife-
rentia formaliter diſtinguũtur ergo oportet aliud dare formaliter in diſtinctum quod ſit
fundamentum unitatis formalis ſpecifice neq; fugiendum arbitror ad unitatem realem
quia ſicut unitas realis non poteſt fundari in diuerſis rebus ita neq; unitas formalis in di-
uerſis formalitatibus ad omnia iſta reſpondentes magni uiri de quorum numero uide-
tur Fráciſcus in prima.ſ.d.ii. dicũt φ ſicut cõpoſitũ naturale adit ad partes ſimul ſumptas
tertiam entitatem abſolutam ut alias de hoc erit habendus ſermo illud enim eſt etiam ue-
rum ſecundum Auerois doctrinam licet opoſitum exiſtimauerit Seſſa ita compoſitum
methaphiſicum adit ſupra partes ſicut diffinitum uel ſpecies adit ſupra genus & diferen-
tiam ſimul ſumptas neq; propter hoc formaliter diſtinguuntur: ſed hoc quod iſti dicunt
non eſt Scotice dictum & impoſſibile eſt quin ex natura rei inter duas illa formalita-
tes non caderet formalis diſtinctio ideo aliter dicendum ſecundum uiam.d.ſubtilis &
dico triplex eſſe compoſitum logicum.ſ.ut ſpecies formaliter accepta dicitur compoſita
ex genere & diferentia quodam eſt compoſitũ phiſicum cuius partes eſſentiales ſunt
materia & forma tertium eſt compoſitum methaphiſicum compoſitum.ſ.ex actu & po-
tentia: inter primum totum & partes eius non eſt niſi diſtintio rationis: quia homo
non habet illud eſſe.i.quantum ad intentionem ſecundum niſi per conſiderationem in
tellectus & ſic inter illa non poteſt cadere niſi diſtintio rationis inter ſecundum totum
& partes eius cadit diſtintio realis quia extrema illius ſe habent ſicut res & res exiſten-
tie uel ſubſiſtentie ideo fundant realem diſtintionem prout uero poſſunt fundare pre-
dicata contradictoria ſemoto omni opere intellectus fundant diſtintionem ex natura
rei inter tertium totum & partes eius cadit ſola diſtintio ex natura rei nam inter ani-
mal rationale que ſunt componentia hominèm methaphiſica compoſitione & ipſum
hominem compoſitum non poteſt cadere diſtintio realis ſimiliter īter hominè & realita-
tem contrahibilem & contrahentem a quibus ſumuntur genus & diferentia non poteſt
cadere realis diſtintio cum quiditatiue in primo modo dicendi per ſe includantur in illo
etiam dato φ ſenſitiuum & intellectiuum a quibus ſumuntur ille realitates realiter diſtin-
guantur ab homine ſtat enim φ conceptus obiectiui animalitatis & rationalitatis non di-
ſtinguantur realiter ab homine & tamen illa a quibus ſumuntur ſint realiter diſtincta ab
homine neq; contra hoc eſt Auero ys.vii.meth.c.xx.ubi dicit φ ſortes nihil aliud eſt q̃ ani
malitas & rationalitas non enim aliud uult Auero ys niſi conſtitutiue & φ iſta integrant
illud totum cum hoc tamen illud aliud eſt ex natura rei a partibus conſtituẽtibus hec nũc
occurrunt & eſt locus difficillimus alibi declarandus.

Q. Tertia.

¶ Verum intellectus naturaliter & pro ſtatu iſto poſſit deũ naturaliter cognoſcere.

op. th. i. i. pte pſum me. q. v. arti. ii.

IN iſta queſtione eſt una celeberrima opinio & eſt diui Thome pri-
ma parte ſumme.q.v.& dicit eſſe diſtinguendum an cognoſcatur a fir-
matiue uel negatiue: ſed hec diſtintio ibi non eſt peripaterica quia ne-
gatio per afirmationem cognoſcitur per Ariſt.ii.periermenias &.iiii.
meth.c.ii.&.xvi.ubi dicit Auero ys φ non ens non intellegitur niſi
per comparationé ad ens ut habet uideri primo phiſicorum.c.lxix.&
iii.de anima.c.xxv.nullas ergo negationes de deo cognoſcimus niſi
per afirmatiões per quas remoueamus a deo in compoſſibilia illi

Digitized by Google

ſicut compoſitionem negamus quia ſimplicitatem ponimus que eſt perfectio ſimpli-
citer ut inferius Diſputabitur contra Thomam de Vio de creature ſimplicitate, neq;
cognoſcimus celum, neq; graue eſſe, neq; leue niſi per motum circularem qui eſt mo-
tus anime tantum ut demoſtrat Auero ys in ſuo tractatu de corpore celeſti preterea aut pre
ciſe negationes cognoſcimus aut ut ſunt dicte de aliquo ſi preciſe illas cognoſcimus con-
tra quia illa eque conuenit chimere ſicut deo quia pura negatio dicitur tam de ente ꝗ de nõ
ente ut habetur in periermenias ergo in illa non magis intelligitur deus ꝗ chimera ſi uero
illa negatio de aliquo intelligitur tunc quero de illo ſubſtrato de quo negatio intelligi-
tur aut eſt conceptus negatiuus aut affirmatiuus ſi negatiuus queratur ut prius & ſic deus
non magis intelligitur ꝗ chimera aliter ergo uidetur dicere idem. Thomas prima par- q.iii.
te ſume & diſtinquit de ſi eſt ut queſtio de ueritate propoſitionis uel eſt queſtio de eſſe dei ar.iiii.
ſed hoc nihil iuuat ad ueritatẽ queſtionis nam ſi poteſt eſſe queſtio de ueritate propoſitio-
nis in qua ipſum eſſe ut predicatum queritur ad concipiendum ueritatem illius queſtio-
nis terminos queſtionis preconcipere oportet & de illius ſubiecti conceptu ſimpliciter
eſt [illegible]queſtio ſi eſt poſſibilis ut dicit Scotus neq; oportet diſtinguere de cognitione in ſe uel
i[illegible] creatura quia ſi cognitio habetur per creaturã ita ꝙ inde incipiat ꝗro de termino uel erit
creatura & ſic idem erit terminus & principium ſi uero ſiſtitur in deo in ſe illum con-
ceptum dei in ſe quero: queritur enim an aliquem conceptum ſimplicem poſſit in-
tellectus noſter naturaliter habere in quo deus cognoſcatur henricus in ſumam dicit ꝙ lo
quendo de cognitione alicuius poteſt multipliciter diſtinqui ex parte obiecti quidẽ uel
perſe uel per accidens uel in particulari uel in uniuerſali realiter per accidens deus non co op.hen
gnoſcitur quia quicquid de ipſo cognoſcitur eſt ipſe deus cognoſcendo tamen aliquod rici in
attributum eius quaſi per accidens ipſum cognoſcimus quid eſt in uniuerſali uero cogno ſumam
ſcitur non ꝙ ſit uniuerſale ſecundum predicationem quia illa quiditas eſt de ſe ſumme ſin articu.
gularis ſed in uniuerſali cognoſcitur quod analogice conuenit ſibi & creature quaſi unũ xxii.
tamen a nobis concipitur propter proximitatem conceptuum: in particulari uero ex crea-
turis non cognoſcitur quia creatura eſt impreſſio eius & peregrina ſimilitudo quia aſſimi
latur quo ad quedam attributa que non ſunt illa natura in particulari item in uniuerſali
cognoſcitur generaliſſime generalius: & generaliter generaliſſime uero ad huc ha-
bet tres gradus concipiendo enim hoc ens deus in diſtinctiſſime cognoſcitur quia ens con
cipitur ut pars conceptus & iſte uocatur primus gradus amouendo uero l'hoc & con-
cipiendo ens eſt ſecundus gradus ens enim non ut pars conceptus ſed ut conceptum con-
cipitur ꝙ ſi diſtinguatur entis conceptus puta concipiendo ens in determinatum negati-
ue.i.non determinabile a conceptu entis qui creature analogice conuenit quod eſt in de-
terminatum priuatiue tertius gradus habetur hoc enim ens ſic in determinatum ponitur
ab henrico quia eſt plurificabile & de pluribus predicabile generalius uero cognoſcitur
concipiendo attributum cum ſumma preheminentia genereliter uero concipiendo quod-
cunq; attributum eſſe idem ſuo primo attributo propter ſumam ſimplicitatem & ſubdit ip
ſe non per propiam ſpeciem deus cognoſcitur cum nihil ſit deo ſimplicius ſed ſicut exti-
matiua ex ſpeciebus ſenſatis ſuffodit ſpecies non ſenſatas ita intellectus quaſi ſuffodiendo
a ſpeciebus acceptis a creaturis ſuffodit ad cognoſcendum ea que de deo dicuntur per ſpe-
ciem acceptam a creaturis & hoc his tribus ſupra dictis modis hec henricus ſecundum ꝙ
potui intelligere grauem & eleuatum eius ſermonem: ſed ꝗtum ueritatis contineant dicta
ſua manifeſtabitur ſi prius ea opinionem quam magis ueram exiſtimo recitabo rectum
enim eſt iudex ſui & obliqui dico ergo primo ſecundum intentionem Scoti ꝙ poteſt ali-
quis conceptus haberi in quo deus perſe & quiditatiue concipitur hoc autem probatur confu-
quia ſecundum opinionem henrici multas propietatis uel quaſi propietatis de deo tatio.
cognoſcimus ergo intelligẽdo illas oportet preintelligere aliqd quaſi ſubiectũ cui intelli
gãtur quaſi ꝓpietates ineſſe & ita opꝫ ꝗrere aliquẽ ꝗditatiuũ cõceptũ cui inſint ille ꝓpieta

tis:ſecundo dico ꝙ deus cõcipitur inconceptu uniuoco ſibi & creature: quod nũc aliqua
liter probo ultraea que dicta ſunt quia nullus conceptus realis cauſatur in intellectu uia
toris niſi per obiectum : relucens in phantaſmatibus : ergo nullus : ſimplex conce
ptus fit in intellectu uiatoris niſi qui horum uirtute fieri poteſt ſed conceptus qui non
eſſet uniuocus alicui obiecto in phantaſmatibus ſed omnino alius & prior ad quẽ iſte ha
beret anologiã non poſſit fieri uirtute phantaſmatũ & intellectus agentis poſſibili cohope
rante:hoc uero probatur nã obiectũ relucens in ſpetie intelligibili facit in intellectu ſicut
effectũ ſibi adequatũ conceptum ſuũ propiũ & oĩum eorum que eſſentialiter uel uirtuali
ter includuntur in illo ſed ille conceptus quẽ ponit analogũ henricus non eſt iſte eſſentia
liter neq; uirtualiter uocatio in iſto quomõ ergo ille cõceptus eſt naturaliter in intellectu
reſponſio hẽrici cõfutatio. noſtro q̃ñ cõceptus uniuocatiõis negabit ꝙ uero uirtualiter nõ ſit in illo ſatis apparet cũ cõ
ceptus iſte attribuatur illi ut eſſentialiter poſterior nullum autẽ eſſentialiter poſterius con
tinet ſuũ prius uirtualiter:henricus in quol.quol.x.q.vii.nititur quãtum poteſt hanc diffi
cultatẽ euadere & dicit ꝙ ens ratũ hoc eſt in q̃tũ relatum ad primũ ens facit notitia de illo
& concipere illud ſic non eſt abſoluti concipere ſed ſub relatione ad primũ ens relat[illegible] au
tem habet cauſare conceptũ correſpondentis relationis & cũ illa non concipiatur ut [illegible] ſe
ſubſiſtens uirtute illius fundamentũ concipitur:ſed hec reſponſio multos ſecũ miſcet erro
ris preſuponit.n.ꝙ relatio in creaturis prius concipiatur q̃ relatio ſibi reſpondens uel fun
damentũ relationis quod eſt omnino falſum quia terminus pre intelligitur relationi ſicut
fundamentũ preſuponit etiã ꝙ res creata tñ ut relata concipiatur quod tñ in probauit ſco
tus.d.meus in.p.ſ.d.iii.q.de ueſtigio:etiã dato ꝙ cauſaretur in intellectu uiatoris notitia
relationis coreſpondentis quia eſt tñ relatio rõnis non poteſt aliquã rõnẽ abſolutã inclu
dere que eſt realiter ipſa eſſentia quã tñ oportet ponere eſſe fundamentũ relationis & quo
modo illa relatio poteſt continere aliquod abſolutũ quod ſit propia dei perfetio iſtud.n.
omnino eſt impoſſibile:preterea ipſe tenet ꝙ diuina eſſentia non eſt nata facere niſi unũ cõ
ceptũ realem ergo unicus conceptus realis natus eſt haberi de ea iſta cõſequentia patet quia
omnem realẽ conceptũ de ſe poſſibilẽ eſſentia diuina eſt nata cauſare q̃tum ad ſimplicẽ in
telligentiã ergo quodcunq; obiectum facit aliquẽ conceptũ realem de diuina eſſentia facie
illũ unũ q̃d ẽ falſũ quia per creaturã poſſet deus cognoſci in q̃tum hec eſſentia q̃d hẽricus
non concederet ergo nullus realis conceptus per naturã poteſt ab intellectu uiatoris habe
q.xii. ar.iiii. ri:tertio dico ꝙ deus ſub rõne qua hec eſſentia nõ poteſt naturaliter cognoſci a uiatore:ſed
ad iſtud plures rationes a ducũtur arguit itaq; diuus Thomas in.i.parte ſume propter hoc
ꝙ nihil de deo cognoſcitur niſi per ſimile:ſed iſta rõ non militat aut.n.intelligit de ſimili
tudine uniuocationis aut imitationis ſi primo modo ergo nihil de deo cognoſcitur ſe
cundum eorum opinionem ſi ſecundo modo contra creature non imitantur hanc eſſen
tiã ſolum ſub ratione aliquuius generalis attributi ſed etiam ſub ratiõe qua hec eſſentia nu
da & ut in ſe exiſtens ergo per talem ſimilitudinem poſſet deus ut hec eſſentia naturaliter
cognoſci & particulariter q̃d ipſe non concederet : ratio ergo impoſſibilitatis eſt ut dicit
Scotus quia ut ſic nulli eſt obiectum naturale niſi ſuo intellectui ceteris uero non eſt ob
iectum niſi uoluntarium ideo naturaliter non cognoſcitur ſimilitudo enim uniuocatio
nis non eſt niſi in tranſcendentibus:quarto dico ꝙ ad multos conceptus de deo poſſu
mus naturaliter peruenire & perfectiſſimus conceptus quem poſſumus naturaliter habe
re eſt conceptus entis infiniti quia alii conceptus ut boni ut ueri ſunt de attributis uel qua
ſi attributis infinitas uero eſt modus intrinſecus & ſicut ens includit uirtualiter bonum &
uerum ita infinitum ens includit infinitum bonum inter conceptus ergo poſſibiles na
turaliter haberi iſti eſt magis uirtualiter contentiuus:neq; ualet inſtantia de ſummo ente
uel enim non dicit cõceptum ad ſe uel id quod excedi non poteſt expreſſius ſignifica
tur nomine infiniti q̃ per ly ſummum & iam inchoat error henrici dicentis per
fectiſſimum conceptum poſſibilem naturaliter haberi eſſe cognitionem attributorum
reducendo ipſa ad diuinam eſſentiam infinitas enim perfetior eſt ſub ratione eius q̃ ſub

rõne ſimplicitatis quinto dico ꝙ que de deo cognoſcūtur cognoſcūtur per ſpes creaturaꝝ ille.n.manuducūt intellectum ad notitiā trāſcendentiū & tunc intellectus propia uirtute poteſt uti multis ſpeciebus ſimul & ꝯcipere ſimul illa quorū ſunt ille ſpes ut puta pōt uti ſpe boni ſpe ſumi ad concipiendū ſumū bonū:ſed hic dubitatur & non imerito utrum pfectiſſimus conceptus qui ſit poſſibilis haberi in uia ſit cōceptus entis infiniti aliqui dicūt ꝙ perfectiſſimus cōceptus eſt cōceptus deitatis:ſed iſte non eſt poſſibilis de poſſibilibus aūt haberi nūc eſt queſtio ut patet inſpicienti titulū queſtiōis & ſi ille eſſet poſſibilis haberi oēs ueritates theologie poſſent naturaliter haberi quia oēs uirtualiter cōtinentur in illa:teneo ergo ꝙ perfectiſſimus cōceptus poſſibilis haberi in ſtatu iſto eſt conceptus entis infiniti qđ probatur ſic illud quod imediatius ineſt deitati eſt perfetius eo quod ineſt mediatius (ly autē ineſſe ſumimus fuſius fortaſſe q̄ ipſum nomen patiatur(ſed infinitas eſt magis imediata hoc uero probatur quia magis imediatum eſt illud quod nob eſt extra quiditatē licet non ſit intra q̄ illud quod eſt extra quiditatē ſed infinitas non eſt extra quiditatē quia eſt modus intrinſecus diuine eſſentie attributa uero ſunt extra quiditatē & circūſtant eſſentiā uel quaſi circunſtant ſed contra hanc determinationē dubitatur omnis conceptus quiditatiuus eſt perfetior non quiditatiuo ſed conceptus entis eſt quiditatiuus conceptus uero infiniti non eſt quiditatiuus ergo conceptus entis eſt perfetior conceptu infiniti & principalior illo:ſecundo arguitur conceptus prior eſt nobilior ſed conceptus infiniti non eſt prior nā habens gradū prius eſt & prius concipitur ipſo gradu.preterea qñcunq; alique rōnes formales ſe inuicē excedūt utriq; addita īfinitate ad huc eodē modo ſe excedūt ſed ens & intellectus iſto modo ſe habent quia intellectus includit ens & aliquid ultra ergo conceptus intellectus infiniti eſt perfetior conceptu entis infiniti.iii.dubitatur quia cōceptus modi non poteſt eſſe perfetior eo cuius eſt modus:ſed iſte dubitationes quia ſunt cōtra ueritatem facile ſoluuntur:ad primā dico ꝙ conceptus quiditatiuus perfetior eſt non quiditatiuo cōmuni ſimiliter & de propio ſed non oportet ut conceptus quiditatiuus cōmunis ſicut eſt conceptus entis ſit perfetior nō quiditatiuo propio oportet ergo uniformiter capere conceptus & non diformiter cōparādo cōmunem ad propiū ſed cōmunem ad cōmunē & propiū ad propiū ad ſequentē rōnem patet ꝙ infinitas eſt prior ut ſubſtētauimus ſm dicta Frāciſci:ad tertiā dico ꝙ cōparatio debet fieri inter extrema ſm ſuas rōnes formales & non prout unū includit reliquū ſicut fecit Ariſt.ii.poſteriorū cōparans intellectū ad ſcientia:& ſic conceptus entis infiniti non eſt imperfetior conceptu intellectus īfiniti imo perfetior cū dicat infinitatē ſuperioris ambientis oē inferius ad aliud dico ꝙ cōceptus infinitatis ut eſt modus intrinſecus eſt prior aliis attributis eſſentie & ſicut eſſentia antecedit attributa ita modus intrinſecus eius antecedit modos intrinſecos attributorū ſed quomodo unus conceptus & unus actus poteſt eſſe perfetior reliquo ſi in obiectis nullus eſt exceſſus & dico ꝙ poteſt eſſe exceſſus in actibus ex ſola principalitate obiectorū licet non ſit exceſſus in perfetione ſicut dicitur a theologis actus intellectus qui eſt paternitatis perfetior conceptu filiationis & tñ non eſt paternitas pfetior filiationē licet principalio & pp hec: que dicta ſunt ad Scolariū utilitatē queritur.

q. de pfectiori ꝯceptu poſſibile haberi in ſtatu iſto,

Q. Quarta.

❡ Vtrum deum eſſe infinitum poſſit probabiliter teneri a philoſopho.

HIc non intendo concluſionē hanc principaliter diſputare ſed tm̄ ea inducere que his diebus dicta fuere corā clemente ſeptimo:argumentatus eſt igitur iouius cōmuni illo argumento ſi deus eſſet infiniti uigoris deus moueret in inſtante ad hanc rōnem reſpōdit prierius ſacri palatii magiſter quod licet deus de ſe moueret in inſtanti quia iñ orbis non eſt aptus recipere motum inſtanti ideo non mouet in inſtanti:& hoc eſt dicere ut ipſe mecum loquens. ſe gloſauit

q prierius.

Digitized by Google

poſt ſe gloſauit ꝙ ſi eſſet magnitudo apta recipere motũ in inſtanti moueret in inſtanti ſed
contra hanc reſponſioné in uaſi multis modis & primo qualis eſt proportio motoris ad
mobile talis eſt proportio motus ad motũ iſta propoſitio patet p Auero y.n.ii.cele.c.xxvi.
declarans demoſtrationé Ariſt.dicit ꝙ demoſtratio Ariſtotelis fundatur ſuper hoc ꝙ oís
diuerſitas naturaliter in motibus reperta accidit propter diuerſitaté proportionis potentie
motiue ad potentiá moti &.vii.phiſicorum.c.xxxv.dicit neceſſario.n.debet eſſe reſiſten/
tia inter motoré & ré motam & iſta reſiſtentia é cõmunis ſecundũ ꝙ motũ eſt in oí agé-
te & omni patiente & de hoc habendus iſt ſermo in duod.ubi de reſiſtétia propii orbis ad
intelligentiá diſputabitur etiá rõne patet quia mouet motor propter exceſſum ſupra mobi
le tãto uero motu pp tm̃ exceſſũ ná ſi uirtus ut d x.t Ari.monet tm̃ mobile duplo.n.uelo
cius mouebit dimidiũ ſ3 ſtáte ĩfinitate motoris ad mobile nulla éet ꝓportioné finite ad ĩfi
nitũ nulla é ꝓportio ſ3 oís motus ĩ tpe é cõparabilis ergo ꝑterea argumétatus é turinus cle
métis medicus & philoſophus celeberrimus ſi illa mouet finito tépore accipiatur una uir
tus finita que moneat ſuũ mobile minus ueلociter & poſtea accipiatur una alia uirtus fini
ta excedens primá in perfectione in tanta proportione in quanta motus exceditur a motu
ut puta in dupla proportione & ſic uirtus finita & infinita mouebunt in equali tempore
que ergo erit uia philoſopho inueſtigandi infinitaté ſi cũ tanto motu ita ſtat finita uirtus
ſicut infinita ut concluſum eſt per rationé: preterea argumentabar ſicut ſe habet intellectus
ad intelligibile ita potentia ad poſſibile ambo.n.ſunt ad al.quid imo fortius cõcludit de
potentia & poſſibili quia ut patet.y.meth.c.xx.ſunt in ſecundo modo relatiuorũ Scitum
uero & intellectũ in tertio modo in quo ſubſtantia alterius extremi non eſt ad aliud ſicut
in duobus primis ut dicit Ariſt.& Auero ys ergo ſicut intellectus eſt reſpectu intelligibilis
ſicut ſenſus reſpectu ſenſibilis ita potentia reſpectu poſſibilis aliter ad impoſſibile eſſet po-
tétia preterea primo celi.cõméto.cxxiiii.dr̃ ꝙ cuilibet poſſibili ab extrinſeco correſpõdet
poſſibile ab intrinſeco preterea deſtrueretur rõ actiue potentie nam ut dicit Ariſt.tertio phi
ſicorũ.c.xvii.tale eſt mouens in actu quale eſt motũ in potentia modo data opinione hoc
in aliquibus eſſet falſum preterea deſtrueretur rõ Auero ys in duod.meth.cõmé.xviii.ubi
facit hanc conſequentiá ſi potentia non eſſet ens non eſſet agens omnino modo ubi poſſit
eſſe potétia illa in motore nõ exiſtéte potétia in mobili poſſet potétia nõ eſſe ens & tm̃ eſſet
aliquod agens: preterea ad minus plus uelociter moueret licet non in inſtanti aliter orbis
neceſſitaret ipſum agens ad tantũ motũ ita ꝙ ſi adiuetur aſtrũ non poſſit ita uelociter moue
re ut patet.ii.celi & quomodo hec ſtabunt cum infinitate motoris omiſſa ergo illa reſ-
põſione primo declaro ĩtétioné Ari.Ari.ergo ſic é argumétatus ĩ.viii.phiſicorũ & duo.
meth.c.xli.ſi infinita uirtus eſſet in magnitudine moueret in inſtanti & per uirtuté in ma-
gnitudine intelligit uirtuté materialé & per accidens extenſam & Seſſa dicit exponendo
ꝙ ſi eſſet infinita extéſiue.ſ.& eſſet in magnitudine moueret in inſtanti quia ubi eſſet ĩ ma-
gnitudine tépore infinito occurrerent ſibi infinite cauſe corrũpentes & illa uirtus infini-
to tépore reſiſteret illis infinitis cauſis occurrentibus & ex conſequenti eſſet uirtutis infini
te & moueret in inſtanti at ubi eſt ſeparata non oportet ut ſit infinita intenſiue ſed ipſe nõ
dixit cur ſi erit infinita intenſiue extra magnitudiné non mouet in inſtanti dico igitur te
nendo illam ꝙ ſit infinita ꝙ intentio Ariſtotel.fuit ꝙ ſi eſſet uirtus infinita in magnitudi
opinio ne moueret in inſtanti & accipit ibi moueri propie ut contra mutari diſtinguitur & hic
nénota tam conſequens ꝗ antecedens contradictioné implicat conſequentia uero probatur quia ſi
eſt infinita potentia & agit ex neceſſitete nature ergo agit in non tempore quia ſi ageret in
tempore accipiatur alia uirtus finita que excedat aliá uirtuté finitá in tanta proportiõe in
quanta tépus excedit tépus & ſic finita uirtus agit in equali tépore cũ uirtute infinita agé-
te naturaliter & ex conſequenti ſm ultimũ potentie ſui eſſe & hec fuit rõ Turini ex infi-
nitate ergo eius ſequitur actio in non tempore ex eo uero ꝙ eſſet in magnitudine ſequitur
ꝙ ſi agat circa illud corpus propie moueat ipſum moueret ergo quia in magnitudine in in
ſtanti uero quia infinita primum patet quia uirtus in magnitudine eſt extenſa per accidens

talis autem uirtus agens in corpus habet partes corporis diuerſimode diſtātes ut puta unā
propinquio rem aliam uero remotiorem & haberet reſiſtentiā in corpore aliter non eſſet
uirtus in magnitudine hec autem duo.i.diuerſa aproximatio partiū & reſiſtentia in mo-
bili ad ipſum motorem faciunt ſuceſſionem in motu & corpus proprie moueri ex eo igi-
tur quia in magnitudine moueret ex eo uero ꝙ infinita in inſtanti ergo ex eo ꝙ infinita
in magnitudine moueret in inſtanti ſeparando igitur illa duo ſicut eſt ueritas criſtiane re-
ligionis & nos tenemus.ſ.ꝙ ſit infinita ſed extra magnitudinē non ſequitur illud conſe-
quens ſed hic accidit dubitatio mirabilis quia licet illa uirtus ſit extra magnitudinē ſi ſit
infinita & agens de neceſſitate nature uidetur ꝙ licet non moueat debet tñ agere neceſſa-
rio in inſtanti ad hoc reſpondet Auero ys duod.methaphiſice cōm.xli.ꝙ preter primum
mouens quod eſt infinite uirtutis requiritur mouens coniunctum finite potentie ita ꝙ
ex primo eſt infinitas motus ex ſecundo uero ſuceſſio motus quaſi ſuceſſio eſſe non poſſit
niſi agens concurrat finitum & dicit ꝙ motus celi cōponitur ex duplici motore quorum
unus eſt finitus alius uero infinitus ſed eo modo primum appellat infinitū quo finitum
appellat mouens coniuctū ſed hoc non eſt finitum extenſiue quia non habet potentiā ut
deficiat ſed intenſiue ergo illud eſt infinitū intenſiue & ego bene ſcio ꝙ non deſunt gloſe
uolentibus exponere aliter uerba comenti & quidā theologi dicunt ꝙ ille motus compo
nitur ex duplici motore.i.ex uno motore habente duplicē rōnem mouendi quarum una
eſt infinita.i.in dependens & eſt rō finis alia uero dependens & finita & eſt rō efficientis
rō.n.efficientie a rōne finali dependet ſed ſic exponendo queſtio quā querit Auero ys re-
manet nulla ut patet cōſiderāti illa uerba nā cū dubitat dicens ſi celū mouetur a potentia
cuius actio eſt infinita neceſſe eſt ut moueat ipſum in non tempore uel intelligit ꝙ ſit in-
finita extenſiue & ſic conſequentia eſſet nulla & non oportet et recurere ad duplicē uirtu-
tem motiuā ſi uero intelligit intenſiue habeo intentū & ſi intelligat de illa duplici rōne
cauſandi que eſſet Auero ys dubitatio aut qualis diſſolutio alii uero dicūt ꝙ eſt infinitus
extenſiue ſed a ſe alii uero etiam infiniti de ſe ſed non a ſe ſed ubi ſic eſſet infinita non mo-
uebit in non tempore preſertim ubi nō fuerit in magnitudine & ſic nulla erat neceſſitas da
re agens coniunctū a quo moueretur in tēpore ut dicit Auero ys & miror iſtos non conſi-
deraſe illud celeberrimū comentū:his habitis ſcias ꝙ illa rō non concludit contra nos nā
deus eſt agens uoluntariū lȝ nō liberū libertate liberi arbitrii qđ una rone pro nunc proba
tur & preſupono ꝙ ex poſſibili ſm imaginationē non ſequitur impoſſibile ſm imagina-
tionem iſta ſupoſitio eſt Ariſt.i.priorum.c.xiiii.ubi dicit ꝙ falſis poſitis ſed non impoſſibi
libus quod ſequitur eſt falſum ſed non impoſſibile & multe demoſtrationes Ari.in libris
philoſophie fundantur ſuper hoc:ſecundo preſupono ꝙ creaturā non eſſe eſt minus im-
poſſibile q̄ deum non eſſe quia eius opoſitū eſt minus neceſſariū propter dependentiā que
ſequitur eſſe eius a primo modo eſſe dependentis eſt minus neceſſariū q̄ eſſe independentis
ſitq; illud minus impoſſibile ut unū creaturā.ſ.non eſſe deū uero nō eſſe ſit impoſſibile ut
duo ex utroq; uero tollatur unus gradus impoſſibilitatis illud quod erat impoſſibile in
creatura remanet poſſibile in creatore uero remanet impoſſibile licet ut unum his ſtātibus
arguo ſi deus eſſet agens neceſſitate nature neceſſariā habitudinē haberet ad creaturā & ubi
per impoſſibile creatura non eſſet illa habitudo nō eſſet que neceſſario exigit creaturā tanq̄
terminum ubi ergo creatura non eſſet habitudo non eſſet & ex conſequente neq; fundamē
tum quod eſt deus cum ad illum neceſſario ſequatur habitudo & ſic ex poſſibili ſequitur
impoſſibile quod nullus diceret prioriſticus:ſi quis tñ uoluerit tenere infinitatem & ꝙ ſit
agens naturale non deerunt ſibi uie ſoluendi difficultates & his diebus ad requiſitionem
ſcolarium tentaui ſoluere rōnem que probat deū non eſſe agēs naturale & primo dixi illā
rōnem facere dificultatē etiam contra theologos nā neceſſario ad eſſe dei ſequitur eſſe crea
turarum in eſſe cognito & tñ eſſe illorum non eſt ita neceſſarium ſicut eſſe diuini intelle-
ctus & in ueritate eſt cōtorſio difficiliſſima dicerem etiā ꝙ ex poſſibili poſſet ſequi impoſ-
ſibili non a priori ſed a poſteriori & concomitater ſicut ad nō eſſe riſibile quod eſt minus

ā deus ſit agēs liberū.

animal ratiõale quod eſt magis impoſſibile quia eius opoſitum eſt magis neceſſarium &
perſe quia in primo modo: ad rationem uero principalem dico: ꝙ impoſſibile eſt imagi/
nari productiuum ſine producibili & motiuum ſine mobili licet ergo ſit infinite uirtutis
tamen non poteſt mouere in non tempore quia illud eſt ipoſſibile impoſſibilitas uero nõ
prouenit ratione mobilis neq; ratione mouentis ſed ex formali ratione ipſius impoſſibi/
lis & ſicut aliquid a ſua ratione formali habet ꝙ ſit producibile ita aliquid quod ſit im/
poſſibile ut dicit Franciſcus in primo.ſ.d.xliii.q.ii.& Scotus clare nobis illud oſtendit
in primo.ſ.d.xliii.q.unica illam ergo impoſſibilitatem non oportet querere ex parte dei
nam ſi illud eſſet poſſibile deus utiq; illud poſſet terminus ergo infinite potentie eſt poſſi
bile non impoſſibile nam ly infinitum ſaluat rationem potentie ſtat ergo ꝙ ſit infinite uir
tutis immo ꝙ ſit omni potens & tamen non poſſit mouere in inſtante neq; illa impoſſi/
bilitas eſt ex dei ratione uel mobilis ſed ex ratione ipſius impoſſibilis ſi quis uero uolue/
rit ſubſtinere primam reſponſionem prierii dicere poſſet ꝙ illa motiuitas eſſet realatio ap
titudinalis non formalis modo terminus relationis fundamentalis poteſt eſſe non ens ex
ſua ratione formali pro ſ̃to deus q̃tũ eſt de ſe ⁊ illud cui ad quodlibet poſſibile conuenit
potentia cuilibet uero potentie actiue formali oportet ut ſibi paſſiua reſpondeat non ſic
de fundamentali ſimo dico ꝙ non eſt uerum cuilibet poſſibili ab extrinſeco correſponde
re poſſibile ab intrinſeco.i.potentiam paſſiuã ſed uerum eſt illud de potentia obiectiua nã
ut dicitur in nono meth.t.c.i.actus & potentia ſe habent in plus q̃ in entibus tranſmutabi
libus deus ergo eſt pot ẽs producere intelligẽtias ut patet duod.meth.c.xliiii.& tamẽ ibi
nulla eſt potentia paſſiua quia nulla materia hec probabiliter occurrebant & propter hoc
queritur.

Q. Quinta.

❡ Vtrum homo in ſtatu iſto poſſit conſequi finem ultimum.

op.Ioã nis de landa/ uo. confu/ tatio.

Ioánes de Iandauo in primo meth.dicit ad mentem Auero ys ꝙ no/
ſtra ſũma felicitas conſiſtit in habitu ſapientie que habetur duode.
methaphiſice & dicit ꝙ illa abſtractiua noticia ſit noſtra ſuma felici
tas & ꝙ illa non poteſt haberi niſi preſupo ſita intuitiua & illa in
hoc ſtatu habetur & ſic patet quid ad queſtionem dicendum ſecundũ
eum ſed hec qui dicit Ioánes ſunt plena erroribus licet ſemper eũ exi/
ſtimauerim ſummum Auero yſtam & quod dicit de noſtra ſumã fe/
licitate eſt contra intentionem Auero ys qui in tertio de anima cõmẽ.
xxxvi.dicit ꝙ copulatio intellectus agentis cũ poſſibili non ſit niſi aquiſitis ſcientiis ſpe/
culatiuis & etiam in tractatu quem de beatitudine conſcripſit dicit noſtram felicitatem
haberi in fine ſcientiarum ſpeculatiuarum propter hoc ꝙ intellectus agens unitur intelle/
ctui poſſibili ut forma per cuius eſſentiam operatur & intelligit dicit etiam in fine comẽ/
ti.xxxvi.& cum fuerit iſte modus ſtatim iſte intellectus copulatur nobiſcum omnibus
modis & parum infra ſubdit uerba que non conſiderauit Ioannes dicens & ex hoc
aparet ꝙ ſua intellectio non eſt aliquid ſcientiarum ſpeculatiuarum ſed eſt aliquid cur
rens curſu rei generate naturaliter a diſciplina ſcientiarum ſpeculatiuarum modo il
la ſcientia que habetur in duode.metha.currit curſu ſcientiarum ſpeculatiuarum & au/
diat uerba Auero ys nono methaphiſice cõm.ultimo ubi dicit & declarauimus ꝙ fortu/
nitas maxima que eſt inſpicere intellectum ſeparatum eſt per potentiã que ſit in intellectu
ſpeculatiuo apud ſuam ultimam perfectionem ſimilem potentie que fuit in uiſu apud aſ/
pectum ad colores non per potentiam de modo potentiarum cogitatiuarum que acqui/
runtur per cognitionem quoniam non eſt ſicut exiſtimauit aueni pace ꝙ hoc acquiratur
per cognitiõem ego autem dico ꝙ non eſt ſicut exiſtimauit Ioãnes ꝙ hoc acquiratur per

Digitized by Google

cognitiõem ut ipſe dixit & miror ꝙ ipſe errauerit in principiis doctrine ſed magis miror
uerbum quod adidit dicẽs intuitiuam notitiam eſſe diſpoſitionẽ ad abſtractiuam nã hoc
eſt contra ueritatem & contra experientiam & uerbum illud niſi habeat aliquem ſenſum
occultum humano intellectui non eſt dignum poni inter dicta philoſophorum imo illa
intuitiua notitia ſm Auero ym eſt noſtra ſuprema felicitas & ipſe dicit in fine.xxxvi.cõ.
in tertio de anima ꝙ modus intelligendi non currit curſu ſcientiarum ſpeculatiuarũ que
habetur per diſcurſum ſed eſt per ſubſtantiam intellectus agentis õmiſſa ergo opinione Ioã
nis cum quo aliqualiter cõuenire uidetur Bacconitanus in prologo.i.ſ.licet in.ii.ſ.uidea op ſeſſe
tur oppoſitum tenere ſed nunc non eſt mea intentio diſputare que fuerit illius opinio ſuffi- in uia
cit mihi ꝙ Ioãnis opinio non eſt conſona dictis Auero ys Seſſa uero peripaticus ad mẽtẽ Aue-
Auero ys dicit plura que facile poſſunt colligi per ea que dixit in libro de intellectu & in ro ys.
tertio de anima & in tractatu de beatitudine & in libelo de imortalitate dicit ergo primo
ꝙ ſm Auero ym noſtra ſuma felicitas conſiſtit in intuitiua notitia & unione intellectus
agentis ut forma nam cum intellecta ſpeculatiua fuerint exiſtentia in nobis in potẽtia ipſe
tunc erit copulatus nobiſcum in potentia & cum fuerint nobiſcum in actu ipſe erit copu-
latus in actu & cum quedam fuerint in potentia quedam in actu tunc ipſe erit partim in
actu partim in potentia & illud partim & partim non ſe tenet ex parte intellectus agentis
ſed uirtutum ſenſitiuarum nam ut dixit Auero ys in tertio de anima.c.xxxvi.in princi-
pio intellectus agẽs unitur ut agens intellecta ſpeculatiua in fine uero ut forma per cuius
eſſentiam operatur et non loquor de intellectu agente tantum ut lumen qui eſt pars anime
noſtre felicitas enim eſſet ua de infima et deiecta preterea per eius eſſentiam deum intelli/
gere non eſt niſi intelligere abſtractiue cum non intelligat ipſum per eſſentiam neq̃ in ali-
quo in quo uirtualiter uel eminẽter contineretur neq̃ de intellectu agente ut ſol illa.n.ſu
ma felicitas eſt nimis communis in utriuſq̃ ergo unione ut forma conſiſtit noſtra ſumma
felicitas ſecundum Auero ym tam intellectus agentis ut lumen q̃ intellectus agentis
ut ſol de triplici uero intellectu agente uide in pluribus locis librorum ſueſſe ordi-/
nem uero felicitatis per reſpectum ad entia abſtracta ſatis ſubtiliter Seſſa declarat ideo
non oportet omnia hic ponere ne noſtrum librum aliorum impleamus laboribus ad
hanc uero ſumã felicitatem Seſſa ad mentem Auero ys duplex medium cõſtituit poſitiuũ
uero uocat quod eſt neceſſarium ad hoc ut intellectus agens uniatur ut forma et illud eſt
intellectus ſpeculatiuus cuius partes ſunt due methaphiſica.ſ.et philoſophia naturalis ma
thematice uero ſunt inuente propter exercitium diſpoſitiones uero partẽ ſunt due una
propinqua alia uero remota propinqua eſt doctrina reſolutiua remota uero grãmatica me
dium uero priuatiuum quod ideo priuatiuum uocat quia priuat ea que felicitati aduer-
ſantur eſt uirtutum moralium agregatio et iſto medio non carent mulieres ſicut primo ip
ſe.n.nõ ſunt nate philoſophari non.n.ſunt apte diſcere tales artes neq̃ de iure nature neq̃
de iure mulierum ut ille dicit i tractatu de imortalitate ideo non ſunt felicitabiles niſi in
umbra felicitatis ſm Auero ym igitur ut clare colligitur in tertio de anima.c.xxxvi.ita ſe
habent ſubſtantie ſeparate ad intellecta ſpeculatiua ſicut intellecta ſpeculatiua ſe habẽt ad
intentiones imaginatas utrobiq̃.n.eſt reſpectus uelut forme ad materiam & ſicut exiſtenti
bus in nobis intentionibus imaginatis mox unitur intellectus poſſibilis ſm ea intellecta c.xxxi
uniuerſalia quorum intentiões ſunt in nobis ut patet per Auero ym.iii.de anima.c.v.ubi
intentiones imaginatas medium conſtituit continuationis intellectus poſſibilis nobiſcũ
& eſt ſermo eius in.vii.phiſicorum.c.xx.ita exiſtentibus in nobis intellectis ſpeculatiuis
continuantur nobiſcum ſubſtantie ſeparate que ſunt ſicut forme intellectorum ſpeculati- cõfuta-
uorum hec ſꝫ Auero ym & q̃ ad mirabilis eſſet iſte ſtatus & magna diuerſitas hominum tio aue
ſed hec opinio non eſt in ſe uera neq̃ ad mentem Ariſt.qui nunq̃ hec figmenta uiſus eſt ſo/ ro ys.
mniaſſe neq̃ in libris ethicorum neq̃ in metha.aut libro de anima ſed pro ſolutiõe queſtio
nis ſcire oportet quid ſit intuitiua notitia & eſt ut dicit Scotus q̃ñ aliquid ut in ſe exiſtẽs
cognoſcitur ſed quidam moderni Auero yſte dicunt ꝙ data diffinitione deus abſtractiue

Digitized by Google

non intuitiue cognoſceret creaturas in ſe ipſo cum non habeant eſſe exiſtentie neqꝫ eſſentie
ab eterno ut ipſe diſputat contra henricum ego uero dico ꝙ non aduertit uerba ſcoti ſicut
ponderauit Franciſcus adidit.n. Scotus ꝙ tunc aliquid intuitiue cognoſcitur cũ cogno-
ſcitur ut in ſe exiſtens uel in aliquo in quo perfectiori modo continetur q̃ in ſe ipſo ꝙ ergo
hec dei notitia que eſt noſtra felicitas quam poſſibilem in ſtatu iſto ponit Auero ys nõ poſ
ſit naturaliter haberi ſic probat Riccardus in quarto ſententiarum & dicit primo ꝙ cogni
tum eſt in cognoſcente per modum cognoſcentis & tũc arguit ſi modus eſſendi nature co
gnite excedit modum eſſendi nature cognoſcentis neceſſe eſt cognitionem illius obiecti
eſſe ſupra naturam cognoſcẽtis ſed modus eſſendi dei excedit mod ũ eſſendi intellectus no
ſtri ergo ſi eius cognitio conuenit noſtro intellectui erit ſupra modum naturalem cogno
ſcendi eius preterea arguit Thomas in.iiii.ſ.illud obiectum quod nõ poteſt eſſe in cogno
ſcente per modũ cognoſcentis non poteſt ab illo cognoſci ſed deus non poteſt eſſe in crea
tura per propium modũ creature quia non poteſt eſſe per ꝓpriũ modũ in formantis & hac
uia inceſſit henricus quol.iii.& quol.iiii.preterea obiectum debet habere determinatam
quantitatem ad potentiam deus uero ad humanum intellectum non dicit determinatam
quantitatem ſed iſti rationes licet uideantur facere magnam dificultatem non tamen con/
cludunt contra Auero ym prima tamen ratio Ricardi non uidetur ualere niſi ad hanc for
mam reducatur ſi modus cognitionis eſt ſecundum naturam cognoſcentis ergo nulla co/
gnitio naturalis excedit modum nature cognoſcẽtis ergo nulla cognitio naturalis eſt de
obiecto cuius natura excedit modum nature cognoſcentis & modus cognitionis ẽ ſecũ-
dum naturam obiecti cognoſcibilis & ſi modus obiecti excedit modum cognoſcentis
illius cognitio erit ſupra naturam cognoſcentis ſic debet formari ratio ſed aſſumit propo
ſitionem falſum illam.ſ.que dicit ꝙ cognitio alicuius obiecti cuius modus excedit mo-
dum cognoſcentis eſt ſupra naturam cognoſcentis & falſum eſt ꝙ modus cognitionis ſit
ſecundum modum cognoſcibilis nam obiectum poteſt habere alium eſſendi mudum a
potentia cuius tamen cognitio ſit naturalis aliter nullum ſuperius poſſit intelligi ab
inferiori immo neqꝫ cum lumine glorie neqꝫ cum habitu ſemper enim modus eſſen-
di dei excedit modũ eſſendi anime noſtre ſiue cũ lumine ſit ſine cũ habitu neqꝫ ualet infer-
re obiectum illud excedit potentiam in entitate in proportionabiliter ergo in cognoſcibi
litate ergo non eſt obiectum intelligibile proportionatum: dico ꝙ inter illa nulla eſt geo/
metrica proportio quia exceſſum aliquando replicatum equaret ipſum excedens modo
nulla talis proportio poteſt eſſe inter finitum & infinitum & ſic ſicut entitas illa eſt impro
portionata ita intelligibilitas & ita ſunt in proportionata proportione geometrica tamen
inter illa eſt proportio attingentie qualis requiritur inter potentiam & obiectum non.n.
requiritur ſimilitudo ſed proportio & potius diſſimilitudo ſicut inter actiuum & paſſiuũ
ſe habet enim intelligibile ad intellectum ſicut ſenſibilem ad ſenſum ſaltem in ratione mo
tiui quicquid ſit de ſpecie ad aliam rationẽ dico ꝙ ſi ſpecies negabimus ut in uia Auero ys
ut Seſſa negat & fortaſſe Themiſtius licet dubiũ uideatur de opinione eius uidetur tamen
dicere ut eum exponit Auero ys tertio de anima cõment. quinto ꝙ intellectus ſpecula-
tiuus eſt intellectus agens ut tangitur a poſſibili & ſic per eſſentiam eius intelligun-
tur intellecta ſpeculatiua licet aliquando uideatur dicere intellectum recipere no-
uas notiones : & rerum ſimilitudines : ſi itaqꝫ hec uera : ſunt non oportet : obiectum
in formare nam obiectum preſens ſuficit : ſaltem partialiter actiue actum in : potentia
imprimere ſi uero ſpecies ponantur etiam ſua ratio non concludit ut contra eum diſ-
putat Scotus in ſecundo ſententia diſtinctiõe : quinta de cognitione angelorum nam
quicquid ſit de ueritate rationes Thome ꝙ non detur ſpecies in intellectu beati non
concludunt uel dicas ꝙ in intuitiua notitia non eſt neceſſaria ſpecies ſermo autem no-
ſter eſt de : intuitiua notitia in : abſtractiua : uero dei : notitia ſpecies : concurrur-
runt ſed accepte ex phantaſmatibus creaturarum ſiue deueniamus ſiue non deuenia-
mus ad tertium conceptum ſecundum Auero ys fundamenta : ad aliam uero ratio-

que Ricardus contra Auero ym

q̃ Tho contra Auero ym. que hẽcus .q. iiii. & tertio. confutatio ricardi Tho. & henrici.

ratio Scoti contra Auero ym.

nem dico ꝙ diuina eſſentia eſt proportio nata in ratione obiecti cognoſcibilis quan-
titati uirtuali potentie intellectiue cognoſcentis licet non proportione: Geometrica cum ſit infinitum intelligibile dico ergo aliter ꝙ impoſſibile eſt in ſtatu iſto haberi intuitiuam: notitiam: de deo: & ſubſtantiis ſeparatis: ex puris naturalibus: quia non eſſet obiectum preſens: neq; in ſe neq; in aliquo in quo perfectiori modo con-
tineretur ꝙ in ſe ipſo: ſed contra humana anima ex puris naturalibus: eſt immedia-
tum ſuſceptiuum diuine uiſionis ergo eſt aliquod agens naturale potens illam cauſare in intellectu noſtro nam cuilibet poſſibili ab intrinſeco correſpondet poſſibile ab extrinſeco reſpondeo ꝙ paſſiue potentie actiua reſpondet non tñ in natura creata quia ſm Ariſt. in .ii. de anima &. ii. de generatiõe animalium in corpore organico eſt potentia receptiua anime intellectiue & tamen ſecundum Scotum in Ariſtotelis. principiis tota natura creata nõ poteſt illam formam inducere uel creare ſecundum ergo philoſophos reſpondet deus qui eſt agens naturale nos uero ponimus ipſum agens uoluntarium & liberum ſicut pro parte tetigimus & ſic ſit.

¶ Finis iſtius ſecundi.

¶ Incipit liber tertius meth.

Q. Prima

¶ Vtrum genus perſe predicetur de differentia.

in .i. ſ. d. iii. et viii.

SCotus ut ſupra tetigimus tenet genus nõ dici perſe neq; de differẽtiis acceptis ab ultimis partibus eſſentialibus neq; de differẽtiis acceptis ab ultimis realitatibus formarum ſecus uero eſt dicendum de ente quod uero genus quiditatiue nõ includatur ſic probatur quia ſi ſic includerent genus quiditatiue cum non ſint omnino idem & in illo quidi-
tatiue conuenirent eſſent aliquid idem entia & ſic in aliquo conuenirent & per aliquod differrent & ſic poſite ultime differentie eſſent pro-
prie differentes aliis differentiis & tunc uel genus quiditatiue includũt uel non ſi non habeo propoſitum ſi ſic procedatur ut prius & ſic uel erit proceſſus in infinitum in eſſentialibus differentiis uel deueniẽdum erit ad ultimas differentias que genus quiditatiue non includant & ſint primo diuerſa preterea ſicut compoſitum ex actu & potentia reſoluitur ad ſimpliciter ſimplicia. ſ. ad ultimum actum & ultimam potẽtiam ita ꝙ nihil unius includat aliquid alterius quod enim aliquid potentie includit non eſt primo actus neq; quod aliquid actus includit eſt primo potentia: ita conceptus perſe unus reſol-
uitur ad conceptum determinabilem & contrahibibilem et conceptum determina-
tem qui conceptus ſunt ſimpliciter ſimplices quorum unus quiditatiue non inclu-
dit reliquum: Seſſa uero philoſophus confutat hanc opinionem rationibus quas accepit a Ioanne & argumentatus eſt primo genus importat eandem formam cum differentia igi-
tur formaliter predicatur di differentia quia predicatio formalis eſt predicatio ſecundum formã ſecundo arguit omne diuiſum dicitur perſe de diuidentibus ſed genus per differen-
tias diuiditur ergo genus perſe dicitur de differentiis diuidentibus illud: ſed iſte rationes deficiunt multis modis & prima ratio ſi recte conſiderabitur erit in oppoſitum quia dato ꝙ ſumantur ab eadem forma ſumuntur tamen a diuerſis realitatibus formarum & ex cõſequenti oportet ut differentia perſe genus non includat aliter in difiniendo cõmitteretur nugatio falſa eſt ergo conſequentia rationiſ neq; predicatio formalis ſumitur a forma partis ſicut neq; formalitas: ſecunda uero ratio deficit quia ſemper contrahibile in ſua ratiõe formali non includit contrahens neq; includiť nã ſi includeret qa modi p ſeitatis ſm eũ ꝯuertũtur & includeretur hoc autẽ eſt contra eũ primo meth. ubi uult probare modos intrinſecos nõ eſſe d ꝯceptu formali & credit arguere cõtra Scotũ & tñ i notuit tibi q ſic opinio eius

que ſeſſa cõtra Scotũ.

ſolutio cõnũ ſueſſe.

Digitized by Google

falſum eſt ergo diuiſum perſe de diuidētibus neceſſario predicari niſi fuerit diuiſio totius uniuerſalis in partes ſubiectiuas ſed non eſt uerum de contrahentibus uniuerſale ad particulare uel genus ad ſpetiem quia tunc ſuperius bis poneretur quiditatiue indiſinitione & ſic omnino indiſiniendo cōmitteretur nugatio genus ergo tm̄ identice predicatur de diſerentiis non formaliter & perſe imo hoc dicit Ariſt. in teſtu in iſto tertio.c.x.ubi dicit Ari. quare ſi eſt unum genus aut ens nulla diferentia nec unum nec ens erit & notent iſti illud ſignum diſtributiuū per quod difert genus ab ente eo modo ergo genus dicitur de diferētia quomodo non dicitur ens ſed ubi genus diceretur perſe de diſferētia qualis Ariſtoteles cōſequentia ſiens eſſet genus diferentia non eſſet ens imo dicerem eſſe ens perſe per generis naturam ſi ita eſt ut iſti fingunt.

Q. Secunda,

¶ Vtrum idem inſtans ſit in toto tempore ſecundum ſubſtantiam.

op. expoſitorum.

IN iſta queſtione extat expoſitorum opinio ꝙ idē nunc ſit in toto tempore ſm ſubſtantiā rōnem uero opinionis aſignat philoſophus ſueſanus quia ſubſtantia ipſius nunc correſpondet ſubſtātie ipſius mobilis uariatio uero ipſius nunc ſm eſſe correſpondet uariationi ipſius motus igitur cū mobile ſit idē ſm ſubſtanciam & nunc ſibi correſpōdēs erit etiam idē ſm ſubſtātiam & cum motus ſit alius & alius nūc erit aliud & aliud ſm aliud & aliud eſſe hec Seſſa iſta tm̄ opinio neqꝫ eſt in ſe uera neqꝫ eſt ad mentem Ariſtotelis ꝙ non ſit ad mentem Ariſto.

confutatio opinionis.

probo quia iii.iiii.phiſicorum.c.ciiii.clare dicit ꝙ per aliud mutatum eſſe ipſius mobilis cognoſcitur prius & poſterius in motu nam lapis prout eſt ſub tali mutatiōe in aliquo inſtanti habet mutatū eſſe & ſic per aliud & aliud mutatum eſſe cognoſcitur prius & poſterius in motu ſimiliter prius & poſterius in tēpore non cognoſcitur niſi per aliud & aliud inſtans quia inſtās principiū eſt prius quod uero terminat eſt poſterius inſtās ergo ſequitur ipſum mobile non abſolute ut exiſtimauit Seſſa ſed prout ſtat ſub mutatione uel mutato eſſe quod mutatum eſſe menſuratur inſtanti ſicut motus menſuratur tempore & ſicut mobile per motum habet aliud & aliud mutatū eſſe ita tempus menſurans illum motum habet aliud & aliud inſtās cū inſtans in tēpore ſequatur mutatū eſſe ſicut ergo in motu ſunt plura mutata eſſe in tempore erunt plura inſtantia ſm ſubſtantiā que menſurant plura mutata eſſeqꝫ uero illud ſit falſum rōnibus probatur & primo rōne ducēte ad impoſſibile quia ſi ipſum nunc eſſet idē ſm ſubſtātiam diuerſum uero ſm eſſe tempus componeretur ex indiuiſibilibus contra Ariſt. vi.phiſicorū.c.lxxxviii.nam cum ipſum inſtans ſine nūc fluxu

rō probans indiuiſibile nō moueri.

ſuo efficiat tempus ſm aliud & aliud eſſe.ſ.prius & poſterius tūc totū illud tempus quod conſtaret ex alio & alio eſſe illius inſtantis componeretur ex indiuiſibilibus conſequētia probatur quia illa eſſe eſſent indiuiſibilia quia principium & terminus temporis ſunt indiuiſibilia & ſimili modo procedit ratio Ari. vi.phiſicorum.c.lxxxix.ubi arguit ꝙ ſi indiuiſibile moueretur & ſit a & moueretur ſuper ſpatium qn̄ ergo icipit moueri aut per tranſit totum ſpatium quod eſt falſum uel minus & hoc non quia non datur minus indiuiſibiei aut maius & hoc non quia mobile ſemper eſt in ſpatio ſibi equali ergo erit in ſpatio ſibi equali & illud eſt indiuiſibile per poſitum ergo & ſpatium erit indiuiſibile & ſic motus ipſius a ſuper ſpatium ex erit indiuiſibilibus ꝓterea ſupono ꝙ terminus cōtinui ex ſua rōne formali terminat continuum et ꝙ continui ſunt duo termini a quo et ad quem ſicut in motu unius hore ſunt duo mutata eſſe ut in tempore menſurante illum motū ſunt duo inſtantia his ſupoſitis ſic arguit accipiatur tēpus unius hore eius principiū erit aliqđ iſtās et ſimuliter terminus eius ſꝫ ipoſſibile ē ꝙ unū et idē iſtās ſit ꝑncipiū et terminus unius hore

ad hoc illi reſpondent ꝙ non eſt inconueniens ꝙ idem inſtans ſecundum ꝙ eſt prius & incipit fluere ſit temporis principium & ſecundum ꝙ eſt poſterius ſit terminus eius & ſic non inconuenit ſecundum diuerſa eſſe idem inſtans ſit principium & terminus ſed contra hoc iſta eſſe accidunt ipſi nunc nam cum eſt ſub eſſe prius non eſt ſub eſſe poſterius ſimiliter econuerſo & ſic ſunt illi accidentia ergo ſi terminat & principiat ſecundum illa eſſe terminus & principium continui non erunt ſecundum rationem formalem eorum quod eſt omnino falſum nam omne indiuiſibile de genere quantitatis uel perſe quantitatem terminat uel eſt pars alicuius diſcreti preterea illa eſſe ſi ſunt de genere quantitatis perſe terminabunt quod eſt falſum cum non ſint extra natura rei & quomodo illud quod non habet eſſe ex natura rei poteſt eſſe terminus alicuius continui habentis uerum eſſe ex natura rei ꝙ ſi alterius generis fuerint puta generis qualitatis ſequitur manifeſtum impoſſibile ꝙ aliquid de genere qualitatis ſit perſe terminus in genere quantitatis & ꝙ in illo priori non ſit terminata quantitas: preterea ſi ipſum nunc fieret ſub alio & alio eſſe nunc ipſum mutaretur ſed cuicunqꝫ mutato eſſe correſpondet nunc temporis pro menſura & tūc queratur de illo nunc menſurante mutatum eſſe alterius nunc aut erit aliud & aliud ſecundum ſubſtantiam quod correſpondeat alio & alio mutato eſſe prioris nunc & ſi ſic iam: habetur intentum aut erit aliud: & aliud ſecundum diuerſa eſſe quibus illud unum ſecundum ſubſtantiam correſpondet alteri & alteri mutato eſſe prioris nunc ergo ipſum nunc ſub alio & alio eſſe mutatur & ſic uel procedetur in infinitum uel deueniendum eſt ad inſtantia ſecundum ſubſtantiam diuerſa: preterea ipſum nunc ſubiectiuatur in mutato eſſe ſicut tempus in motu moueatur ergo a motu in quo ſint centum mutato eſſe aut ergo nunc tempus eſt ſimul in centum mutatis eſſe & ſic idem accidens & eadem menſura limitata & intrinſeca erit in pluribus ſubiectis quorum quolibet eſſet ſibi adequatum aut erit in uno mutato eſſe & ſic alia mutata eſſe carerent propia menſura quod nullus diceret peripateticus: ommiſſa iſtorum opinione teneo aliam opinionem quam tenet Scotus. d. ſubtilis in ſecundo ſententiarū diſtinctione ſecunda queſtione ſecunda ꝙ in tempore menſurante aliquem motum ut puta unius hore eſt aliud & aliud inſtans ſecundum ſubſtantiam ad Ariſtotel. uero quarto philſicorum commento. ciii. ubi dicit ꝙ in toto tempore eſt unum inſtans ſecundum ſubſtantiam diferens ſecundum eſſe dico noſtram intentionem eſſe ſatis conuenientem uerbis Ariſtotel. ubiqꝫ quia quocunqꝫ nunc dato illud ſecundum ſubſtantiam eſt ſimpliciter idem ita ꝙ in ſubſtantiam ipſius nunc ex natura rei nulla eſt diuerſitas dicitur uero diuerſum ſecundum eſſe quia ut conſideratur ut principium futuri & terminus preteriti dicitur diferens ſecundum eſſe hinc patet ſi Scoti opinio uere uel falſo complete uel diminute fuerit a modernis recitata & notandum pro declaratione opinionis ſicut dicit Scotus ꝙ mobile poteſt capi dupliciter uno modo in ſe & abſolute & non prout eſt ſub aliquo motu uel mutatione ſecundo ut eſt ſub motu uel mutatione primo modo non menſuratur tempore neqꝫ nunc temporis quia tempus eſt primo menſura motus & ſi dicitur menſura mobilis illud non eſt niſi pro quanto eſt ſub motu uel mutatione ſed mobile abſolute menſuratur euo & non oportet propiam unitatem mobilis nouam facere menſuram mobili ut exiſtimauit Seſſa ergo mobile ut ſtat ſub mutato eſſe eſt idem ſecundum ſubſtantiam diuerſam uero ſecundum eſſe prout illud mutatum eſſe ſecundum unam rationem eſt principium unius partis motus ſecundum aliam rationem uero eſt finis alterius partis ſimiliter cum mobile eſt in ipſo ubi medio dicitur alibi & alibi eſſe prout eſt in ubi medio inter extreama quia ubi medium eſt finis ubi preteriti & principium ubi futuri ſicut ergo idem mutatum eſſe eſt idē ſecundum ſubſtantiam diuerſum uero ſecundum eſſe prout comparatur ad partem preteritam & partem futuram motus ſic ipſum nunc temporis ſecundū idē ſubſtantiā diuerſum uero ſecundum eſſe & ſicut in motu ſunt mutata eſſe diuerſa ſecundum ſubſtātiā ita in tempore erunt plura nunc ſm ſubſtantiam & ſic nō eſt ad mentē Scoti ſermo ille dicēs ſm opinionē eius ꝙ ſi ſignetur in preſenti tempore nunc ipſum tale inuenitur in toto tpe

op. ſcoti & uera.

nota ꝯtra Seſſam.

Digitized by Google

preſenti idem ſm ſubſtantiam imo hoc non eſſe ad mentem Scoti ut reputauit Seſſa uerba Scoti illud nobis oſtendũt dicit.n. iſta uerba q̃ nõ eſt tanta identitas inſtantis in toto tempore quanta ẽ unius inſtantis in reſpectu ſubſtantie mobilis.i.quanta eſt ipſius inſtantis menſurantis mobile ut eſt ſub mutato eſſe hec ẽ Scoti opinio q̃ uere eſt peripatetica & q̃n dicit Seſſa pro confirmatione opinionis latinorum dico q̃ falſum eſt q̃ ipſum nunc correſpondeat ſubſtantie mobilis abſolute acepte ſed illi correſpondet ut ſtat ſub mutato eſſe abſolute et uariatio uero ipſius nunc correſpondet uariationi ipſius mutati eſſe ſm q̃ conſiderat illud intellectus & iſta ſimilitudo male intellecta fuit cauſa erroris latinorũ: ſed ex illa bene intellecta opoſitũ colligitur ſicut.n. in aliquo motu ſunt alia & alia mutata eſſe ſm ſubſtantiam ita erunt alia & alia nunc ſecundum ſubſtantiam correſpondentia illis & ſic eſt finis iſtius libri.

¶ Incipit Quartus liber meth.

Q.I.

¶ Utrum ens ſit uniuocum predicatum.

op. ſcoti.i.ſ.d iii.q.5. et.d. viii.qz

Scotus tenet unã opinionẽ in.i.ſ.quã reputo magis uerã & eã recitauimus & terminos ĩ priotibus lib. declarauimus eã uero iterũ hec diſputamus quia iterũ Seſſa hic eã diſputat tenet ergo doctor meus q̃ ens dicit unum conceptum realẽ alium & uniuocum deo & creature ſubſtãtie & accidenti uniuocum uero predicatũ nõ eſt idem q̃ uniuoce predicatum: ſed aliud ut: diximus: ens uero ita eſt uniuocum: q̃ aliquibus per ſe intelligibilibus eſt uniuocum in: quid aliquibus uero uniuocum denominabile illis uero eſt uniuocum in quid que non ſunt ſimpliciter ſimplicia uniuocũ uero non in quid ſed denominabile habentibus conceptus ſimpliciter ſimplices ut ſupra probauimus aliter differentie eſſent propie differentes cum in aliquo conuenirent quiditatiue & non eſſent omnino idẽ eſſent aliquid idem entia iſtud ergo ens ſic cõmune uniuocum ponitur obiectum adequatũ intellectus quia non poteſt poni aliquod cõmune uniuocũ in quid omnibus per ſe intelligibilibus nec te conturbet uerbum Scoti ibi poſitum dicẽtis q̃ materia prima eſt ſimpliciter ſimplex quia ſimpliciter ſimplex multis modis conſueuit ſumi uno modo pro nõ compoſito realiter ex re & re & quod realiter non includit aliquid actualitatis & aliquid potentialitatis & ſic accipiẽdo materia dicit ſimpliciter ſimplex alio mõ dicit ſimpliciter ſimplex qd non habet in ſe conceptum determinabilem & conceptum determinantem et ſic materia prima non dicitur ſimpliciter ſimplex quia entis cõceptum quiditatiuũ includit et quod ibi etiam dicit Scotus q̃ materia prima et ultima forma ſunt primo diuerſa ſic eſt intelligẽdum q̃ diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue quia in nullo genere quiditatiue conueniunt nõ tñ ſe totis obiectiue diſtinguuntur uel erunt primo diuerſa pro quanto materia nihil includit actualitatis formalis neq̃ forma aliqd potentialitatis includit et hec tibi dicta ſunt ut appareat intentio Scoti ibi ſed contra illam duplicem primitatem poſitam in ente a Scoto et a nobis arguit Bacconitanus in.i.ſ.d.iii.q.i primo ens in ſua maxima cõmunitate eſt obiectum intellectus et ut ſic abſtrahit ab illa duplici primitate eſſentiali.ſ.et uirtuali ergo antecedens probatur per Ariſtot. primo phiſicorum.c.v. ubi dicit q̃ confuſum eſt prius notum.i.primum obiectum intellectus ergo ens ſub rõne cõmuniſſima erit obiectum intellectus preterea ens cõcernens cõmunitatẽ eſſentialem reſpectu eorum quibus eſt commune uniuocũ in quid et includens cõmunitatẽ uirtualem in ſe uel in ſuis inferioribus reſpectu ſimpliciter ſimplicium natum eſt cauſare conceptum unum per accidens quia conceptus paſſionis cum conceptu quiditatiuo facit unũ per accidens ſed omne per accidens preſupponit aliquod per ſe primum ergo ens ut preſcindit ab illa duplici primitate erit obiectus

que baco ɔtra Scotũ.

Digitized by Google

dequatum intellectus preterea arguit Otham ip.i.ſ.d.iii.q.viii.ens non habet aliquam
primitatē reſpectu omnium intelligibilium ergo antecedens patet quia ens rationis eſt pſe
intelligibile & tñ ens neutram habet primitatem reſpectu entis rōnis iterum arguit ens rō ꝗ ochā
nis poteſt cognoſci nullo ente reali cognito ergo cōtinetur ſub perſe obiecto intellectus contra
ſed ſub ente uniuoco non continetur ergo ens uniuocum non eſt obiectū adequatū intel- Scotū.
lectus preterea deus habet in ſe illam duplicem primitatem quia includit omne perſe intel
ligibile ab intellectu noſtro uel eſſentialiter uel uirtualiter ergo ſed iſte rōnes cōtra Scotū
non concludunt prima quidē non nam entis habentis illā duplicē primitatem ut eſt quo
dam intelligibile unico actu intellectio eius ē naturalis intellectio tñ eius ut eſt adequatum & ſolutio
primum obiectum intellectus non poteſt naturaliter haberi ut patet in prologo primi ſen rōnum
tentiarum.q.i.omnia ergo intelligibilia ab intellectu ſimul collecta ſunt formaliter obie factarū
ctum adequatum intellectus ſed denominatio ipſorum ab aliquo eſt quod aliqualiter contra
ſe habet ad illa non ꝙ ipſum ſolum intelligatur ab intellectu ut uerba ſonant ens ergo ut Scotū.
cōmune & ut precīdit ab inferioribus non eſt obiectum adequatū intellectus: Ariſtot.
uero per confuſum non intelligit ſicut iſti exiſtimabant ſed ut recte comentatur Auero
ys: ad illud uero quod dicitur de conceptu per accidens dico ꝙ formale obiectum intel
lectus ſunt perſe intelligibilia collecta & ꝙ ſi aliquid eſt ꝙ ſit obiectum adequatum intel- [illegible]
lectus erit ens aliqualiter ſe habēs ad illa & ideo ponitur obiectū adequatū intellectus ſed [illegible]
ut includitur in obiectis perſe intelligibilibus ad rōnes uero quas fecit ille alius cōtra ſco [illegible]
tum dicó ꝙ intelligibilitas ſimpliciter eſt paſſio entis realis ens uero rōnis eſt ſm quid in
telligibile ſicut eſt ens ſm quid non autē q̄tum ad identice & perſe eſſe tale reſpectu intelli
gibilitatis & entis ſe conſequūtur ſed bene ſm quid & ſicut ſm quid reducitur ad ens re-
ale quia continetur in aliquo ente reali includente conceptū entis in quid & ſicut enti rō
nis repugnat habere entitatem ſimpliciter ita intelligibilitatē ſimpliciter que ſequitur eſſe
ſimpliciter uel poteſt dici ꝙ reducitur ad ens reale cū hoc tñ poteſt habere in ſe cōceptum
unū & de illo pōt eſſe aliqua ſcientia ad aliá uero rōnem de deo dico ꝙ querimus obiectū
adequatū & cōmune perſe intelligibilibus contra tñ principalē intētionē continuo inſur
gunt moderni & primo arguit Thomas de uio contra Scotū quia data opiniōe ens eſſet
genus quia ſm Scotum quiditatiue in differentiis non includitur quia eſſet nugatio dice quē th.
re animal rōnale nec ualet dicere inquit ille ꝙ rōnale dicatur ens denominatiue particula de uio
riter quia aliud eſt loqui de ente in ſua rōne cōi in qua uniuocātur inferiora & aliud eſt contra
loqui de ente particulariliter accepto licet.n.palliari poſſit ꝙ ens particulatū ad albū uel ſcotū.
rōnale denominat ens particulatū ad animal nō tñ poteſt intelligi ꝙ prima pars rōnis ali-
bi formaliter ſumpti denominet primā partē rōnis animalis ea.n.eſt ens eodē modo ſum-
ptum cū ſit uniuocum remanet ergo nugatio dicere animal rōnale arguendo ut prius lo-
co nominū utendo quiditatiuis rōnibus nec ualet dicere ꝙ ens quiditatiue non includi
tur in rōnali ſed in rōnalitate quia tunc ſequitur principale propoſitū quia rōnalitas non
eſt differentia ſed principiū differentie ſm uerā doctrinā Auicenē differētia.n.dicitur de ſpe-
tie non ſic autē rōnalitas preterea arguit ꝙ ſequeretur ꝙ ens caderet in diffinitione ſubſtan-
tie quod eſt expreſſe falſum cōſequētia probatur quia omne ſuperius maxime ſi fuerit uni
uocum cadit in rōne inferioris tunc ultra ſi ens cadit in ſubſtantie rōne ergo cadit in diffi-
nitione eius probatur hec conſequentia per Ariſt.ii.thopicorū.c.v.qñ dicit ꝙ qñ in diffi
nitione alicuius ponitur aliquid ſi loco illius ponatur eius rō clarior erit intellectus cum
ergo ſubſtantia ponatur in diffinitione hominis & loco ſubſtantie licet ponere eius rōnē
in qua explicite cadit ens ut clarior ſit diffinitio ſequitur ꝙ ens debeat poni in diffinitiōe ꝗ ochā
hominis explicite ut clarior reddatur diffinitio hec iſti. Ochā uero inſurrexit contra multa c ontra
dicta Scoti in.i.ſ.d.ii.q.ix.& primo dicit ꝙ rō illa Scoti inducta pro opinione de intelle S cotū
ctu.ſ.certo & dubio non concludit niſi aliquis probet ꝙ ſicut aliquis poteſt habere tres p
poſitiones in uoce ita ꝙ nullum predicatum includatur in alio puta ꝙ deus eſt ens ꝙ ens
increatum & ꝙ ens creatum ita poſſit habere tres propoſitiones in mente habentes tria
E

predicata diſtincta ideo aliquis diceret ꝙ intellectus non eſt certus de uno cōceptu ſed de
dubus ſub diſiunctione quia non ex quibuſcunqꝫ ſignis ad placitum inſtitutis ſaltem ca
thegorematicis intellectus formando propoſitionem format propoſitiones cōſimilis ſed
fortitas unā propoſitionē in qua predicatur accidens in alia uero ſubſtantia tertiā uero for
mat de predicatā diſiunctio & non format propoſitionem correſpondentem iſti in uoce a
liter non diſtincte concipiendo cōceptum ſubſtantie & conceptum accidentis arguit
etiam contra illud quod dicitur ꝙ .ſ. ens non predicatur uniuoce de ultimis differentiis
neqꝫ de paſſionibus ſuis & intendit probare ꝙ in quid predicatur de illis & arguit ſic
omnis res uel eſt per ſe in genere uel pars alicuius per ſe exiſtentis in genere ſed ulti
ma differētia ſpur Scotum eſt aliquo reale extra animam exiſtens & per cōſequens uel pſe
erit in genere uel pars eſſentialis cōponens cū alia parte realiter diſtincta ſed ſiue ſic ſiue ſic
ens in quid predicatur & per cōſequens uniuoce predicatur preterea res creata plus diſting
tur a deo ꝙ ab alia re creata ergo cum aliquo modo cū deo conueniat plus cōuenire opor/
tet cum quacūqꝫ creatura ſi ergo deo creature eſt aliquod cōmune uniuocū a fortiori illis
ultimis differētiis erit aliquod cōmune uniuocum preterea arguit ſicut Scotus arguit o ſis
intellectus certus de uno & dubius de duobus habet aliū conceptū neutrum ab his dñō/
ſol rō/ bus ſed aliqs pōt eſſe certus ꝙ ſit ens dubitādo an ſit ultima differētia uel nō ultima ergo erit
nū th. ꝯ aliqs ceptus cōmunis ultimis & nō ultimis differētiis hec iſt. ꝫ nūc reſtat iſtorū rōnes ſol
de uio uere ut ueritas intacta remaneat in ſuo robore perſiſtens ad primam ergo rōnem Thome
de uio ſuppono primo quedam quo Scotus tetigit in .viii. & tertia diſtintione primi .ſ.
primo ſuppono ꝙ conceptus entis in cōmuni abſtrahit a predicari in quid & denominati/
ue ſi enim includeret predicari in quid de omnibus diceretur in quid ſi includeret predica
ri denominatiue & ut determinabile de omnibus predicaretur illo modo abſtrahit ergo
ab illis ſicut albedo ut comparatur ad inferiora predicatur in quid ut uero comparatur ad
ſuppoſita ſubſtantie predicatur in quale ſic conceptus entis ut comparatur ad deum & decē
genera in quid predicatur differētiis uero ultimis eſt predicatum uniuocū ſed denomina/
bile ſimiliter ut comparatur ad album licet de eo per accidēs magis dicatur unū ꝙ .n. ſicut
eſt & quale conceptum facit talē predicationem recipit ut dicit Scotus in .i. ſ. d. ii. q. xxv.
ergo concipiatur conceptus entis in cōmuni utrobiqꝫ nulla tñ nugatio committitur quia
eſt idē penitus conceptus ſed non ſub eadē rōne quia in ordine ad animal conceptū dicit
quiditatiuum in ordine uero ad rōnale conceptū dicit denominatiuū ut licet ille conce/
ptus in ſe ſit abſtrahens ab utroqꝫ tñ comparatio ſit illius conceptus ut includitur in diffe
rentia ad ſe ipſum ut includitur in genere & tunc remanente eodem conceptu eius tamen
rationē mutata nulla cōmittitur nugatio & non propter inaduertentiam iſtius diſtinctio
nis lapſi ſunt in hoc plures ſapientes & quia ens quiditatiue dicitur de rationalitate quia
non dicit conceptū denominatiuum nugatio eſſet ſi in diffinitione poneretur rationalitas
& quiditatem non declarat cum uniuocatione ergo ſtat predicari denominatiue & ſic
nulla committitur nugatio neqꝫ ens erit genus quia contrahibile pro quod contrahitur
nullam dicit formalitatem neqꝫ ab alia parte eſſentiali uel ab alia realitate ſumitur & quod
iſti dicit ꝙ rationalitas non ſit differentia nō eſt ad propoſitum nam cum dicit Scotus ens
in quid predicari de differentia non accipit ibi differentiam que ſignificat formam cōnotā
do ſubiectum ſed accipit illam rem in ſe que uere eſt principium diſtinguendi eſſentiali/
ter ad ſecundam uero eius rationem concedo totum ꝙ ſi homo explicite diffiniretur per
omnia ſuperiora clarior eſſet diffinitio & ſi loco eius quod ponetur in diffinitione pone/
retur eius longe clarior eſſe diffinitio & nullus poteſt perfecte hominem cognoſcere &
intelligere niſi cognoſcat omnia eſſentialiter incluſa in illo oportet enim intelligere
quiditatem donec ueniamus ad quiditatem ſimplicem non compoſitam ut dixit Auero
ys tertio de anima .c. x. & ſi loco animalis eius poneretur ratio clarior eſſet diffinitio ſed
illud omnittitur cauſa breuitatis ſed tamē illa ponuntur que ſimul iuncta cum ipſo diffi
nito conuertuntur uia uero eſt ueſtigandi ubi tradita ab Ariſtot. ii. poſteriorum ita poteſt

aplicari illis ſine iſtis uel dicendũ omne ſuperius uniuocũ limitatum non trãſcendens po
ni in diffinitiõe inferioris: ad rõnes uero quas fecit ochã prima eius confutatio rõnis docto
ris ſubtilis non eſt digna philoſopho neq; confutatione indiget nã iſti propoſitioni in uo
ce a: eſt ens conſimilis correſpondet in mente ad id uero quod dicit de ultimis differẽtis di
co ꝙ omnis res perſe exiſtens ĩ genere & uere pars eſſentialis eſt ens quiditatiue ſicut aparet
de materia & forma que realiter aliquod tertiũ cõponunt ſed realitas uel quid aceptũ a rea
litatẽ non oportet ut ens quiditatiue includat & qñ dicit ꝙ ultima differentia eſt realiter
diſtincta illud habet probare nam licet ſit diſtincta realitas non tñ diſtincta realiter ſed ex
natura rei ad aliã rõnẽ ĩ qua dicit ꝙ ultima differẽtia plus ꝯuenit cũ alia differẽtia ꝙ̃ cũ alio
dico iſtud habet probare nã ultime differentie non ſuſcipiunt predicationẽ quiditatiuã cũ
habeant conceptus denominatiuos & ſic ſunt primo diuerſe ideo ultima differentia quidi
tatiuam non recipit predicationẽ & ita non eſt uerũ de quiditatiua cõuenientiã in aliquo
cõmuni quod in ſua rõne ille doctor acepit ad aliã rõnem que procedit ex dictis Scoti di
co ꝙ eius reſpõſiões ſunt ſatis ſufficientis & oportet illas confutare nã dico ꝙ intellectus
non eſt certus ꝙ ſit ens quiditatiue ſicut eſt certus ꝙ deus ſit ens quiditatiue: Seſſa uero peri
pathericus arguit multipliciter cõtra opinionẽ Scoti & prima eius rõ eſt iſta qñcunq; ſunt
aliqua ſub aliquo cõmuni quorũ unum dicitur per attributionẽ ad reliquũ illa talia non
uniuocantur in illo ſed ſubſtantia & accidens ſic ſe habent in enti.ſ.ꝙ accidens dicitur per
attributionẽ ad ſubſtantiã ergo: exteri uero ſoluunt & uolunt ex iſta rõne colligi ens eſſe
analogũ quia inter entia eſt ordo eſſentialis & atributalis ad unũ quod eſt primũ & prin-
cipaliter tale cũ quo tñ poteſt ſtare ipſum ens eſſe uniuocũ quia ab omnibus illis poteſt ab-
ſtrahi unus conceptus in quo conueniunt uniuoce cõfirmat uero iſtud quia in ſpeciebus
generis eſt ordo eſſentialis & tñ genus eſt uniuocũ aliter genus non diceretur inquid idẽ
quoq; confirmant per Ari. vii. phiſicorũ dicentẽ ꝙ in genere latent equiuocationes ſed hec
ſolutio eſt peruerſio inquit Seſſa iſti.n.non uidentur intelligere quid ſit ordo atributionis
credunt.n.ordinẽ eſſentialẽ eſſe ordinẽ atributiones & erant peripatetici.n.ut Boetius ex
ponit in libro predicamẽtorũ tunc uolunt inter aliqua eſſe ordinẽ atributiones quoties
unum illorũ eſt tale formaliter cetera uero ſunt talia atributiue uel non formaliter quia ſo
lũ animal eſt tale ſanitate que ſit ſibi forma cetera uero ſunt ſana attributione ad animal ſa-
num formaliter ex his ſequitur ꝙ ea que ſunt per atributionẽ aliquid nõ poſſunt eque for
maliter conuenire ſed unũ in illo formaliter conuenit cetera uero atributiue & hoc mo-
do in illo uniuocari non poſſunt & per conſequens cum ordine atributiõis in aliquo nõ
poteſt ſtare uniuocatio in illo quicquid ſit de ordine eſſentiali ego uero plane confiteor
nunq̃ in Ari. ĩueniſſe que iſte philoſophus dicit nam Ari. quinto meth.c.xiiii.dedit diui-
ſionẽ entis in ens perſe & ens per accidens & ens perſe diuiſit in decẽ prima genera dicit.n.
ibi Ariſt. ſm ſi uero dicuntur eſſe quecunq; ſignificant figuras predicationis ex his uerbis
clare colligitur ꝙ accidẽtia ſunt entia perſe & formaliter & eſſentialiter ut dicit Auero ys
in principio comenti dicens incipit declarare ſm quot modos dicitur ens eſſentialiter un
de non reputo peripatetice dictũ ordinẽ atributiõis eſſe illũ tm̃ quem ipſe exiſtimauit nã
ſm Ariſt. accidentia ſunt perſe entia & tñ habent atributionẽ ad ſubſtantiã quia illa eſt p-
fectiſſimũ predicamentũ ſubſtantia.n.eſt prior accidente diffinitione cognitione & tẽpore
unde qñ dicit ꝙ que ſunt aliquid atributionẽ nõ uniuocãtur in illo dico ꝙ ſi ſunt illud
aliquid ꝑ atributionẽ tanq̃ per eius formale eſt propoſitio uera ſed accidẽtia nõ ſunt entia
per atributionẽ ad ſubſtantiã tanq̃ pro formale ut dixit Auero ys.iiii.meth.c.ii.ſed ſunt en
tia perſe & formaliter & cum hoc habent atributionem ad ſubſtantiam neq; contra hoc
eſt uerbum Ariſt. quando dicit ꝙ accidens eſt ens quia entis nam ut accipitur.v.meth. to-
ties accipitur ly quia uel inquantum quoties accipitur cauſa debet ergo intelligi ſubiectiu-
ue non formaliter ut dixit Auero ys.iiii.meth. & ſic dicta Scotis ſunt ad mentem Ariſtote
& Auero ys ſecundo principaliter arguit Seſſa actoritate Ariſtotel. & Auero ys.vii.meth
c.xvi.ubi dicit ꝙ ſola ſubſtantia eſt ens formaliter & cetera non ſunt entia niſi ſicut non

que ſeſſa contra Scotum.

dispu ſcibile dicitur ſcibile & uas ſalubre ubi patet ꝙ ipſa in ente uniuocari non poſſunt reſpō-
tatur.ii dent uero exteri ꝙ ex his tantum ordo perfectionis colligitur modo cū tali ordine ana-
rō ſeſſe logie poteſt ſtare conceptus uniuocatio ſed hec ſolutio inquit ille; puerilis eſt primo quia
Ariſt. utitur eodē exemplo quo uſus eſt in. iiii. de ſanis uult. n. ens ita dici de decem predi
camentis uelut ſanum de ſanis igitur non de ordine perfectionis intelligit ſed attributio-
nis & ſic poteſt ſilogicari ratio ut prius ſecundo ſi ita eſſet Ariſtot. non concluderet accidē
tia non habere quiditatem ſine ſubſtantia uult. n. ſolam ſubſtantiam habere quiditatē per p
pia ſui generis accidentia uero non niſi per ſubſtantia & ſic non poſſunt uniuocari in ente
hec Seſſa ſed quod primo dicit non concludit illo. n. exemplo uſus eſt Ariſto quantū ad
hoc tantum ꝙ ſicut alia ſana attributionē dicunt ad animal ita accidentia dicunt attribu-
tionem ad ſubſtantiam ſed eſt diſſimile quantum ad hoc quia ſanitas formaliter eſt in ani-
mali tantum ita ꝙ hec eſt propoſitio uera tantum animal eſt ſanum per ſe & formaliter nō
ſic autē eſt uera iſta tantum ſubſtantia eſt ens per ſe & formaliter quia accidens eſt ens forma
liter & quiditatiue quod uero ulterius iſte dicit ꝙ ſm Ariſt. ſola ſubſtantia habet quidita
tem per propia ſui generis eſt contra Ariſt. vii. meth. c. xvii. ubi dicit unū q q ita diffiniri ſi
cut eſt ens & ponit accidentia habere diffinitionem quia ſunt entia per ſe & ex conſequē-
ti habent diffinitionē per ſe ſubſtantia uero habet diffinitionem per ſe primo & ſi accidens
haberet quiditatem per ea que ſunt ulterius generis ut puta per ſubſtantiā ſubſtantia in eius
diffinitione non poneretur ut aditum ſed ut pars eius quiditatiua contra Ariſt. eſt etiam
contra Auero ym qui in. vii. meth. c. xxi. uult materiam non eſſe partē quiditatis & tñ in
iiii. meth. c. ii. uult ſubſtantiam eſſe ſubiectū & materiā non formam aut finem accidentis
preterea arguit Seſſa ens predicatur in quid & uniuoce de pluribus ſpetie diferētibus ergo
diſ. al a eſt genus reſpondent exteri ꝙ non ſuficit iſtud ſed oportet adere ꝙ de nullis diferentiis
rō ſeſſe predicetur modo licet ens predicetur uniuoce & in quid de pluribus ſpetie differentibus
quia tamen in quid de aliquibus diferentiis predicatur propterea non eſt genus ſed contra
arguo inquit ille quia hec eſt conſequentià Boetii in libro porphirii in ſecunda ſua editio
ne ſupra illo uerbo. c. v. quis omnia entia uocet equiuoce nuncupabit ubi facit hoc enti-
mema. ſi ens uniuoce predicatur ergo ens eſt genus hec Seſſa: ego uero dico ꝙ forte Boetius
fuit opinionis opoſite ſecundo dico quia ibi erat ſermo de uniuocatione limitata ut di-
ctum eſt in expoſitione Porphirii ideo ſic debet fieri conſequentia Boetii ſi ens uniuoce
predicatur uniuocatione limitata ergo eſt genus ꝙ uero de ea uniuocatione limitata
iiii. rō loquatur facile eſt uidere liber enim ille eſt introductorius ad librum predicamen-
diſpu- torum Ariſtotelis. cui uniuocatio limitata de ſeruit: poteſt etiam dici ꝙ eius conſe-
tatur. quentia; ſic debet ſupleri uniuoce predicatur & eſt contrahibile per aliquod quod
habet diſtinctam formalitatem ergo eſt genus: quarto arguit Seſſa omne uniuocum
comparatur illis: quibus eſt uniuocum aut ut genus aut ut ſpecies aut ut propium aut
ut diferentia aut ut accidens nunc uero non uidetur poſſe comparari niſi ut ge-
nus ergo antecedens probatur quia omne uniuocum comparatur illis quibus eſt uniuo-
cum ſub ratione alicuius uniuerſalis modo non plura ſunt uniuerſalia quam quinque reſ
pondent exteri ꝙ non tantum quinque ſunt uniuerſalia ſunt enim quedam uniuerſalia
predicamentalia uerum eſt etiam quodam uniuerſale tranſcendens ut ens & unū & cete-
ra porphirius igitur numerauit uniuerſalia predicamentalia tantum & omnia: ſed iſta ſo-
lutio dicit Seſſa eſt deſtrutio omnis peripathetice doctrine quia apud peripatheticos uni-
uerſale eſt predicatum modo quinque ſunt tamen predicata meth. quatuor thopica ut om
nes in libro thopicorum determinant predicata enim thopica ſunt aut propium aut diffi
nitio aut genus aut accidens methaphiſica uero ſunt quinque que porphirius enumeraui
preterea ſecundum Auerro ym primo metha. cōmēto. xxvii. omne uniuerſale eſt forme
ſed ens non eſt forma ergo non poteſt eſſe uniuerſale preterea ſi ens eſt uniuerſale tunc ſina

Digitized by Google

ſum & infinitum erunt differentie particulares tenet conſequentia quia differẽtie ſunt cor
rellatiue ad id cuius ſunt differentie quare ſi ens eſt uniuerſale differentie non poſſunt eſſe
niſi particulares tunc ultra ipſum infinitum eſſet particulare & ens uniuerſale ergo deus
componeretur ex uniuerſali & particulari hec Seſſa ſed iſte rationes non concludunt &
multa aſſumit in illis que eſſent probanda ad primam ergo rationem dico ꝙ Ariſtotel. ibi
enumerauit ea predicata que requirunt ſpecialem artem ſoluendi problemata numerauit
enim ea predicata que faciunt problema .ſ. que faciunt propoſitionem dubitabilem nam
ſpecies habet propiam rationem predicari & tamen ab Ariſtotel. ibi nõ cõnumeratur quia
non facit propoſitionem problematicam problẽma enim preſuponit aliquod certum &
querit aliquod querenti uero a Socratis ſit homo reſpondet ſic reſpondens ꝙ illi non ap-
paret problema ea ergo predicata dixit requirunt artẽ ſpecialem terminandi que pars uera
ſit ad ſecundam rationem dico ꝙ forma ſecundum Auero ym bene eſt fundamẽtum uni-
uerſalis ita ꝙ eſt uniuerſale potentia remota quod cum fuerit in mediis potentiis erit uni
uerſale potentia propinqua actu uero cum actu erit in intellectu poſſibili ſine eſſe in pluri-
bus habeat ab intellectu agente dici uero de pluribus ab intellectu poſſibili ſiue utrumqꝫ
ab altero horum & ſermo Auero ys ſi uerus eſt eſt uerus in uniuerſali predicamentali non
tamen in tranſcendẽti quod ideo eſt non quia forma ſed quia realitas poteſt abſtrahi a mo
dis & ſic abſtracta remanet cõmunis omnibus uel poteſt dici ꝙ uniuerſale tranſcendẽs po
teſt dici forma quia ſuperius & magis abſtractum per indifferentiã eo modo quo ſecundũ
Auero ym intelligentia ſuperior & omne ſuperius poteſt dici forma inferioris perfectibi-
lis per illam ſicut intelligentia inferior ſecundum eſſe intellectionale eſt materia intelligen
tie ſuperioris ſecundum uero eſſe reale eſt forma ſui propii orbis & primo modo intelli-
git ſuperiorem per eſſentiã ſuperioris ſecus ſi cõparetur ut effectus ſecũdum Auero ym ut
patet duod. meth. c. xliiii. ad aliam rationem dico ꝙ finitum & infinitum non ſunt diffe-
rentie ſicut neqꝫ ens eſt genus differentie autẽ eſſe non poſſunt quia non habent diſtinctam
formalitatem neque ſumuntur a realitate contrahente ſed ſunt modi intrinſece entis non
diſtincti formaliter ab ente quinto arguit Seſſa ſi ens eſt uniuocum predicamentis deſcen-
deret ad illas per differentias que ſint .a. & .b. uel .a. & .b. ſunt ens formaliter uel
non ſi non ergo non ens formaliter includitur in ente formaliter ſi ſic ergo in conceptu cu
iuſlibet predicamenti bis includeretur ens: ſoluunt ceteri & dicunt .a. uel .b. non eſſe ens
formaliter ſed realiter neqꝫ eſt impoſſibile ꝙ aliquod non ens formaliter includatur in ali
quo ente formaliter dũmodo ſit ens realiter ſed hec ſolutio ſtare non poteſt primo quia
Ariſtotel. & Auero ys tertio uius probat ens non eſſe genus quia predicatur de omnibus
differentiis uel realiter uel formaliter ſi realiter per hoc non tollitur ipſum eſſe genus quia
omne genus realiter predicatur de differentiis ſi formaliter habetur ꝙ ens predicatur forma
liter de .a. & .b. quod iſti negant & mirum eſt inquit ille quomodo differentia poterit eſſe
non eſt ens formaliter & includi in aliquo ente formaliter primo quia illud in quo inclu
deretur non eſſet formaliter ens quia differentia magis conſtituit rẽ cuius eſt differentia q̃
illud cõmune cuius eſt diuiſiua ergo ſi eſt non ens formaliter conſtitutum per a formali-
ter preterea omne quod eſt formalius eſt per ſuam differentiam q̃ per ſuum cõmune igitur
aliquod ens quod pro a conſtituitur formalius eſt per a q̃ per ens ſed .a. eſt non ens forma-
liter igitur ens conſtitutum pro .a. formalius erit non ens q̃ ens preterea .a. conſtituit .c. ens
formaliter aut in eſſe formali aut in non eſſe formali ſi in eſſe formali igitur .a. eſt ens forma
liter aliter .a. conſtitueret aliquam rem formaliter ſub tali eſſe quo ipſum .a. non formali-
ter eſſet ſi in non eſſe formali igitur .c. erit non ens formaliter preterea ducit Scotum ad cõ
traditionem quia dixit ens non predicari de differentia quia eſſet nugatio que ratio eſt
uniuerſalis de omnibus differentiis preterea ualet .c. eſt ens ergo .c. eſt .a. uel .b. po-
nendo .a. uel b. differentias equalitas enti quibus ens omne diuidatur ergo .c.

Digitized by Google

eſt a uel.y.formaliter quia qñ ad antecedẽs eſſe ſequitur cõſequẽs eſſe eodẽ adito utrobiqꝫ
ad idẽ mer ſequitur idẽ & ualet eſt a uel.b.formaliter igitur a.&.b.includũt ens formali
ter hec Seſſa peripateticus:ſed licet iſta ſint difficilia contra Scotũ tñ non cõcludunt & tẽ
tandũ eſt illa ſoluere ad primã ergo confutationem dico ꝙ Ariſto.ibi eſt in parte argumẽ/
tatiua ſed dato ꝙ Ariſt.eſſet ibi loquutus ſecundum intentionem propiam dico ꝙ eſt hec
couſequentia Ariſtotelis ſi ens eſſet genus diferentia non eſſet ens & loquitur de predicatio
ne formali pro quanto genus de nullis diferentiis formaliter predicatur ens uero formali
ter predicatur de aliquibus diferentiis ut puta de illis que non habent conceptus ſimplici
ter ſimplices neqꝫ dicit Ariſtotel.ens predicari uniuerſaliter de omnibus diferentiis ut di-
cit ille ut patet inſpicienti uerba textus & omnino hec ſunt diffuſe dicta a Scoto in primo
ſententia diſtintione tertia queſtiona ſecunda:ad aliã rationem dico ꝙ aliud eſt ꝙ aliquid
non ſit ens formaliter ſed realitater & aliud eſt ꝙ ſit non ens formaliter illud quod eſt non
ens formaliter eſt ex ſua ratione impoſſibile ut dicit Scotus in prima ſententia diferentia
xliii.q.unica & Franciſcus ꝙ ergo aliquid iſto modo nõ ens formaliter includatur in ali
quo ente formaliter mirũ eſt & impoſſibile non ſic uero non ens primo modo & ad rõnẽ
in oppoſitum dico ꝙ ille ſuponit ens deſcendere per diferentias quod falſum eſt neqꝫ unq̃
illud dixit Scotus ſed deſcendit per modos intrinſecos quos fortaſſe diferentias appellat
ſed quia etiã de diferentiis ultimis ens non predicatur formaliter ideo oportet eius rõnes
ſoluere & cũ dicit ꝙ ſequeretur ꝙ illud in quo includeretur non eſſet ens formaliter dico
ꝙ non ualet couſequentia nã non ſequitur diferentie non eſt predicatũ inquid licet ſit pre
dicatum quid ergo ſpecies in qua includitur non eſt predicatũ uel generis inquid predica
tionẽ non recipit ſi ad genus fiat comparatio & cũ dicit ꝙ diferentia magis conſtituit rem
dico ꝙ uerũ eſt ſed modus non eſt diferentia dico ſecũdo de diferentia ꝙ cõſtituit in eſſe
formali.i.in eſſe quod formaliter recipit predicationẽ entis & non ualet a non eſt ens for-
maliter ergo conſtitutu per a non eſt ens formaliter & ſic ſtat ꝙ aliquid conſtituat aliquod
ens ultimate & illud conſtituens non ſit ens formaliter conſtitutũ uero ſit ens formaliter
quia non ſolum includit illud ultimum couſtitutiuum quod uero dicit rationem Sco-
ti eſſe uniuerſalem de omnibus diferentiis dico ꝙ nugatio non cõmititur ubi ens in rõna
litate quiditatiue includatur ſicut cõmitteretur ſi includeretur in rõnali ut dixi in ſolutio
ne rationis Thome de uio ad aliã uero rõnem que non minus procedit de modis q̃ de di-
ferentiis cum dicit.c.eſt ens ergo eſt.a.uel.b.ergo ualet.c.eſt ens formaliter ergo eſt.a.uel.b.
formaliter dico ꝙ non ualet conſequentia.c.eſt ens formaliter ergo.a.uel.b.formaliter quia
a.uel.b.nullã habent formalitatẽ & ex conſequente predicari formaliter eſt modus illis in
cõpoſſibilis & ſimiliter ergo arguerẽ ſi Socrates eſt homo ſocrates eſt riſibilis ergo ſi Socra
tes eſt homo in primo modo dicendi perſe erit riſibilis in primo mõ dicẽdi pſe regula ergo
tua falſa niſi quando ille modus eſt illi conſequenti compoſſibilis quando ergo ad ante/
cedens eſſe ſequitur conſequens eſſe eodẽ utrobiqꝫ adito compoſſibili tamen ad illud ſe/
quitur idem ubi etiam eſſet bona conſequutio ut patet de diferentiis que ſunt partes diffi-
nitionis non ualet ulterius illa conſequentia.c.eſt.a.uel.b.formaliter ergo.a.uel.b.forma-
liter includunt ens in modis enim illis conuerſionem non cõcedimus quia eſſet circulus
in eſſentialibus dependentis neqꝫ etiã capit ens ſed infirmius ad ens & ſic etiam cõceſſa con
uerſione nulla eſſet conſequentia ſexto arguit Seſſa primo diuerſa in nullo conueniunt
ſed deus & creatura ſunt primo diuerſa ergo in nullo conueniunt reſpondent enteri ꝙ
ſunt primo diuerſa in realitate quia in nulla realitate conueniunt cum hoc tamẽ ſtat ꝙ in
reali conceptu conueniant ſed contra quia tunc nulla eſſent ſimpliciter primo diuerſa quia
omnia conuenirent in rali cõceptu ſecundo ſi in conceptu formaliter conuenirent tunc
creatura eſſet ens formaliter ſicut deus quod eſt falſum quia deus eſt ens per eſſentiam : ſed
iſte rationes nunc poſite non concludunt ideo ad primam confutationem reſpondeo
& nego cõſequentiam quia primo diuerſa ſimpliciter licet conuenient in conceptu rea
li & uniuoco non tamen inquid predicabili ſed denominatiuo ad ſecũdam rõnem dico

Digitized by Google

ꝙ creatura eſt ens formaliter ſe ipſa ab alio tamen effectiue deus uero eſt a nullo dependens
a quo cuncta dependent ſicut concluſio eſt formaliter neceſſaria i illa tñ neceſſitate depēdet
a premiſſis deus ergo eſt ens formaliter & a ſe ſed eſſe a ſe & ab alio entis rationem non ua
riat ut dixit ſupra auctoritate Frāciſci teneo ergo Scoti opinionē ꝙ ens eſt uniuocū deo & op au-
creature enti abſoluto & reſpectiuo nō predicatū tñ inquid de ultimo diſtinctiuis ſed cō
tra hanc opinionē longe fortiores dubitationes accidunt primo nam data opinioē decē
genera non eſſent generaliſſima nam inter ens & decē genera ſm Scotū mediant abſoluiū
& reſpectiuū de quibus ens inquid predicatur & quodlibet illorū predicatur de pluribus
differentibus ſpe & inquid ergo eſt genus ad hoc uero dico ꝙ tam abſolutum ꝙ reſpecti-
uū eſt trāſcendens quod contrahitur per modos ideo nō poteſt eſſe genus ſed cōtra hoc eſt
difficilis dubitatio quia Scotus in .vii. meth. facit hāc rōnē ſe incrementia eſt de eſſentia acci-
dentis quantitatis & qualitas non eſſent generaliſſima & probat conſequentiam quia in-
crementia uidetur eſſe eiuſdē rōnis in omnibus quare ſi erit de illorum eſſentia ab illis pote-
rit abſtrahi unus cōmunis conceptus ſuperior illis & inferior ente oīs autē talis eſt conce-
ptus genus ita ergo ſoluerē rōnem ſcoti ſicut iſti ſoluūt rōnem ꝯtra ſcotū dico ꝙ neqꝫ ab
ſolutū neqꝫ reſpectiuū quod mediat inter ens & decē genera poteſt eſſe genus quia eſt indif
ferēs ad finitū & infinitū formaliter uel ad finitū & infinitum identice at increns neceſſa-
rio dicit naturē ꝗuitatē & in dependentē non ſic autē ſequitur de inentia aptitudinale q
eſt paſſio accidentis denominatiue ſumpti quia illa eſt in determinato genere & nō incon
uenit ꝙ aliquid alicuius determinate generis denominet plura genera illa uero paſſio ſeq-
tur unum naturā cōmunē denominatiue nō quiditatiue ꝗuis regula illa ſcotiſtarum pal-
ſio ꝯuen ēs pluribus unū p alterū ꝯuenit per unā naturā cōmunē nō tenet niſi in paſſiōibus
ſimilitatis ut patet per Franciſcū in conflatu in prologo .ix. tertia ſed dubitatur ulterius i eo
quod dicit doctor tenens ꝙ ens non dici inquid de ultimis diſtinctiuis quia ſcotus in .i. ſ.
d. x x vi. uult ultima diſtinctiua eſſe primo diuerſa in realitate non in cōmuni reali conce
ptu hoc autem eſt contrarium illi in .viii. & tertia .d. i. Franciſcus lecheſtus qui ſemper eſt
habitus ſummus Scotiſta a modernis noſtri tēporis dicit primo Scotum non aſſerere hoc
in .i. d. xx vi. ſed hoc eſt falſum & inane nā hec ſunt uerba ſcoti reſpondēdo ad ea que erant incip.
tertie uie ad aliud autē dico ꝙ licet aliquis ceptus ꝯcōmunis poſſit haberi qui dicat inqd diſp. ꝯ
de generatione diuina & ſpiratione imo forte de paternitate diuina & creata tñ nulla rea tra leſ-
litas poteſt eſſe in diuinis aliquo modo diſtincta ex parte rei a qua ſumatur iſti conceptus ſtum.
dictus inquid hec Scotus & parū infra ſubdit dico igitur ꝙ paternitas & filiatio nō ſunt
duo primo diuerſa ꝗtū ad itellectū quin poſſit intellectus abſtrahere ab eis aliquē cōceptū
realē cōmunē hec ſcotus neqꝫ ualet quod dicit ille ꝙ ſcotus non tenet aſſertiue relatiōes in
diuinis eſſe ultimo diſtinctiua quia licet ſcotus fuerit problematicus in .i. ſ. d. xx vi. in pluri
bus locis tñ ſe determinat & cōmunē tenet opinionē theologorū ut in quol. q. ii. ideo do
ctor ille dat aliā reſponſionē & dicit ꝙ ſcotus non negat conceptū realē cōmunē illius di
ctū inqd de ultimis diſtinctiuis ſed ꝙ nō ſit ꝯceptus aceptus a realitate potētiali ad aliā rea
litatē ſed minime hec reſponſio ſatisfacit nā ſcotus in .viii. & .iii. d. i. concedit tertiū con-
ceptū dictū inquid de deo & decē predicamētis & negat illum de ultimis diſtinctiuis eo
mō ergo quo concedit deo & decē predicamentis negat ulterius diſtinctiuis ſed nō ꝯue
nit deo ſic ꝙ accipiat ab aliqua realitate potētiali ergo nō ſic negat ab illis ſic .n. ēt negatur
a deo imo deus & creatura licet nō ſint primo diuerſa in cōceptu ſunt primo diuerſa i rea
litate ad hāc obiectionē reſpōdet ab illo ꝙ ens eodē mō ꝑdicatur de deo & de ultimis di
ſtinctiuis & alio mō de decē ꝑdicamētis nā de deo & ultimis cōſtitutiuis dr nō ut aceptū
a realitate pfectibili ab alio de decē uero ꝑdicamētis dicit cōceptū abſtractū a realitate uere
pfectibili ab alia realitate & dicit ille alio mō ſcotū ſaluari nō poſſe ego autē dico ꝙ iſta
reſpōſio penitus deſtruit fundamēta ſcoti nā ut aparet per totū ꝓceſſum .viii. & .iii. diſtin
ctionis genus ſumitur ab una realitate potētiali & perfectibili per aliā realitatē & ſi ens eſſet
ſic cōmune decē ꝑdicamētis neceſſario eſſe genus nā eſſet ſupius eiuſdē rōnis dictū inqd

a ceptum a realitate perfectibili per aliā realitatē ut lichetus concedit & ex conſequēti nō poſſet eſſe in differens ad infinitum & finitum ergo neceſſario erit genus cōmune decē primis generibus & ſic illa non eſſent decē genera generaliſſima ſed haberent ſupra ueniēs genus & ſi quis in ſpexerit ſermonē Scoti inueniet omnino contrariū reſpōſioni & ſi deus prolongauerit mihi uitam alias de hoc ſermonē faciam eſt.n.res ita difficilis ut in illa errauerint uiri acutiſſimi in doctrina doctoris ſubtilis.

Q. Secunda

¶ Vtrum poſſint eſſe eadem in realitate ſubiectiua que non ſint eadem in realitate obiectiua.

op. ſcotiſtarū.

Moueo iſtam queſtionē licet non principalē propter non nulla uerba poſita i.q.precedēti & eſt opinio Scoti & ſuorū ſectatorū ꝙ aliqua poſſunt eſſe eadē in realitate ſubiectiua & tñ differe realitate obiectiua occaſione forte accepta propter uerba Ariſt.& Auero ys primo phiſicorū.c.lx. ubi dicunt illa eſſe numero eadem ſpeties uero differre:ſed contra hunc modum dicēdi inſurreſſit Seſſa in primo phiſicorum & primo ſupponit ꝙ realitas obiectiua eſt ſuperior realitate ſubiectiua hec eſt partim eorū partim etiā patet nam obiectū nō poteſt eſſe niſi cōmunius & uniuerſalius ſubiecto igitur realitas obiectiua que eſt abſtractum obiecti eſt ſuperior realitate ſubiectiua que capitur a ſubiecto ſecundo accipit de mente iſtorum contra ſanctū Thomā in prologo primi ſentētiarꝫ ꝙ quecunqꝫ differunt in rōne ſuperioris eo modo quo in illo differūt differūt etiam in rōne inferioris ſed.a.&.b.que ſunt idem in realitate ſubiectiua & differunt in realitate obiectiua differunt in rōne ſuperioris in realitate quia differūt in realitate obiectiua igitur in realitate ab inferiori ad ſuperius & ſic differūt in realitate & ſic non poſſunt in realitate aliqua inferiori cōuenire:ſecūdo arguit quecūqꝫ differūt realitate differunt realiter quecūqꝫ differūt in realitate obiectiua differūt i realitate ergo & ꝑ cōſequēs nō poſſunt eē eadē i realitate ſubiectiua maiorē uero ꝓbat quecūqꝫ non differunt realitate non differunt realiter ergo quecūqꝫ differunt realitate differunt realiter antecedens probatur que non differunt realitate obiectiua non differunt realiter obiectiue que non differunt realitate ſubiectiua non differunt realiter ſubiectiue ergo hec Seſſa contra Scotū:ſed iſte rationes non concludunt & pro ſolutione ipſarum eſt notandū ꝙ duplex eſt realitas obiectiua.ſ.& ſubiectiua realitas obiectiua ꝑ ut nunc capitur eſt quicquid ex natura rei poteſt eſſe obiectum intellectus & ex natura ſua terminare actum intelligendi realitas uero ſubiectiua eſt quicquid eſt ex natura rei in ſupposito uel indiuiduo exiſtentē pro cuius notitia eſt aduertendum:ꝙ realitas obiectiua quedam eſt contrahibilis per aliā realitatem & iſto mōdo genera habent realitates contrahibile imo ſpecies ſpecialiſſima habet realitatem contrahibilē ut dicit Scotus.ii.ſ.d.iii.q.vi. eſt alia realitas obiectiua fuſius accipiendo nomen q̄ ipſum fortaſſe patiatur & eſt conceptus realis qui non eſt contrahibilis per aliā realitatē ſed per modos intrinſecos qui non important diſtinctā realitatem neqꝫ habent diſtinctam formalitatem:preſuppono etiā ſm Scotū ꝙ uno modo ea ſunt eadē realitate ſubiectiua que conueniunt in realitate contrahibili ꝑ aliam realitatem & ea ſic ſe totis diſtinguuntur ſubiectiue que in tali realitate quiditatiue non conueniunt alio modo poteſt dici ꝙ illa dicuntur idē ſubiectiue quorum realitates poſſunt eſſe in eadem re uel q eidem rei identificentur uel per modum informantis uel iformabilis per oppoſitum illa ſic ſe totis ſubiectiue diſtinguūtur quorum realitates nō poſſunt eſſe ſimul in eodem aliquo predictorum modorū preſuppono etiam ꝙ illa ſint idem obiectiue de quibus poteſt predicari aliquod predicatum quiditatiuum etiam ſi fuerit trāſcendens illa uero ſe totis obiectiue diſtinguuntur que in nullo reali conceptu quiditatiuo conueniunt licet identice & denominatiue ex quibus acceptis ſequitur ꝙ realitas ob-

cōfutatio ſeſſe

defēſio Scoti.

Digitized by Google

i ectiua eſt ſuperior ad realitaté ſubiectiua uero mõ quia quecunque in aliqua realitate con
trahibili conueniunt in conceptu reali quiditatiue conueniũt ſed non ecõtra quia aliqua
ſunt que in eodé conceptu reali quiditatiue conueniũt que tñ que tñ in nulla potétiali rea
litate conueniunt ut patet de decé generibus rerum ſequitur etiá ꝙ diſtintio ſe totis obiecti
ue infert diſtintioné ſe totis ſubiectiue ſed non econtra quia que non cõeniunt in cõceptu
quiditatiuo non conueniunt in realitate potentiali & contrahibili ex his ſequitur ꝙ alio
modo accipiendo identitatem & diſtinctioné ſe totis ſubiectiue illũ modum inferendi
ille diſtintiones non retinent ná aliqua diſtinguuntur ſe totis obiectiue ut primo diuerſa
& tamen non diſtinguuntur ſe totis ſubiectiue quia ſunt eadem realiter in eodem indiui-
duo uel ſuppoſito exiſtente & per conſequens aliqua ſunt eadem ſibi inuicé ſubiectiue nó
ſolum indiuidualiter ſed etiam ſuppoſitaliter & tñ non ſunt idé ſe totis obiectiue unde
quecunq; ſunt in eodé indiuiduo uel ſuppoſito exiſtente non diſtinguuntur ſe totis ſub
iectiue capiendo ſecundo modo diſtintionem ſe totis ſubiectiue licet in nullo conceptu
nullaq; realitate potentiali quiditatiue cõueniunt & propter iſtũ duplicé modũ accipié-
di diſtintionem ſe totis ſubiectiue multa uerba conueniunt in Scotiſtarum doctrina que
inuicé contradicere uidebantur quia in iſtis Ianuis ſunt multi lapſus ſapiẽtum & ſic facile
eſt obiectiua ſoluere ad primá ergo rõnem qñ dicit ꝙ realitas obiectiua eſt ſuperior realita-
te ſubiectiua dico ꝙ uerũ dicit de ſubiectiua realitate a qua capitur identitas ſubiectiua ut
ea idé ſubiectiue dicuntur que in aliqua realitate contrahibili & potentiali conueniunt
ad rõnem qñ dicit quecũq; differũt in rõne ſuperioris differunt in rõne inferiori eſt propo
ſitio uera ſed cum dicit.a.&.b.ſunt eadé in realitate ſubiectiua differunt in rõne ſuperioris
dico ꝙ diſtinctio ſe totis obiectiue eſt ſuperior ad diſtintionem ſe totis ſubiectiue uno mo
do accipiendo prout.ſ.in nulla realitate potentiali cõueniunt non alio modo accipiédo
prout ſunt in eodé indiuiduo uel ſuppoſito ut apparet de primo diuerſis & cum probat
quia que differunt.b.realitate obiectiua.differunt in realitate ab inferiori ad ſuperius dico
ꝙ iſta conſequentia eſt nulla ná non ualet homo & leo differunt animali rõnali ergo diffe
runt animali nam in primo erat rõ conuenientie & differentie in.ii.non eſt niſi rõ cõmu-
nis abſtrahens a differentiis & a principiis diſtinguendi ita non ualet diſtinguuntur reali
tate obiectiua ergo realitate diſtinguuntur quia realitas eſt quid cõmune ad realitate ſub-
iecti uamcuius identitaté diximus poſſe ſtare cum diſtintione ſe totis obiectiue & cum
probat per regulá ab inferiori ad ſuperius dico ꝙ ualet affirmatiue non negatiue modo
in l y differunt negatio includitur ut patet.exponentibus illud uerbũ rõne ergo incluſe ne
gationis non ualet conſequentia differunt realitate obiectiua ergo differunt realitate ad ſe
cundá uero eius rõnem qñ dicit quecunq; diſtinguuntur realitate diſtinguũtur realiter di
co ꝙ non eſt uerum de realitate obiectiua neq; de ſubiectiua capiendo pro realitate poten
tiali ſed uerum eſt alio modo capiédo realitaté ſubiectiuá ad probationé uero dico ꝙ iſta
eſt propoſitio falſa.ſ.que non differunt realitate non differunt realiter capiendo per realita
te obiectiua & ſubiectiua uno modo ut patet de indiuiduis eiuſdem ſpeciei illa tñ propo
ſitione conceſſa conſequentia non tenet nam non ſequitur quecunq; non ſunt animal non
ſunt homo ergo quecunq; ſunt animal ſunt homo conſimilis eſt argumentádi modus &
non ualet et quomodo realitas ſit ſuperior per ea que dicta ſunt in parte noſti illa auté re-
gula preſertim tenet in conuertibilibus ſicut patet de homine & riſibilitate ubi tenet ille ar ſol.cõ-
guendi modus hinc ſolui poteſt contradictio que forte uoluit ab illo colligi cũ.n. dicũe tradi-
Scotiſte ꝙ aliqua poſſunt eſſe eadé realitate ſubiectiua que tñ non ſunt eadé realitate obie- tionis
ctiua accipiunt realitatem ſubiectiua ut ſic ea eſſe eadem ſubiectiue dicantur que ſunt in do-
in eodem indiuidualiter uel ſuppoſitaliter & illa tamen poſſunt ſe totis obiectiue di- ctrina
ſtinqui cum uero dicitur ꝙ aliqua non poſſunt eſſe idem ſe totis ſubiectiue & diſtin- Scoti-
qui ſe totis obiectiue accipiunt realitaté ſubiectiuá prout poſita eſt inferior ad realitaté ob- ſtarum
iectiuá nam non poſſunt conuenire in realitate contrahibili & potentiali quiditatiue &
non conuenire in conceptu reali & uniuoco dicto inquid nam nó poſſunt aliqua diſtin

qui in ratione ſuperioris & conuenire in ratione inferioris ſicut recte intulit Scotus in prologo primi ſententiarum contra diuum Thomam de habitu & forma forma.n.eſt communior habitu: ideo in poſſibile eſt aliqua eſſe diſtincta in ratione forme & conuenire in ratione habitus ut patet ibi.

Queſtio tertia.

ℭ Vtrum negationes habeant diſtinctam formalitatem.

PRo ſolutione queſtionis primo ſcire oportet quid ſit formalitas & pro eius declaratione notandum ꝙ in obiecto alicuius potentie duplex concurrit ratio obiectalis una eſt ratio mouendi alia uero eſt ratio terminandi actū potentie & hoc poteſt colligi ab Ariſt.in tertio de anima ubi dicit ꝙ obiectū ad potentiam ſe habet ſicut motiuum ad mobile rō mouendi cōpetit obiecto prout mouet potentiam rō uero terminandi prout potentia tendit in ipſum obiectū prima autē rō non eſt eſſentialis obiecto quia non competit omnibus obiectis omniū potentiarū multe.n.potētie ſunt tm̄ actiue reſpectu ſuorū obiectorum & nullo modo patiuntur aut aliquid ab obiecto recipiunt ſicut uirtus nutritiua et relationes etiā intelliguntur & tamē non cauſſant ſpeciem in intellectu rō uero terminandi eſt omnino eſſentialis obiecto quia non poteſt aliquid eſſe obiectū potentie quin potētia uerſetur circa illud obiectū formalitas ergo eſt illud quod poteſt per ſe terminare potentiā & notādū ꝙ formalitas eſt ſuperior realitate obiectiua quia realitas obiectiua poteſt ſumi uno mō ꝓ oī ente poſitiuo quod habet eſſe ex natura rei ſic ꝙ nō dependent in eſſe & cōſeruari ab actu collatiuo intellectus et iſto mō quiditates ꝑdicamētorū que ſunt abſtracte a ſingularibus in intellectu obiectiue repreſentate ꝑ aliquā ſpēm realitates obiectiue dicūtur qa ut ſic ſunt ante actū intelligēdi ab illo in eſſe nō dependētes alio mō capitur realitas obiectiua ꝓprie ꝓ omni ente poſitiuo quod eſt extra intellectū oīno in re & in effectu ex hoc ſequit̄ ꝙ oīs formalitas eſt realitas obiectiua primo modo nō ſic uero.ii.mō qa trāſcēdentia habent formalitates nō tñ realitatis obiectiuas.ii.mō ſed contra determinata dubitat Seſſa dubitationibus Ioānis qa Ari.3.de aīa intellectū poſſibilē nunq̄ niſi uirtutē paſſiuā appellauit igit̄ relatiōes nō poſſunt eſſe obiectū intellectus niſi moueāt ipſum neq; poteſt inquit ille aliqs dicere ꝙ relatiōes ſunt obiectū actiuū reſpectu fundamētorū quia tūc nō niſi ꝑ accidēs intelligeret ꝓpterea pſe intelligit intellectus ea ad q̄ cōparat̄ ꝓ rōnē intellectus ſ3 rō ſua eſt rō paſſiua & ut ſic ad fundamēta nō ad relatiōes cōparatur ſecūdo principaliter arguit qa datis cōditiōibus neceſſariis ad hoc ut obiectū ſit motiuū materia pria poſſet pſe mouere potētiā ſed iſtud argumentū nō tractabo qa de hoc uolo facere queſtionē ſpecialē tertia uero eius rō eſt ſoluta per ea que dicta de realitate obiectiua & formalitate.iiii.uero nō ꝓcedit & qd ſit formalitas iā eſt tibi declaratū ad primā igit̄ rōnē in qua Ioānes ſuā fundauit opinionē dico ꝙ intellectus nō eſt potētia pure paſſiua nō ſolū qa ē aliqs actus ut alibi illi Seſſa cōtra dixit ſed ēt in ordīe ad obiectū eſt uirtus cōcurrēs partialiter actiue ēt ſi recipit ſpēm intelligibile Ari.uero cōſiderauit intellectū ſub ea rōne qua nos ꝑ illū denominatur intelligētes illud uero eſt in nobis pp recipere nō ꝓpter agere albus.n.homo denominat̄ pp de albari paſſiue nō actiue et qđ uero dicūt de relationibus dico ꝙ relatiōes ſunt pſe obiectū intellectus licet nō ſolitarie qa pſe terminānt licet nō pſe moueant mouere autē eſt conditio accidētalis obiecti eſſentialis uero cōditio eſt terminare & cū dicit ꝙ tūc nō eſſent pſe intelligibilia nego cōſequētiā qa remanet rō eſſentialis obiecti ad cōfirmationē dico ꝙ relationibus ēt cōparatur ꝑ naturā intellectus ꝓ quāto naturaliter tēdit in illas tanq̄ in obiectū ſuū neq; uerū eſt qđ dicit ꝙ uirtus paſſiua ſit rō formalis intellectus & quomodo rō eius erit paſſiua & ſpēs negabimus ſicut ipſe negat ī uia Auero ys ſpēs dico ſubiectiue receptus tūc

que Seſſa contra ſcotiſta.

uomodo quiditas abſtracta erit actu cognita in Auero ys doctrina cũ intellectus inde nihil recipiat aut intellectus rõnẽ non cognouit Auero ys q rñ tñ laborauit in ſcribẽdo de aia neq; eſt uerũ qđ Seſſa exiſtimauit.ſ.ꝙ formalitas ſumatur a forma nã ſic materialitas debet ſumi a materia & per conſequens ubi non erũt plures materie non erũt plura accidentia materialia ſicut ipſe negat pluralitatẽ formalitatũ ſine pluralite formarũ illud aũt ↄſequẽs eſt falſum & impoſſibile neq; eſſet ↄceſſum ab illo: ad inueſtigãdũ uero formale diſtinctionẽ quatuor uias dedit Frãciſcus in formalitatibus ſuis quarũ prima eſt diffinitione qa illa quorũ unũ non ponit̃ in diffinitione alterius nec eſt ſua tota diffinitio formaliter diſtinguũtur ſecũda uia eſt diuiſionis nã qñ aliqđ cõe diuiditur ꝑ oppoſitas diferẽtias oẽ cõtentũ ſub una formaliter diſtingtur a quolibet cõtẽto ſub altera ſicut patet diuidẽdo ens ꝑ abſolutũ & reſpectiuũ q̃ uiã utinã conſideraſent moderni philoſophãtes: inueſtigat̃ ẽt deſcriptione qa in deſcriptionibus ponũtur paſſiones q̃ ergo habẽt diſtinctas paſſiones habẽt diſtinctas deſcriptiones & ꝑ ↄſequẽs formaliter diſtinguũtur: demoſtratione ẽt inueſtigatur qa qñ aliquid ita eſt demoſtrabile de uno ꝙ non de alio illa talia formaliter diſtinqui neceſſe eſt quia demoſtrationes uariãtur ꝑ media mediũ uero ꝙ quid eſt ſubiecti que uero habẽt diſtincta quodquid eſt formaliter diſtinguũtur eſt ẽt fortaſſe alius modus quẽ Franciſcus tractens de diſtintione formali peregrinũ appellat & eſt modus reduplicationis ſic dicẽdo homo inquãtũ homo eſt animal lapis inquantũ lapis non eſt animal ergo lapis & homo formaliter diſtinguũtur: quantũ uero ad principale queſitũ notandũ ꝙ negatio habet affirmationẽ quã deſtruit & afirmationẽ quã ſequitur tũc dicẽdũ ꝙ negationes diſtinguũtur formaliter ab affirmationẽ quã deſtruũt non quã ſequũtur: Ioãnes uero iandauenſis debili ſermone cõfutauit Scoticã opinionẽ dicẽs ꝙ ſi ea que nõ ſe includunt in primo modo dicẽdi perſe formaliter inuicẽ diſtinguũtur ergo que ſunt idem in primo mõ erũt erũt idẽ formaliter ſi dicãt ꝙ erũt idẽ formaliter ñ mutuo ſaltẽ nõ erũt logice loquuti hec Ioãnes & moderni ego uero dico ꝙ iſti nõ contradicũt menti doctoris nã eo modo quo eſt idẽtitas perſe in primo modo eſt etiã formalis idẽtitas & quia ſuperius pſe i primo mõ dicitur de inferiori eſt idẽ formaliter illi inferius uero non eſt idẽ formaliter ſuo ſuperiori quomodo uero ſuperius eſt idẽ formaliter inferiori eſt aduertẽdũ ꝙ formale uenit a forma nõ tñ a forma partis ut exiſtimauit Seſſa & plures alii ſed uenit a forma totius ut declarat Franciſcus: talis uero forma quedã eſt formale principiũ quo aliquid adequate habet eſſe quiditatiuũ quedã uero eſt principiũ formale partiale quo res habet eſſe quiditatiuũ partialiter primũ eſt ſicut dicit̃ de cõceptu diffinitiõis formali quo homo eſt adequate hõ ps autẽ diffinitiõis ut animal eſt formale partiale principium quo homo eſt homo & ſic ſuperius eſt idem formaliter in adequate tamen.

[margin:] uia quibus inueſtigetur diſtictio formalis.

[margin:] q̃ Ioãnes cõtra ſcotũ & defenſio.

[margin:] unde uenit formalitas.

Queſtio quarta.

Vtrũ rõ totalis gignens notitiã intellectiuã ſit in parte intellectiua.

HEc queſtio hic mouetur ꝑꝑ nõ nulla uerba poſita hic a philoſopho ſueſſano. hẽricus igit̃ quol.iiii.dicit ꝙ totalis cã actiua eſt i intellectu & ꝓ hac opiniõe aducit multas rõnes i quol.v.q.v.quarũ.i.eſt effectus nõ excedit cãm i pfectione ergo uitalis opatio nõ põt eſſe niſi a uitali pricipio ſed opatiões cognoſcẽdi ſunt opatiões uitales ergo ſunt ab aĩa & non ab obiecto qđ non eſt uitale principiũ: ſecũdo arguit quãto forma eſt pfectior tãto actualior & ex cõſequẽti tãto actiuior qa eſſe actiuũ cõuenit aliq in quãtũ eſt in actu ergo qđ magis eſt in actu magis eſt actiuũ ſed aĩa intellectiua inter oẽs formas eſt actualiſſima ergo maxime actiua ergo ſe ipſam ſola mouet i opatiõe ut cũ hoc poſſint ẽt forme impfectiores ut forme elemẽtorũ tertio arguit qa Ari.ix.meth.c.xvii: diſtingt inter actionẽ & factionẽ & uult ꝙ actio ꝓpie dicta manet in agẽte & ibi exẽpli fiat de ſpeculatiõe at ſpeculatio manet in pte intellectiua ergo ꝭ cõtra

[margin:] op.henrici. iiii.q. vii. & quol. v.q.v

hãc opinionẽ arguitur qa ut apparet ſecũdo phiſicorũ.c.xxviii.quatuor tm̃ ſunt perſe ge-
coſuta/ nera cauſarũ idẽ quinto meth.c.ii.ergo illis aproximatis & nõ impeditis ſi fuerint cauſe
tio op. naturales ex illis neceſſario peruenit effectus:ſed anima intellectiua eſt totale actiuũ intel-
henrici lectionis per henricũ & ipſa eſt paſſiua & intellectionis receptiua ut eſt cauſa naturalis &
ſemper ſibi preſens ergo ſemper neceſſario ſequitur intellectio neq; recte ſoluunt dicẽtes ꝙ
obiectũ erit cauſa ſine qua nõ nã uel erunt plura q̃ quatuor genera cauſarũ uel illa nõ erũt
perſe ſufficientia producere effectum uel aliquis effectus eſſentialiter dependet ab alio quã
a quatuor generibus cauſarum aliqui uero dicũt ꝙ neceſſariũ eſt obiectum ut incitet po-
tentiam:ſed contra hoc eſt ratio nunc tacta preterea iſtud incitare uel eſt aliquid in parte in
tellectiua cauſare uel nihil ſi primum ergo obiectum aliquid cauſat anteq̃ pars intellecti-
ua agat & ſic intellectus non erit totaliter actiuus ſi nihil cauſat ergo per illud intellectus
non ſe habet aliter nunc q̃ prius:alia eſt opinio ex toto huic oppoſita quam tenet Gofre-
op.gof. dus quol.vii.q.xvii.& quol.viii.q.ii.& quol.ix.q.xix.& quol.xiii.q.ii.& dicit ꝙ ani-
ma intellectiua ut intellectiua nihil habet cauſalitatis reſpectu intellectionis quia cũ ipſe
intellectus poſſibilis recipiat intellectionẽ non poteſt illã agere qa nihil põt agere in ſe ip
ſum qa agẽs eſt tale in actu quale patiẽs in potẽtia & ſic idẽ eſſet in actu & in potentia:pre
terea idẽ eſſet efficiens & materia reſpectu eiuſdẽ cõtra Ari.ii.phiſicorũ ubi dicit ꝙ mate-
ria & efficiẽs nõ coincidunt:preterea idẽ referetur ad ſe relatiõe reali ex his oĩbus colligi-
tur ꝙ agẽs & patiẽs debent eſſe ſubiecto diſtincta & propter hoc intellectus agens non po
teſt actiue etiã cauſare intellectionẽ quia non diſtinguitur ſubiecto ab intellectu poſſibili
quia recipit eam ſed qui creauit animã inquit ille per modũ efficientis ipſe in ea hanc illu
ſtrationẽ fecit producendo ſimul iſtas potẽtias in eadẽ ſubſtantia intellectus ergo agens fa
cit illuſtrationẽ formaliter ſicut ſi aliquod agens ageret aliqđ corpus luminoſum in quo
eſſent iſte due perfectionis.ſ.deaphanitas & lux lux diceretur facere corpus perſpicuum
luminoſum non tranſmutãdo ipſum de potentia ad actum quia ambo effectiue depẽdẽt
ab agente extrinſeco ſed diceretur facere tm̃ formaliter quia formaliter eſſet perficiẽs illud
corpus intellectus uero agens ageret q̃tũ ad hoc quatenus ageret in obiectum ut illud ha-
beret rationem mouentis in actu efficiens ergo erit obiectum inquantum relucens in phan-
taſmate illuſtrato ab intellectu agente non effectiue ſed quaſi formaliter concurrente reſpe-
ctu intelligibilis:& quia ſecundum eum oportet agens & patiens eſſe diſtincta ſubiecto
phantaſmata uero & intellectus ſunt in eodem ſubiecto ſicut intellectus & uirtus phanta-
ſtica in eadem animi eſſentia dicit ꝙ anima poteſt cõſiderari dupliciter uel ſm eſſentias uel
ſecundũ potentias primo modo eſt tota in qualibet parte corporis neq; ut ſic eſt principiũ
alcuius operationis:ſecũdo modo aliqua potẽtia determinat ſibi aliquam partem corpo-
irs ut organica aliqua non ut intellectiua quia ipſa ſub ratione talis potentie neq; eſt in
iſta parte neq; in illa quia in nulla quia perſe neq; in toto neq; in aliqua parte ſicut neq;
operationis que exercentur per illam ſicut ergo potentia que eſſet in alia parte corporis
ab ea in qua eſſet phantaſia poſſet immutari a phantaſia uel ab eo quod eſſet in phanta-
ſia ita potentia que nõ eſt determinata ad partem in qua eſt phantaſia ſed eſt extra illam ſic
cõſ.op. ꝙ non eſt plus ibi q̃ in digito poterit imutari a phantaſmate quod eſt in phantaſia:ſed hec
goſredi opinio eſt falſa q̃tum ad principale & multos etiã cõmiſcet errores primo iſte tollit omnẽ
actiuitatẽ a parte intellectiua reſpectu intellectiõnis:& etiã contra cũ eſt Auero ys tertio de
aĩma.c.xxx.ubi reprehendit auempacem qui poſuit phantaſma illuſtratiõnem recipere &
hec opinio eſt ſatis illius opinioni propinqua:preterea ſi phãtaſma eſſet totale actiuum in-
tellectionis ſequeret ꝙ in intellectu nulla fieret propoſitio falſa quia phantaſmata nunq̃
cauſant niſi intellectionem illis conformem & ita omnis intellectio erit uera quia nulla
erit repugnans rationibus terminorum phãtaſmata ſunt in uirtute phantaſtica neq; poteſt
dici ꝓ phantaſmata quãdo ꝙ repreſentat obiectum falſum quia eodem manẽte phãtaſmate
nunq̃ intellectus poterit cõprehendere eã cõplexionẽ ut falſam,preterea Ari.ait ꝙ intelle-
ctio eſt actio imanens ſed iſti reſpondent ꝙ ſm rẽ eſt paſſio licet ſm modũ grãmaticalem

Digitized by Google

ſignificet actiue intelligi uero paſſiue tñ ſm rem intelligere eſt paſſio & quod intelligitur
eſt agens intelligere:ergo eſt quaſi in alterũ tẽdens tales ergo ſm rẽ paſſiones quia ſunt ma-
nentes in eo quod denominat' ab eis per modũ actionis apellantur actiones immanentes
ſed hec reſponſio friuola eſt & non uera & eſt contra intentionem Ariſto. qui aſſignat pro
pia principia utriuſqꝫ actionis.ſ.factionis ꝙ ubi ſecundum rem eſſent eadem eadẽ fore prin
cipia neceſſe eſſet & ſua expoſitio certe eſt extranea non conueniens uerbis Ariſto . preterea
cum intellectus ſit ſumme diſpoſitus recipere:ſi eſſet tantum paſſiuus que eſſet neceſſitas po
nere habitum ,preterea intellectus poſt intelligere non eſſet in potentia accidentali im-
mo eſſentiali ſicut prius ſemper enim erit in potentia remota non propinqua quia ſem-
per indigebit motore extrinſeco quod eſt repugnans accidentali potentie, neqꝫ ualet eorũ
reſponſio ꝙ phantaſma non eſt motor extrinſecus nam phantaſma eſt educens de poten-
tia eſſentiali ad actum & cum hoc ſubiecto diſtinguuntur ut illi longo ſermone dixe- Cõfu-
runt , preterea multi actus collatiui extremorum fiunt qui non continentur in terminis, ratio
preterea ſecunde intentiones de quibus tractat logica non poſſent cauſari & quo modo henri-
intellectus poterit reflectere ſe ſupra ſe ubi eſſet pure paſſiuus & in ueritate iſta opinio eſt ci.
perplexa multis ambiguitatibus & deſtruit omnino modum ſciẽdi henricus uero uidẽs
tot difficultates quolibet . v. tenet aliam opinionẽ ꝙ intelligibile ſimpliciter preſens intel
lectui per phantaſma illuſtratũ ab intellectu agente eſt in intellectu poſſibili ut in memo-
ria ut autem immutat ad actum intelligendi eſt in eo ut in intelligentia cuius notitia ter-
minatur ad obiectum & q̃tum ad iſta duo intellectus eſt paſſiuus inq̃tum memoria.ſ.&
in q̃tum intelligentia quia ut ſic eſt motus ab obiecto in phantaſmate preſente ad primũ
actum intelligendi & poſtea intellectus factus in actu primo ſuo acumine poteſt in uno-
quoqꝫ diſcurrere componendo & diuidendo & inquirere quid reſpectu ſimplicis intel-
lectus & propter quid reſpectu complexi & concluſionis ſcibilis & ut diſcurrit intelle-
lectus eſt actiuus nõ paſſiuus, hec henricus, ſed lꝫ henricus alibi uideatur retractare opinio
nem iſti errauit tñ in illa quia intellectus factus in actu primo aut eſt actiuus reſpectu actus
ſecundi uirtute propria aut uirtute actus primi non primum quia quando ſunt alique eiuſ
dem rationis quicquid põt eſſe cauſa perfectioris poteſt eſſe cã in pfectioris ſed intellectio-
nes ille eiuſdem obiecti quarum una eſt cõfuſa altera uero diſtincta ſunt eiuſdem rationis
quia eiuſdem obiecti in quo uirtualiter continentur:ergo ſi intellectus eſt actiuus reſpectu
actus ſecundi erit etiã actiuus reſpectu actus primi:ſi uero dicitur ꝙ uirtute actus primi cõ
tra actus in perfectior non põt eſſe ratio formalis cauſandi actum perfectiorem affectus.n.
non poteſt excedere cauſam ſuam totalem in perfectione neqꝫ formalem rationem cauſan-
di cognitio uero diſtincta eſt longe pefectior confuſa poſt hec eſt alia opinio quã tenet di-
uus Thomas in prima parte ſumme.ſ.ꝙ ſpẽs obiecti in intellectu uel obiectũ in ſe preſens Que
eſt rõ gignendi notitiam actualem in intellectu & ipſe intellectus ſe habet tanq̃ materia tho. &
le & aducitur pro hac opinione Auerroys tertio de anima .c.v. ubi dicit ꝙ intellectus ſe Egi-
habet ad formas uniuerſales ſicut materia prima ad indiuiduales & ꝙ hec eſt cauſa rece- dius.
prionis particularis & ſignate ille uero uniuerſalis & abſtracte, Egidius uero quolibet ter
tio adit unum aliud qꝫ ipſa notitia actualis genita in intellectu eſt ſpecies intelligibilis &
ſicut ratio formalis gignendi ſpeciem actualem que dicitur actualis notitia eſt ſpecies ob-
iecti in memoria uel ratio obiecti ita ſequitur ꝙ ratio gignendi actualẽ notitiã ſit uel obie
ctu uel ſpẽs obiecti & hic exponit opinionẽ ſuã ꝙ quando obiectum eſt in ſe preſens ab
eo generatur ſpecies:que eſt intellectio cum uero eſt preſens per ſpẽm uirtute illius ſpeciei Confu
in memoria gignit' alia ſpẽs que eſt intellectio:ſed opiniones iſte pariunt' plures difficul- ati o.
tates nã effectus equiuocus nõ põt excedere cauſam totalẽ in pfectione quia queraſ' de il-
lo exceſſu pfectionis uel habet cauſam uel nõ, ſi non ergo effectus ſine cauſa ſi ſic uel illam
poſitam uel aliam a poſita ſi aliã ergo illa non erat cauſa totalis ſi illa cõtra nihil agit ultra
gradum ſue perfectionis ergo, ſed arguitur contra illud quod ſpecialiter tenet Egidius
ſcilicet ꝙ tan in ſenſu q̃ in intellectu ſpẽs ſit actualis notitia quia ſi uiſio & ſpẽs ſunt idem

ubicũq; erit ſpẽs ibi erit uiſio ſed ſpẽs eſt in medio ergo & in medio erit uiſio ꝙ ſi dicãt ꝙ ſpẽs in medio & ſpẽs in organo ſunt alterius ſpeciei hoc eſt falſum nam albedo ubicunq; fuerit ſemp erit eiuſdẽ rationis in qbuſcũq; ſubiectis ſpẽ diſtinctis ſilr & de ſpẽ, ꝙ ſi dicas ꝙ in organo erit alia ſpẽs a uiſione eiuſdẽ rationis cũ ea que eſt in medio, dico ꝙ illa proprie uocatur ſpẽs & tñ non eſt uiſio & illud qd' tenet opinio in intellectu falſum eſſe oĩno

Ratio ducens egidiũ ad contradictioné.

conuincit, nã Egidius tenet nullã eſſe aliã ſpẽm adiuina eſſentia in uiſione diuina & uiſio formalr eſt ſpẽs & beatitudo ſm eũ eſt formalr uiſio, ergo beatitudo erit formalr ſpẽs ergo noſtra beatitudo formalr erit diuina eſſentia, ſti ergo ueritate coacti habeãt dicere aut ꝙ uiſio non eſt ſpẽs aut ꝙ diuina eſſentia hʒ aliã ſpẽm a ſe aut beatitudinẽ eſſentialr in alio eſſe ꝙ in uiſione aut illã formalr eſſe in diuina eſſentia hec autẽ oĩa apud egidium ſunt inconuenientia non conſona dictis ſuis. ❡ His ergo opinionibus confutatis reliquũ eſt ꝓpriam adere opinionem. Quam tenet Scotus quia abſtrahere & recipere intellecta ſpeculatiua ſunt reducta ad noſtram uoluntatem, ut dicit Auerroys .3. de anima oportet aliquam actiuitatem ponere in parte intellectiua neq; eſt cauſa totalis ut eſt ſufficientẽ improbatum habet tamen aliquam actiuitatẽ, alr ſciẽria non contineretẽ uirtualr in obiecto, intellectus ergo & obiectũ ſunt due cauſe particulares integrantes unam totalem reſpectu intellectionis, obiectum tñ pñs in ſe uel in ſpecie intelligibili & intellectus non ex equo concurrũt quia altero aucto in uirtute poſſit illo ſolo fieri intellectio ſicut duobus trahẽtibus nauiʒ ſi uirtus unius fieret fortior poſſet ſolus nauim trahere concurrunt ergo ut hñt ordinẽ eſſentialem non ꝙ altera cauſa det alteri rõnem ſue cauſalitatis ſed quia una eſt ſimplr perfectior, reliqua utraq; tñ in ſua propria cauſalitate eſt independẽs & ex his aggregatum non habet niſi unitatem ordinis, hac opinione habita reſtat ſoluere rõnes in contrariũ ad primam dico ꝙ operatio uitalis poteſt eſſe a principio non uitali tanq̃ a cauſa partiali ad ſequentem rõnẽ dico ꝙ nõ cõcludit niſi intellectũ concurrere partialr actiue lʒ alique forme imperfectiores poſſint eſſe cauſe totales illud eſt enim quia earũ actiões ſunt limitate & ita poſſe ad illas limitatã includit pfectionẽ, ſed intellectus ad totũ ens ordinatẽ, ideo nõ debet poni cã totalis reſpectu cuiuſcũq; entis quia in illo poneretẽ uirtus illimitata ad aliã rõnẽ dico ꝙ intellectio eſt immanẽs quia nõ eſt trãſiẽs nedũ extra ſuppoſitũ ſʒ neq; extra ptẽ intellectiuã, que eſt partialis cã actiua eius ad rõnẽ uero ſequẽtis opinionis dico ꝙ iſta eſt propoſitio falſa nihil idem agit in ſe niſi in agẽte uniuoco & qñ probatur per hoc quia idẽ eſſet in actu & in potentia dico ꝙ accipiendo uniformiter ex parte potentie conſequentia non tenet quia agens equiuocum eſt tale in actu uirtuali quale patiens in potentia formali & hoc nõ eſt inconueniẽs ꝙ idẽ ſit in actu uirtuali & in potẽtia formali, ſʒ inconueniẽs idẽ eſſe in actu formali & in potẽtia formali qd' ſequeretẽ ſi illud antecedẽs concederetẽ de agẽte uniuoco quia agit p formã eiuſdẽ rõnis & notandũ unũ in quo decepti ſunt plures philoſophi ꝙ actus uirtualis & potẽtia formalis nõ repugnãt ex ꝓpriis rõnibus ipſorũ in aliquo uero repugnãt ꝓpter aliqd' qd' cõcomitatẽ actũ illũ ſicut ſol non põt formalr calefieri q̃a eſt corpus celeſte qd' pegrinas nõ recipit impſſiones & iſti reputarũt illud eſſe ex rõne formali terminorum quia uirtualr calidus & ſaturnus fortaſſe poſſet calefieri ſi ſic eẽt ut iſti dicũt cũ ultra iſti dicũt ꝙ efficiẽs & materia nõ coincidũt dico ꝙ uera eſt opinio de materia pura de qua erat ſermo Ariſ. & pħorũ ſʒ nõ de materia ſm qd nã ſubm hʒ aliquã actiuitate repectu paſſionis alr ꝓpoſitio in qua paſſio ꝑdicaretẽ de ſubo nõ eſſet p ſe quia eẽt in potẽtia pure paſſiua & inter extrema nõ eẽt habitudo neceſſaria, qd' uero addit de relatiõibus realibus minĩe cõcludit ideo dico ſʒ Scotũ ꝙ q̃dã relatiões oppoſite ſunt incõpoſſibiles & in eadẽ natura & in eodẽ ſuppoſito aliq in eodẽ ſuppoſito ſʒ nõ eadẽ natura aliq neq; in eadẽ natura neq; in eadẽ ſuppoſito unde ex relatiõe reali in cõi non põt concludi earũ repugnãtia i eodẽ & uide Scotũ i prio. l. i relatione, ergo motiui & mobilis nulla ẽ repugnãtia, q̃a iſte relatiões nõ ponũt ordinẽ eſſentialẽ ſicut relatiões cãe & cauſati iõ nõ ſequitẽ ſic ſicut ibi ꝙ illud eſſet añ q̃ eſſet ad auctoritatẽ Auerroys inductã ꝓ opinione Th. dico ꝙ ualet illa ſimilitudo/quia intellecto uniuerſalis recipitur in intellectu ſicut forma particu

Digitized by Google

laris in materia & hoc oſtendunt uerba eius cũ dicit ꝙ intellectus eſt cauſa receptionis uniuerſalis materia uero particularis & indiuidualis:ſed moderni dubitãt contra nunc dicta quia actiuo & paſſiiuo debite approximatis neceſſario prouenit actio, Anima uero ſemper eſt ſibi preſens:ergo ſemper ſe actu intelligit. Quia utraqꝫ eſt ibi cauſa. Preterea Alphõſus Tholetanus in primo.ſ.d.3.q̃one.ii.rñdet ad rationẽ quam fecimus,s.ꝙ ſi aĩa eſſet cauſa totalis eſſ illimitata & infinita & reducit rationẽ in contrariũ ſi anima eſſet cauſa actiua partialis illa eſſet infinite uirtutis quia ut/eſt/cauſa partialis unius intellectionis habet aliquẽ gradum perfectionis ergo ſi erit cauſa infinitarũ intellectionũ erit infinite uirtutis reſpondet,ergo ad rationem ꝙ uirtus ſimul potẽs habere infinitos effectus & pro ſimul illa eſt infinita. Intellectus põt habere infinitos effectus ſimul, ſed non ꝑ ſimul non eſt infinite perfectionis ſed rõnes iſte ſunt in ſufficientes pria quidẽ,nam lꝫ aĩa ſemper ſibi ſit proxima proximitate entitatiua non tamen eſt ſemper ſibi proxima proximitate obiectli/ſed illud eſt poſt intelligere aliorum uel poſt intellectum adeptũ uel in alio ſtatu fortaſſe pro quo uide Scotum in primo.ſ.d.3.q.3.ad rationẽ Alphonſi dico ꝙ poſſe partialiter actiue cauſare infinitos effectus non dicit infinitam perfectionem ſed bene ubi fuerit cauſa totalis quia ex quo eſſet totalis & ageret naturaliter in obiectum debite approximatũ ꝑ ſimul poſſet habere infinitos effectus ſm quod ipſi dicunt:ex his que dicta ſunt facile põt colligi ꝙ intellectus principalius concurrat ꝙ ſi obiecta fuerint ſenſibilia nullã habet ambiguitatẽ Sed ſi fuerit obiectũ ſeparatum ut intelligencia ſuperior que poſſet intelligi ab inferiori patitur difficultate, & Tunc etiã intellectus principalius cõcurrit principalitas enim cauſandi non accipitur/a/perfectiori ratione cauſandi ſed rõne maioris illimitatiõis illimitatior uero eſt intellectus quocunqꝫ obiecto & hac uia inceſſit Scotus in difficultate iſta & eſt alia uia ab ea que nunc dicta eſt. Quia obiectũ pñs neceſſario agit intellectus uero põt a uoluntate conuerti ad aliud obiectũ & auertere ab illo ut diſputabimus, ſed uia iſta potius arguit pfectionẽ uolũtatis q̃ intellectus licet intellectus & uolũtas ſint in eadẽ animi eſſentia nec te cõturbet ꝙ ſcientia magis aſſimilatur obiecto quia aſſimilatio illa eſt uniuoca illa uero qua aſſimilatur intellectui eſt equiuoca & illa eſt que principalitatem arguit in agente ut patet de deo & de agente naturali ut in primo,ſ.d.3.q.viii.notat Scotus de duplici aſſimilatione.

Dubia modernorum

Que alphõſus tholetanus in pria .ſ.

Solutiones.

Queſtio Quinta.

Vtrum actus Intelligendi ſit eſſentialiter abſolutus uel eſſentialiter reſpectiuus.

QVeſtio hec ad precedentem ſequitur & plurimas habet difficultates & tria ſunt hic uidenda primo utrum in intellectione ſit aliqua antitas abſoluta ſecũdo ſi dicat relationẽ ad obiectũ. Tertio uidẽdũ eſt ſi illa relatio eſt eſſentialis opationi uel quo modo ſe habet ad illã q̃rũ ap primũ ꝓbaẽ ꝙ in intellectione ſit aliqua entitas abſoluta primo ſic ultima perfectio uiue ſubſtãtie nõ eſt relatio ſola ſed operatio eſt ultima perfectio uiue ſubſtantie,ergo non eſt ſola relatio maior probatur quia ſumma perfectio ſumme appetiẽ appetitu naturali ſꝫ relatio nõ ſumme appetiẽ, ergo minor eſt Ariſto.prio &.x.ethi.ubi uult ꝙ felicitas eſt optima opatio uel in opatione cõſiſtẽs,ꝑterea nulla relatio proprie dicta põt eſſe noua ſine nouitate cuiuſcũqꝫ prioris abſoluti in termino.ſ.uel fundamẽto,ſꝫ opatio põt eſſe noua ſine nouitate cuiuſcũqꝫ prioris abſoluti in operãte & in termino opationis,ergo opatio nõ eſt preciſe relatio maior patet quia Ariſ.s.,&.vii.phiſicorum negat motum ad relationẽ ꝓprie dicta quia relatio ꝓprie dicta neceſſario ſequiẽ extrema ſimul poſita,ideo ad relationẽ nõ põt eſſe motus ꝑ ſe minor,ꝓꝫ quia cum intellectus habet ſpeciem intelligibilem eſt in potentia propinqua ad operandum ut patet in primo.ſ.d.3.q.vi.& quando exit ad operationem nullam recipit nouitatem intellectus ſimiliter intelligibile dum intelligitur, ſecundo principaliter arguitur

Digitized by Google

ꝙ in operatione eſt aliqua relatio realis ad obiectũ cognitũ & ſic ultima perfectio nature
operatiue non poteſt eſſe ſine relatione reali ad obiectum perfectiſſimũ circa qđ ipſa nata eſt
operari operatio autẽ eſt ſũma perfectio talis nature ergo maior rõnis probatur quia ſi ſum
ma perfectio uiue nature diceretur aliquid ut eſt adſe ipſa rei ſubſtãtia eſſet ſũma pfectio qa
ſubſtãtia eſt pfectior quocunq; accidente ſm Ari. vii. met. c. iiii. ſed quia ſũma perfectio cõ
ceditur ꝙ ſit accidens hoc eſſe non poteſt, niſi ut coniūgit fini extrinſeco & obiecto qđ p
ipſum attingitur beatitudo ergo dicitur ſũma pfectio ppter relationẽ ipſius ad obiectũ pfe
ctiſſimũ Preterea beatus habet quicquid bene uult ergo beatitudo eſt uolitio cuiuſcũq; bñ
uoliti conſequentia tenet quia qñ cõcretũ perſe dicitur de cõcreto & nõ rõne ſubiecte ab-
ſtractum quoq; de abſtracto dr̃: preterea in cuius ſubſtãtia eſt relatio illud nõ eſt purũ abſo-
lutũ ſed in tertio modo relatiuorũ in ſubſtãtia unius extremi. ſ. mẽſurati eſt relatio opera-
tio autẽ refertur ad obiectũ illo tertio modo relatiuorũ ut patet per Ari. v. meth. & primo
de anima. c. i. maior eſt perſe nota minor eſt Auero ys. v. meth. c. xx. pro declaratiõe tñ ueri
tatis eſt animaduertẽdũ ꝙ duplex poteſt eſſe cognito una que eſt obiecti exiſtẽtis ut exiſtẽs
eſt que intuitiua uocatur alia uero eſt eius nõ ut actualiter exiſtens que abſtractiua dicitur
ſed contra dicuntiſti intellectus in cognoſcendo abſtrahit ab hic & nũc & ſic ab oĩ cõdi-
tione ut exiſtẽs eſt ergo & ſimiliter intellectus eſt uniuerſalis ſenſus uero ſingularis exiſtẽs
uero ſingulare: dico ꝙ iſta diſtinctio que ponitur inter intellectũ & ſenſum ex parte obie-
cte non eſt diſtinctio que inter diſpuoratas cadit potẽtias ſicut diſtinctio que ponitur inter
uiſum & auditũ: ſed eſt diſtinctio inter potentiã cognitiuã ſuperiorẽ & inferiorẽ ſub or-
dinatã ſicut inter ſenſum cõmunẽ & ſenſum particularẽ ita intellectus põt cognoſcere ob
iectũ ſub rõne uniuerſali & ſub rõne quiditatiua ſed non eſt ita limitatus ad illũ modum
cognoſcendi ſicut ſenſus ad iſtũ quia eſt uirtus inferior: in primo ergo actu intelligendi ne
ceſſe eſt ponere relatione actualẽ neceſſario conſequentẽ extremorũ naturã talis autẽ actua-
lis relatio ad obiectũ eſt duplex una. ſ. menſurabilis ad menſurã alia uero uniẽtis formali-
ter in rõne medii ad terminũ ad quẽ unit & eſt relatio attingentie uel in alterũ ut in ter-
minũ tendentie iſta autẽ duplex relatio ꝙ ſint altera earũ ſeparatio manifeſtat nã erga ſecũ-
das intentiones eſt relatio attingentie & tñ non eſt relatio menſurabilis imo potẽs intelle
ctus eſt menſura notandũ tñ ꝙ mẽſurare dicit reſpectũ rõnis ad intellectũ cui fit certitudo
ad menſurã uero per quã fit certitudo dicit relationẽ realẽ quantũ eſt ex parte dependẽtie
cauſati ad cauſam que dependentia eſt rõne extremorũ ita ꝙ illa ſi capiantur ſm entitates
abſolutas erit uere relatio realis inter illa ita ꝙ relatio notitie ut cauſare ad obiectũ cauſans
eſt relatio abſolute realis quia eſt inter extrema realia realiter diſtincta comparando ergo
notitiã ut cauſatã ad obiectũ ut cauſans eſt relatio realis ſimiliter comparando ut habet rõ
nem menſurabilis quia uere imitatur perfectionẽ obiecti ex parte tñ obiecti ut eſt efficiens
eſt relatio realis & ſic erit relatio realis mutua ut uero obiectũ comparatur ut quãtitas uir-
tualis a tali notitia participata quã ipſa notitia nata eſt imitari tunc ex parte notitie erit re
latio realis ex parte uero obiecti non erit relatio realis: habitudo uero notitie ut actu men
ſuratur ad obiectũ per quod quantitas eius certificatur eſt inter extrema ut habẽt eſſe cogni
tũ ideo non eſt ſimpliciter realis neq; eſt ita rõnis ſicut uniuerſalis ad ſingulare quia illa eſt
habitudo obiecti cogniti ad obiectum cognitũ ſecunda uero eſt ſecunda intentio que uel
eſt preciſe comparatio uel aliquid derelictũ per illam comparationẽ relatio ergo cauſe ad
ad cauſatũ eſt realis mutua menſurabilis uero ad menſurã eſt in tertio modo relatiuorũ &
eſt realis non mutua ſi uero eſt aliquid participans illud a quo effectiue dependet ut pen-
det erit relatio realis mutua ut uero participans erit relatio realis nõ mutua: notandum ꝙ
multa ſunt menſurabilia que ab illo non depẽdent effectiue ut animalia reſpectum homi
nis quod eſt perfectiſſimũ animaliũ & tñ non dependent ab homine effectiue in illa ergo
notitia utraq; relatio realis eſt inuenta quarũ una eſt mutua altera uero non mutua noti-
tia uero participat ipſum obiectũ ſicut ſimilitudo eius non per cõmunicationem euſdẽ
forme ut nigri ad nigrũ ſed ſicut eſt ideati ad edeã non tñ quelibet participatio perfectiõis

Digitized by Google

ab alio dependentiá dicit menſurabilis ad menſuram quia cauſatum uniuocum participat
pfectionem ſue cauſe, tñ non eſt menſurabile ab illa/actus uero intelligendi eſt imago ſui
obiecti per imitationem ſicut poſterius imitatur ſuum prius, & ideo dicit méſurabilis ab
illo & includere relationem ad obiectum actus uero multipliciter pōt participare perfe-
ctioné obiecti aliquádo enim obiectum eſt perfectius & ſic hñt relationé realé que eſt preci
ſe in tertio modo aliqñ uero participat pfectioné obiecti equiuoci & qtū ad depēdétiam
cauſati ad cauſam eſt relatio ſecūdi modi actus tñ proprie dicit méſurabilis quia ideo ob-
iecti ſicut.n.pfectio idee p ideatū cognoſcit ita perfectio actus per obiectū cognoſcit, neq
omne obiectū/ eſt ſemper perfectius ut patet de ſecūdis intétionibus ſed forte aliqñ actus
ex natura rei eſt perfectior obiecto proprio tñ ut eſt ſimilitudo obiecti ſm imitationem eſt
imperfectior & ut ſic dicitur menſurabilis ſicut ideatū realiter eſt perfectius idea tamen ho
mo ut imitatur ideá erit ſemper impefectior: reſtat nunc loqui de actu abſtratiuo intelle-
ctus & de iſto dico primo ꝙ habet relationem potentialem.i. menſurabilis ad menſuram
ad obiectum etiam non exiſtens hoc probatur quia illud quod habet relationem realem
ad obiectum exiſtens uniformiter quantum eſt ex parte ſua habet relationem realem apti-
tudinalem quia ſi ſit in actu: erit actualis realis quia ſicut quando effectus eſt cauſa dicit re
lationem realem actualem ita quando effectus non eſt cauſa eſt apta nata referri realiter &
ſic dicitur habere relationem realem aptitudinalem quia ubi erit in actu erit relatio realis
actualis, ſed abſtractiue notitia eſt aliquid aptum natum dependere in entitate ab obie-
ctum ea dependentia que eſt illius quod eſt ſimilitudo per imitationem uel participa
tionem ad illud cuius eſt ſimilitudo & quantum eſt ex parte fundamenti actu depende-
ret ſi terminus eſſet in actu: & hic eſt aduertendum unum ꝙ quando ſupra diximus ꝙ re-
latio menſurabilis ad menſuram que eſt intuitiue notitie eſt relatio realis actualis / quia
actualis dependentia ſecundum imitationis ſimilitudinem, non debet ſic intelligi ut pri
mo intuitu uerba ſe nobis offerunt non enim illa relatio ſic eſt actualis ut ſit menſurati ad
menſuram illa enim non eſſet in tertio modo relatiuorum, ſed eſt relatio actualis realis
menſurabilis, ſcilicet ad obiectum exiſtens tanq̃ ad id quo. actus eſt menſurabilis illa
uero relatio que eſt abſtractiue notitie nō eſt realis actualis quia nō eſt neceſſe obiectū eſſe
actu exiſtens & ſi eſſet actu illa relatio ſcilicet menſurabilis eſſet actualis, ita ꝙ illa actua
litas & aptitudinalitas relationis cadunt ſuper tertium modum relatiuorum. Secundo
ſciendū qđ abſtractiue noticie non conuenit relatio realis aptitudinalis in terminū ten-
dentie quia ubi obiectum eſſet exiſtens abſtractiua notitia ad illud non terminatur quo
niam non eſſet abſtractiua: quia ergo relatio actualis unionis non poſſit eſſe realis, potui-
mus enim relationem menſurabilis realem quia ubi obiectum actu eſſet/ eſſet relatio rea-
lis actualis quod hic eſſe non poteſt: ſed ſcire oportet ꝙ relatio rationis multipliciter ſu-
mitur a ſcoto/ eſt & illa que cauſatur per merum actum intellectus etiam omnis compa-
ratio uel aliquid ea derelictum ſiue fiat intellectu ſiue uoluntate: ſimiliter quando in ali-
quo ente reali fundatur aliqua relatio ad ens rationis, licet enim ex parte fundamenti poſ
ſit dici realis dicitur tamen eſſe rationis ex parte termini his habitis in abſtractiua duplex
relatio rationis eſt inuenta prima ꝙ obiectum habeat tantum eſſe in intellectu uel ſicut co
gnitum in cognoſcente uel ſicut repreſentatum in ſuo repreſentatiuo et quando preci-
ſe habet eſſe in ſpecie intelligibili tunc ad ipſum eſt relatio rationis quia relatio non po
teſt habere uerius eſſe ſuo termino obiectum uero abſtractiue notitie non poteſt habere eſſe
niſi in intellectu aliquo iſtorum trium modorum: ſecunda uero relatio rationis eſt quan-
do actus intelligendi abſtractiue intelligitur ab intellectu reflexi quando intellectus
actum eius, comparat ad obiectum ipſa notitia ſic per intellectum comparata / habet rela-
nem rationis iſte uero relationes deferunt quia ſecunda poteſt eſſe cognitionis etiam nō
exiſtentis ſi illa fuerit intellecta & per intellectum comparata prima uero relatio neceſſario
requirit illum actum exiſtere, hinc patet ꝙ prima relatio rationis neceſſario concomita-
tur actum quia neceſſario per actum cognitum eſt obiectum & ſic neceſſario eſt relatio ad

Digitized by Google

obiectumut cognitum , ſecunda uero relatio non eſt neceſſaria nam ſicut actus rectus po-
teſt eſſe ſine reflexo ita prima relatio poteſt eſſe ſine ſecunda que fit per actum reflexum in
tellectus comparantis actum ad obiectum ſed contra dicta preſertim de intuitiua noti-
tia ꝙ neceſſario includit relationem actualem attingentie ſolet a multis dubitari, primo
quia ſequeretur ꝙ intuitiua dei notitia qua intuitur lapidem neceſſario includeret rela-
tionem realem attingentie ad ipſum lapidem conſequens uero eſt impoſſibile ut habet
in primo.ſ.d.xxx.ubi patet deū nō poſſe realiter referri ad creaturam ergo & antecedens
ex quo ſequitur eſt impoſſibile, dubitatur etiam quia omne actu exiſtens poteſt intuitiue
cognoſci/ & per conſequens poteſt eſſe terminus intuitiue notitie: ſed omnis relatio actua
lis realiter diſtincta/ a/ fundamento & termino eſt uerum ens reale & habet propriā exi-
ſtentiam, ut patet in ſecundo.ſ.d.p.q.v. ubi probat relationem habere uerum eſſe preter
operationem intellectus ut tenet Auerroys duodecim Metha.com̄.xix. ꝙ relatio non eſt
de ſecundo intellectus ergo relatio actualis poteſt eſſe terminus intuitiue notitie ergo ta
lis neceſſario includit relationem realem ad terminum & ſic relatio realis haberet pro ter-
mino immediato relationem realem quod confutauit Scotus in primo.ſ.d.xxx. ad pri-
mam dubitationem dicunt aliqui ꝙ deus non intuitur lapidem ut actu exiſtentem, ſed
hoc quod iſti dicunt eſt confutatum/a/ Scoto in primo.ſ.d.xxxvii. ubi patet ꝙ deus co
gnoſcit omnem Creaturam ſecundum omnem conditionem exiſtentie, Aliqui uero di-
cunt ꝙ intellectus diuinus mouetur/a/ ſola diuina eſſentia: ſed licet hoc ſit uerum & de
mente Scoti in primo ſententiarum diſtin.xxxix.& in ſecundo .d.3.& quollibet queſtio
ne.v.&.xiiii.tamen difficultatem non ſoluit/ quia loquimur de relatione attingentie &
non de relatione dependentie quam preſupponit relatio attingentie, dicendum ergo ꝙ
deus intuitur lapidem in ſe exiſtentem, & tamen non dicit relationem realem ad effectum
& deus eſt cauſa nullam tamen relationem includit ad creaturam ut habetur in primo.ſ.
diſtinctiōe.xxx.dico ſecundo & fortaſſe melius ꝙ cum illa notitia fuerit ab eterno non ter
minatur ad lapidem in ſe exiſtentem ſed terminatur ad diuinam eſſentiam in qua uirtua
liter continentur omnes forme ut dicit Auerroys duodecim Meth.comē.xviii. ꝙ omnes
forme ſunt actu in primo motore Potentia uero in materia prima, terminatur ergo ad eſ-
ſentiam uel ad lapidam ut preciſe relucentem in eſſentia tanꝗ in obiectum ſecundarium
quod productū in eſſe intelligibili potius terminatur ad abſolutam dei intellectionem
ꝗ econtra ut dicit Scotus in primo.ſ.d.xxxv.q.unica & ſic nullam dicit relationem rea-
lem ad extra ad aliam dubitationem concedo ꝙ illa relatio poteſt intuitiue conoſci & ꝙ
illa notitia habet relationem realem ad illam cognitam relationem & conceditur ꝙ rela-
tio non habet abſolutum pro termino neqꝫ Scotus dixit oppoſitum nam ſecundum eum
poteſt una relatio fundari in una & ad aliam terminari ſicut proportionalitas relationes
habet pro fundamento & termino, ſed quia omne relatiuum : dicit aliquid excepta
relatione / ideo ſemper relatio realis immediate habet aliquod abſolutum / tam ex par-
te fundamenti ꝗ ex parte termini ponere ergo relationem immediate terminari ad relatio
nem nullum apparet inconueniens : ſed dubitatur etiam in eo quod dictum eſt ꝙ actus
intelligendi dependet ab obiecto in ratione menſurabilis a menſura/ quia menſurabile ab
alio ſecundum ſimilitudinem imitationis eſt ſimpliciter imperfectius ipſa menſura, ali-
ter non eſſet ſimilitudo ſecundum imitationem : ſed actus intelligendi dicitur preciſe
menſurabilis ab obiecto cui eſt per imitationem ſimilis, ergo actus intelligendi relationē
realem erit ab illa relatione menſurabilis & ſic perfectius mēſurabitur ab imperfectiori ſim
pliciter, Preterea dubitabitur quandocunqꝫ ſunt duo actus eiuſdem ſpeciei unus nō eſt eſ-
ſentialiter perfectior altero preſuppono etiam ꝙ actus reflexus eſt eiuſdem rationis cū actu
reflexo, tunc arguitur data poſitione ſequeretur ꝙ actus unus reflexus eſſet uere menſurabi-
lis ab alio actu reflexo: hoc eſt inconueniens, quia unus eſſet eſſentialiter poſterior & im-
perfectior reliquo conſequentia probatur: nam primus actus reflexus poteſt eſſe obiectum
alterius actus reflexi quia eſt qualitas abſoluta & eſt per ſe intelligibile, Preterea ſequere-

Digitized by Google

tur ꝙ intuitiua notitia eſſet menſurabilis ab abſtractiua notitia conſequens eſt falſum quia
abſtractiua notitia eſt imperfectior ut patet in quarto.ſ.d.iiii.ix.& quol.ix.xiii.conſequen
tia probatur quia ſi intellectus intelligat lapidē intellectione abſtractiua & intelligat actu
reflexo illam notitiam ut exiſtentem ſic ꝙ actus intelligendi terminaretur ad abſtractiuā
notitiam ut exiſtentem. Tunc intuitiua notitia habebit rationem menſurabilis ab abſtra-
ctiua notitia, pro ſolutione iſtorum dubiorum eſt notandum ꝙ aliqua eſt menſura perfe-
ctionalis quiditatiua & illa eſt ſimpliciter alterius rationis a menſurato & quiditatiua di
citur quia quiditas abſolute menſurabilis eſt ab illa ita ꝙ ille ſub ratione menſurabilis per
fectio quiditatiua reſpondet & hoc modo perfectio quiditatiua Leonis per hominis per-
fectionem menſuratur forme enim ſunt ſicut numero. viii, Methaphiſico com.x. aliqua ue
ro eſt menſura perfectionalis, ſed non quiditatiua ſed forte intenſionis eſt appellanda quia
illa menſuratur aliquid eiuſdem ſpeciei ſicut nitenſiſſima nigredo eſt perfectionalis men-
ſura nigredinum quantum ad intentionem illarum tamen non eſt quiditatiua menſura:
alia uero menſura eſt que neq; quiditatiue menſurat neq; ſecundum gradus intenſionales:
dicitur menſura ſecundum ſimilitudinem imitationis, ita ut preciſe menſurari dicatur id
quia per quandam ſimilitudinem imitatur ſic intellectio menſurabilis eſt ab obiecto quia
ſimilitudo eius per imitationem & non ſemper, Talis menſura ſm̄ entitatē nō ſemp per-
fectior eſt menſurabili tamen ſemper perfectior eſt pro quanto notitia eſt eius ſimilitudo
& eo modo quo dicitur perfectior dicitur menſura neq; obiectum menſura dicitur quia
cauſat actum, ſed ubi tantum terminat reputo illud eſſe menſuram quia ex natura ſua il-
la notitia eſt eſſentialiter poſterior & ſimilitudo illius per imitationem & illi preſuppo-
nitur obiectum ut imitabile & ſic ad primam dubitationem dico ꝙ notitia relationis ab-
ſolute eſt perfectior relatione tamen ſecundum quid dicitur imperfectior ſecundum ſimi
litudinem: ſcilicet imitationis & ut ſic dicitur menſurabile ab illa ad aliud dubium for-
te dicendum ꝙ actus reflexus licet abſolute non ſit perfectior reliquo: ſed eiuſdem ratiōis
tamen ut imitabilis & ut habet rationem obiecti poteſt eſſe perfectior reliquo qui eſt ſimi-
lis ille per imitationem, ad tertium dico ꝙ actus abſtractiuus ut habet rationem obiecti
imitabilis poteſt eſſe mēſura actus intuitiui ut menſurabilis ab abſtractiua pro ut eſt ſimili
tudo notitie abſtractiue ut habet rationem inuitabilis, ulterius dubitatur contra id quod
dictum eſt abſtractiua notitia dicit realem relationem aptitudinalem ad non exiſtētis ob-
iectum quia quando exiſteret ratio menſurabilis eſſet realis actualis arguitur contra ab eo
eſt notitia menſurabilis cuius eſt ſimilitudo per imitationem, ſed obiecti exiſtētis non eſt
aliquo modo ſimilitudo ergo & maior patet minor ſimiliter nam abſtractiua notitia ter-
minatur, ad quiditatem abſolute acceptam & ut eſt obiectum abſtractiue notitie accidit ei
exiſtere uel non exiſtere, dico ꝙ licet abſtractiua notitia ſit obiecti ſimilitudo ſecundum
eſſe quiditatiuum & obiectum ſecundum eſſe quiditatiuum ſit menſura eius nunq̄ tamen
actualiter refertur niſi quiditas: illa habeat uerum eſſe reale actuale quod ſine exiſtentia
haberi non pōt ita ꝙ ſine eſſe exiſtētie non erit realis actualis mēſura notitie hunc ſolui po
teſt rō quorūdā ſic arguētiū contra Scotū ſicut ſi habet obiectū ad obiectū, ita ſciētia ad ſciē
tiā imperfectiōe: ſed obiectū libri Meth. eſt imperfectius ſubiecto libri de Anima. Ergo ſciē
tia Meth. eſt impfectior ſcīa de Anima minor probaẗ: quod pōt ſtare cū imperfectiſſimo eſt
imperfectius eo quod nō pōt ſtare cum tā modica perfectione, ſed ens pōt ſtara cū aliqua tā
parua perfectione cum qua non poteſt ſtare Anima uel corpus animatum ergo. Preterea
quod eſt formaliter tale eſt perfectiori modo tale eo quod eſt permiſſiue tale, ſed ens eſt per
miſſiue perfectum ſubiectum animaſticum, uero eſt formaliter tale, ſed ad hoc argumen-
tū primo rn̄deẗ ꝙ illa ſimilitudo eſt diminuta & opȝ addere q; ſicut ſi hȝ obiectū ad equa
tū uel pars principaliſſima eius ſic ſe hȝ ſcīa ad ſcīaȝ pars uero pricipaliſſima ſubi Meth. eſt
genus entiū abſtractorū ut dicit ſeſſa de mēte Auerro ys: & iſta rn̄ſio eſt de mēte Scoti in p-
logo.p.ſ.q.iiii.ſoluēdo argumēta ſecūde.q.rn̄dēdo ad ſecūdā, pōt etiā dici ꝙ uera eſt il-
la ſimilitudo quando ab illo obiecto communi ſumitur ratio formalis conſiderādi mo-

do ratio formalis conſiderandi in iſta ſcientia nō ſumitur ab ente, ſed a genere antiū abſtra
ctorum a quo ſumitur eſſe abſtractum quod eſt ratio formalis in Methaphiſica, nā ubi non
eſſent ſubſtantie ſeparate: neq; eſſet abſtractū p eſſentiam neq; per indifferentiā poſſumus etiā
dicere quia in Meth. fiunt demonſtrationes magis uniuerſales: demonſtratio uero uniuer
ſalis eſt perfectiſſima quia magis remota a cauſis dubitationis, ideo hec ſciētia eſt perfectiſſi
ma: poſſumus uero aliter dicere conſequenter ad ea que dicta ſunt in queſtione ꝙ ois actus
reſpectu obiecti habet rationem menſurabilis ad obiectum tanꝗ imitabile que relatio eſt
in tertio modo relatiuorum cum hoc tamen aliquis actus abſolute, & quo ad entitatem
eſt perfectior obiecto ſicut actus intuitiuus qui ad abſtractiuam notitiam terminatur quia
tamen eſt ſimilis illi ſimilitudine imitationis quia quilibet actus imitatur obiectum erit ſe
cundum quod imperfectior & ut ſic menſurabilis & ſic ſcientia iſta, licet ut idea talis idea
te ſit imperfectior ſcientia de Anima ut idea ſui proprii ideati, quia tamē in illa multe pro
prietates conſiderantur de ſubiectis ſeperatis & demonſtrationes eius ſunt certiſſime hec
ſcientia abſolute eſt perfectior & obiecto ſuo proprio & ſcientia de Anima & obiecto il
lius ſcientie, poteſt ultimo dici ꝙ perfectione extrinſeca que habetur ab obiecto communi
eſt imperfectior longe tamen perfectior perfectione intrinſeca. Reſtat nūc de principali que
ſito dicere & quia abſolutum & reſpectiuum non faciunt unum per ſe: uel ergo intelle
ctio in qua poſuimus entitatem abſolutam, relationem eſſentialiter non includit uel non
erit per ſe unum neceſſe eſt, ergo dicere ꝙ per ſe relationem non includat, eſt ergo eſſentia
liter abſolutū & in genere qualitatis, quia in genere ſubſtantie poni non poteſt neq; actio
nis uel paſſionis de quibus magis uidetur quod nobis notum fiet ſi ipſarum rationes cōſi
derabimus quia tam actio quam paſſio ſunt ad aliquem terminum accipientem eſſe quia
ſecundum terminum formalem paſſum aliter ſe habet: nunc ꝗ prius potentia enim actiua
eſt principium trāſumtandi aliud ut patet. ſ. Metha. com. xvii. paſſio uero eſt ab altero trāſ
mutatio operatio uero nec eſt inductiua termini in paſſum neq; eductiua de potētia paſſi
neq; producit terminum ad quem actio uero formaliter accepta & paſſio preſupponūt ali
quem terminum de nouo accipientem eſſe licet non per illam actionem actio enim poteſt
intelligi formaliter & fundamētaliter, fundamētaliter eſt illa actiua potētia qua agēs fun
damentaliter agit formaliter eſt actio reſpectus quo agens formaliter tranſmutat ſicut albū
formaliter eſt ſimilitudini ſimili fundamentaliter uero albedine actio, ergo fundamenta
liter precedit terminum in paſſo productum, ſed non per ipſam tranſmutationem relatio
nem, ſed per principium tranſmutatiuum fundamentaliter, nam terminus eſt abſolutum,
ſed abſolutum non pōt habere eſſe per reſpectiuum: ſed ad abſolutū in cauſa ſequitur abſo
lutum in effectu & tranſmutatio reſpectus, tam actio ꝗ paſſio ſequuntur actio, ergo termi
natur ad paſſum loquendo de actione reſpectu pro quanto paſſum nouum terminū reci
pit abſolutum ab abſoluto agentis & pro quanto recipit ab agente paſſio dicitur ad agens
non ꝙ actio reſpectus ſit quo agens agit niſi formaliter, nam relatio producentis ſequitur
terminū productū & actus intelligendi non preſupponit in paſſo aliquē terminū produ
ctū ſm quē intellectus poſſibilis aliter ſe hꝫ nūc ꝗ prius niſi intellectū in quo recipitur &
obiectū ad quod terminatur: preterea agens nunꝗ perficitur actione de genere actionis: ſed
propter cōpletam ſuam perfectionem agit eam alteri communicando: ſed operās operatio
ne ſimplr pficit, ita ꝙ opatio eſt ſimpliciter perfectio operātis, ſed cōtra hoc eſt dubitatio:
quia Ariſto. nono Metha. com. xvi. intendit diſtinguere inter actionem tranſeuntem &
immanentem & dicit actionem in manentem ſicut ſpeculatio in ſpeculante: ergo opera
tio eſt actio: & tertio de Anima dicit intelligere eſt quodam pati & ſeptimo phiſico
rum ꝙ ſciens & cognoſcens ad aliquid dicuntur. Preterea operationes ſpecifice diſtin
guntur per obiecta ſpecie diſtincta abſolutum uero per intrinſecam differentiam diſtin
guitur. Preterea operatio perfectionem & nobilitatem habet ab obiecto, ergo eſt ad
aliquid operatio pro ſolutione harum difficultatum eſt notandum ꝙ actio diſtingui
tur diſtinctione que eſt uocis in ſua ſignificantia & illa eſt quam poſuit Ariſto. Nam

Nota de actione tranſeunte & imanente.

Digitized by Google

actio tranſiens eſt actio de genere actionis immanens uero eſt qualitas & dicitur equi-
uoce actio propter aliquas in ipſa conditiones inuentas, nam operatio eſt in continua
dependentia ad eandem cauſam licet non ſucceſſiue quia illa eſt indiuiſibilis tamen ſi cau-
ſe per inſtans ceſſarent non eſſet amplius intellectio terminatur etiam ad obiectum licet nō
accipiat eſſe per illam ſed preſupponitur illi & eſt cauſa partialis eius & propter hoc ope-
ratio equiuoce dicitur actio non tamen eſt de genere actionis illa enim eſt tranſiens que
eſt alterum extremum diuiſionis que non eſt generis in ſpecies ſed uocis in ſignificata ita
ꝙ eſt diuiſio equiuoci in equiuocata quia unum membrum eſt de genere actionis aliud
uero in genere qualitatis licet dicatur actio ob ſimiles conditiones alia uero eſt diuiſio
actionis generis in ſua uniuocata quia quedam eſt actio tranſiens quedam uero imma-
nens actio uero dicitur immanens quando productum per realem productionem uel actio-
nem in ipſo agente recipitur quia eſt ad terminum extra agens non receptum & ſic actio
per quam producitur qualitas abſoluta nature uiuentis eſt immanēs actio de genere actio-
nis quia eſt ad terminum extra agens non receptum: & fortaſſe ignis ſi intendit calorem
ſuum dicitur agere actione immanente de genere actionis quando uero aliquid agit ſic
ꝙ eius actio terminatur ad terminum receptum extra agens actio eius tranſiens dicitur de
genere actionis ſiue terminus ſit inductus per motum ſiue per mutationem & iſte diuiſio-
nes diferunt & primum membrum prime diuiſionis quod actio immanens dicebatur ſe-
cundum hanc diuiſionem non actio ſed terminus uocabitur actionis immanentis ſiue iſte
diuiſiones ſint ad mentem Ariſtotel. ſiue non prima tamen dubitatio eſt ſoluta propter
quid Ariſtotel. actionem uocauit immanentem ſecunda uero dubitatio fuit in queſtione
precedente ſoluta quia ut intellectio in intellectu recipitur nos denominamur intelligen-
tes ideo intelligere pati dixit Ariſtotelis & ſi deus infunderet intellectionem lapidis & in-
tellectus platonis reciperet plato diceretur lapidem intelligere ſed ubi ille cauſaret & alius
intellectus reciperet non diceretur intelligens ſicut albificans lapidem non propter hoc ta-
men dicitur Albus ad aliud ſeptimo phiſicorum dico ꝙ in illa operatione eſt annexa re-
latio ad obiectum quod eſt intrinſecus ideo immediate non eſt a primo alterante & forte
non eſt contrarium quod dicit Auerroys commēto duodecimo ꝙ dignus eſt eſſe in cap.
ad aliquid intellectio ſecundum rem eſt abſoluta quia tamen eſt ſibi annexa relatio impo-
ſitum fuit nomen quod principaliter uel conotatiue ſignificaret relationem licet poſſit im-
poni aliqua uox que ſignificaret abſolutum & ſignificatum illius poſſet intelligi non co-
intelligendo obiectum in ratione termini Auerroys ergo loquitur quantum ad illud
quod eſt formalius in ſignificato nominis impoſiti uel ambobus uel abſoluto ſub reſpe-
ctiuo ad rationes uero poteſt dici ꝙ obiecta manifeſtant tantum actus diſtinctos ſicut di-
ſtincti actus manifeſtant diſtinctas potentias non tamen ſunt eſſentialiter cauſe diſtinctio-
nis potentiarum uel dicamus actus diſtingui per obiecta tanquam per extrinſeca a quibus
tamen dependēt eſſentialiter & proprie non diſtinguntur tamen per illa tanꝗ̄ per princi-
pia diſtinctiua formalia quia ut ſic diſtinguntur per intrinſeca notandum tamen eſt unū
ꝙ quidam uiri magni in philoſophorū familia dicūt ꝙ intuitiua notitia nō difert ab ab-
ſtractiua per hoc ꝙ aliquid cognoſcatur ab una quod non ab alia immo preciſe idem tota-
liter & ſub eadē rōne cognoſcitur ab utraqꝫ ſed per hoc diferūt ꝙ per intuitiuam notitiam
ſtatim cognoſci poſſunt ueritates cōtingentes preſertim de preſenti & eius uirtute ſciri po-
teſt an res ſit uel nō ſit & ſi intuitiua notitia adeo cōſeruaret obiecto nō exiſtēte p illā poſ-
ſet cognoſci nō exiſtentia obiecti ita ꝙ intuitiua notitia poterit eſſe tā de obiecto exiſtēte
ꝗ̄ nō exiſtēte uirtute uero abſtractiue notitie nō pōt euidēter ſciri aliqua contīges ueritas
puta ꝙ obiectū ſit uel nō ſit exiſtēs & ſic uerū ē dicere ꝙ abſtractiua notitia abſtrahit ab exi-
ſtētia & nō exiſtētia qa p ipſam de re exiſtēte nō ſcit̄ ꝙ exiſtat de re uero nō exiſtēte nō ſcit̄
ꝙ nō exiſtat intuitiua ergo & abſtractiua ſe ipſis tn̄ & nō p obiecta deferūt ꝙ ītuitiua no-
titia poſſit eē de obiectū nō exiſtēte ſic pbāt & accipiūt rōnē ſcoti i.iii.d.xiiii.q.i. ubi ſcot⁹
ītēdit pbar̄ ꝙ nulla ſcīa ē p uia in itel. por uiſiōe qa illa ad uiſionē ul ſe hēret ī rōe eficiētis

Nota plura d̄ intuitiua notitia.

uel materialis ſi primo modo ergo poteſt fieri ſine ea quia quicquid poteſt deus facere cum
cauſa media poteſt ſine cauſa media ita arguit in propoſito aut exiſtentia in obiecto ſe ha/
bet in ratione efficientis uel materialis ſi primo modo ut dicit Scotus ſaltim partialiter er
go poteſt fieri ſine ea quia ſecundum eum quicquid poteſt deus facere cũ cauſa media põt
facere ſin e cauſa media ſed iſta opinio eſt falſa primo quia ſi intuitiua notitia poteſt eſſe nõ
exiſtentis erit quiditatis abſolute conſiderate nullo enim alio modo poteſt eſſe notitia de
aliquo obiecto ſed quiditas in quantum quiditas abſtrahit ab hic & nunc ab exiſtere
& non exiſtere quia & equitas eſt tantum equinitas, ergo per illam non magis co-
gniſcitur exiſtere q̃ non exiſtere preterea ſe deferunt quia per intuitiuam notitiam po-
teſt cognoſci ueritas contingens de obiecto non ſic per abſtractiuam ergo per obie/
cta diferunt cuius dixit oppoſitum preterea quando eſt aliqua cauſa neceſſario produ-
cens aliquem effectum cui eſt annexa aliqua conditio neceſſario dependens ab una condi-
tione in cauſa ſicut impoſſibile eſt effectum eſſe ſine cauſa ita impoſſibile eſt eſſe conditio-
nem effectus ſine conditione in cauſa a qua neceſſario dependet ab obiecto hoc uero ꝙ ſit
intuitiua hꝫ ab exiſtentia obiecti ergo ſicut notitia non põt eſſe ſine obiecto ita neq; noti-
tia intuitiua ſine obiecto exiſtente eſſe poterit neq; ratio ſua eſt locus demoſtratiuus ut ipſe
reputauit nã Scotus in pluribus locis fatetur ꝙ multoties theologus difert a philoſopho
nedum in concluſionibus uerum etiam in principiis & redarguit conuenientes in princi
piis & non conuenientes in concluſionibus que neceſſario ſequuntur ex illis immo hoc
eſt hominis non potentis diſcurrere Scotus ergo ut theologus tenet deum eſſe omnipotẽ-
tem .ſ. ꝙ poſſit imediate quicquid poteſt cum cauſa media ſed iſta propoſitio eſt mere cre-
dita ut ipſe dicit in quol. q. vii. & in primo. ſ. d. xlii. q. unica ubi igitur arguens in mate/
ria theologica contra theologum illam propoſitionem preſupponit loquens uero ut phi-
loſophus de intuitiua notitia ad eam deuenit opinionem in quol. q. xiii. quam ſuppra re
citamus poſſumus etiam dicere ꝙ licet poſſit ſine cauſa media non tamen poteſt ſine om-
nis effectus medio quia non poteſt ſuplere uicem extremorum etiam ſecundum theolo-
gos ut ipſe tenet in quol. q. vii. non enim poteſt facere relationem ſine fundamento & ter-
mino & quia obiectum exiſtens non ſolum partialiter cauſat ſed eſt etiam terminus ad
quod terminatur relatio realis neceſſario annexa intuitiue notitie ideo intuitiua forte cõ
ſeruari non poſſet ſine exiſtentia obiecti poteſt dici etiam non recedendo a fundamentis d.
ſubtilis & primo ſciendum ꝙ eſſentia rei ſecundum ſuam entitatem realem & actualem
eſt prior exiſtẽtia reali actuali ita ꝙ eſſentia eſt uera res habens uerum eſſe reale ut diſtingui-
tur contra eius eſſe obiectiuũ ita ꝙ lapis ſecundum entitatem quiditatiuam actualem, &
extra intellectum non dicitur uera res preciſe ratione eius exiſtentie immo ſi per impoſſibi
le talis exiſtentia non eſſet eſſet ad huc uera res realis & ſimpliciter dico etiam ꝙ ſicut eſſen
tia poteſt conſiderare ſecundum eſſe potentiale & ſecundum eſſe actuale ita quoq; exiſten
tia poteſt conſiderari ſecundum eſſe actuale & ſecundũ eſſe potentiale & dico ꝙ ipſa eſſen
tia ut habens uerum eſſe reale & actuale etiam ut prior exiſtentia eſt perfecta ratio ut moue
at intellectum ad intuitiuam notitiam ſui & ſimiliter eſt ratio perfecta terminandi etiam
ſi per impoſſibile eſſet ab omni exiſtentia ſeparata & nota ꝙ eadem quiditas ut ſic prior exi
ſtentia poteſt eſſe ratio mouendi ad intuitiuam notitiam & ad abſtractiuam aliter tamen
& aliter nam ſi erit ſimpliciter preſens propria preſentialitate erit ratio mouendi ad intuiti
uam notitiam & ſic illa intuitiua notitia eſſet entis habentis uerum eſſe reale actuale ubi
per impoſſibile exiſtentia non exiſteret ſi uero erit preſens in aliquo repreſentatiuo ut in
in ſpecie intelligibili tunc de ea habebitur abſtractiua notitia & ei ſufficit ꝙ obiectum ha-
beat eſſe potentiale ſimiliter exiſtentia ſi fuerit preſens ſimpliciter & propria preſentiali/
tate de illa habetur intuitiua notitia ſi uero erit preſens in aliquo repreſentatiuo erit ra/
tio mouendi perfecta ſimiliter terminandi abſtractiuam notitiam ſicut eſſentia preſens in
ſe cauſat intuitiuam in alio uero preſens cauſat abſtractiuam & terminat Aduerten/
dum tamen quia exiſtentia eſt Modus intrinſecus eſſentie, Q uiditas non poteſt eſſe

intellectui in ſe preſens ſecundum eſſe actuale quin neceſſario ſit preſens ſecundum eſſe exiſtentie nō ꝙ exiſtentia ſit rō mouēdi uel terminandi intuitiuam notitiā ſed eſt modus intriſecus obiecti nō tñ neceſſaria cōditio obiecti mouēdi.ſ.uel terminādi qa ſi ꝑ impoſſibile ixiſtentia non eſſet ad huc de quidate poſſet haberi intuitiua notitia ,qñ ergo de mente ſcoti dicimus ꝙ intuitiua notitia ſit obiecti exiſtentis ut exiſtens eſt non ſic intelligi uolumus ꝙ ipſa exiſtentia ſit ratio formalis mouendi uel terminande ſed ꝙ ſit modus intrinſecus eius ita ꝙ impoſſibile eſt ꝙ quiditas ſit preſens ſecundum eſſe reale actuale quin ſit preſens ſecundum eſſe reale actuale exiſtentie:unum tamen eſt aduertendum ꝙ quiditas illa que eſt ratio mouendi ad intuitiuam notitiam non ſolum mouet ad notitiam ſui ſed etiam exiſtentie quam continet ut eius modum intrinſecum illa tamen notitia intuitiua exiſtentie immediate terminatur ad exiſtentiam licet quiditas que fuit ratio mouendi ſit etiam ratio terminandi notitiam quantum.ſ.ad eius dependentiam cauſati.ſ. ad cauſam hec patet ꝙ licet neq; actualis quiditas relationē motiui habeāt ad intuitiuam notititiam de illis tamen poteſt haberi intuitiua notitia quia uirtualiter continens mouet ad illam & quantum ad actuale quiditatiuum & eſſe actuale exiſtentie ut habet aliqualiter uideri in primo ſententia diſtinctiōe tertia queſtione tertia ,ſed cōtra id quod dictū eſt ꝙ eiuſdē obiecti poteſt haberi illa duplex notitia arguitur quia exiſtentia non dicit unitatem ſpecificam ſed naturam ſpecificam tantum concōmitatur & quia actus habet unitatem ab obiecto ergo eam unitatem recipit qua ipſum obiectum eſt unum ſed obiectum non eſt unū unitate ſpecifica ergo neq; actus intelligendi erit unitate ſpecifica unus & ille due notitie non erunt ſpecie diſtincte preterea idem inquantum idem ſemper eſt notum facere idem ergo idem obiectum ſub eadem ratione formali ſemper faceret eandem notitiam preterea queratur de ratione formali mouendi ad abſtractiuam notitiam exiſtentium uel erit ſpecies intelligibilis eius & hoc non quia modus intrinſecus non habet propriam ſpetiē aliā a ſpetie illius cuius eſt modus intrinſecus neq; uidetur poſſe eſſe ſpecies intelligibilis eſſentie ſiue rei eſſentialis & quiditatiue quia eius ſpecies preciſe repreſentat eius quiditatem & non eius exiſtentiam cum exiſtentia non ſit idem formaliter eſſentie ergo uidetur impoſſibile de eodem obiecto illas duas haberi notitias: reſpondeo ad rationes iſtas & dico ad primam ꝙ ille due notitie ſe ipſis ſunt ſpetie diſtincte a quocunq; cauſentur neq; alio modo ſunt nate cauſari niſi ſpetie diſtincte licet ergo exiſtētia non ſit proprie ſpeties,cum hoc tamen illi actus ſunt ſpetie diſtincti diuerſitas enim in effectu arguit diuerſitatem in cauſa ſed non qualis diuerſitas in effectu talis eſt diuerſitas in cauſa ad aliam dico ꝙ illa & ſpecies intelligibilis exiſtentie que tamen eſt cauſata ab aliquo uirtualiter continente at tunc non ſequitur ꝙ exiſtentia habeat propriam formalitatem quia ſpecies illa non cauſatur ab exiſtentia uel poteſt dici ꝙ illa notitia cauſatur a ſpetie intelligibili continentis uirtualiter propriam exiſtentiam & ſic non erit idem inquantum idem agens in utraq; notitia nā agens ad intuitiuam eſt in ſe preſens ratio uero mouendi eſt ratio quiditatiua actualis obiecti in abſtractiua agens eſt ſpēs intelligibilis rō uero mouēdi eſt entitas quiditatiua ſpecici uariantur ergo & agentia & rationes agendi:ſed contra dubitatur quia ſecundum ſcotum in primo ſententiarum diſtinctiōe prima queſtiōe quarta diuerſa approximatio obiecti non uariat rationem formalem actus licet poſſit uariari magis & minus intenſum cum ergo obiectum in intuitiua notitia intelligatur magis approximatum quia in ſe preſens in abſtractiua uero minus quia preſens in alio notitia non uariabitur penes rationem formalem ſed penes intenſionem & remiſſionem & penes eſſe magis perfectum & minus perfectum ſed replica iſta non procedit nam hic ponitur aliud & aliud agēs & alia ratio mouendi hic alia ratio mouendi ibi concedo igitur ꝙ idem in ſe preſens magis & minus approximatū facit intuitiuā notitiā magis ꝑfectā & minus ꝑfectā:& quia nō pōt idē obiectū eſſe preſens in ſe & nō in ſe in alio & nō in alio ideo aliquibus uiſum eſt ꝙ de eodem obiecto ſimul non poſſit haberi illa duplex notitia aliquibus uero uiſum eſt oppoſitū & utraq; pars eſt probabilis & magnos habet aucturens.

¶ Vtrum unum & ens dicant eandem naturam.

Era opinio ut mihi uidetur eſt ꝙ unũ poteſt capi dupliciter uno mo-
do ut cõuertitur cũ ente & de quocũꝗ dicit̃ ens dicitur iſto mõ unũ
alio modo ſumitur ut ipſum & multa diuidũt ens primo modo in-
telligendo ponuntur concluſiones prima ꝙ unũ & ens dicũt eãdem
naturam conuertibiliter, ſecũda cõcluſio ꝙ non dicũt eãdẽ naturam
quiditatiue tertia cõcluſio ꝙ non diſtinguũtur realiter licet formali-
ter diſtinguantur prima concluſio patet quia de quocũꝗ dicitur unũ
dicitur & reliquũ ſecunda uero patet quia dicendo ens unũ cõmitte-
retur nugatio tertia uero probatur quia que eadẽ generatione generantur & eadẽ corrup-
op. ſeſe tione corrũpuntur ſunt idẽ realiter; ſed primũ quod hic inſpicere oportet an unũ qd cũ
ꝓbilis. ente couertitur ſit oppoſitũ multitudini; Seſſa probabiliter tenet ꝙ unũ quod cũ ente con-
uertitur eſt idẽ quod multitudini opponitur ubi oportet ſcire ſm eum ꝙ aliqua poſſunt
cõfuta inuicẽ de ſe ipſis predicari quorũ tñ rõnes inuicẽ nõ predicãtur licet ergo rõ unius nõ pre-
tio op. dicat̃ de rõne multitudinis unũ tñ poteſt de multitudine predicari; ſed hec poſitio nõ eſt
uera & implicat nã eo modo unũ cum ente conuertitur quomodo de ente predicatur &
ens de uno iſta eſt manifeſta ſed ens non predicatur de uno ſm rõnem formalẽ eius ſm eũ
hic ubi dicit ꝙ indiuiſio que eſt rõ unius non eſt entitas ergo ſm formale non conuertitur
& ſm formale cõtra diſtinguitur iſta patet nã quomõ contra diſtinguitur quo modo op
ponitur quia diuiſio fit per oppoſita ſed ſm formale opponitur ſm Seſſam hic ubi dicit
ꝙ rõnes unius & multitudinis inuicem non predicantur ergo ut conuertitur cũ ente nõ
contra diſtinguitur a multitudine quia ſm rõnẽ formalẽ ꝯtra diſtinguitur ſm quã non
conuertitur contra eũ hic ubi dicit idẽ eſſe unũ quod cũ ente conuertitur & multitudini
contra diuiditur; preterea arguit̃ contra id qd dicit ꝙ ratio unius ſit indiuiſio quia nullũ
dicens perfectionẽ ſimpliciter formaliter dicit priuationẽ ſed unũ dicit perfectionẽ ſimpli
citer ut patet duod. meth. ergo unũ non dicit priuationẽ formaliter preterea idẽ de ſe ip-
ſo inquantum idem non dicitur in ſecundo modo dicendi per ſe ſed unũ per eum in pri-
mo meth. dicitur de ente in ſecundo modo ergo non inquantũ materiale quia in materia
li eſt omnino idem ſm formale uero dicit priuationem ſm eũ indiuiſio uero non eſt en-
titas ut ipſe dixit preterea unũ quod contra diuiditur cum ente conuertitur ſed ſm eſſe
formale contra diuiditur ſm eũ ergo ſm eſſe formale conuertitur contra eũ opinio ergo
implicat preterea arguo contra ex dictis opinantis ſi diuiditur per unũ & multa ſm ſuas
rõnes formales ergo unũ & multa ſunt paſſio entis uel quaſi paſſio ergo predicantur de en
te in ſecundo modo dicendi per ſe ergo ens de illis ſm eorũ rõnes formales predicatur in
primo modo ſic.n. ipſe argumentatus eſt contra Scotũ primo ſue meth. concluſio uero eſt
contra eũ hic & opinio eius eſt error Auicene de quo dicit Auero ys .x. meth. c. y. ꝙ igno-
rauit diferẽtiã inter unũ quod eſt principium numerorũ & unum quod eſt ſinonimũ enti
Seſſa uero contra ſecundã concluſionem arguit ſic ens & unũ ſunt idẽ realitate quia ſunt
que ſeſ idẽ realiter & realitate ergo ſunt idẽ formalitate conſequentiã probat que ſunt idẽ in rõne
ſa ꝯtra inferiori ſunt idẽ in rõne ſuperiori aliter aliqua diſtinguerentur in ratione ſuperioris &
Scotũ. conuenirẽt in rõne inferioris quod inconueniẽs Scotus infert in prol. i. v. contra Tho. ſed
realitas eſt inferior ad formalitatẽ & oĩs realitas & formalitas nõ tñ ecõtra ergo ꝓ ſolutiõe
rõnis eſt notandũ ꝙ realitas obiectiue duobus modis capit̃, uno modo pro omne ente po
ſitiuo quod habet eſſe ex natura rei ſic ꝙ in eſſe & conſeruari ab intellectu non depen-
ſolu- det & ſic quiditates abſtracte repreſentate ab intellectu obiectiue per aliquam unam ſpetiẽ
tio. realitates obiectiuas habere dicuntur alio modo capitur realitas obiectiua & eſt cui reſpõ-
det ad extra aliqua unitas omnino & in effectu ex natura rei & hic decem genera genera-

Digitized by Google

liſſima & quecunq; ſunt in recta linea predicamentali hn̄t realitates obiectiuas ex hoc ſeq-
tur ꝙ capiendo realitatem obiectiuam primo modo realitas & formalitas conuertuntur
ſecundo modo uero non omnis formalitas eſt realitas obiectiua nam tranſcendentia pre-
ter modos intrinſecos habent formalitatem, non tamen realitatem obiectiuam, ſecundo
modo ens Igitur et unum realiter non diſtinguuntur & quando ſeſſa dicit ergo ſunt rea-
litate eadem & realitas eſt inferior ad formalitatem uel cum formalitate conuertitur, ergo
ſunt eadem formaliter dico ꝙ prima conſequentia non tenet dicens ſunt idem realiter: er-
go ſunt realitate eadem, nam ens & unum formaliter formalitate diſtingũtur & quia om-
nis formalitas eſt realitas; primo modo etiam obiectiua realitate diſtinguuntur i neq; ulla
apparet contradictio ꝙ aliqua ſint realiter idem diſtincta uero realitate obiectiua neq; ua-
let dicere ut ſocii dicunt habent diſtincta quid rei ergo realiter diſtinguntur. Quia antece
dens eſt uerum qn̄ illa quid rei ſumunt̃ a realitate ſubiectiua non qn̄ ſumuntur a realitate
obiectiua. Preterea arguit ſeſſa argumēto Ioānis formalitate diſtingunt̃ i ergo realitate di-
ſtingũtur et ex conſequēti realiter dico ꝙ prima conſequentia tenet de realitate obiectiua,
primo modo & tunc ſi antecedens ſecunde conſequentie loquitur de realitate obiectiua
conſequētia ſecūda non tenet: ſi de ſubiectiua antecedens eſt falſum neq; ad illum ſenſum
fuit conſequens prime conſequentie.

¶ Queſtio ſexta.

¶ Vtrum propria paſſio deferat realiter a ſubiecto:

IN queſtione extat opinio. d. Subtilis quā uerā reputo & Trōbecta & alii diſ-
fuſe tractant hanc materiā, Ideo pono duas graues concluſiones primo ꝙ paſ-
ſio ſit, idem realiter cum ſuo ſubiecto. Secunda, concluſio ꝙ formaliter & ex
natura rei diſtinguuntur Primā concluſionē probo quia ſi eſſet diſtincta rea-
liter daretur proceſſus in infinitū in ꝓpriis paſſionibus conſequens eſt falſum,
ergo & antecedens conſequētia probatur quia ſubiectū realiter diſtinctum uel erit Capax
uel non capax illius aptitudinis ſi erit Capax & illa capacitas eſt naturalis aptitudo & ſic
ante paſſionem erit paſſio & queratur de prima uel uerit ꝓceſſus in infinitū uel deuenien-
dum eſt ad unā capacitatē que nō ſit realiter diſtincta non pōt dici ꝙ nō ſit capax quia qn̄
reciperet eā illa nō eſſet aptitudo naturalis. Seſſa uero inducit multas rationes cōtra Scotū
prima que ſunt diuerſorū predicamētorū diſtinguunt̃ ſm rem hec eſt ſemper a per ipatetī- Qui
cis recepta: ſed ſubiectū & propria paſſio ſunt in diuerſis predicamentis uel ſaltē nō ſunt ſeſſa cō
perſe in eodem predicamento, ergo Secundo arguit omnis cauſa realiter diſtinguitur ab tra Sco
eius effectu, ſed ſubiectū eſt cauſa proprie paſſionis, ergo ſi dicatur inquid ille ut dicunt tum.
exteri ꝙ eſt cauſa remota. Tunc ſic non magis cauſa propinqua eſt diffinitio ꝙ̄ diffinitum
ſubiectū. Ergo ſi ſubiectū eſt cauſa remota & diffinitio erit cauſa remota ergo demonſtra-
tio paſſionis per diffinitionē ſubi erit demonſtratio quia & ꝑ cām remotā nō propter qd
& cām propinquā. Preterea quecunq; diſtingunt̃ preter operationē intellectus diſtinguū
tur re reali: ſed ſubm & ꝓpria paſſio diſtingunt̃ preter opationē intellectus, ergo re reale: ꝗ
omne reale eſt res re ergo ꝙ diſtingunt̃ formalitate & realitate diſtingunt̃ re reali, ſed ſubꝫ
& ꝓpria paſſio diſtingũtur formalitate & realitate, ergo re reali diſtingunt̃ maior, ꝓꝫ quia
Que diſtingunt̃ in rōne ſupiori diſtingunt̃, etiā in rōne inferiori at res eſt inferior ad for
malitatē, ergo opꝫ ut re diſtinguant̃, Seſſa hec, ſed rōnes eius nō cōcludūt pria ꝗdē nō qa
paſſio nō eſt in alio ꝑdicamēto ab eo in ē id cuius eſt paſſio ſiue ſit ꝑ ſe ſiue reductiue et for Solo-
te dato ꝙ eēt in alio ꝑdicamēto nihil plus haberet̃ niſi ꝙ eēnt re eſſentie & re predicamēta nes.
ria in quo eſt ſubiectū a qua non ſumitur realis diſtinctio ad ſecundam rationem diſtincte
rñdeo ſicut ipſe dicit ꝙ ſubm eſt cauſa remota ad rōnē in oppoſitū cū dicit ꝙ demōſtratio
paſſionis ꝑ qd quid eſt ſubi eſſet demonſtratio. Quia & ꝑ cām remotā dico ꝙ rō deficit ob

multiplicem intellectũ cauſe remote aliquãdo enim dicitur cauſa remota quia inter ipſam & effectum eſt cauſa media & iſto modo ſubiectũ non eſt cauſa remota paſſionis nam inter ſubiectũ & paſſioné nulla occurrit cauſa media & ubi ſic eſſet remota demonſtra. per eius diffinitioné eſſet demonſtra. Quia alio modo dicit cã remota quia in ſe continet eſſentialia principia illius effectus & produceret illũ niſi preueniret agẽs quod prius pduceret, ſed ubi eſſet ſubiectũ & non eſſet eius paſſio ppria & eſſet omne agens deſtructum ſubiectũ haberet unde poſſet illam paſſioné cauſare. Quã modo non cauſat quia dans formã dat ꝯſequẽtia formã & propriã paſſioné inſequẽté & ex hoc ſequit oppoſitũ illius quod exiſtimauit Seſſa nã diſſinitio ſumit ab illis principiis eſſentialibus & p ꝯſequens eſt mediũ demonſtrãdi demõſtra. ppter quod, pro ſolutione ad tertiã rõné eſt notandũ q res tribus modis capitur ſecundum uiam. D. ſubtilis. ſ. re ſubſiſtentie pro re exiſtentie, & pro re eſſentie & quiditatiua & hec ita ſe habent ut res ſubſiſtẽs ſit exiſtens res exiſtens ſit res eſſentie non tamen/e/contra res uero ſubſiſtens eſt res in communicabiliter exiſtens ut quod & ut quo ut dicitur in prima ſententia. differentia ſeptima qneſtione unica & in tertia differentia. p. q. p. & in quolibet. q. xcix. res uero exñs poteſt eſſe in quolibet predicamento q non ſic in relligo q illud quod eſt in predicamento ſit actu exñs cũ omne illud abſtrahat ab actuali exiſtẽtia ſed q exiſtẽtia põt cõpetere rei cuiuſlibet predicamẽti nõ ſic autem ſubſiſtẽtia quia accidẽs eſt ut quo cõmunicabile. & rex exñs quelibet eſt res eſſentie nõ tñ e ꝯtra quia res eſſentie in eſſe obiectiuo apud intellectũ pro quãto p ſpẽm repreſentat nõ eſt exiſtẽs quia ut ſic abſtrahit ab exiſtẽtia & ſubſiſtẽtia his ſtãtibus obiecta facile eſt ſoluere qñ dicit quecũq diſtingunt preter operationé intellectus diſtingunt re reali aut per ré realem intelligit quod non depẽdet in eſſe & ꝯſeruari ab actu collatiuo intellectus & ſic eſt ppoſitio uera, ſi uero p ré realé intelligit realitaté obiectiuam quam cũ formalitate conuerti diximus eſt etiam hic ppoſitio uera non tñ ſequitur q realiter diſtinguentur capiendo antecedẽs aliquo predictorum modorũ dico ergo q ſubiectum & propria paſſio diſtingunt preter operationem intellectus, ergo re reali id eſt obiectiua realitate & formalitate concedatur & cum dicit omne reale eſt res dico q eſt uerum aliquo trium modorum ad quartam facile ex his eſt reſponſionem afferre quia ſi aliquid concludit diſtinctionem formalé concludit quam nos gratis concedimus neq uerum eſt quod dicit q res eſt inferior ad formalitatem niſi forte de re exiſtentie loquatur & ſic non deſeruit propoſito. Seſſa ulterius eam rationem quam fecimus probando primam concluſionem contra opinionem Contorquet. Quia per eos inquit ille paſſio diſtinguitur a ſubiecto formaliter & ex natura rei Ideo ſumo per intellectu ſubiectum in illo priori in quo procedit omne ex natura rei ab eo diuerſum & queratur uel ipſi competit aptitudo uel non & arguatur ut nos argumentati ſumus pro Scoti opinione, ſed dicta replica procedit ac ſi tantũ una preciſio, eſſet poſſibilis, dico ergo q una eſt preciſio ſubiecti in eſſe quiditatiuo : alia uero in eſſe reali prima preciſione ſubiectum abſtrahit ab omni quod non eſt intra conceptum quiditariuum ſiue ſit idem ſibi realiter ſiue realiter diſtinctum & in iſta preciſione nulla capacitas poſitiue ſibi conuenit quia illa eſt inter predicata ſecundi modi a quibus illa preciſione abſtrahit ſic q in tali preciſione quiditatiua eſt tantum capax actus cuius eſt aptitudo nõ tamen includit aliquid quod ſibi repugnat, ſed in preciſione reali ſubiectum capitur cum his omnibus que ſunt idem ſibi realiter ſiue fuerint quiditatiua ſiue non quiditatiua : nos igitur arguimus in ea per preciſione ſubiecti, in qua ſubiecto poſitiue capacita non repugnat. Seſſa uero arguit in ea perciſione : in qua poſitiue ſubiecto capacita, repugnat : & ſic eius ſolutio : argumentum non ſoluit : nam cum in illa preciſione non ſolum fundamentaliter : ſed etiam poſitiue & formaliter poſſit ſibi conuenire capacitas neceſſario procedit argumentum : Vlterius Seſſa inducit rationem Scotiſtarum que eſt paſſio in ſubiectis ſeparatis eſt idem realiter ergo & hic reſpondet ipſe negando ſimilitudinem : Ego uero dico q ſimilitudo tenet : Quia quecunq ſunt eiuſdem rationis formalis quicquid uni competit competit alteri, ſed paſſiones ille & iſte ſunt

Digitized by Google

eiuſdém rationis formalis ut eſt probatum in primo & . iiii. Methaphi, queſtione prima, ergo & eſt ratio probabilis non demonſtratiua inducit etiam Seſſã aliam rationem que eſt talis accipiať corpus naturale in illo priori uel includit mobile uel non includit ſi nõ contra quia includit principia motusi igitur eſt aptum moneri reſpondet ꝙ non denominatur mobile mobilitate aptitudinis:ſed principiorum eiusi ſed contra quando dicitur mobile uel mobile dicit aptitudinem uel actum uel principium actus non aliter eſſe poteſt ſi denominatur mobile a principio aptitudinis cum illud ſit natura, Idem erit dicere quod corpus naturale, & tunc ſic corpus naturale habet principium motus & quietis, ergo eſt mobile iſta eſt conſequutio neceſſaria & in ea nulla eſt dubitatio. Quia uel natura dicit principium paſſiuum & habeo intentum uel actiuum, & oportet ut ſibi paſſiuũ reſpondeat, ſi mobile dicit aptitudinem habeo intentum ſi dicit actum cum ut ſic ſit accidẽs non poteſt eſſe ratio formalis in ſcientia naturali eſt etiam accidens per accidens hunc patet eror. Quorumdam Thomiſtarum qui uidentes difficultates contingentes opinioni dicenti corpus mobile ſubiectum in philoſophia naturali. Quia conceptus paſſionis habet conceptum priorem in quem poteſt ultimate reſolui & ſic conceptus paſſionis nõ poteſt eſſe prima ratio formalis conſiderandi finxerunt aliam opinionem ꝙ mobilitas eſt ratio formalis & quiditatiua & non paſſio cõtra uel mobilitas dicit actum & hoc nõ quia eſt accidens per accidens uel dicit aptitudinem & ſic eſt contra gloſam eorum uel dicit principium motus & illud nihil aliud eſt ꝗ natura per Ariſto, ſecũdo phiſicorum ergo dicere corpus mobile eſſe ſubiectum philoſophie naturalis eſt dicere corpus naturale & hec eſt opinio Scoti ad mentem Ariſto. licet abſolute teneat eſſe ſubſtantiam naturalem ſic illi ueritate coacti deuenerunt ad Scoti opinionem & non defendunt eam opinionem. Quam patres eius ſequuti ſunt & de hoc alibi fortaſſe erit ſermo.

ℭ Queſtio Septima.

ℭ Vtrum Contradictoria poſſint compete eidem in eodem inſtanti temporis ſecundum idem.

In queſtione iſta ſunt duo primo uidenda primo pro quo inſtanti poſſunt ſimul uerificari ſecundo pro quo inſtanti uerificari non poſſunt, quantum ad primum oſtendo ꝙ poſſunt uerificari in eodem inſtanti temporis primo ſic in mutatione inſtantanea uterq; terminus eſt in eodem inſtanti; ſed in illa mutatione termini ſunt contradictorii, ergo termini contradictorii poſſunt eſſe in eodem inſtanti maiorem probo quia uel ſunt in eodem inſtanti uel alio & alio ſi in eodem habeo intentum ſi in alio & alio dabitur tempus medium & ſic mutatio non erit inſtantanea, immo in uno inſtanti erit ſub non eſſe in alio inſtanti erit ſub eſſe in tempore, uero medio neq; ſub eſſe neq; ſuub non eſſe ſed moderni in. viii. Methaphi. reſpndent ꝙ totum tempus precedens con reſpondet uni contradictorio ſcilicet eſſe rei generande ſed hec reſponſio non ſoluit, nam remoto eo quod eſt per accidens non tollitur illud quod eſt per ſe, Tempus uero precedens eſt per accidens neceſſarium propter preuiam alterationem quia ſubiectum eſt indiſpoſitum, ubi ergo ſubiectum eſſet ultimate diſpoſitum ut ad formam ignis, ita ꝙ alteratio non eſſet neceſſaria & agens aplicaretur, In inſtanti introduceretur forma ignis, & illud eſſet generatione cuius termini eſſent contradictorii, ergo in illo eodem inſtantie eſſet utrumq; contradictorom neq; ualet recurrere ad tempus precedens quia illud accidens iam re mouimus & tenuimus, ea tantum que ſunt per ſe requiſita, hanc autem ratio-

Pro inſtãti tẽporis. poſſũt uerificari cõtra adictoria.

nem accepimus ab a Verroe.iiii.Phiſicorum co.c.et.xiiii.ubi querit Quomodo mutatio
nes inſtantanee ſe habent ad tẽpus & idem in.vi.phiſicorum com̃.xxxii. & tandẽ dicit ꝙ
tranſmutatio equiuoce dicitur de alteratione preuia & de generatione que eſt terminus
eius remota, ergo illa alteratione preuia poſito ſubiecto diſpoſito adhuc inſtantaneas habe
mus mutationes. Preterea uel tempus precedens erit menſura illi inſtantanee introductio-
ni termini ad quem uel inſtans non tempus quia non eſſet inſtãtanea mutatio, ergo inſtãs
ergo in inſtante terminus acquiritur, ſed pro omni inſtanti pro quo terminus acquiritur
non eſt ergo pro illo inſtanti temporis erit eſſe & non eſſe termini: Preterea Auerroys.viii.
phiſicorum com̃.lxvii.dicit ꝙ res prout tempore pro quo generatur non eſt aut ergo lo-
quitur de tempore menſurante alterationem & hoc eſſet ridiculum: nam quomodo erit
generatum ſi ad huc non uenit generatio: ergo intelligit pro menſura generationis que eſt
inſtans & ſic habetur idem quod prius Preterea penitus ruit reſponſio philoſophi iſtius.
Quia non eſſe termini ad quem menſuratur toto tempore precedenti inſtantaneam mu-
tationem: ergo non eſſe erit in ultimo inſtanti illius temporis, ſed in ultimo inſtanti eſt
eſſe: ergo & prima conſequentia probatur quia id quod in toto tempore eſt & deſinit eſ-
ſe habet aliquod ultimum non tempus: quia tempus non eſt ultimum temporis uel ergo
erit inſtans in quo res generata habet eſſe uel aliud: ſi idem ergo in eodem inſtanti eſt non
eſſe & eſſe termini producti ſi in alio, ergo dabitur tempus medium & ſic mutatio non erit
inſtantanea. ſed illi reſpondet in.viii.Methaphi.ꝙ illa priuatio .ſ. non eſſe non habet ul-
timum ſui eſſe, ſed eſt in toto tempore precedenti: ſed primum non eſſe eſt in inſtante in
quo res generata habet eſſe falſum eſt ergo ꝙ priuatio quo ad ſuum eſſe habeat ultimum,
ſed bene quo ad non eſſe, ſed contra eum eſt Auerroys. quarto phiſicorum com̃.c.&.xii.
ubi dicit ꝙ tempora priuationis rerũ terminantur per tempora ſubiectorũ principiorum
ſuorum in quibus eſt poſſibilitas eſſendi earum rerum & ſecundum rectum uerborum
intellectum Auerroys in toto commento ponit ꝙ priuatio habet determinatum tempus
habens etiam ultimam & non aduertit que dicit Auerroys.viii.phiſichorum.com̃.xxi.
ubi dicit ꝙ Ariſto.conſiderauit motum in.vi.phiſicorũ ſecundum ꝙ eſt continuus: ideo
dixit ꝙ non habet primam partem tamen in quantum ens generatum habet primam par-
tem: & etiam habet ultimum, Illud uero neceſſario habet correſpondentem menſuram.
Preterea priuatio que habet entitatem finitam habebit: quoqꝫ finitam menſuram, ergo
illud tempus menſuras erit terminatum non ad tempus: quia tempus non eſt ultimum
temporis. Preterea neqꝫ eſſet in toto tempore precedente: ut iſti dicunt quia non eſſet in
ultimo tempore illius temporis: ergo ad iſtans uel ad aliud, ergo uel ad idem ſi ad ali-
ud mutatio non erit inſtantanea & in tempore medio neqꝫ erit eſſe neqꝫ non eſſe: ſi idem
inſtans in quo eſſe habeo intentum, quantũ ad ſecundũ principale dico ꝙ inſtans pro quo
uerificari non poſſunt eſt inſtãs nature pro quo notandum ꝙ ſecundum Ariſto.x. Me-
ꝑ quo inſtãti nõ poſſunt uerificari tha.menſura & menſurarum ſunt unigena ſic ꝙ menſura ſucceſſiuorum erit ſucceſſiua per
manentium uero permanens, in tempore uero ſunt duo .ſ. ſucceſſio diuiſibilis & inſtans
indiuiſibile ſucceſſio, ergo in tempore menſurat ſucceſſionem in motu indiuiſibile in
tempore menſurat mutationem indiuiſibilem per ſe mutatum eſſe uero per accidens pro
ut eſt terminus in motu in tempore: ergo & inſtãti abſtracto ordine ſucceſſionis ad ſucceſ-
ſionem nulla remanet ratio mẽſure reſpectu permanẽtium illud, ergo quod proprie mẽſu
rat permanentia ut nunc loquimur dimittentes euum eſt inſtans nature & in illo eſt im-
poſſibile ſimul uerificari contradictoria: quia in alio inſtanti nature eſt ſub non eſſe in
alio uero ſub eſſe: licet ergo cõtradictoria ſunt compoſſibilia in extranea mẽſura nõ tam
ſunt cõpoſſibilia in ꝓpria mẽſura: Cũ indiuiſibile in tẽpore conſtat pluralitas inſtãtiũ na-
ture nã aliqua cauſa eſt ſimul tempore cum effectu omnis eſt tamẽ prior natura: ſed notã-
dũ ꝙ inſtãtia inuicem nõ habẽt ſucceſſionem neqꝫ ꝓter hoc eſt ponẽda ſiltas nã ſiltas & ſuc
ceſſio nõ cõueniũt indiuiſibilibus mẽſuris, ideo duo inſtãtia nature diſtincta dñr mẽſurãta

Digitized by Google

duo entia diſtincta que ſimul eſſe uel ſuccedere non dicuntur niſi ſicut collumam dicitur extrinſece dextra & ſiniſtra ita illa extrinſece dicuntur ſimul in ordine ad tēpus & inſtās tēporis: & nota ꝙ illa inſtantia nature ſunt indiuiſibilia quia entia menſurant permanentia & ſunt imediata non tñ ſunt ſimul niſi extrinſece ut puta quia ſunt in eodem inſtanti temporis & tamen inſtans temporis non poteſt eſſe imediatum inſtanti quia ſunt indiuiſibilia & ex illis exurgeret unum quantum ſucceſſiuum inſtantia uero nature licet ſint indiuiſibilia cum hoc tñ poſſunt eſſe imediata quia ex illis nullum unum fit ſed menſurat diſtincta entia permanentia, & totum hoc quod dixi intelligis ſi conſiderabis ꝙ unitas non tollitur niſi per multitudinem oppoſitam & ſic cum unitate inſtantis temporis ſtat pluritas inſtanti cum natura.

Incipit quintus liber meth.

Queſtio Prima.

Vtrum idē effectus numero poſſit eſſe a pluribus cauſis.

SCotus. D. ſubtilis in ſecūdo. ſ. d. ii. q. ii. tenet ꝙ Socrates idem numero poſſit eſſe a pluribus parentibus ita ꝙ idem homo in numero non ſolum quo ad animam ſed etiam quo ad corpus organicum potuit eſſe filius Platonis & filius Socratis nam Ariſt. ii. de generatione animalium ſm uerum uerborū contextū & non ſm eam expoſitionem que aperuit modernis querit an ſemen ſit pars conſtitutionis & conſtituti fetus & uide Auerroym in paraphraſi loci illius tenendo ergo ſicut cōmuniter tenetur ꝙ ſemen femelle ſit iũ membrorum materia uel etiam uiri ſemen ſaltē quo ad partes craſſas: quia ſemen fit ex ſuperfluo alimēti & illud idem alimentū in uno potuit eſſe in altero & ſic idē ſuperfluū et ex conſequēti idem ſemē & ſic eadem membra organica: Seſſa uero in. de generatiōe contra hoc arguit quia licet fuiſſet idem alimentum fuiſſet tñ aliud ſemen quia fuiſſet alia decotio & ſic aliud ſuperfluū ꝙ fuiſſet alia decotio patet quia fuiſſet aliud agens quia alius calor agens in decoctionē alimenti aſſumpti preterea hic arguit dicens hoc nō eſſe phiſici deum quia idem nomero corruptum poſſet redire quod phiſici non concederent conſequentiam probat per fundamenta opiniōis: quia idem alimentū poteſt ſuperfluere ante & poſt mortem igitur idem numero corruptum poteſt redire poſt mortem: ſed iſte rationes non concludūt prima quidē nā unitas in effectu non arguit unitatem numeralem in agente nam ignis tante uirtutis ſi ageret in aliquam materiā & ignem generaretur in tali materia ſi alius ignis eiuſdem uirtutis ageret in eandem materiam pro eodē inſtanti eundem ignem numero generaret nō. n. obſtat ad unitatem effectus ꝙ agens ſit aliud & aliud ergo illud alimentum quod fuit indutū forma ſeminis in Platōe potuit indui eadem forma ſeminis in Socrate quia potuiſſet fieri eadem decotio: licet calor agens fuiſſet alius & alius, ſecūda uero rō eius preſupponit qđ ſemel in indutum forma ſeminis in Platone poteſt redire idem numero alimētum quod tñ phiſice nō eſt cōcedendum licet ergo ſi illud alimentum quod fuit ſemel aſſumptum non fuiſſet aſſumptum ab illo ſed ab alio idem effectus numero qui fuit aſſumētis fuiſſet alterius cum tamē aſſumptum eſt ab uno & prouenit effectus unius nō poteſt amplius idē numero aſſumi quia non poteſt idem numero redire phiſice loquēdo.

Opo. Scoti in. ii. ſ. capite tertio.

Que Seſſa contra Scotū.

Solutio rōnū Seſſe.

Queſtio ſecunda.

Vtrum aliquid a deo ſit poſſibile eſſe productum ſine principio duratiōis.

Opo: Tho. & Bonauétu re que henric⁹ contra iſtos.

IN queſtione que ſit Ariſt. intentio ſatis, tibi manifeſta in libris philo-
loſophie queſtio tñ uertitur inter magnos uiros & titulus queſtionis
eſt an aliquid ſic a deo poſſit produci ꝙ non eſſe nulla duratione pre-
cedat eſſe, Thomas in prima parte ſumi. q. xlvi. & Bonauentura in ſe-
cundo. ſ. d. i. tenet conformiterꝙ poſſibile eſt aliquid a deo ſine prin-
cipio durationis produci Henricus uero. d. Sollemnis quol. i. q. vii.
& quol. ix. q. xvii. arguit contra opinionẽ Thome primo ſic oẽ qd̃
producitͬ capit eſſe creatura igitur aut ſemper producitur aut aliqñ et
non ſemper ſi ſecũdo in illo inſtanti in quo ſic producitur primo capit eſſe quod primo
capit eſſe habet principiũ, non poteſt dici ꝙ ſemper producatur quia creatura nõ eſt ſemper
in continuo fieri eſſet enim tunc ens ſucceſſiuũ non permanens ſecũdo arguit omne quod
eſt qñ eſt neceſſe eſt eſſe per Ariſt. in periermenias igitur nihil poteſt non eſſe niſi quia poten
tia precedit eſſe per quã illud eſſe poteſt impediri nã ſi ſemper eſſet neceſſario ſemper eſſet qd̃
neceſſario ſemper eſt nunq̃ poteſt non eſſe preterea arguit quol. pria. q. viii. quelibet ſpecies
eſt in potentia equaliter quo ad deum ut ſic dantem eſſe igitur iſiſol. potuiſſet eſſe ab eter-
no ita & Aſinus & eſſet perfectus potens generare & ab illo omnes aſini potuiſſent eſſe ge
nerati qui ſunt uſq; ad hunc diem aut ergo fuiſſent finiti aut infiniti ſi finiti, igitur to-
tum tempus ab illo uſq; ad iſtud nunc fuiſſet finitum ſi infiniti, igitur poſitis extremis
potuiſſent media eſſe infinita in actu preterea arguit quol. viii. q. ix. creatura ab eterno poſſi
bilis eſt eſſe & poſſibilis non eſſe ſi ergo ponatur in eſſe habet eſſe acquiſitum ergo non eſſe
duratione precedit ſuũ eſſe acquiſitũ item ſolet fieri ratio Egidii quam ille dixit non fuiſ
ſe notã tẽpore Auerroys quia illã feciſſet ad probãdam unitatem intellectus ego uero dico
ꝙ tempore ſuõ liber. d. d. Auerroys non erat cognitus ideo ſic falſo opinatus eſt fuit enim
Auerroys illud argumentum in. d. d. d. iiii. in. ſ. d. vi. arguitur ergo ſi mundus potuiſſet
eſſe ab eterno eſſent iſinite anime intellectiue preterea arguitur quia infinitum in actu eſſet
acceptum quia infinita du ratio eſſet accepta & ſic nihil reſtaret accipiẽdum preterea ſeque
retur ꝙ pars eſſet maior toto conſequentia probatur accipiatur totum tempus preteritum
uſq; ad nunc hodiernum & dicatur. a. & totum tempus incipiens ab iſto nunc tendens in
poſterum & dicatur. b. & capiatur tempus preteritum uſq; ad nunc chraſtinum & dicatu
re & tempus incipiens a nũc craſtino tendens in futurum & dicatur. d. clarium eſt ꝙ. a. &
b. ſunt equalia tunc ſic. c. eſt maius. a. quia continet illud & aliquid ultra ergo eſt maius. b.
quia. a. & . b. ſunt equalia & quicquid eſt maius uno equali eſt maius altero equali ergo. d.
eſt maius. b. quia. d. eſt equale. c. et. c. ẽ maius. b. ergo. d. eſt maius. b. et eſt pars reſpecti. b. q a. b.
continet illud & aliquid ultra ergo pars maior toto & hec ratio eſt fortiſſima, ſed ratiões
iſte contra diuum Thomãm non concludunt prima quidem non quia produtio non ſo
lum eſt illa acceptio eſſe ſed etiam reſpicit ipſum non eſſe imediate precedens & ſic nõ ſem
per creatur ſed bene conſeruatur quia conſeruatio eſt reſpectu eſſe prehabiti & poteſt dici

Defenſio diui thome.

creatio ſi abſolute capitur non cum illo reſpectu ad non eſſe imediate precedẽs & iſto mo
do creatura poteſt dici ſemper produci ſicut & conſeruari ad ſecundum rationem dico ꝙ
ubi illa propoſitio Ariſt. fuerit ypotetica temporalis cuius ſubiectum ſit omne quod eſt &
predicatum ſit eſſe cum neceſſitate ut dicat. ſ. neceſſitatem conſequentie ut dicamus omne
quod eſt quando eſt neceſſe eſt eſſe ſicut quod currit quando currit de neceſſitate currit ſic
eſt propoſitio uera uel neceſſe eſſe dicat neceſſitatẽ conſequẽtis ut ſenſus ſit omne quid eſt
quando eſt habet entitatem ſimpliciter neceſſariã ſic eſt propoſitio falſa & ad iſtum intelle-
ctum non poſuit Ariſtotel. creatura ergo que eſſet ab eterno producta in eo inſtanti in
quo produceretur contingentur eſſet producta quia; licet non eſſe tantum natura pre-
cederet eſſe, tamen in illo. Priori nature potuit / non produci: & quando eſt
producta eſt, neceſſario neceſſitate, conſequentie non, tamen neceſſitate conſe-
quentis ad, aliam rationem dico, ꝙ Aſinus ab eterno, non fuiſſet, quia non,

Digitized by Google

potuiſſet produci niſi per motū & in tempore qui non poterat produci a prima cauſa niſi per motum & ubi fuiſſet ab eterno generatio tñ aſini non fuiſſet eterna quia generatio dicit mutetionem inter terminos oppoſitos ſic quod priuatio forme precedit ipſam formam ad aliam rationem dico φ non eſſe tñ natura preceſſit eſſe neq; uerum eſt quod dicit quia qñ ſubiectum ad aliqua imediata contraria comparatur tunc ſi potētia eſt ſub uno actu erit ſub altero ita creatura que erit actu ſub non eſſe,erit impotentia ad eſſe & qñ actu erit ſub eſſe potentia erit ſub non eſſe unum tamen non erit ratio recipiendi alterum ſed potentia unius neceſſario ſequitur actúm alterius propter ordinem imendatum ad inuicem ita ſi creatura fuit ab eterno potentiā ad ipſum eſſe non precedit duratione nunc uero quia de nouo producitur potentia ad eſſe precedit ipſum eſſe & ſic quando eſt ſub non eſſe eſt impotentia ad eſſe quando uero eſt,eſt impotentia ad non eſſe non enim cum non eſſe ſtat potentia ad non eſſe ut reputauit Hēricus ſed contra iterū arguit non eſſe natura precedit eſſe ergo eſſe non poteſt ſtare cū non eſſe in eadem duratione & ſic illud non erit eternum dico φ non eſſe precedere eſſe poteſt capi dupliciter uel poſitiue uel negatiue cum illa prioritate nature poſitiue non ſtat eternitas natura poſterioris nam quod eſt ſic natura prius eſt quoq; duratione prius quod uero eſt prius negatiue ex hoc.ſ.quod ipſum non eſſe inſuiſſet actu niſi in illo inſtanti in quo actu ſub nō eſſe fuiſſet actu productum fuiſſet ſicut ſi medium illuminatū produceretur non eſſe lucidū natura precederet eſſe lucidum negatiue.ſ. nō poſitiue. Ad ſequentē rōnē dico de mente Scoti & Franciſci φ impoſſibilitas rei ſiendepuenit ex formali & quiditatiua rōne ipſius ſicut & poſſibile infinite ergo anime non eſſent quia illud ex ſua rōne formali non eſt factibile nā in hodierno die ſunt infinita inſtātia & in quolibet illorū poſſet deus animā creare neq; opportet dicere φ ſunt in potētia quia in toto tempore precedenti etiā ſunt in potentia etiam tñ non eſſent infinite anime quia illud non eſſet factibile ex ſua ratione formali Seſſa uero peripateticus in eo tractatu quem de in mortalitate conſcripſit non habet pro inconuenienti de mente magnorū phorum dari infinitū in actu in ſpiritualibus Ariſt.uero illud confutauit in corporalibus ſed hec reſponſio ſic abſolute intellecta eſt contra Aoerroym.d.d.loco ſupra allegato ubi inducit hanc reſponſionem de mente Auicene & eum reprehendit negādo infinitū in actu tam in habentibus ſitum φ in carentibus ſitū poteſt tamen reſpōſio probaliter ſubſtineri nā infinitum in actu poteſt dupliciter ſummi in actu ſimpliciter & in actu ſecūdum quid cōceditur ergo ſecundum quid quia infinitē preceſſerunt non tamen ſimpliciter quia fieri poteſt aditio ad ultimum uero dico φ quantum prius diuiditur per infinitum & finitum φ ſibi conueniat equali uel in equale ſunt hec enim quante finite paſſiones quantitati enim maiori conuenit cedere minori uero excedi equali uero cōmēſurari iſte credidit eaſdē paſſiones conuenire quanto finito & infinito,nulla ergo eſt contradictio aliquid ſine principio durationis adeo produci & Scotus licet fuerit problematicus magis tamē uideatur tenere opinionē Thome φ opinionē Hērici.

in.i.ſ. d.xliii q,unica.

Queſtio Tertia.

Vtrum plurā accidētia numero differentia poſſint eſſe in eodem ſubiecto.

IN iſta queſtione dicunt Thomas tertia parte ſumem queſtione.xxv.articul. quinto & herueus & henricus φ due diſpoſitiones eiuſdem ſpeciei non poſſunt eſſe in eodem & iſtud probatur ab illis nam potentia perſe eſt ad formas non autem perſe ad hanc formam que eſt hec per hoc φ in iſto recipitur ergo ſi poſſet eſſe in actu ſecundum unam formam & in potentia ſecundum aliā formā eſſet perſe primo in actu & in potentia ſecundū idē quia ſm formā cui ſm hoc

Opo. Tho. herici & heni.

Digitized by Google

accidit eſſe hanc uel illã:preterea omnis diſtinctio aut eſt per naturam diuiſionis aut per naturam oppoſitionis non per naturam oppoſitionis quia due diſpoſitiones in eadẽ ſpe/tie nõ poſſunt diſtinqui per naturã oppoſitionis cum oppoſitio nõ ſit in eadẽ ſpetie neq̃ poſſunt diſtinqui per naturam diuiſionis in eodem ſubiecto cum accidentia habeant unitatem & diſtinctionẽ a ſubiecto:ſed iſta opinio eſt falſa & contra eam arguitur primo in ordine quocunq̃ eſſentiali cũ unitate prioris eſſentialiter poteſt ſtare pluralitas poſterioris

Confutatio opinionis recitate. maxime ſi illud poſterius non per ſe & in adequate inereat ſuo priori ſed ſubiectũ eſt prius eſſentialiter ſua diſpoſitione ergo cũ unitate ſubiecti poteſt ſtare pluralitas ſuarum diſpoſitionum:preterea plures ſpetes phantaſtice ſunt in eodem organo phantaſie ut arguit Scotus in.iii.d.viii.aliter una delcta non poſſet ille imaginari imaginabile eiuſdẽ ſpetiei preterea ſicut ſe habet paternitas ad genuiſſe ita hec paternitas ad hoc genuiſſe:ſed reſpicit hunc filiũ hoc genuiſſe ergo hũc filiũ hac paternitate primo reſpicit nã deſinẽte eſſe uno filio deſinit illa paternitas qua reſpiciebat illũ filiũ & tñ remanet pater alterius filii nec ualet dicere, ut multi modernoũ dicũt ꝙ corrũpitur ut hec tñ remanet paternitas quia hec paternitas & paternitas ſũt idẽ realiter ergo uł utrũq̃ remanet uł utrũq̃ corrũpitur alr ſequeretur opoſitũ primi principii quia ut hec corrũpitur & qratur uel ille modus erit idẽ paternitati uel nõ idẽ ſi idẽ realr ergo utrũq̃ corrũpitur aliter de eodẽ realiter diceretur eſſe & nõ eſſe ſi uero ẽ nõ idẽ realiter contra ut hec erat rõ qua ille pater referebatur ad hunc filiũ & tñ eſt diſtincta realiter a paternitate ergo per aliquid realiter diſtinctum a paternitate pater reſpicit hunc filium: deſtructo ergo filio non remanet illa relatio in patre aliter aliquid ultimate eſſet in aliquo natũ denominare ſubiectũ a quo tñ ſubiectũ non denominaretur,preterea diſtinctio prioris naturaliter arguit diſtinctionẽ in poſteriori naturaliter ſed fundamentũ eſt naturaliter prius relatione ergõ cũ multiplicatione fundamenti neceſſario multiplicabitur relatio ſed hoc genuiſe eſt fundamẽtũ huius paternitatis & illud genuiſe eſt fundamẽtum illius paternitatis ergo hec paternitas & illa non ſunt una paternitas,quõd uero mouit nõ nullos iſtorũ nihil eſt ꝙ enim eadẽ quantitas nõ alteretur ad plures qualitates ſimul eiuſdẽ rõnis nõ eſt propter illud quod exiſtimauerũt iſti philoſophi.ſ.ꝙ diſpoſitiões eiuſdẽ rõnis ſint in cõpoſſibiles ſed potius illud eſt quia agens naturale intẽdit formam prehex.ſtẽte in perfectam perficere & nõ aliã formam eiuſdem rõnis inducere ſed aliquam realitatẽ inducit que cũ altera realitate prehexiſtenti tanq̃ cũ altera parte unũ facit licet ipſum ſubiectũ ſit natum recipere plures formas eiuſdem rõnis:ad rões uero factas pro opinióne opoſita patet ex his que dicta ſunt nã ſicut potentia reſpicit formam ita hec potẽtia hanc formã & ille diuerſe diſpoſitiones ſunt diſtincte p uiẽ diuiſio nis ſed illud non eſt p ſubiectum tanq̃ per principia intrinſeca & formalia nam ſic per illa non habẽt entitatẽ neq̃ unitatẽ que conſeq̃uitur illam ſed de hoc alibi habẽdus eſt ſermo.

Queſtio Quarta.

¶ Vtrum natura indiniducetur per materia tanq̃ p princi/prum indiuiduationis.

opinio Thome. IN queſtiõe iſta eſt opinio Thome in.i.parti ſum.q.vii.art.i.qui uult ſubſtantiam materialem preciſe indiuiduari per materiã pro eius opinione inducitur dictũ Ariſt.vii.meth.c.xxviii.ubi dicitur ꝙ generãs generat aliud propter materiã Preterea.c.xx.xxi.&.xli.ſemper habetur ꝙ quicquid erat eſſe in quibuſdã ſubiectis ſemper erit idẽ quecunq̃ uero cũ materia ſunt non idem preterea Ariſt.duod.meth.c.xlix dicit ꝙ autẽ unum celum manifeſtũ eſt ſi enim plures celi ut homines forẽt & ſubdit quecunq̃ ſunt numero multa multam habent materiam pre

terea.prima celi & mũdi com.xc.ii. dicit cũ dico Celũ dico formam cũ dico hoc celũ di
co materiã: Sed opinio hec neq; eſt uera neq; peripathetica & cõtra eã arguitur primo ſic da
ta opinione, ſequeret᷑ ꝙ materie eſſet materia conſequens eſt falſum: ergo & antecedẽs cõ-
ſequentia probatur quia in ſub ſubſtãtia materie ſunt plura indiuidua ut materia Socratis
& materia Platonis. Si ergo materia cõtrahatut ad hãc & illam per materiã tanq̃ per indi
uiduale principiũ tunc materia erit materie. Si uero contrahit᷑ ꝑ aliquod aliud, ergo mate
ria non eſt preciſa ratio contrahẽdi cõtra eos. Preterea ſequeret᷑ ꝙ duo indiuidua poſſent
eſſe unũ indiuiduũ quia materia que eſt in uno põt eſſe in pluribus ſaltẽ pluribus factis mu
tatio nibus, ergo in quibuſcũq; eſſet eadem materia eſſet eadẽ ratio indiuiduationis & cõ-
ſequenter eadẽ indiuiduatio reſpondent ꝙ in generatio & corrupto non eſt eadẽ materia
propinqua contra materia fit propinqua ꝑ accidẽtales diſpoſitiones, ergo ultima cã indi
uiduationis erunt diſpoſitiones accidẽtales potius q̃ materia cũ ipſa ut propinqua ſit prin
cipiũ indiuiduationis propinqua uero fit ꝑ accidentales diſpoſitiones, Auctoritates uero
que adducte ſunt procedunt ꝑ equiuocatione de materia; nã ipſa ratio indiuidualis que
eſt ratio contraheus materiam materia uocatur. Que licet poſſit uocari actus ut determi-
nat. Quia tamen naturam reponit in eſſe ſubiicibili ut ſic poteſt materia uocari Ariſto. er-
go non accipit materiã pro materia partis, que cũ forma partes conſtituit ipſum totũ, ſed
accipit materiã pro materia totius & ratione indiuiduali, nam Ariſto. vii. Metha. partes
diffinitionis uocauit formã & non põt intelligere formã partis nã ſine carnibus & oſſibus
non diffinitur homo licet diffiniatur ſine his carnibus & ſine his oſſibus & ſic etiã intel-
ligit cum dicit cum dico celum dico formam, primo dico naturam intelligit cum uero
hoc celũ dico materiã, primo dico naturã contractam, propter hec, ergo que dicta ſunt &
propter difficultates contingentes opinioni Gottifredus quol. vi. q. xvi. & quol. vii. q. s. Opi.
aliam ſibi finxit opinionẽ ꝙ ſubſtãtia materialis eſt indiuidua per quantitatẽ, rõ uero opi gotti-
nionis eſt quia quibuſcũq; cõuenit participare aliq̃ natura per diuiſionẽ eiuſdẽ rõnis cõ- fredi
petit eis eſſe multa ꝑ quãtitatẽ ſed indiuidua eiuſdem ſpẽi participant naturam aliquã per
diuiſionẽ eiuſdẽ rõnis, ergo maior probatur quia qñ aliqua rõ competit alicui primo &
per ſe cuicũq; cõpetit per rõnẽ illius competit, ſed diuiſibilitas eiuſdẽ rõnis ꝑ ſe prĩo quã-
titati competit, ergo cuicũq; ꝯpetit ꝑ rationẽ quãtitatis competit. Preterea qñ in aliquibus
diſtinctũ eſt aliquod primo diſtinctũ ꝑ illud primo & ſimpl̃r eſt eſſe diſtinctum; ſed duo
ignes diſtinctunt᷑, quia forma diſtinguit᷑ a forma & forme ꝑ materiã & materia hec & illa
diſtingũtur, quia ſubiciũtur alteri & alteri quãtitati: ergo primũ diſtinctiuũ illorum erit
quãtitas: ſed hec opinio nõ eſt uera neq; ad mẽtẽ Ariſt. & Auerroys & primo arguit᷑ pre-
dicamẽtum ſubſtãtie prius eſt aliis predicamẽtis: ergo coordinatio predicamẽti ſubẽ prior
eſt coordinatione aliorũ antecedẽs eſt Ariſ. vii. meth. c. iiii. ubi dicit ꝙ ſubã prior eſt acci-
dẽte natural̃r ſ; cohordinatio ꝑdicamẽti ſubẽ ſicut includit ultimũ ꝑdicabile, ita inclu-
dit ultimũ ſubiecibile ꝓbat᷑ hoc; nã ſi in illo priori natural̃r ſpẽs eſt ꝑdicabilis neceſſe ẽ ali
quid eſſe qđ ꝑdicationẽ eius ſuſcipiat illud; uero ẽ ultimũ ſubiecibile: Preterea ſubã prior Cõfu-
eſt accidẽte; ergo maxime ſubã erit maxĩe prior accidẽte neq; fuga iſtorũ ualet ꝙ pria ſubã tatio.
eſt prior in eſſendo non tñ indiuidẽdo: Sʒ ꝫ pria ſubã eſt prior in eſſendo & nõ põt eẽ pri
ma ſubã niſi ut hec & ſingularis & indiuidua, ergo ut indiuidua eſt prior. Preterea uel illa
pria ſubã ẽ indiuidua ꝑ indiuiduũ uel ꝑ diuiduũ accidẽtis nõ ꝑ diuiduũ quia diuiſibile
nõ ꝯſtituit aliq̃d in eẽ indiuiſibili nõ per indiuiduũ, qnia ut dicit Auerroys. vii. metha.
com. ii. indiuiduũ ſubẽ prius ẽ indiuiduo accidẽtis & ex illo ꝯmiẽto liquido cõſtat ꝙ
non ſolũ eſt prior in eſſendo uerum etiã indiuidẽdo. Preterea ut colligitur ab Ariſtotel.
duod. Methaphi. com. xxvii. ſubſtãtia eſt prior accidẽte & non ut non ſubiectum, ergo ut
ſubiectum eius & non eſt ſubiectum niſi ut ſubſtãtia. Singularis & hec, ergo ut ſingularis
& hec natura eſt prior accidenti: ſed quod eſt natura prius quantum eſt ex parte ſui poteſt
eſſe ſine natura poſteriori ut colligitur .s. Metha. c. xvi; ergo ut hec ſingularis ſubſtãtia &
indiuidualis ſibi non repugnat eſſe ſine accidente: propter iſtas difficultates contingentes

opinioni Egidius aliam nobis dedit opinionem dicens ꝙ ſubſtãtia nõ eſt hec per quantitatem niſi ſed per aliquid cauſatum a quantitate quod eſt: idẽ realiter ſubiecte eiua ꝙ prima materia habet indiuiduationem cauſatam a quantitate & hec indiuiduatio per quam ꝓprie

Opi. Egidii

materia eſt hec eſt alia ab illa quãtitatis & materia que eſt quãta per quãtitatem per accidens eſt indiuidua per indiuiduationem quantitatis indiuiduatio uero cauſata a quãtitate per quam ipſa materia eſt proprie hec eſt eadem realiter cum ipſa materia: ſed hec poſitio minime eſt uera & ꝓ eã. Arguiť primo ſic nullũ cauſatũ a poſteriori realr̃ diſtincto eſt idẽ realr̃ ſuo priori iſta propoſitio pꝫ. Nã ſi ſuũ prius quod eſt poſterius illo. Tertio nõ eſt idẽ realiter ill tertio neq; erit ipm̃ realr̃ idẽ. Tertio quõ ipſum realiter erit; idẽ nã illud tertiũ poterit eſſe ſine poſteriore diſtincto realiter & ex cõſequẽti ſine poſteriori poſterioris. Quod eſſentialiter dependet a ſuo priori. Preterea nulla cõditio neceſſaria in cauſa ad hoc ut cau

Cõfutatio op. egidii.

ſa ſit ſufficiẽs ad cauſandum eſt in cauſa ab ipſo cauſato, ſed ſingularitas eſt conditio neceſſaria ad hoc ut ſubſtãtia ſit cauſa accidẽtis; ergo illa conditio non dependet ab ipſo accidẽte illa enim eſſet ante ꝙ̃ eſſet. Preterea quantitas non diceretur habere ſuper cauſalitatem ſingularitatis: niſi ratio efficientis, quantitas uero nõ eſt de principiis actiuis. Preterea quare magis quãtitas cauſat illud eſſe de relictũ in materia & non qualitas in quãtitate utraq; enim immediate uidetur eſſe in ſuo ſubiecto per ſe. Preterea quãtitas terminata eſt naturaliter poſterior, ergo cauſa indiuiduationis debet eſſe quãtitas in terminata, ſed illa eſt eadẽ in generato & corrupto, ergo in generato & corrupto eſt eadem indiuiduatio, quia eadẽ ratio indiuiduationis neq; ualet dicere ꝙ generatum & corruptum non ſunt eiuſdem ſpeciei nam ex aqua poteſt fieri ignis & ex igne iterum aqua. Preterea ſi quãtitas Socratis & Platonis differre faciũt, ergo ille quãtitatis differũt, ſed illi ſunt forme & oĩs differentia formarũ per eos eſt ſpecifica ergo ille quãtitates ſpecie differũt; ſed multi iſtorum dicũt ꝙ ille due quantitates differunt non ut due forme: ſed per alium ſitum: ſed contra quia uel loquitur de ſitu qui eſt predicamentum ꝙ dicit ordinem partium in aliquo toto & ordinem totius ad locum circunſcribentem & partium ad partes loci & hoc non quia ſitus iſto modo eſt poſterior quantitate eſt enim reſpectus in quantitate fundatus uel loquitur de ſitu in predicamento quantitatis qui poſitio dicitur & dicit tantum ordinem partium in toto & iſte non eſt notior quantitate. Quomodo dicimus quantitatem per ſitum diſtingui a quantitate. Preterea quantitas habet plura indiuidua de quibus predicatur. Quomodo ergo contrahitur ad illa ſi per aliud habebimus intentum

Que dicit Thomas de uio cõtra Scotum.

contra eos ſi per quãtitatẽ quantitas erit rõ indiuidualis quantitatis: ſed Thomas de uio in commentario ſuper ente & eſſentia quia rationes iſtas inuenit in Scoto non patitur eas ſine ſolutione tranſire, & primo reſpondet ad primam rationem & dicit aduertendũ ꝙ proportio materie ſignate ad hanc quantitatem eſt proportio potentie ad proprium actũ unde ſicut potentia materie eſt idem realiter materie & tamen dependet a forma ita capacitas materie reſpectu uius quantitatis que materie ſignatio uocatur dedendet a quantitate & tamen eſt eadem realiter materie & quia potẽtia eſt prior & poſterior naturaliter actu prior enim eſt, quoniam cauſa materialis poſterior uero in ordine cauſe formalis ideo ſignatio materie eſt prior in ordine cauſe materialis poſterior uero in ordine cauſe formalis dicit ergo ꝙ non inconuenit ꝙ aliquid dependeat ab aliquo poſterior in uno genere quod tamen ſit idem realiter priore, illa ergo ſignatio lꝫ dependeat a quantitate poteſt tamen eſſe idem realiter materie neq; incõuenit idem eſſe prius & poſterius in diuerſis generibus cauſarum, ſed hec reſponſio eſt apparens non uera & multos habet errores, nam

Incipit diſputatio cõtra thomã de uio.

quod dicit ꝙ aliquid cauſatum a poſteriori: idem realiter eſſe poteſt priore non eſt ad mẽtem Ariſtotel. primo quia ut dixi ſequeretur oppoſitum primi principii. Secundo idẽ realiter eſſet prius & realiter poſterius & ſic realiter prius & realiter non prius poſterius & non poſterius. Cum enim ſit idem realiter priori erit realiter prius poſteriori, Cum uero ſit in ſua entitate uere a poſteriori cauſatum erit realiter poſterius & ſic procedas ut ut prius ꝙ uero dicit ꝙ potentia materie eſt cauſata a forma falſum dicit nam poten

tia eſt in materia forma non exiſtente, ergo non eſt effectus forme conſequentia patet antecedens eſt Themeſtii ſecundo phiſicorum digreſſione aurea, Preterea naturalis aptitudo non oritur ab extrinſeco, ſed ab intrinſeco, ergo potentia, materie non oritur a forma que eſt materie extrinſeca, ſed a principio rei intrinſeco, Preterea materia habet diſtinctam cauſalitatem aliter non eſſent quattuor genera cauſarum cauſalitas uero eius eſt cauſalitas potentie: ergo ad ſequentem rationem reſpondet idem Thomas ꝙ materia eſt cauſa quantitatis in genere cauſe materialis loquendo ſemper deſignata materia Quantitas uero eſt cauſa materie ſignate in genere cauſe formalis ut actus potentie. Aliqua ergo conditio cauſe neceſſaria in cauſando in genere cauſe materialis poteſt dependere a cauſato in genere cauſe formalis cauſe enim ſunt inuicem cauſe, cauſa ergo ſecundum ſuam cauſalitatem dependet ab effectu non ut effectus eſt: ſed ut cauſa in genere cauſe formalis ꝑpter connexionem cauſarum inuicem ut dicitur ſecundo phiſicorum com. xxx. ſed hec expoſitio non ſatiſfacit & ad illam ſequitur ſicut ad peiorem ꝙ aliquid ſit realiter prius & non prius. Preterea uel ſignatio materie cauſatur a quantitate potentiali uel actuali non a potentiali quia non poteſt aliquid realiter cauſari a puro potentiali, ergo a quantitate actuali Sed illa cauſatur a materia ſignata. ergo ſecundum rem non poteſt eſſe cauſa materie ſignate: licet iſte poſſint nomina fingere. Preterea quantitas uel cauſat ſignationem ut actu informat uel ut potentia non actu informat materiam non primo modo quia non informat niſi ut cauſatur a materia & non cauſatur niſi a materia ſignata: ergo prius eſt materia ſignata ꝙ̄ informata non ſecundo modo quia nihil formaliter cauſat in ſubiecto niſi actu informat puoſt uero dicit ꝙ cauſa materialis ſecundum ſuam cauſalitatem dependet a ſuo effectu non ut effectus eſt ſed ut cauſa formalis hoc eſt omnino falſum, nam materia in ſua cauſalitate ad compoſitum non dependet a forma neq; forma in ſua cauſalitate dependit a materia neq; ſic debet intelligi Auerroys ſecundo phiſicorum: quando dicit ꝙ materia eſt cauſa forme & forma materie, ſed ipſe ſic dicit ſecundum ꝙ forma nō poteſt inueniri niſi per materiā quia non poteſt exiſtere niſi in materia & materia nō pōt eſſe in actu & demonſtrata: niſi per formam: quia non poteſt eſſe in actu formali, niſi per formā non ꝙ forma ſecundū ſuam entitatem dependeat a materia aut entitas materie dependeat a forma ſignatio: ergo materie non poteſt cauſari a quantitate, cum quantitas cauſetur a materia ſignata: alias ſolutiones quas aducit ſcias ex eodem fundamento procedere, & ideo ex eodem fundamento confutabis reſtat nūc ſoluere rationes Gottifredi & primo arguitur contra primam rationem: poſtea uero ſoluam, arguitur igitur primo quicquid eſt ratio formalis diuiſibilitatis alicuius eſt formaliter in illo diuiſibili, ſed quantitas non eſt formaliter in natura communi, ergo non eſt ratio diuiſibilitatis eius in partes ſubiectiuas. Preterea nihil eſt ratio formalis diuiſibilitatis in natura communi quod eſt ratio diuiſionis in aliqua que ſe habent oppoſito modo ad diuiſum ꝙ̄ ſe habent partes ſubiectiue ad naturam communem, ſed partes ſubiectiue recipiunt predicationem nature in recto partes uero quantitatiue non recipiunt ergo, & quia iſti uiderunt ꝙ quando aliquod totū quantum diuiditur in partes quantitatiuas cum hoc ille partes habent aliud commune reſpectu cuius ſunt partes ſubiectiue exiſtimauerunt ꝙ quantitas eſſet ratio diuiſionis in partes ſubiectiuas: ego uero dico ꝙ non eſt neceſſe quantum diuidi in partes eiuſdem rationis, quia ubi ſenarius componeretur ex duobus numeris diuideretur in partes que non eſſent eiuſdem rationis totum: ergo quantum: diuiditur in partes que ſunt eiuſdem rationis reſpectu alicuius communis: & diuiſo & in partibus non tamen partes includunt diuiſi rationem ſpecies diuiditur in partes ſubiectiuas que ſuſcipiunt predicationem diuiſi in illas partes. Quia ergo ſunt diuiſiones alterius ordinis alteram rationem formalem inuenire oportet neq; Ariſtotel. iiii. Methaphi. com. xv. dicit ꝙ quantitas ſit ratio diuiſibilitatis eiuſdem rationis, ſed ꝙ eſt diuiſibile in ea que in ſunt. Quorum utrumq; uel ſingulum natum eſt eſſe aliquid & hoc aliquid prolixam uero expoſitionem uerborum Ariſto. uide in Scoto in ſecundo. ſ. d. tertia pro nunc

Sol cō ti gotti fredi.

Digitized by Google

uero dico ꝙ dixit in ea que in ſunt tanq̃ componentia totum que non ſunt partes ſubiectiue nos uero loquimur de diuiſibilitate in partes ſubiectiuas; que ſuſcipiunt predicationem diuiſi non dicit, ergo Ariſtotel. quantum diuidi in partes eiuſdem rationis ut Gotifredus accipit. Alia uero eius ratio accipit omnes propoſitiones falſas: nõ enim forma differt a forma quia eſt in alia materia, ſed illud eſt ratione proprie unitatis & ut dicitur ſecundo de Anima ab Auerroy: membra Leonis differunt a membris Cerui, quia forma Leonis differt a forma Cerui neqꝫ eſt uerũ q̃ materie differunt per quantitatem, eſt autem una alia opinio ꝙ indiuiduatio fit per actualem exiſtentiam; iſtud uero probat quia ultima dixſtinctio fit per ultimum actum; ſed ultima diſtinctio eſt indiuidualis ultimus uero actus eſt exiſtere, ergo exiſtere erit ultimum diſtinctiuum, ſed contra hanc opinionem arguo nullum per ſe contrahibile ad rationem indiuidualem eſt ratio contrahens ſed exiſtentia ſicut quiditas eſt contrahibilis, ergo opportet inueſtigare aliquod ulterius Contrahens minor eſt manifeſta quia contingit abſtrahere exiſtentiam ſicut & quiditatem.

Alia opi. & confutatio;

ℂ Queſtio quinta.

ℂ Vtrum ſubſtantia materilais ex natura ſua ſit indiuidua & ſingularis;

Qvidam uel uolentes euitare dictas difficultates uel uolentes ſubtiliores ingredi aliam tenent opinionem inter illos, ergo addam in primo ſententia. diſtinctione. xxxiii. queſtione. viii. art. primo tenet ꝙ ſubſtantia materialis ſic de neceſſitate eſt ſingularis ꝙ non poteſt cõcipi in aliquo priori nature non concepta eius ſingularitate, ſed hec opinio non eſt uera neqꝫ Prepatetica & multipliciter arguitur: quia ſi ſubſtantia materialis neceſſario & ex natura ſua eſt hec, ita ꝙ ſi in conceptu reali pro quocunqꝫ inſtanti includit echeitatem, ſi intelligeretur ſub modo uniuerſali intelligeretur ſub modo repugnanti ſue nature, nam uniuerſalitas eſt modus conueniens nature multiplicabili: uniuerſalitas uero ſecundo intentionaliter & ſingularitas ſunt modi inuicem repugnantes: ubi ergo uera eſſet illa opinio quando natura intelligeretur ſub modo uniuerſali intelligeretur ſub oppoſito modo non conuenienti ſue nature: preterea menſura & menſurantum ſunt unigenea ut patet. x. Metaphiſi. & ſic ſi menſuratum eſt reale menſura etiam debet eſſe realis & in uno quoqꝫ genere eſt unum quod eſt metrum & menſſura eorum que ſunt in illo genere de menſura autem loquor quiditatiua his ſic poſitis arguitur omnia animalia menſurantur ab hominis natura uel ergo illa natura erit ſingularis uel habens unitatem minorem unitate numerali ſi ſecundo modo habeo intentum, ſi primo modo contra quia unum ſingulare erit quiditatiua menſura eorum que in illo genere ſunt & ſic erit menſura: etiam quiditatiua etiã indiuiduorum eiuſdem ſpeciei quod eſt falſum: quia inter ea non eſt ordo eſſentialis ut patet. iii. Metha. c. xi. preterea in ſpecie athoma fit comparatio per Ariſto. vii. phiſicorum. c. xxix. illa ergo uel erit realis uel rationis ſi realis cum non poſſit eſſe in unitate numerali cum in illa differant aut ergo erit unitas minor unitate numerali quam unitatem nature uocamus aut unitas rationis at id eſſe non poteſt, quia ita fieret comparatio in genere ſicut in ſpecie quod negat Ariſtotel. nam unitas rationis patet fieri in genere ſicut & ſpecie & magis. Preterea Ariſto. ſ. Metha. cõ. xx. dicit ꝙ ſimile fundatur ſuper unum ſimiliter & equale, ita ꝙ fundamentum remotũ ſimilitudinis eſt qualitas propinquum uero unitas uel ergo erit unitas numeralis & hoc non quia in illa differunt & ſic non põt eſſe fundamẽtum conuenientie non poteſt eſſe unitas rationis quia ſimilitudo realis debet habere fundamentum reale, ergo erit unitas nature ad iſtas rationes reſpondet ochã in primo ſententia. diſtin. ſecũda qõne. vi. et dicit ad rationem de menſura ꝙ menſura aliquãdo eſt uera res extra animam aliquãdo eſt tãtum quidam conceptus in mente, & tunc falſum eſt dicere loquẽdo de unitate numerali ꝙ in omni genere eſt tantum unum quod

Que ochan contra Scotũ & confutatio

Digitized by Google

eſt metrum & mēſura oīum aliorū ſed ſi aliquā ueritatē habet debet intelligi reſpectu eorū
que ſpetie diſtinguūtur & non indiuiduoꝝ eiuſdē ſpetiei ſed ſunt illa plura quoꝝ quodli
bet eſt mēſura reſpectu diſtinctorū ſpetie & unū quodq; illoꝝ eſt unū unitate nūerali qn̄ ue-
ro dr̄ ꝙ unitas primi mēſurātis eſt realis dicit falſum eſſe ubi l y primi teneat poſitiue nā ſic
nullū eſt primū mēſurans at ſi negatiue teneat eſt propoſitio uera ſed illud primū menſu-
rans non eſt unū ſed plura diſtincta numero & quodlibet iſtorum eſt unū unitate numera
li licet nullum illorum ſit menſura indiuiduorum eiuſdem ſpetiei, ſed ſpetie diſtin-
ctorū in illo genere licet Ariſt. intentio fuerit tm̄ loqui de his que ſunt eiuſdem ſpetiei quo
rum aliqua indiuidua ſunt maiora aliqua minora & illud quod eſt minus eſt aliis menſu
ra illis dico que non ſunt ita parua: ad ſecundam rōnem dicit ꝙ in ſpetie a Thoma ſit cō-
paratio non propter unitatem conceptus neq; proter unitatem numeralem ſed quia plura
indiuidua eiuſdem ſpeciei poſſunt facere unū indiuiduum ideo ibi poteſt fieri compara/
tio nulla uero indiuidua alterius ſpetiei poſſunt facere unum indiuiduum et propter hoc
albū dr̄ albius illo qa habet plures partes albedinis in eodē ſubiecto et cōparatio nō fit ſm
unitatē numeralē ſed ſm duo quorū utrūq; eſt unū numero: ad aliā rōnem dicit ꝙ ponen
do ſimilitudinē relationē diſtinctam realiter ab extremis dicendū ꝙ ſunt due ſimilitudi-
nes habentes duo fundamenta realia quorū utrūq; eſt unū numero & illud unū non eſt rō
fundandi ſimilitudinē eiuſdē ad ſe ſed ad aliud, plura alia dicit homo ille ſoluēdo non
nullas alias rōnes quas Scotus contra opinātes cōfecit: ſed ſolutio eius ad noſtram ſecūdā
rōnem confutatione non indiget eſt. n. expreſſe contra textū Ari. ut aparet cuilibet conſide
ranti, preterea aut plato eſt preciſe menſura omniū ſpetie diſtinctorū & hoc nō qa non ma
ior rō de uno q̄ de altero & eſſet contra eius opinionē aut quodlibet indiuiduū eſt mēſu/
ra & ſi ſic aut cuilibet cōpetit per ſe aut p accidens qa Ari. loquitur de mēſura: ſi per ſe tunc
ſic quelibet paſſio conueniēs pluribus cōuenit ſub rōne alicuius cōis cui primo conuenit
ut patet primo poſteriorū ſm intentionē Ariſt. in hoc. n. differt accidēs per ſe ab accidente p
accidens: & tūc illa rō cōis uel erit realis & ſic habetur intētū uel rationis ſic ꝙ ſit ꝯceptus
fabricatus per intellectū & tunc in gn̄e nō erit mēſura ex natura rei ꝯtra intētionē Ariſt. &
q̄uō debet menſure rationē ſi mēſura debet eſſe notior conceptus uero rationis non poteſt
eſſe notior ente reali ſicut ponitur mēſuratū, preterea plato uel erit menſura inquantū unū
numero uel inquantū includit aliquā naturā priorē ipſa ſingularitate ſi primo modo ergo
in genere non erit una determinata menſura ſed continuo uariabilis preterea oē quod eēt
menſura eſſet per participationē illius unius numero ſi ſecundo modo habeo intentū. ſ. ꝙ
detur illa unitas realis minor unitate numerali: preterea ubi quodlibet per ſe ſumptū eſſet
mēſura ſpetie diſtinctorū aliquod eſſentialiter per ſe & primo dependeret a pluribus quo
rum quolibet exiſtēte eſſet & non exiſtēte non eſſet conſequēs eſt falſu; ergo & antecedēs
falſitas cōſequētis ꝓbatur qa idē eſſet & nō eſſet cōſequētia uero deducitur, qa inter mēſurā ꝯdi
tatiuā de qua eſt ſermo & mēſuratū eſt ordo perfetionalis eſſentialis & ſic mēſuratū eſſen-
tialiter depēdet a mēſura & quia eſſentialiter & ꝑ ſe a pluribus mēſuris ad exiſtētiā unius
exiſteret & ad nō exiſtētiā alterius nō exiſteret & ſic mēſurabile ſimul eſſet & nō eſſet, pre-
terea aliqua eſſentialis mēſurat reſpectu mēſurati qua non exiſtēte nō minus eſſet menſura-
tū: ſolutio uero ad aliā rōnē eſt oīno cōtra intētionē Ari. vii. phiſicorū. c. xxix. preterea hoc
albū & illud albū realiter cōparantur licet unū ſit magis aliud uero minus ꝑꝑ habere plu
res & pauciores ptes in albedine cōueniūt tn̄ uel ergo in albedine ſingulari uel nō ſingula
ri nō in ſingulari qa in illa differūt ergo in illa nō cōueniūt & duo ſingularia pticiparent
eandē ſingularē albedinē qd̄ eſt ipoſſibile ergo ꝯueniūt in albedine cōi: & nō ſm̄ eſſe rōnis
quia ē cōparatio realis ergo ſm eſſe reale preterea ſi cōparatio fieret qa plures ptes albedinis
haberet ita et fieri poſſet in genere ꝑꝑ habere plures partes coloris: reſpōſio uero eius ad ſe-
quētē rōnē nulla ē q̄ro. n. q̄re albedo i iſto eſt magis cōfundādi ſimilitudinē ad illud albū
q̄ ad aliud coloratū. et nulla rō vr̄ poſſe aſſignari niſi qa i albedine ex natura rei ꝯueniūt p̄
terea nullū qd̄ ē rō differēdi pōt eē rō ꝯuenietie ſꝫ q̄libꝫ ſingulare ē ꝓncipiū differēdi ergo

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

Digitized by Google

hinc patet ꝙ ſolutiones cuiuſdã noui' Auerro yſte nõ ſatiſfaciũt dicit.n.ꝙ.cõparatio ſit in
cõtra ſpecie a Thoma.pro quanto poteſt abſtrahi ſpecificus cõceptus ab intellectu pp fundamẽ
cima talẽ ſimilitudinẽ indiuiduorũ euſdẽ ſpeciei,ſed cõtra qd eſt fundamentũ differentie non
ra. eſt fundamentũ cõuenientie ſed hec ſingularis albedo eſt rõ differendi ergo,preterea com
paratio fieri poſſet in genere licet murus ſpecies conueniant conceptus tñ generis eſt unus
& inquid predicabilis:his diſputatis teneo Scoti opinionẽ ꝙ ſubſtãtia materialis non eſt
Opo. de ſe hec & quia Scotus & Trõbecta ſatis diffuſe ſubtilẽ declarant doctrinã ideo circa eius
Scoti declarationẽ non inſiſto,ſed contra hãc opinionẽ arguit ochã in.p.l.d.ii.q.vi. & nititur
& ue probare ꝙ ſit ĩpoſſibile dari naturam ex natura rei habentẽ unitatem minorem unitate nu
ra. merali ſic ꝙ de natura rei non ſit de ſe hec ſed diſtinguatur ex natura rei ab echeitate primo
igitur arguit ſic ĩpoſſibile eſt aliqua in creatis differre formaliter niſi etiam differãt realiter
ergo ſi natura diſtinguitur aliquomodo ab echeiate uel diſtinguitur ſicut res & res uel ſi
Que cut ens rõnis & ens rõnis uel ſicut ens rõnis & res ſed primum & ſm negatur ab iſto ergo
Ochã oportet concedere tertium ergo natura quomodocunq; diſtinguatur ab indiuiduo erit
cõtra ens rõnis antecedens uero patet nã ſi natura & illa contrahens differentia non ſunt idem
Scotũ omnibus modis ergo aliquid poteſt uere afirmari de uno & negari de reliquo ſed de eadẽ
re in creaturis non poteſt aliquid uere afirmari & negari ergo non ſunt una res pro ſolutio
ne iſtius rõnis eſt notandum ꝙ ſi natura capiatur ut habet eſſe obiectale quod eſſe eſt ab eter
no & ſimiliter capiatur etheitas ut ſic diſtinguuntur formaliter ſm quid quia dicunt enti
tatem ſecundum quid ut habet uideri in.p.ſ.d.xxvi.& quomodo habent entitatem ha
bent diſtinctionim formalẽ ſi ſimpliciter ſimpliciter ſi ſm quid ſimiliter & ſm quid diſti
guuntur formaliter ſecũdo mõ natura põt conſiderari in eſſe reali actuali ſimiliter echeita
Incip. tis & ſic ſimpliciter formaliter diſtinguuntur echitas.n.quiditatiue non includit naturã
diſp. cũ dicat entitatẽ poſitiuã nature aditã que neq; includit naturã quiditatiue neq; includit
cõtra a natura ut patet in.i.ſ.d.iii.q iii.&.d.xxvi.tertio poteſt conſiderari natura non ſolũ in eẽ
Ochã. reali actuali ſed ẽt ĩ eſſe exiſtẽtie & ſimiliter echeitas & tunc dicẽdũ ꝙ licet exiſtẽtia actua
lis primo conueniat indiuiduis & poſterius ipſi exiſtentia tñ aptitudinalis primo conue
nit nature & poſterius indiuiduis & ut ſic fortaſſe dicunt eandem exiſtentiam ſecũdo di
co de mẽte magnorũ uirorũ ꝙ natura in eſſe reali & actuali conſiderata ut natura prior ſin
gularitate habet primo actualẽ exiſtẽtiã ſic tñ intelligẽs ꝙ licet humana natura tam in eſſe
actuali reali eſſentiali q̃ in actuali exiſtẽtia ſit prior natura ſingularitate & echeitate in eſſe
actuali reali tamen impoſſibile eſt ipſam naturam eſſe qui ſit in aliquo indiuiduo q̃
uis ſit natura prior echeitate & ſic in eſſe actuali reali q̃tum eſt de ſe poſſet eſſe ſine echei
tate quia tñ cauſſat illã echeitatẽ de neceſſitate nature ideo ut ſic non poteſt eſſe ſine echei
tate ad rõnem ergo qñ dr̃ uel diſtinguũtur ſicut res & res & dico ꝙ res poteſt capi tripliciter
uno mõ qñ una põt eſſe ſine altera ſecũdo mõ p realitatibus tertio mõ p formalitatibus cõ
cedo ergo ꝙ dinſtinguũtur ſicut res & res ſecũdo & tertio mõ & qñ dicit ꝙ de eadẽ re nõ
põt aliud uere affirmari de uno negari et de reliquo dico ſicut habetur in .ii.l.d.i.q.v.nã ꝙ
aliqd uerificetur de.a.qd nõ uerificet de.b.põt dupl̃r intelligi aut ſic uerificet ꝙ ſimpli
citer & realiter.b.repugnet & tũc nõ ſunt eadẽ res realiter ſcd̃o põt caſu ꝙ aliqd uerificet
de.a.formaliter uel ex natura rei qd nõ uerificet de.b.& ſic ſtat ꝙ.a. &.b. ſint una res reali
ſic natura & echeitas ſunt una res realiter ex natura rei põt aliquid uere afirmari de uno &
uere negari de reliquo ſecundo arguit qñcunq; realiter alicui conuenit unũ oppoſitorũ reli
quũ ſibi realiter non cõpetit ſed oĩs res extra animã eſt realiter ſingularis ergo realiter non
eſt aliqua unitas extra animã niſi unitas ſingularis,ſed rõ iſta non concludit nam eo modo
quo unum oppoſitorum cõuenit alicui alterũ oppoſitorũ repugnat dico ergo ꝙ natura in
illo priori eſt una unitate cõi & in illo priori nõ cõuenit ſibi unitas numeralis licet cõue
nit ſibi ut eſt facta propia alicui,preterea arguit ille differẽtia numeralis non poteſt eſſe plu
ra numero realiter diſtincta ergo neq; natura cõſequẽtia pbat qa ſunt idẽ realiter & q̃cũq;
ſunt idẽ realiter ſi unũ põt eſſe plura realiter diſtincta põt eſſe et & reliquũ:ſed debilis eſt rõ

Digitized by Google

iſta nam indiuiduales differentie ut ſunt in diſtinctis naturis realiter diſtinguūtur & ſimiliter ille nature quot.n.ſunt nature contracte realiter diſtincte tot ſunt ſingularitates eedē illis realiter;realiter ēt diſtincte natura uero ut preſcindit a quacūq; ſingularitate ꝙ̄tum eſt ex ſe indentificat ſibi oēm echeitatē non ſimul ſed eſt indiferens ꝙ̄tum eſt ex ſe ad oēm ſingularitatē & ſub quacūq; actu fiat eam ſibi realiter identificat preterea arguit humanitas in ſorte & humanitas in Platone realiter diſtinguūtur ergo utraq; eſt realiter una numero & per conſequens neutra eſt cōmunis ſed ſi dicatur inquit ille ꝙ iſte nature non ſunt diſtincte niſi per iſtas aditas diferentias neq; aliaqua eſt una numero niſi per aditam differentiam ideo neutra eſt de ſe ſingularis ſed utraq; communis,cōtra ait ille omnis res ſe ipſa uel per aliquid ſibi intrinſecū eſſentialiter diſtinquitur ab omni alia re ſed humanitas que eſt in ſorte eſſentialiter diſtinguitur ab humanitate que eſt in Platōe ergo ſe ipſis uel per aliquid illis intrinſecum & non per extrinſecā diferenciam illis aditam dico ad rationem iſtam ꝙ iſte due nature etiam ut priores echeitatibus diſtinguūtur & nō preciſe per echeitates & cū dicit ꝙ diſtinguūtur ſe ipſis per intrinſecū dico ꝙ poſſunt diſtinqui ſe ipſis ꝓ quanto non ſunt nata conuenire inquid in aliqua ſpetie ſola.n.indiuidua in illa inquid conueniunt non tamen ſpetie diferunt ſed quelibet nata eſt fundare intentionē ſpetiei nō aliam & aliā ut cōparantur,ad alias naturas ſpetie diſtinctas:uel poſſunt dici ſe ipſis diſtinqui non ponēdo animal neq; ſuperius eis cōe quiditatiuū ſicut tenēt magni uiri in uia.d.ſubtilis ſed tñ dificile eſt rationē aſſignare ſuper hoc ideo poſſumus aliter dicere ſubſtinendo uiam faciliorem & magis famoſam dicentes ꝙ diferūt differētia generis diuiſiua ſed non & ſpetiei conſtitutiua tūc.n.eſſent due ſpecies ꝗ̄ differentie ſunt nobis ignote & quia tot opinantiū ſententias recitauimus iuſtum eſt ueritatem aparire ideo queritur.

Queſtio Sexta.

❡ Vtrum ſubſtantia materialis ſit indiuidua per aliq̄ entitatē per ſe determinātē naturā ad ſingularitatem.

AD queſtionē iſtā dico ſicut Scotus.d.meus ꝙ rō indiuiduādi eſt aliqua entitas poſitiua qd' ꝓbat.primo cōſtituēs aliqd ex natura rei in unitate ſpecifica & ultimate ex neceſſitate dicit aliq̄ entitatē poſitiuā ex natura rei q̄ cōſeqtur unitas ſpecifica ergo ꝯſtituēs aliqd in unitate numerali dicit aliquē entitatē poſitiuā quā ex natura rei cōſequit̄ unitas nūeralis;ꝑterea oīa differētia ultimate reducūtur ad aliq̄ prio diuerſa & nihil rōnabiliter vr̄ poſſe poni niſi qd̄ dictū ē de mēte Scoti & hāc ueritatē nō itēdo ꝓbare ſ; a ꝯtradicētib' defendere hec.n.ē nr̄a intētio in toto hoc,ope ꝯtra Scotū igit̄ inſurrexit Thomas de uio i cōmētario de ente & eſſentia & nitit̄ ꝓbare ꝙ echeitas nō dicat actū poſitiuū aditū nature & arguit primo ſic oīs actus ſingularis prehexigit potentiā ſingularē quā actuat ſed echeitas eſt actus ſingularis ergo prehexigit potētiā ſingularem ſed illa potētia uel eſt natura uel in natura indiuidui ergo natura indiuidui eſt ſingularis ante aduentū echeitatis oēs propoſitiones aſumpte ſunt Scoti maior tñ probatur de mēte Ariſto.ii.phiſicorū.c.xxxviii.unde colligitur ꝙ ſicut forma particularis prehexigit ſingularē materiam ſic actus potentiā neq; ualet dicere ꝙ uerum eſt qn̄ realiter diſtingnuntur quia ſecūdū Scotū qn̄ aliqua duo ſunt id realiter eūdem ordinem ſeruāt ex natura rei quem haberēt ſi eſſent diſtincte realiter actus autem ſingularis ex natura ſua ubi eſſet diſtinctus prehexigeret potentiā particularē ergo ubi non eſt diſtinctus realiter ſed realiter idē ꝓſuponit potentiā particularē;ſecundo arguit illa que ſunt principia indiuiduationi ſunt primo diuerſa echeitas ſortis & echeitas Platonis non ſunt huiuſmodi ergo maior eſt ſcoti minor probatur id , quod conuenit magis cum uno , quam cum alio non eſt primo diuerſum ab eo ecum ,quo magis conueuit , ſed Echeitas Platonis, magis , conuenit cum Echeitate ſortis quam cum Echeitate albedinis ergo echeitas ſortis & echeitas Platonis non ſunt primo diuerſa nam ſpetie conueniunt illa uero ſpetie differunt & genere

Opo. Sco. & uera.

q̄ Thomas de uio cōtra Scotum.

eſſet preterea ſunt magis ſimiles quia magis cõparabiles ſicut res eiuſdẽ predicamẽti tertio
arguit quod conuenit uni indiuiduo & repugnat alteri eiuſdẽ ſpeciei neceſſario. prehexi
gie diſtinctionem ipſoꝝ propietas indiuidualis ut ſorteitas conuenit Socrati & repugnat
Platoni ergo prehexigit diſtinctionẽ Socratis.& Platõis ergo illa nõ primo differũt diſ‑
curſus eſt bonus utraqꝫ premiſaꝝ ſua ergo o ĩno falſus cõuincitur & maior eſt ſua in quol.
q.ii.quarto dicit iſte oſtendo hãc opinionẽ contradicere peripateticis nam Ariſt. & Auer‑
ro ys duod.meth.faciunt hãc conſequentiã primũ principiũ eſt unũ ſpetie et plura numero
ergo habent materiam que cõſequentia non teneret ſi propietas in diuidualis eſſet illa que
diſtingueret indiuidua eiuſdẽ ſpeciei gloſa uero Scoti intelligẽtis ꝑ materiã propietatem
indiuidualẽ eſt penitus deſtructiuã textus nã Auerro ys inq̃t ibi oẽ qđ eſt unũ ſpetie & plu
ra numero habent materiam ſed iam declaratũ eſt ꝙ primũ celuꝫ nõ habet materiã ergo de
illa materia loquiť quã declarauit nõ eſſe in primo principio ſed in.c.xxx.declarauit mo
torẽ celi non habere materiã ad ubi & ad eſſe ubi nulla eſt facta mentio de propietate indi‑
uiduali preterea aparet fictio illius gloſe ex.iii.meth.c.ix.& primo phiſicorũ.c.ix.ubi ha‑
betur ꝙ omnis multitudo aut eſt rerum diferentium ſ̄m formam aut ſ̄m quantitatẽ neqꝫ
mictenda eſt gloſa Antoni trombecte dicẽtis ꝙ inter concomitatur nã l y.ſ̄m debet unifor
miter teneri in primo & ſecundo membro ſed in primo notat canſalitatem ergo & in reli
quo aprehẽdi quoqꝫ põt hãc opinionẽ de echeitatibus eẽ falſuꝫ ex prĩo celi.c.u.et.xcii.ubi
unitatẽ & pluralitatẽ in eadẽ ſpetie non niſi ex materia aſſignant Ari.& cõmentator aue‑
roxs ſed iſte rationes non concludunt & ad primam dico ꝙ maior eius in uirtute eſt iſta
ꝙ quanta unitas eſt in actuante tanta eſt informato & iſta eſt falſa quia non eſt tanta uni‑
Sol. rõnus Tho. d'uio.
tas in albedine informante quãta in ſupoſito informato ,preterea ita poſſet argui de differẽ‑
tia ſpecifica quia eſt actuꝫ ſpecificus & tñ non preſuponit potentiã ſpecificã q̃ actuat ſed ge
nericã quã cõtrahit ad eſſe ſpecificũ ꝙ ſi dicat ꝙ preſuponit unitatẽ ſpecificã cuius ipſa eſt
ↄſtitutiua ita ergo dicã ꝙ preſuponit potẽtiã ſingularem cuius ipſa echeitas eſt cõſtitutiua
ideo maior rõnis eſt ſimpliciter falſa ut ſub ea minor rõnis accipitur diſtinguo tã de actu
quia aliquis eſt actus ſingularis ut.quod aliquis uero eſt actus ſingularis perſe et primo qui
propie habet rõnem quo actus primo modo ſicut intellectus cui pro pontentia reſpondet
corpus organicũ & ſic actus ille ſingularis dicitur primo modo qui uere ſuſcipit predica
tionẽ ſpeciei ſpecialiſſime actus ſecũdo modo dicitur quia eſt preciſe rõ formalis conſti‑
tuendi naturã in eſſe ſingulari & eſt id ſimpliciter quo aliquid eſt ſingulare ,& talis actus
non dicitur ꝓpie actus ſingularis ſed rõ ſingularitatis dico igitur ꝙ maior eſt uera de actu
prĩo modo & ſic ea utitur Scotus et eſt ad mentẽ Ari.eſt tñ propoſitio falſa de actu ſecũdo
modo ut ea utitur Thomas de uio echeitas.n.dicitur actus ſecũdo modo ſingularis & ut
quo ideo potius ratio ſingularitatis eſt appellanda alia uero ſua rõ procedit per malũ in‑
tellectũ uerboꝝ Scotice diſcipline nam diferentie indiuiduales ſunt primo diuerſa intel‑
ligendo ut Scotus ſe exponit in.p.ſ.d.iii.q.p.illa.n.primo diuerſa dicuntur que in nullo
ſuperiori quiditatiue cõueniũt quod ad huc poteſt dupliciter ĩtelligi ut.p.in.p.ſ.d.viii.
q.ii.&.d.xxv.&.xxvi.& inde in.ii.ſ.d.iii.uel quia in nulla realitate quiditatiue conue‑
niunt uel in aliquo accepto a realitate uel quia in nullo conceptu quiditatino conueniũt
ſimpliciter ergo primo diuerſa ſunt quia in nulla realitate quiditatiue conueniũt, neqꝫ in
quiditatiuo conceptu cũ autẽ dicit ꝙ illud quod magis conuenit cum uno q̃ cũ alio nõ
eſt primo diuerſſum ab eo cũ quo magis conuenit dico uerũ eſſe ſi cõuenientia illa fuerit
quiditatiua uel in realitate uel in cõceptu quiditatino & ſic etheitas Socratis quiditatiue
non magis conuenit cũ illa Socratis ſed quiditatiue eſt ab oĩ primo diuerſa & cũ probat
hoc per hoc ꝙ ſpetie conueniũt ille uero diferunt dico ꝙ conuenire in ſpetie ſtat dupliciter
uel quiditatiue uel cõcomitanter & per realẽ identitatem ad aliqua que quiditatiue con
ueniũt & ſic dico ꝙ ſorteitas & Platoneitas in ſpecie coueniũt idẽtice & realiter & non
quiditatiue & cum hoc ſtat ꝙ ſint primo diuerſa cũ uero dicit ꝙ ſunt magis ſimilabiles qa
entia magis cõparabilia dico ꝙ nõ ſunt magis comparabilia quiditatiue ſed concomitater

& identice:ad tertiã rõnem dico primo illã contorquẽdo contra auctorem eius quod cõ
uenit uni & rẽ ugnat alteri prehexigit diſtinctionem ipſorum:ſed rõnale conuenit homi
ni & repugnat Leoni . ergo prehexigit diſtinctionẽ ipſorum quod eſt falſum nam hõ pre
hexiſtit niſi ratio ſenſitiua exiſtens communis omnibus animalibus, ideo ſoluo rõnẽ di
cens ꝙ echeitas non conuenit Socrati poſt ſuũ eſſe completũ neq; preſupponit numeralem
diſtinctionẽ, quia ipſa eſt prima rõ ſingularitatis unde non proprie dicitur conuenire ſo-
crati, ſed potius nature quã contrahit quomodo uero diſtinguãtur ille nature cõtracte ui
de in.ii.ſ.d.3.q.p.tamen eo modo quo ſocrati conuenire dicitur ſuponit illorũ diſtinctio
nẽ uel erit principiũ diſtinctionis illorum, ad rõnem uero per auctoritatem eſt ſupra data
ſolutio ,ubi diximus Ariſto.per materiã intelligere indiuidualẽ proprietatẽ cũ uero di-
cit ꝙ de ea materia loquitur de qua loquutus eſt in.c.xxx.dico ꝙ in illo textu fit hec con
ſequentia ſubſtantie ſeparate ſunt eterne:ergo non habent materiam hoc conſequens patet
de utraq; materia uerificari & utroq; modo ſequitur ad antecedens, licet ergo motor celo-
rum careat utraq; materia eſt tamẽ tãtum unus in ſpecie quia caret proprietate indiuiduali
non materia partis & non patiar te ignorare ꝙ monopolitanus Geronimus dum Rome
publice diſputaret mihi eruẽ ſoluens rationes meas dixit in illo textu nõ inueniri cõſequẽ
tiam quam ex te ipſe uidere potes faciebat enim magnam uim ut in tractatu de imortalita
ti declarabo:ſeſſa uero peripateticus in ſureſſit contra Scoti opinionẽ primo dicens data
hac opinione quecũq; duo indiuidua in eadem ſpecie eque eſſentialiter differet ſicut due
ſpecies conſequens eſt falſum:ergo conſequentia probatur quia que differunt per differẽtias
que ſunt primo diuerſa ſub quolibet communi eſſentialiter differunt : ſecundo quecunq;
differunt per differentias que non ſunt de ratione formali, immo quaſi extra rationem for-
malem ſpeciei differunt eſſentialiter : ſed indiuidua differunt per echeitates que ſunt extra
rationem formalem ergo:preterea quecunq; differentia quorum ratio differentie non eſt
accidens differunt eſſentialiter non accidẽtaliter, ſed echeitates nõ ſunt accidentia ergo.
preterea ſorteitas & platoneitas plus conueniunt remoto omni opere intellectus q̃ ſor-
teitas & aſineitas . Igitur cõueniũt in aliqua natura reali & ſic echeitas erit echitatis, prete-
rea oĩs antitas quam cõſequitur formaliter unitas eſt formaliter ens:ſed echeitatẽ ꝯſequitur
formaliter unitas:ergo eſt formaliter ens ; preterea echeitas ſaltim apud quoſdam eſt ꝑ ſe in
telligibile , ergo anteq̃ intelligatur eſt intellectũ in potẽtia, ergo ex illa poteſt abſtrahi itel
lectũ in actu, ergo ab echeitate eſt abſtrahibile uniuerſale in actu & ſic echaitatis erit echei-
tas octaua eius ratio non inducitur ſoluitur .n.ꝑ ea que diximus declarãdo quid ſint pri
mo diuerſa & non ꝯſiderat ꝙ indiuidua eiuſdem ſpẽ habẽt aliquid ꝑ quod quiditatiue
cõueniũt , ſed iſte rationes non ꝯcludũt & ad primã dico ꝙ falſa eſt ꝯſequẽtia ꝙ eſſentia
liter ſpecifice .ſ. & quiditatiue:licet bene eſſentialiter differunt quia habẽt duas eſſentias rea
liter diſtinctas ad probationẽ eius dico falſum eſſe ꝙ que differũt ꝑ primo diuerſa differãt

Sol.ra tionũ ſueſſe.

quiditatiue nã differẽtie ſpecifice non includũt genus q̃ditatiue & tñ ſpẽs differẽtes ꝑ illas
genus includũt q̃ditatiue vñ nõ oportet ut tãta ſit diuerſitas differẽtiũ quãta eorũ ꝑ q̃ dif-
ferũt illa,n.ſunt primo diuerſa differẽtia uero hñt ꝑ quod q̃ditatiue ꝯueniãt & q̃d differãt
ut pʒ i.ꝑ.ſ.d.vi.&.d.xiii.ubi pʒ nõ tñ differre ꝯſtituta ſicut cõſtituẽtia:ad ſecũdã eius rõ
nẽ dico ꝙ ꝯſiderãdo ꝓbaret oppoſitũ, nã quecũq; differũt ꝑ ea q̃ ſunt extra rõnẽ formalẽ ac
cidẽtaliter differũt accidẽs.n.ſumit̃ a methaph. ꝑ extraneo a cõceptu formali echeitates ue
rõ ſunt extra rõnẽ formalẽ ut ipſe ſumit in rõne maiori:ergo cũ dicit ꝑ oĩa differẽtia quorũ
rõ differẽdi nõ eſt accidẽs differũt eſſentialr̃ dico ꝙ uerũ eſt ubi capiat̃ accidẽs utroq; mo
do, ſed ubi nõ fuerit accidẽs.ſ.in gñe accidẽtis, ſed fuerit accidẽs.i.extraneũ a rõne formali
tũc nõ opʒ ut eſſentialr̃ & ſpecifice differãt imo ſequit̃ oppoſitũ, q̃a rõ differẽdi ẽ extranea
a differẽtẽ nõ ẽ aũt ſic: de differẽtia ut exiſtimauit ſeſſa:nã lʒ ſic extranea a gñe nõ ẽ tã extra-
nea a rõne ſpeciei & cõſtituti ꝑ ipſam:ad aliã rõnẽ dico ꝙ ille due echeitates magis idẽtice
cõueniũt ñ formalr̃ & q̃ditatiue ut dictũ ẽ ſoluẽdo rõnẽ Thome ad aliã rõnẽ dico ꝙ ſuf-
ficit ꝙ ſic ens idẽtice, ad ſequẽtẽ rationẽ dico ꝙ anteq̃ itelligat̃ ẽ intelligibile in potẽtia q̃a

Digitized by Google

tam ad quiditaté non actinc ab ech:itatibus non pōt abſtrahi uniuerſale in actu ſicut ne-
q3 a differētiis pōt abſtrahi unus conceptus dictus de illis in qd & notādo q echeitas non
eſt materia, ſed ultima realitas eius neq3 forma: ſed eius realitas ultima ſimiliter de compo
ſito, licet poſſit aliquo modo dici actus actus, n. eſt qui determinat materia uero totius p
ut reponit in eſſe ſubiicibili.

Queſtio ſeptima.

Vtrū tempus habeat ſuum eſſe completum ab anima.

Opi. Quorūdā extat opinio, q tēpus eſt extra animā exiſtēs ſicut quodā cōpoſitū ex eo quod eſt & ex eo quod nō eſt ſicut tenebra includit ſubm quod eſt & negationē lucis qd non eſt, ita tēpus includit inſtās qd eſt uerū ens, ſed includit preteritū quod non eſt ſed fuit & futurū qd nōdū eſt ſic tēpus nō habet eſſe completū extra aīam quia ens compoſitū ex eo qd eſt & ex eo qd non eſt: preterea dicūt iſti tps eſt numerās motus ſm prius & poſterius hec aūt non ſunt niſi in aīa ſic eius ptes, ſed iſta opinio eſt falſa & contra pipatheticos, ideo ad queſtionē primo dico q motus habet uerū eſſe reale & totale qd ſibi competit extra aīam iſtud p3 quia iſtud quo agēs naturale inducit effectū ſuū non depēdet ab aīa neq3 ualet recurrere ad mutatū eſſe qd eſt extra aīas qa realitas effectus iducit p realitatem motus quia partes mobilis dñr ſibi inuicē ſuccedere, preterea motus ē paſſio conſequēs phiſicū ſubiectū ergo antecedēs ē Ariſt. dicētis (nobis ſubiicient quodā natura moueri) ſcdo dico q tps ut ē quātitas realis & ſucceſſiua & paſſio & mora motus quē conſequit h3 totū ſuū eē extra aīas & iſtud eſt de intētione Auerroys, iiii. phi. c. cvii. ubi dicit (& hoc qd dixit ſignificat q tps h3 eē extra aīam preterea ſpēs entis realis eſt uere ens reale ergo antecedēs p3 qa ſpēs conſtat ex gñe & differētia genus uero reale non h3 niſi reales differētias, preterea ſpēs dicit unū conceptū p ſe ex ente uero reali & aň rationis non fit unū p ſe q uero tps ſit ſpēs entis realis nulli dubiū hinc p3 error eorū q nitunt pbare tps hēre eſſe completū ab aīa qa non h3 ptes ſimul nā Ariſ. i pdicamētis & . vii. meth. & . ſ meth. ſub aň reali accipit decē gña inter q eſt quātitas quā diſtixit in continuā & diſcretā continuā in pmanētē & ſucceſſiuā pmanēs uero eſt que h3 oēs ptes eius ſimul, ſucceſſiua uero q non h3 ptes ſimul: ergo ex hoc ut argumentati ſumus potius colligit oppoſitū q ppoſitū. Notādū tñ q motus pt capi dupl'r uno modo p ut extendit & extēſiue recipit in ipſo mobili mobile uero quātū ſic ſe habet q una pte mota oēs ptes eius ſil' mouent ubi ergo mobile continuū quatuor cubitorū moueat oēs cubiti ſil' mouentur & motus eſt in eo mobili ſubiectiue & eius extenſione extēdit: ita q in oī eius pte eſt motus quātus & ſicut ille partes ſimul mouent uni⁹ uero mobilis unus eſt motus, motus ergo p ut ſubiectiue eſt in mobili neceſſario habet aliq̄s partes in mobili extenſas, ſi uero accipiant partes motus non put coextendit mobili, ſed ut ipm motū mobile comparat ad ſpatiū qd pertrāſit ſic neceſſario nulle due partes motus ſunt ſimul immo continuo fluunt & ſucedūt quia nulla pars mobilis dū mouetur continuo eſt in ſpatio ſibi equali: niſi per inſtās nulla enim pars mobilis ſiſtit in ſpatio equali per duo inſtātia, quia in tempore medio in ordine ad ſpatiū mobile non ſe haberet aliter uunq̄ prius tēpus, ergo quod eſt menſura motus habet partes ſimul cum ſimulata partium motus accepto mobili preciſe ſed in ordine ad ſpatiū partes eius non ſunt ſimul ſicut neq3 partes motus quē menſurā neq3 propter hēre partes ſimul dicit q̄titatem permanentem non. n. habet partes ſimul per ſe & formaliter, ſed per accidens et extrinſece ratione mobilis & ſi aliqua uerba reperies que dicāt motū hēre eſſe ab anima non intelligas de tempore in ordine ad primū motū eius eſt paſſio qa ut ſic eſt quantitas continua ſucceſſiua, ſed intelligas in ordine ad ceteros motus & hoc eſt de mente Auerroys in. iiii. phiſicorū. c. cxxx. & . c. xxxv. ubi dicit q tempus ut nūerus non habet eſſe extra animā niſi in potentia & audias uerba eius in. c. cxxxiii. ubi dicit q tempus menſurat motū circularem ut forma in re alios uero motus ut numerus menſurat numerata & nimium moti ſumus ſuper hoc amor. n. ueritatis coegit nos ad illud tamen proprie debet tractari in libris phiſicorum.

confutatio.

¶ Queſtio octaua.

¶ Vtrum relatio ſecundũ rem differat a fundamento.

Opi. Henrici i quo liber.

Ad iſtã qõnẽ reſpõdet Henricus quol.ix.q.vii.et quol.v.q.vi.& quol.vii.q.p.& uniuerſaliter: ꝙ oĩs relatio eſt idẽ ſuo fundamẽto, Sꝫ contra hãc opinionẽ multipliciter arguiť. Prĩo multe ſunt relatiões ſine qbus poſſunt eẽ fundamẽta ſine ↄtradictione, ergo multe ſunt relationes q̃ non ſunt idẽ ſuis ꝓpriis fundamentis. Conſequẽtia patet aliter duo cõtradictoria realiter poſſent uerificari de eodẽ realiter & cõſequentia tenet per propoſitionẽ Ariſ.in.vii.Thopicorum ubi dicit ꝙ ꝓblema faciliter deſtruiť per contradictionem in uentã: Preterea nullũ ens limitatũ per realem idẽtitatẽ põt oppoſita continere: ergo idẽ albũ ſi eſt realiter ſimile non põt eſſe realiter diſſimile, Preterea ſi relationes eſſent eedẽ fundamẽtis: ergo quãto fundamenta plus diferent plus diferrent relationes: conſequẽtia de ſe patet conſequens uero eſt falſum & contra Ariſ.v.Meth c.xx.quia equalitas que fundať in quãtitate & ſimilitudo que fundatur in qualitate minus diferunt q̃ ſĩitudo & actio que fundanť ſuper eundem calorẽ, quia illa ſunt eiuſdem modi, ut patet in textu iſta uero alterius modi. His ſic diſcuſſis diſputandum eſt de relationibus in particulare creature.ſ.ad deũ & dicit Henricus quol.iii.q.ix.

Opi. Henrici.

ꝙ relatio creature ad deũ eſt idẽ creature & ſi hic pſtitiſſet utiꝗ recte dixiſſet ſꝫ Hẽricus addit ꝙ homo nihil aliud eſt niſi ipſa relatio ad deũ, ita ꝙ in eo realiter & quiditatiue eſt tm̃ ueſtigialis relatio ad deũ, Sed hec opinio ſatis ſubtiliter eſt confutata a Scoto i.pmo.ſ.d.iii.q.v. Pro nũc tñ arguiť qa data opinione oẽs creature eſſent eiuſdẽ ſpeciei cõſequentia ꝓbať relationes q̃ terminanť ad unũ terminũ ſunt eiuſdẽ ſpẽi, ſed oẽs relationes creature ad deũ terminanť ut ad terminũ: ergo erunt eiuſdem ſpeciei & cõſequenter creature que nihil aliud ſunt ab illis erũt eiuſdem ſpeciei ꝙ uero aliqua relatio ſit idem fundamento ſicut nos tenemus nititur probare Ochã in primo.ſ.d.xxx.queſtione prima & arguit omnis res realiter diſtincta ab alia poteſt intelligi illa alia non intellecta, ſed impoſſibile eſt aliquã rem que ſit relatio intelligi alia re non intellecta: ubi ergo ſimilitudo fuerit alia res a ſorte poterim⁹ itelligere ſortẽ & eius ſĩitudinẽ nõ itellecta correſpõdenti ſĩitudine & ſic aliqs poterit ſcire ſortẽ eſſe ſimilẽ & dubitare: an ſit ſĩlis alteri. Preterea deus pt facere oẽ abſolutũ ſine poſteriori, ergo potent facere duo alba ſine relatione et tñ illa erũt ſĩlia: ergo talis ſĩitudo nõ eſt alia res, plures alias rões debiles ille facit, iõ ꝑtermittimus, rões tñ iſte non ſunt ꝓbabiles, nedũ demonſtratiue: & ad primã dico ꝙ pria ꝓpoſitio ẽ falſa qñ dicit ꝙ oĩs res realiter diſticta pt itelligi alia re non intellecta qa multa ſunt q̃ lꝫ habeãt diſtictã itelligibilitatem non tñ ſeparatã cũ enim dico diſtictũ dico aliud cũ dico ſepatũ i dependens dico nã multa non hñt ꝓpriã rõnẽ mouendi & ſic relationes lꝫ ↄtineanť ſub p ſe obiecto intellectus nõ tñ hñt ꝓpriã rõnẽ mouendi ſꝫ dependẽt a fundamẽtis & termis & difuſam ſolutionẽ rõnis uide i.ii.ſ.d.p.q.iiii.et.v.i expoſitorib⁹ modernis: Ad aliã rõnẽ dico ꝙ abſolutũ pt ↄparari ad aliqđ poſterius realiter diſtictũ et ſic pt prius fieri ſine poſteriori: ſed ſi duo abſoluta ↄparanť ad duo poſteriora realiter diſticta nõ ſemp illud eſt uex qaqñꝗ illis prioribus poſitis de neceſſitate nature et adeq̃re illud poſterius ſequiť: ubi ergo fuerint duo alba ſimul neceſſario erit ſĩitudo, uel ſi uis tenere uiã oppoſitã ut multi tenẽt phi. ad fundamentalem ſĩitudinẽ recurrere opꝫ uel dicendũ ꝙ uera eſt ꝓpoſitio qñ poſterius fuerit abſolutũ ut vř Sco.tenere i.i.ſ.d.xii.q.ii.et i.p.ſ.d.p.q.iiii.qa ſine illa creatura eẽ nõ pt ſine ↄtradictiõe nõ oĩs igiť relatio ẽ idẽ fundamẽto raliter neꝗ oĩs diſticta realiter et ſic ꝓcedať per ↄtradictionẽ iuẽtã ſumus enĩ in probleumate de eodẽ hec enĩ qõ eſt diuulgata nimis: ideo breues eſſe uoluimus.

Confutatio.

¶ Queſtio nona.

¶ Vtrũ creatio ordine nature precedat creaturam.

Opi. Scoti.

Omiſſis alioꝝ uanis opinionibus neſcientiũ abſtrahere eã pono quã ſemp ueram exiſtimaui, & dico duas ↄcluſiones q̃rũ pria eſt iſta.ſ.ꝙ iter creaturã & creationẽ ẽ ordo nature ſcda ↄcluſio ſit iſta et ad mẽtẽ Scoti ꝙ abſolutũ creature natura ꝓcedit relationẽ & creationẽ iſta ↄcľo ꝓbať qa oẽ qđ eſt ad aliud prius diciť ad ſ: fundamẽtũ.n. prius natura eſt ipſa relatione modo abſolutũ creature eſt funda-

mentū relationiſiſʒ ꝯtra iſtā ꝯcōnē arguiť a q̄buſdā q ſeponūt in Thalamo ꝑ Boꝝ ut diſ
putarēt cū ꝑb̄is & querūt accipiať creaturas ē illo priori uel erit depēdens uel erit indepē
dēs ſi idepēdēs ergo erit neceſſe eſſe ſi primū ergo erit depēdens depēdētia, illa uero depē
dētia creatio paſſiua uocať ꝑreterea creatura tūc haberet eſſe & uel haberet illud eſſe a ſe uel
Solutiones dubiorum. ab alio ſi a ſe ergo non eſt creatura & idē eſſet realr̄ prius ſe ipſo oē.n. qđ exit de potētia ad
actū indiget agēte in actu ut dixit Ariſ. et Auerro ys ſi ab alio & ab illo non hʒ eſſe niſi crea
tione ergo ꝑterea creatura prior eſſet creature qa nō ē uel dr̄ creator niſi creatōe, ꝑterea crea
tio eſt ꝑductio q̄ termiať ad eſſe uel ergo ad eſſe habitū uel nō habitū nō ad ꝑhabitū ergo
ad non habitū ergo nō ē natura prius, iʒ iſte rōnes ꝯtra Scotū non ꝯcludūt et notandū ſʒ
doctorē meū q ad abſolutū in cā ſeqtur abſolutū in effectu imediate & in effectu prio ꝯſe
quiť reſpectus ad cāʒ ita q abſolutū effectus ſeqtur abſolutū in cā nulla relatione exiſtēte in
cā ut pʒ ſʒ ea q̄ dicit ille in.p.l.d.xxxv.&.ii.l.d.p.q.ii. ad primā ergo rōnē dico q creatu
ra ꝑ eo ſigno eſt formalr̄ depēdēs ꝑ quo nata eſt depēdere illud uero eſt in ſecūdo ſigno cū
in prio niſi fundamētalr̄ reſpectus.n. ꝑhexigit & ſequiť fundamētū & terminū ad ſecūdā
rationē dico q hʒ eſſe ab alio tāq̄ a principio ꝑductiuo nō tn̄ ſeqtur creationē uel reſpectū
in ꝑducēteiſʒ tm̄ abſolutū imo reſpectus ē i ꝑducēte qn̄qȝ nullus eſt qn̄qȝ uero eſt, iʒ ſeqtur
reſpectum in effectu ad aliā dico q eſt prior creatione & creatore ut denominať ab illa de
nominatione extrinſecaſʒ eſt poſterior abſoluto qđ eſt ꝑductiuū principiū, ad aliā dico q
ꝑductio eſt formalr̄ reſpectus & qa reſpectus ſʒ eius naturā ꝑhexigit fundamētū & termi
nū et ſic erit ad eſſe ꝑhabitū qđ ſeqtur ad abſolutū in cāʒ contra dicūt iſti ideo effectus re
cipit eſſe qa agēs dat eſſe ly qa uel reduplicat relationē in cā uel aliquā realitatē nouā in cā
ſiue abſolutā ſiue relatiuā uel reduplicat actū primū cauſe dico q reduplicat abſolutū illđ
n. naturalr̄ ꝑceditet falſa eſt quorūdā imaginatio dicētiū q cā ſemp eſt in determinata ante
inſtās qn̄ cauſat & tūc relatio determinat ipſā cām uā qn̄ actu cauſat, cāt tn̄ idē abſolutū ſʒ
qđ prius erat cauſatiuū & qn̄ actu cauſat ut prius naturalr̄ relatione actu cauſat & iſti dicūt
oppoſitū qa non habēt intellectū potērē abſtrahere. ℭ Queſtio. x.

ℭ Vtrum relatio poſſit fundari in relatione.

Opinio quorundam. MVlti ſapiētes dicūt q relatio nō pt̄ imediate fundari in ſubāſcbo dicūt q rela
tio nō pt̄ imediate fundari i relatione & circa hoc poſuerūt accidēs abſolutū
mediare iter ſbāʒ & relationē, iʒ cōtra hoc arguiť cā dr̄ ad aliqd et aliq ſbā im
mediate ē cā accidētis ergo ꝑterea imediate cōſtitutū ex aliqbus et nō cū acci
dēte medio imediate referť ad cōſtituētiaiſʒ cōpoſitū ſbale imediate ꝯponiť ex materia et
Confutatio. forma ergo ꝑterea ſbā prior eſt accidēte iʒ prioritas eſt reſpectus ergo imediate ꝯpetit ſibi reſ
pectus ad accidēs abſolutūiſʒ dices prioritas eſt accidēs ergo ſbā erit prior prioritate dico
q formalr̄ eſt prior accidēti abſoluto fundamētalr̄ uero eſt prior prioritate iſta uero priori
tas eſt paſſioiſʒ ꝯtra ſcdm̄ ē prius paſſiōe dico ꝑ nūc q prioritas nō eſt prioritatis uel dicas nō
eē paſſionē, iʒ pricipiū vn̄ fluit et excita igeniū ſup hoc ꝑterea ꝯtra ſʒ arguiť qa iter paterni
tatē & filiationē ē diſformitas iter filiationē uero et filiationē conformitas, ꝑterea iter qcū
q ē ordo ē relatioiſʒ iter idētitatē & eq̄litatē ē ordo ſicut iter fundamēta ergo iter ea ē rela
tio ꝑterea relatiōes iuicē diſtinguntť, ergo fundant relationē qa inuicē diſtinctionē ꝯcedo
igitur concluſionem iſtarum rationum. ℭ Queſtio. xi.

Vtrū habitudo ad terminū ſit magis intrīſeca in reſpectu q̄ habitudo ad fundamentē.

IStа qō hʒ difficultatē nā relatio ꝑ inerētia ꝯparat ad fundamētū ꝑ eſſe uero ad
aliđ ꝯparať ad terminū mō aliqbꝰ uiſuʒ ē q inerētia ſit de eſſentia accidētis ex
alio uero vr̄ oppoſitū qa ꝑ eē ad aliđ diffiniť dico tn̄ breuiter q intimior ē ha
bitudo ad terminū q̄ ad fundamētū & hoc ꝑbať prio qn̄cūqȝ ē aliqđ cōcqđ di
uidiť ꝑ differētias formales q quocūqȝ ſigno una cōſtituit ꝯſtituit & reliquaꝑʒ
ensdiuidit i ſubāʒ & accidēs accidēs uero i abſolutū et reſpectiuū, iʒ accidēs abſolutū priꝰ
naturalr̄ ē ad ſe q̄ ſit i ſubo, ergo reſpectiuū priꝰ naturalr̄ ē ad aliud q̄ ſit i fundamēto ꝑterea
qđ ꝯpetit relationi in prio mō intimius eſt illi q̄ id qđ ꝯpetit ſibi in alio modo, ſed ha
bitudo ad terminū ineſt relationi ꝑ ſe prio reſpectus eni diffiniť ꝑ habitudinē ad termi

inerētia uero ꝯpetit i.ii.mō uel nō i prīo ,ergo reſpect⁹ imediati⁹ reſpicit hītudinē ad ter-
minū ſignū uero eſt qa relatio fundata in ente reali & terminata ad ens rōnis eſt ens rōis nō
ens reali ꝙ ſi ēt illa q̄ eſt fundata in ente rōnis & terminat a ad ens reale eſt ēt ens rōnis dico
ꝙ illud euenit quatenus ens rōnis eſt terminus non fūdamētū nā illa relatio īeret īerētia q̄
terminatˀ ad ens rōnis & ex ꝯſequēti illa inerētia erit ens rōnis & eſt paſſio relationis & ſic
idē illi ex ꝯñte relatio erit ens rationis,ſequitur etiam denominatio reſpectus debiliorem
partem cui accidit ꝙ ſit fundamentū. Q. xii. Vtꝝ rlō poſſit terminari ad rlonē.

A Liquoꝝ extat opinio ꝙ relatio ad ſuū opoſitū terminatˀ qa remanēte illo
quocūqꝫ alio deſtructo relatio haberet idquo terminari poſſit ſed ꝯtra hanc
opinionē arguit Scotus.d.meus oīs diffinitio prior eſt diffinitio ſed rela-
tio diffinitˀ ꝑ terminū ergo terminus prior ē diffinito illud uero ſimul eſt
ū opoſito ,ꝑterea eſſet circulus i eſſentialiter ordinatis & relatio eſſet prior
& notior & eadē ratōe qua terminus eſſet prior & notior opoſito ,& hoc
qđ Scotice ꝯcludūt rōnes multis modis ꝯfirmat maironitanus Frā.i ꝯfla-
tu qa effectus prime cauſe eſt effectus realis eius rñ habitudo non terminatˀ ad opoſitā rela-
tionē & ſimiliter ſciētia qñqꝫ terminatˀ ad ſcibile qđ non eſt & ſic nō terminatˀ ad opoſitā
realē relationē non pōt aūt terminari ad relationē rōnis qa relatio realis non terminatˀ ad
ens rōnis ubi neceſſe eſt ꝙ terminetˀ ad abſolutū,ubi notandū ꝙ relatio qñqꝫ fundatˀ in ab-
ſoluto & terminatˀ ad abſolutū ſicut ſimilitudo īter duas albedines aliqñ uero terminatˀ
ad reſpectiuū ſicut prioritas qua fundamētū eſt prius relatione qñqꝫ uero fundatˀ relatione
& terminatˀ ad abſolū ſicut poſterioritas q̄ relatio poſterior eſt fūdamēto & aduerte ꝙ dif-
finiētes ꝑ opoſitā rlationē diffinitū nitūtˀ circū ſcriberˀ tm̄ ,neqꝫ ꝑꝑ hoc relatio terminatˀ ad
abſolutū oīa erūt relatiua tertii modi ut opinatus eſt Seſſa eſſe ꝯſequutionē neceſſariā non
n.dicūtur relatiua tertii modi eo ꝙ terminētur ad abſolutū hoc.n.non extraneat alios mo-
dos ſꝫ qa nō ē relatio in ſba alterius extremi ut pꝫ.v.met c.xx.& i.ſ.d.xxx. .Q.xiii.

¶ Vtrum relatio in ſuo conceptu quiditatiuo includat terminum.

A Liqui d cūt i ſolutione qōnis ꝙ relatio non diffinitur i genere ꝑpio ſed ꝯtra hāc
opinionē arguitur qñ eſt aliqđ qđ diuiditur ꝑ opoſitas differētias ſpes i illo ge-
nere ꝯſtat ex genere & ex aliqua illarū differētiarū genus uera relationis diuiditur
ꝑ oppoſitas differentias;ꝑterea ſic ſunt in ꝑmixta ꝑdicamēta ꝙ nihil unius ꝑdicamēti ē de
eſſentia alterius dico ergo ꝙ ſicut cetera accidētia abſoluta ut pꝫ.vii.met.& i .iiii.ſ.d.xii.
ita relatio ꝑter diſſinitionē q̄ eſt ꝑ extriſeca pōt ꝑ itrinſeca & ꝑ eſſentialia difiniri q̄tūcūqꝫ
tm̄ habeatˀ in relatiuis ꝯceptus ſui generis et diffinitiuus ad huc nō habetˀ q̄tatiuus eius in
intellectus niſi co intelligendo terminū,notādū tm̄ eſt unū ꝙ terminus eſt extra rōnē ſorma-
lē relationis cū.n.dico ad aliud duo dico quoꝝ unū eſt intrinſecū relationi alieꝝ uero ex-
trinſecū lꝫ ſit de cointellectu eius & neceſſariū in ꝯceptu q̄tatiuo nō tm̄ eſt de ꝯceptu eius
formali ,ſed hic accidunt qōnes mirabiles q̄s alibi ꝑſcrutabor ꝑ nūc uero dubitatˀ eſſētiali-
ter eſt habitudo ad terminū q̄ ad fundamētū iſta eſt manifeſta nā ſine termino nō pt itelligi
ſicut ſine fundamēto ſꝫ reſpicit fundamētū i ſcđo mō ergo reſpicit terminū in ꝑmo mō qa
primus modus eſt itimior ſcđo ,& ille terminus ñ eſt modus itrinſecus,ꝑterea q̄cūqꝫ ſunt
diſtincta realr & unū q̄ditatiue nō icluditˀ i reliquo illa pñt iuicē ſeparari ergo ,ad primū
dubiū dico ꝙ hītudo ad fūdamētū in ē relatiōi in ſcđo mō dicēdi ꝑſe tm̄ & fūdamētū nō ſol.du-
ineſt in ſcđo mō dicēdi pſe ita habitudo relationis ad terminū eſt eius q̄ditas & tm̄ termi- bioꝝ.
nus nō ineſt i prīo mō dicēdi pſe ſicut neqꝫ fūdamētū i eo mōi quo i ē hītudo ad fūdamē-
tū,ad ſꝫ dico ꝙ uera ē illa regł. ō ꝑori nō de poſteriori termin⁹ ergo qa realr diſtīct⁹ et ꝑor
relatōe ꝑt ab ipa relatiōe ſepari relatio uero ē poſteriori termino neceſſario exigēs terminū
& notādū ꝙ rlō ꝑdicamētalis hꝫ ꝑ termino illđ qđ dr̄ rā de termis abſolutis q̄ reſpectiuis
nā rlonē pt termiare rlō et abſolutū & đ oīb⁹ iſtis rlonib⁹ dr̄ rlō ꝑdicamētalis ergo termin⁹
cōis erit qđ i diferēter ſe hꝫ ad abſolutū et reſpectiuū et ita ēs neutrū appellauit frā.đ mairo-
nis i ꝯflatu & iā apta eſt t.bi ianua đ relatōibus i q ſūt multi lapſus ſapiētū plures.n.ꝑbi def-
ficiūt in his ianuis. Qō. xiiii. Vtrū aliqua relatio poſſit eſſe ſine termino.

HIc eſt opinio cuiuſdã doctoris qui dicit ꝙ pōt eſſe ad terminũ nõ exiſtentẽ ꝫ
non ſine fundamẽto:ſed opinio iſta multos ſecũ afert errores & ꝯtra eã argui
tur q̃ñcũq; eſt aliqđ totũ cõſtãs ex aliquibus quorũ:unũ eſt reale altrũ nõ reale
illud totũ non eſt reale cõſtitutũ.n.ſemp ſequiť debiliorẽ partẽ relatio eſt ens
ad aliud ergo ſi illud aliud nõ ſit reale tota relatio non erit ens realꝫ:pterea q̃ñ
cũq; ſunt ailq̃ eſſentialiter ordinata reſpectu tertii illud qđ prius aduenit eſt magis intrinſe
cũ illi eo qđ eſt poſterius ſed habitudo ad terminũ eſt eſſentialiter prior habitudine ad fun
damẽtũ ergo ſi ĩpoſſibile eſt eſſe ſine fundamẽto p eos qđ eſt minus intimũ ĩpoſſibilius erit
eſſe ſine termino ad quẽ habitudo eſt magis intrinſeca relatiõi,pterea ĩtellectus ſeparat & q̃
ſũt unita ĩ re ergo q̃'ñ pōt ſeparare ĩtellectus magis natura poterit ſeparare ñ ꝫ ĩtellectus nõ
pōt ſeparare relationẽ a termino ergo minime natura poterit ſepararer pterea relatio q̃d ita-
nue eſt ad aliud ergo terminus neceſſario eſt aliud a relatione qđ uero nihil eſt alietatẽ nõ
patiť ad aliqđ argo terminus neceſſario eſt aliqđ & qũo erit illa habitudo ſi habitudo ne
ceſſario pſuponit extrema & habitudo in actu extrema in actu dico ergo ꝙ oĩs reſpectus
formalis neceſſario hẽt terminũ exiſtentem,ſed ꝯtra arguiť p ea q̃ dicit Auerroys.xii.met.
c.xviii.ubi dicit ꝙ oẽs forme ſunt actu ĩ primo motore & potẽtia in materia prima ergo
deus eſt pductiuus & tñ pducibile nõ eſt & ſimiliter potẽtia materie dicit reſpectũ ad for
mã nõ dũ exiſtẽtẽ dico primo ꝙ ſatis eſt ſi ſunt in potẽtia obiectiua neq; illud poteſt Auer
roys negare q dicit in primo de ſubſtãtia orbis ꝙ poſſe pcedit eſſe & nõ pōt loq de poten
tia materie tñ qa illud tertiũ cõe ibi poſitũ nõ diferet ab aliis ut recte dicit Seſſa ꝯtra Ioãnẽ
intelligiť ergo đ potẽtia obiectiua cui correſpondet agẽtis potẽtia unde eius expoſitio ibi
vř diminuta neq; Auerroys loquiť in corruptibilibus niſi qm illud erat tertiũ cõe eternis
& corruptibilibus at eterna non ſunt ĩ potẽtia materie actus:n.& potẽtia in plus ſe hẽnt q̃
in entibus trãſmutabilibus ut pꝫ.viii.meth.c.i.dico & ꝙ nos loquuti ſumus de formali reſ
pectu rõnes uero pcedũt de reſpectu fundamentali q pōt eſſe ad no exiſtens ut ad terminuꝫ
ut dixit.d.illuminatus Frãciſcus. Queſtio.xv.

❧ Vtrum relationes cauſentur in creaturis.

AD iſtã q̃õnẽ reſpõdet unus doctor ꝙ relatiões nõ cauſanť ſꝫ ſunt extremorũ ſeq̃-
la nã poſitis extremis ſimilitudinis ſtatim inſurgit ſimilitudo ut extremoꝝ ſeq̃la
& ulterius non eſt inq̃renda cã ſꝫ modus iſte dicendi non eſt ꝯueniens phi. nul-
lus.n.effectus diceretť cãri ſm hoc qa oĩs effectus eſt ſeq̃la ſuaꝝ cãrũ eſſe.n.cauſe ſe
quiť eſſe effectus & ſilř calor non eſſet effectus ignis ſed illi⁹ ſeq̃la & nulla erit uia q̃ poſſi-
mus aliq̃ cãm in uniuerſo pbare eſt alius dicendi modus q q̃ñq; de mente Scoti aparuit frã
ciſco .ſ.ꝙ relatio cauſať a cauſante terminũ,ſed modus iſte minime eſt rõnabilis nã aliq̃ eſt
relatio cuius terminus eſt ĩ cauſatus ſicut ſunt relatiões creature ad deũ dico ergo ꝙ cauſali
litate effectiua imediate relatio cauſať a termino ita ꝙ terminus non ſe habet ad relationeꝫ
ſicut effectus eſſentialiter ordinať ĩmediatus ꝯueniẽs a cã ſicut pbabiliter tenuit Frãciſcus
maironitanus ſꝫ eſt eius cã effectiua imediata.fundamentũ uero eſt cã in genere cauſe ma-
terialis,ſed contra dubitatur qa tũc una albedo de nouo cãta cũ hoc q; eſſet agens limita-
tem ſi infinite alie eſſent albedines ĩ illis q̃tũcũq; diſtãtibus infinitas cauſaret ſimilitudines
pterea exiſtentibus extremis poſſet relatio ñ eẽ:ad primũ dubiũ dico ꝙ lꝫ albedo poſſit cãre
ĩfinitas relatiões nullũ inde eẽt incõueniẽs neq; pp hoc erit ĩfinite perfectiõis nã q̃ñcũq; ali
qua multitudo non arguit maiorẽ perfectionẽ ĩfinita multitudo non arguit ĩfiniti perfe-
ctionẽ pducere aũt multas relationes nõ arguit maiorem perfectionem aliq.n. exiſt marũt
illas eſſe de ſcđo intellectus ad id uero qđ dicebať de infinita diſtãtia dico ꝙ illud agens
actõe meth.abſtrahit a ſitu iõ pt agere ĩ q̃cũq; diſtãtia ad aliđ dico ꝙ extrema pñt eẽ ſine rela
tiõib⁹ realř diſtictis ab extremis ubi ꝯcedať ꝙ deus agit ꝯrigeret,ſi aũt uis aliã uiã tenere:dic
ꝯñr ad eã eſt.n.res difficilis ualde & in hoc ſunt diuerſitates opiñãtiũ & pertractãdũ eſt ut ũ
qđ ſp ſapiẽtib⁹ dificultatẽ fecit an de⁹ poſſit ſupleř ſuicẽ extremoꝝ Frã .i.i.i.d.27.q.i.vř.oĩ
no dicere ꝙ licet deus abſolute poſſit cauſare radium ſine ſole tñ illud abſolutum cauſare
non poſſet cũ reſpectu effectualitatis ad ſolẽ ſine ſole & iõ uideť ibi uelle ꝙ deus non po-

Digitized by Google

ſit relationē cauſare ſine extremiſ & tñ ille idē Franciſcus in.xxix.d.i.q.ii.dicit ꝙ deus pt relationem ꝑducere perſe in tertio modo perſeitatis ita ꝙ pōt ſubire uicē extremorū & ſic Franciſcus ſibi uidetur contrarius & ego non dubito ꝙ Franciſcus non recte in hoc Scotizauit nā Scotus in quol.q.vii.dicit ꝙ deus ſine fundamento & termino non pōt cauſare relationē & ibi ponit fundamētū eſſe effectū mediū unde fortaſſe Franciſcus accepit illū modū quē tenuit de cauſalitate extremorū & Frāciſcus in uariis locis uaria dixit hāc difficultatē ꝑ tractādo eius tñ opinionē habem⁹ i.i.ſ.d.xliiii.q.viii.& fortaſe ſibi nō ꝯtradixit nā i.xxvii.d.nō dixit ꝙ deus nō poſſit cauſare relationē ſed dixit ꝙ non poſſit cauſare radiū ſolis cū reſpectu cauſalitatis & dixit ꝑꝑ inuectā ꝯtradictionem qa fieret cū ſole & ſine ſole, et forte dici pōt ad mētē eius in.xliiii.d.ꝙ deus nō pōt ſupplere uicē extremorū in relatiuis intrinſecis ſed bñ pōt in relatiuis extrinſecis & fortaſſe tenendo modū iſtū quē ille tenere vř ibi nulla eſt cōtradictio īter.d.ſubtilē & Frāciſcū dicit.n.ibi ꝙ regula illa ſi qcqd pōt deus mediate pōt ſine cā media tenet in abſolutis & relatiuis extrinſecis & forte mauricius nō conſiderauit illa uerba uel medica fuit & ſolicitudo ſup hoc & forte Frāciſcus de oībus tenet relatiuis ut patet in fine q̄ſtionis & ꝑ iſta opinione ſunt due rōnes prima qcquid continet contineſ continet & contentū ſed deus uirtualiter continet oēm cauſam ſecūdā ergo uirtualiter continet oēm effectū ipſarum & quodcūq; deus uirtualiter continet poteſt ꝑducere ꝑterea cauſalitas effectiua nullā dicit impfectionē ergo poteſt ēt poni reſpectu relationis iſte rōnes non ſunt in ſe faciles ſed difficultatē faciūt in doctrina cur.ſ.cur ſi concludūt in abſolutis non autē in reſpectiuis & dico ꝙ deus oē qđ uirtualiter continet pōt cauſare eo modo quo illud ꝑducibile mō cū relatio ſemp habeat terminū non eſt ꝑducibilis niſi cū termino impfectionis aūt eſſet in deo eē terminū relationis & qō iſta hēt dificultatē magnā & aliaꝝ tētabo iteꝝ ſcribere ſup hoc, his cauſis ſuper eſt mō dicere quō caſanť relationes & utrū ad aliqd poſſit eſſe motus ſed de ſcđo non eſt locus hic tractādi, tñ ad reſpectū extrinſecus ad uenientē pōt eſſe pſe motus unde rō Auerroys ꝯtra Auicenā ꝑbātis motū realim non eſſe ſitualē ꝑ hoc ꝙ ad aliqd non eſt motus uel antecedēs erit falſus uel conſequētia nulla ſitus.n.non eſt reſpectus intrinſecos aduen iens imo ubi eſt reſpectus ut ponit Auerroys in ſua paraphraſica licet Seſſa dicat oppoſitū icomētario ſup.d.d.de.primo tñ dicit Frāciſcus ꝙ relationes in creaturis cauſanť ꝑ actionē & paſſionē nā agēs imprimens aliq̄ formā in paſſo agit ctione de genere actionis nam reſpectus iprimēs ad illud cui imprimiť eſt de genere actionis mō terminus iprimit relationē in fundamento:ſcđo dicit ꝙ cauſanť ꝑ realem mutationem ꝑbať qa per eā ſubm aliter ſe habet nūc q̄ prius ergo mutať tertio dicit ꝙ cauſanť per motū & hoc probatur nā albedo ex eo ꝙ diuiſibilis poteſt induci per motū ergo & ſimilitudo q̄ eſt in illa albedine fundata in quocūq;.n.gradu ſignato uel ſignabili colons eſt aliqs gradus ſimilitudinis & ex hoc ꝙ ſimilitudo eſt diuiſibilis habens gradus eſt uere per motū inducibilis oē.n.qđ.eſt diuiſibile & acqriť ſucceſſiue & continuo eſt aqſibile per motū & eſt qrtus modus poſitus a Frāciſco.ſ.ꝙ per motū acqratur relatio ſed ꝯtra primū dubitať qa tūc actio q̄ eſt reſpectus per actionem inducič dico ꝙ actio non eſt a poſitionis ſed eſt quo aliud agitur licet bñ cauſetur ut dicit ibi Franciſcus.

Queſtio xii.

¶ Vtrū inter extrema eiuſdē rōnis inq̄tū eiuſdem rōnis ſemper naſcať relatio eiuſdē rōnis

IN qōne dico tria primū eſt ꝙ īpoſſibile eſt īter extrema eiuſdē rōnis ut eiuſdē rōnis eſſe relatione niſi eiuſdē rōnis hec ꝑbo qa qncūq; agēs non hꝫ niſi uim ꝑductiuā eiuſdē rōnis ipoſſibile eſt effectus ꝑducať ab eo niſi eiuſdē iſta pꝫ nam nullus effectus a cā ꝑduciť niſi cā reſpectu illius habeat cauſādi :ꝫ poſitū ē cām habere eādē uim ergo effectus erit idē ſꝫ eiuſdē rōnis in q̄tū eiuſdē rōnis nō habēt uim cau ſatiuam niſi eandem quod probo qa quorumcunq; eſt eadē diffinitio de illis poteſt eadē paſſio demoſtrari iſta patet ꝙ ſecundum Auerroym partes diffinitionis ſumūtur a principiis q̄ ſunt in re paſſio uero ꝑpria fluit a principiis ſubiecti intrinſecus ad illa ſtat ultimata

reſolutio ſed que ſunt eiuſdē rōnis inquātū eiuſdem rōnis habent eādem diffinitionē ergo eadē paſſio poteſt demoſtrari de eis uis autē productiua eſt quedā paſſio ergo uis productiua que uni ɔpetit, ɔpetit & alteri in his.n.que ſunt eiuſdē rōnis ɔpetit eadē perſe paſſio ſm dictū ꝙ qñ inueniūtur relationes diuerſaꝝ rōnū fundari in eodē fundamento oportet inuenire diſtinctionē ipſarū ex parte terminorū iſtud patet quia cōe eſt conceſſuȝ ꝙ relationes non diſtinguūtur niſi penes terminū uel penes fundamentū, & hinc ſequitur tertiū dictū ꝙ qñ inueniuntur relationes diuerſarū rōnū ad eundem terminum penitus indiſtinctum terminari oportet diſtinctionem inuenire ex parte fundamentorum.

Queſtio. xiii.

❡ Vtrum in deo ſint relationes rationis que ex tēpore denominent ipſum deum.

ALiqui ſunt qui iſtā.q.ſoluere nitunť per hoc per reſpectus rationis alii uero dicūt ꝙ creatio & alia huiuſmodi ꝙ ſignificēt aliqd quod eſt in deo & conotat aliquid qd eſt ī creatura omiſſis tñ iſtoꝝ opinionibus que noſtra non indigēt confutatione dico opinionē Scoti & eorū qui ſequuti ſunt eū & dico oīa iſta ſaluari per extrinſecā denominationem ubi animaduertendū ꝙ multoties agere & pati eodem nomine nominantur ſicut oſculor aliqñ actiuū preciſe ſine paſſiuo ſignificatur nominibus oppoſitis ſicut idē actus quo ego feror in deuȝ ſignificatū p hoc qđ dř me amare deū & deū amari a me aliqñ ėt paſſiuū ſignificať nominibus opoſitis ſicut creati idē.n.eſt ſignificatū iſtius ꝑpoſitionis cū dř creatura creať & creator creat & non datur intelligi aliquid qđ ſit formaliter in deo ſed ſolū paſſiua creatio que eſt in creatura qua deus dř creator denominatiōe extrinſeca & ſic idem ſignificatū utriuſqꝫ propoſitionis & in ipſa creatura unde deus dicitur formaliter creator non ꝙ creatio ſit formaliter in deo ſed illa eſt in creatura & dicitur de deo formaliter denominatione tamē extrinſeca unde notandum ꝙ creatio accio eſt in creatura non tñ denominatur ab illa ſub nomine actionis quia cratio ſub nomine actionis non eſt nata denominare niſi extrinſece neqꝫ patiantur aures tue audire ꝙ quia actio & paſſio non poſſunt eſſe in eodem ideo actio erit in creature nā illud eſt uerū qñ ſunt opoſite origines qñ uero eſt eadem origo nominibus opoſitis ſignificata poteſt eſſe in eodem ſic aūt eſt in propoſitio ideo deū mutari non oportet licet ſit tranſitus de contradictorio in contradictoriū quia illa extrema contradictionis non ſunt formaliter in deo ſed ſunt formaliter in creatura.

❡ Incipit Sextus Liber Meth.

Queſtio Prima.

❡ Vtrum ꝙ quid eſt ſubiecti ſit demoſtrationis medium.

IN iſta.q.teneo ptem affirmatiuā cuius opiniōis ſunt Alexāder & ſimplicius & Ari.i.poſterioꝝ ubi tractat de utilitate ſignificatorū pſe ubi ponit duo ſignificata eſſe demoſtr. neceſſaria primū.ſ.& ſm alia uero ſunt cā amplificādi ut dicit Themiſtius.c.xi.ex quibus pōt colligi ꝙ quod quid ſubiecti eſt demoſtr. mediū quia ſic prima ꝑpoſitio erit in ſecundo modo dicendi perſe ſecūda uero erit in primo & iſtius opiniōis eſt theophraſtus qui dixit principalē intentionē libri poſterioꝝ eſſe de diffinitione ſubiecti ſecūdariā uero eſſe de diffinitiōe paſſionis preterea rōne probatur illud eſt demoſtr. mediū ad quod ſtat ultimata reſolutio ſed ad qd quid eſt ſubiecti ſtat ultimata reſolutio ergo illud eſt mediū maior patet quia demoſtr. eſt ex imediatis minor etiam na ad illud ſtat ultimata reſolutio ultra quod nō contingit du

Digitized by Google

bitare illud uero non poteſt eſſe conceptus paſſionis quia ille eſt reſolubilis in priorē conceptū, preterea omne predicatū habens cauſam in ſubiecto poteſt intellectus negociare circa illū componēdo & diuidēdo & facere ipſam medium & ſic illud predicatū reſoluere ac quelibet paſſio hꝫ cauſam in ſubiecto alii uero latini quaſi omnes cū Themiſtio in .ii.poſteriori.c.viii.& forte cū philopono tenent oppoſitum : ſeſſa uera in.ii.poſteriorū nititur exponere oppoſitas opiniones & dicit queſitum per modum actus non demoſtrari per diffinitionem ſubiecti quia ut ſic non fluit a principiis eius per modum uero aptitudinis poteſt demonſtrati diffinitione ſubiecti & diffinitione paſſionis quia cum utraꝗ paſſio conuertiť, ſed conſiliū dificultatē patitur primo ꝯtra id quod dicit ꝙ paſſio per modū actus demonſtratur per quodquidē queſitinam illa paſſio uel erit accidēs per ſe uel accidens per accidens non ſecundum quia illud demonſtr.non ingreditur : ſi primū cum ut ſic fluet a principiis ſubiecti per illa demonſtrabitur per rationem eius, ergo aut non demonſtrať aut per quodquidem ſubiecti demonſtratur quod uero dicit.ſ per modū aptitudinis poſſe demōſtrari per utrūꝗ ſi ultimate intendit non eſt recte dictum & forte intelligit de diffinitione paſſionis dicente propter quid non quid ſed contra opinionē noſtra eſt ratio quā fecit ſeſſa, nam ſm Ariſto.in.ii.poſt.in textu qui ſic incipit (eſt autem & cuius cā) mediū ſequitur maius extremum ſecundum equiuocationem & uniuocationem ut idem liceat oppoſitum ſillogiſare, ſed ad hoc dico illud eſſe a poſteriori & concomitanter non a priori & aduerte ꝙ illa auctoritate motus Themiſt.forte fuit op.opoſite ut uidetur dicere in.c.vii, penderans uerba Ariſto.c.xxxi.

ℭ Queſtio Secunda.

ℭ Vtrum ſcientiarum diuiſio ſit recte aſſignata.

IN queſtione iſta nobis difficultatem facit ſcientia de aīa illa.n.non uidetur poſſe collocari in numero ſciarū naturaliū, cum tractet de aliquibus partibus anime que aut ſunt abſtracte per eſſentiā ut tenet ſeſſa aut ſm eſſe non depēdētes a materia neꝗ uideť ꝙ ſit ſcientia Methaphica illa.n. eſt de abſtractis que non ſunt in materia operatio aūt cuiuſcūꝗ partis anime uel dependet a corpore uel a re exiſtente in corpore iſta patet.p.& .ii.de anima &.vii.phiſicorū.c.xx.neꝗ erit mathematica qa illa eſt de quanto anime aūt repugnat ratio quanti poſita ſcientia ergo de anima etiam antiquis difficultatem fecit & Themiſtius.d.lucidus in prohemio phiſicorū dicere uideť ſcientiam de anima eſſe mathematica & non communicari inter partes ſciētie naturalis & hanc opinionem ſequuntur quidam modernorum accepta ſuſpitione ꝓpter uerba Ariſto.qui in.ii.Metha.demonſtr.Mathematicas certiſſimas appellauit & tñ in primo de anima demonſtr. animaſtice dicūtur certiſſime preterea dicunt ſciētiā de anima maxime conferre ad ſcientiam de natura & ſic non uidetur eſſe aliqua pars eius & Ioannes philoponus in primo perigeneſeos diuidens ſcientiam naturalem nullam mentioneꝫ fuit de anima & ſimiliter ſeplicius in prohemio celi & mūdi Alexāder uero aphrodiſeus in comento metheocorum uult ſcientiam de anima eſſe partem ſcientie naturalis cuius opinionis ſunt fere omnes arabes ut auicena.vi.naturalium & Ariſto.et Auerroys in principio de ſenſu & ſenſato: ubi dicit ſubiciātur nobis que ſunt dicta de anima & duod.metha.c.xliiii.ꝙ mathematice non ſunt de ſubſtantia iſtius opinionis ſunt Albertus magnus Thomas de aquino egidius & Ioannes de Iandauo: ſeſſa uero in primo de anima dicit totam ſcientiam de anima eſſe mediam & mathematicam, illud uero accipit ab Ariſt. qui in libro de partibus anamalium libro primo.c.primo mouet queſtionem ſcilicet utrum ſit opus naturalis de omni anima differere & ſoluit ꝙ de anima uegetali & ſenſitiua eſt ſcientia naturalis de intellectu uero eſt methaphiſica nam ſi tractaret de intellectu tractaret de intelligibili & ſic cetere ſciētie ſuperfluerent de tota : ergo in diſtincte eſt ſcientia media & mathematica prout partem tenet utriuſꝗ & multis citatis pro ueritate tenet hoc mathematica uero dicitur ſecundum modum propter certum modum procedendi media uero di-

citur ſecundum rem prout aliqua pars ad naturalem aliqua ad methaphiſicum per tenet
ut licet ſit extrema dicitur tamen media per participationem conditionum extremorū ſicut
forme elementorum dicuntur medie inter ſubſtantiam & accidens, ego uero dico ꝙ hec
opinio non eſt peripatetica neqꝫ Themiſtius eſt illius opinionis ut ſeſſa etiam fatetur in.vi.
Methaphi. & exponit opinionem ſuam dicens ꝙ Mathematice ſunt ſcientia de anima ꝑ
quanto ſunt de rebus que ſunt ſeparate per actionem anime: ego uero dico aliam eſſe intē
tionem Themiſtii hāc ſcilicet ꝙ quidam ſcientie ſunt de medio modo abſtractis ſicut ſciē-
tia de anima & Mathematice & eam ſcientiā nunꝙ̄ mathematicam uocauit: immo ex uer
bis eius poteſt colligi rō ad oppoſitum quia illa ſcientia que requirit in obiecto ſuo op-
poſitum modum eſſendi ab alia non debet nominari nomine illius: ſed obiectum anime
habet oppoſitum modum quia eſt in materia ſecundum conſiderationem ut patet in dif-
finitione que datur per materiam eſt uero ſecundum eſſe abſtractum ut ille tenet mathema
tica uero entia ſunt in materia ſm̄ eſſe abſtracta ſm̄ ꝯſideratione̅ ergo ꝑterea Ariſ.ii.Phi; po
nit animā intellectiuā terminū ꝯſiderationis naturalis ut declarat Auerroys.ii.phi.c.xx.
tūc uel quātū ad ſi eſt uel quātū ad qd eſt nō q̄tū ad ſi eſt ſ;ga ut ſic ſe extēdit uſque ad pri-
mū motorē ergo & hoc nō: preterea liber q eſt pars libri de aialibus eſt pure naturalis: ſ; ſciē
tia de anima eſt pars libri de animalibus ut ille tenet in primo de anima & in iſto.vi. pre-
terea eius operatio pro fieri & conſeruari indiget corpore ergo antecedens eſt Auerroys.
iii. de anima.c.xxx. conſequentia uero patet, preterea eius diffinitio datur pro materia er-
go: conſequentia & antecedens patet in.ii. de anima & primo, preterea anime competit ra
tio formalis conſiderandi in philoſophia naturali: ergo antecedens patet per illum qui in
vi.metha. dicit ꝙ illud eſt mobile mobilitate terminatiua uel ſubiectiua propria uel ſecū-
dum quid, preterea ad eandem ſcientiam pertinet tractare de forma & ſubiecto: ſed ſcien
tia de animalibus eſt de ſubiecto & naturalis ergo, minor eſt Auerroys in primo metheo
rum.c.primo ubi probat ſcientiam de animalibus precedere illa de anima quia eſt de ma-
teria & per materiam ſubiectum intelligit ut ipſe exponit teneo: ergo concluſionem iſta-
rum rationum quod fuſius habet tractari in primo de anima & tractatur a philoſophis
modernis.

Incipit Liber Septimus Metha.

Queſtio Prima.

Utrum in eſſentia ſit de eſſentia accidentis.

PRo determinatione queſtionis eſt notandum ꝙ accidens poteſt ca-
pi dupliciter ut dicit Scotus in.iiii.ſ.d.xii.qō.p.uno modo ꝑ per ſe
ſignificato nominis & de hoc non eſt ſermo noſter alio uero modo
ſumitur per denominato ab illo per ſe ſignificato & hoc eſt duplex
quia quodam eſt abſolutum quodam reſpectiuum his poſitis pono
concluſiones ad mentem Ariſto. & Auerroys & .d. ſubtilis quarum
prima eſt ꝙ neqꝫ inerentia actualis neqꝫ aptitudinalis eſt de eſſentia
accidentis abſoluti hoc multipliciter probatur primo quia ſi ſubie-
ctum eſſet de eſſentia accidentis: tunc facerent unum per ſe non unum per accidens quod
eſt contra Ariſto.v.Metha.c.xiii.&.xiiii.&.vii.metha.c.lxi. conſequentia uero probatur
quia adendo alicui enti illud quod eſt de eſſentia eius fuit unum per ſe non unum per ac
cidens cum illo maxime ſi illud cui additur ſitiens per ſe accidens uero eſt ens per ſe ut pa
tet quinto Metha.c.xiiii. ubi dicit iſta uerba ſecundum ſe uero eſſe dicuntur quecunqꝫ ſi-
gnificant figuras predicationes & diuus Thomas ſecundum hanc intentionem exponit
textum Ariſto. ꝙ uero ly ſecundum ſe poſitum in textu quo ad predicationem ſumatur
facile eſt probare nam eo modo ly ſecundum ſe diuidit ipſum ens, ſed Thomas in ex-
poſitione de cimiterici dicit ꝙ diuiſio entis ſecundum ſe & ſecundum accidens attendi-
tur ſecundum ꝙ aliquod predicatur de aliquo per ſe uel per accidens hec Thomas

Digitized by Google

ꝙ uero non ſit contradictio ꝙ in quiditatiua ratione accidentis non intelligatur ſubiectū Scotus oſtēdit eſſe de intentione Ariſto. qui in quarto phi. querit hanc queſtionem ſi eſſet ſpaciū in quo tm̄ eſſet ſonus aut color, utrū illud eſſet uacuū & reſpondit ꝙ ſi eſſet receptiuum corporis eſſet uacuum. Si autem ex quiditatiua rōne accidens includeret ſubiectum ſtatim haberetur ibi eſſe corpus & ibi non eſſe & ita ſtatem eſſet ad queſtionem reſpōdendum uacuum eſſe & non eſſe, ꝙ uero hoc ſit de intentione Auerroys & non ſicut exiſtimauit Ioannes quem ſequutus eſt ſeſſa pater per uerba eius in quarto Methaphiſi. c. 4. ſecundo ubi dicit ꝙ ſubiectum ſe habet reſpectu accidentis ut materia tantum non ut efficiens neqȝ ut forma & ſi ſe habet tantum ut materia quomodo poterit eſſe pars eſſentie materia enim non eſt pars quiditatis ſecūdum Auerroys ſeptimo Methaphi. preterea Auerroys in primo de ſubſtātia orbis dicit ꝙ potentia materie defert a natura illius ſubiecti quia potentia eſt ad aliud ſubiectum uero abſolutum & quare rō ſua ualet ibi & non hec de inerentia que dicit reſpectum in ordini ad accidens abſolutum, Secunda concluſio eſt ꝙ in erentia aptitudinalis eſt propria paſſio accidentis abſoluti quia aptitudo eſt paſſio naturalis illius cuius eſt aptitudo, Tertia uero ꝯcluſio in erentia actualis eſt accidens per accidens accidentis abſoluti. Quarta concluſio ꝙ in erentia actualis eſt propria paſſio accidentis reſpectiui, ſed iſtas concluſionis ſeſſa aures eius audi non patitur, ideo inducit rationes Ioannis contra Scotum arguit ergo primo illud quo eſt accidēs formaliter ens eſt de eſſentia ſui: ſed dependentia ad ſubiectum eſt illud quo accidens eſt formaliter: ens ergo dependentia ad ſubiectū eſt de eſſentia accidentis minor eſt Ariſtotel. & Auerroys. vii. metha. c. ii. ubi dicūt non eſſe ens niſi quia entis modo ly quia uidetur nota cauſe formalis, ad iſtam rationem tamē reſpondeo ſicut reſpondet Scotus ꝙ minor eſt falſa eius uero ꝓbatio procedit ex equiuocatione illius uocabuli. ſ. ly quia nam ut dicitur. v. meth. c. xxiii. quot modis dicitur cauſa tot modis dicitur ly quia & ly inquantum accidēs: ergo eſt ens quia entis prout ly quia deſignat cauſalitatē qua diximus ſubiectū eſſe cauſa accidētis nō tamē ſubiectū eſt de eſſentia accidētis: ſed hec ſolutio inqd ſeſſa ſtare nō pōt qa a pari poſſemus dicere formas ſubſtātiales nō eſſe ens niſi quia entis: ſecūdo qa ſi ly qa cadit ſup ra cauſam materialē ſubiectū erit materia accidēs: ſed ſm Ariſt. habitudo forme ad materiā eſt de eſſentia forme, ergo ſed iſte rōnes non cōcludunt ꝯtra Scoti ſolutionē prima quidem non quia ly quia pōt cadere ſuper omne genus cauſe & ſic forme poſſunt dici eſſe quia ſunt entis cuiuſdam ut dictū eſt. ii. philoſophorū ab Auerroy forma nō pōt exiſtere ſine materia nō tamē dicit eſſe ens quia entis eo modo ſicut accidēs nam materia nō eſt efficiens forme ſubiectū uero ſe hȝ ut efficiēs reſpectu accidētis: ad aliam rationē dico primo ꝙ habitudo accidētis ad ſubiectum eſt habitudo non ad materiam ex qua ſed in qua forme uero educūtur de potētia materie & ꝓ ſolutione tñ utriuſqȝ rōnis eſt notandum ꝙ tam forma ſubſtātialis q̄ accidēs ut dicit Scotus diffiniūtur p ſubiectū ut fecit Ariſto. ii. de anima. c. vi. ubi in diffinitione animi poſſint corpus organicū quia actus dicit reſpectū ad id cuius eſt actus ideo ꝯplete nō pōt intelligi ſine pfectibili differēter tamē ab accidēte quia ſubiectū forme ſubſtātialis facit unū p ſe quod uero dicit ꝙ habitudo forme ſubſtātialis eſt de eſſentia illius: dico primo hoc nō eſſe uerū quia ut dixit Auerroys neqȝ habitudo materie ad formā eſt de eſſentia materie modo habitudo materie ad formā nō eſt minus intrinſica materie q̄ habitudo forme ad materiā ipſi forme pretertim ſm ſeſſa qui tenet eſſe materie eſſe a forma immo ꝙ eſſe in potētia habet etiā conſequēter a forma a qua hȝ eſſe in actu neqȝ ſic intelligēda ſunt uerba Ariſt. ii. phyſicorum ꝙ materia ſit ad aliqd ſic ꝙ reſpectus ad formā ſit de eſſentia illius nam pdicaméta ſunt impmiſta ſm eſſe eſſentie & Auerroys dicit hoc in prio phyſicorum. c. lxx. ubi dicit materiā a potētia differre qa materia eſt abſoluta potētia uero ad aliud & forte Ariſt. intēdit ut ſeſſa dicit ꝙ ad aliqd dicat nō p rōnē eſſentie ſz p determinationē qa forma fieri nō pōt niſi ex illa p determinationē diſpoſitionū ꝓpinquarum p quas materia pria fit ꝓpinqua imo ubi Auerroys in primo de ſubſtātia orbis dicit potētia differre a materia ſeſſa exponit cōtra Ioannem de potentia materie abſoluta quam abſolutam appellat non ꝙ nullam formā

Digitized by Google

reſpiciat:ſed quia ſeſpicit formam in communi & tamē illa uidet magis intrinſeca materie, preterea dico ꝙ illo ↄceſſo adhuc nō ſequitur de habitudine accidētis propter diuerſitas habitudinū quia terminus unius non facit unū per ſe cū altero perfectibile facit unū ꝑ ſe cum forma ſubſtātiali, preterea arguit Ioānes ſi in erentia eſſet aliud ab inerēti tunc talis inerētia inereret aut ꝑ ſe aut per aliud; ſi per ſe ſic ſtādū erat in primo ſi per aliud uel in inerentiis erit proceſſus in infinitū uel deueniēdum erit ad inerentiam unā que ſe ipſa inereat: ad hanc rationē dico ut ipſe doctor ſubtilis in.iiii.ſ.ꝙ in erentia albedinis qua albedo ineret ſubiecto alia eſt ab albedine & inheret ipſi albedini & cū dicit uel ſe ipſo uel alio dico ꝙ ſe ipſo & ſtādum eſt in.ii.ut pꝫ.in.ii.d.p.q.v.illa relatio eſt eadē fundamēto ſine qua fundamētum eſſe non pōt ſine contradictione in herētiam uero albedinis impoſſibile eſt eſſe in actu quin actu inhereat & aptitudine quin aptitudine inhereat non ſic uero de forma abſoluta inherētia uero eſt quidā reſpectus, ſed contra replicat ſeſſa accipiatur inherētia uel eſt accidens uel non accidēs ſi accidens & ſe ipſo inheret ergo aliquod accidens ſe ipſo inheret & ſic aliquod accidens eſt de cuius eſſentia eſt inherere modo his que ſunt eiuſdē generis quidquid per ſe ↄpetit uni per ſe ↄperit alteri:ſed illud accidens eſt eiuſdē generis & & rationis cū ceteris accidētibus ergo, ſed iſta rō multa dicit que ꝓbare oporteret & notidū ut diximus ꝑ accidēs pōt capi ꝓ ſe ſignificato nominis & ꝓ denominatis ab illo per ſe ſignificato nōis primū ſignificatū eſt quod importat accidēs q̄tū ad per ſe rationem nominis & eſt quidā reſpectus quē importat hec dictio inherēs ad illud cui inheret & idem eſt ſignificatū inherētis & inherētie & ſicut impoſſibile eſt eſſe accidētia quin ſit inherentia ſi actu, actu ſi aptitudine aptitudine ita impoſſibile eſt eſſe accidēs ꝓ ꝑ ſe ſignificato nōis qui ſit inherēs ↄformiter ſicut dictū eſt de accidētia & iſto modo per ſe ſignificatū nominis eſt reſpectus extrinſecus aduenięs & ratio eius non pōt intelligi ad ſe non tamē eſt reſpectus intrinſecus aduenięs quia fundamētum & terminus eius poſſunt eſſe ſine illo reſpectu & ſignificatū iſtud per ſe accidētis pertinet ad determinatū genus uel actionis ſi actio dicit reſpectū in formantis ad in formabile uel paſſionis ſi paſſio dicat reſpectū in formabilis ad in formas neq; eſt in ↄueniēs ꝙ aliquid ſit determinati generis:& tñ denominet plura genera iſte ergo reſpectus per ſe pertinet ad determinatū genus & tamē denominat cuncta nouē genera alia a ſubſtantia ꝙ ſi obiicias per auctoritatē ſimplicii in predicamētis ꝙ eſſe in non conſtituit aliquod ſpeciale genus:dico ꝙ ſi accipiat eſſe in denominatiue ſic circuit omne genus ſi uero quātū ad ꝑ ſe rōnē quā importat ſic eſt ſpēs determinata in uno gñe, & ſic deficit ratio ſeſſe: nam alia accidentia denominantur ab illa ꝑ ſe ratione & ſic non ſunt eiuſdem generis & eiuſdem rationis.neq; ſi albedo per ſe eſt color Socrates albus per ſe erit color uel coloratus, nā quod unū per ſe non eſt per ſe predicationē recipere nequid & tamē Socratis denominatur albus ſicut accidētia ab illa per ſe rationi nōis, Et notandum ꝙ accidēs ſit ens ſꝫ ſe quod oppoſitū eſt eorū fundamēto ex fundamētis diui Thome pōt colli primo.n.dicit diuus Thomas in expoſitione.xiii.textus in.v.metha.ꝙ ens ſm ſe diuiditur in decem predicamēta quorum nouē ſunt de gñe accidētis & ibi etiam pꝫ ꝙ accipitur ſecundum ſe ſm ꝓdicationē preterea exponēs textuꝫ.xiiii.in fine reprehēdit Auicenā que uoluit ꝓdicata accidētalia principalr̄ ſignificare ſubiectū, arguit ↄtra Auicēnā ubi facit hāc ↄſequētiā ſi.n.principalr̄ ſignificarēt ſubiectū, tūc ꝓdicata accidētalia nō ponerent a pħo ſub enti ſm ſe, ſꝫ ſub anti ſm accidēs hec Thomas redeamus tñ ad principale propoſitem arguit etiam ſeſſa argumēto quod accipit a Ioānē reſpectus creature ad deū eſt idē eſſentialr̄ creature, ergo reſpectus accidētis ad ſubiectū ē idē eſſentialr̄ accidēti ↄſequētia ꝓbat̄ illa habitudo eſt intimior cuius terminus eſt intimior:ſed terminus iſtius habitudinis eſt intimior, qa ſubm ponit̄ in diffinitiōe accidētis nō ſic creator ponit̄ in diffinitiōe creature, ergo ad ſtā rōnē rn̄deo ꝙ rł̄o creature ad deū eſt idē realr̄ creature qa ↄtradictio eſt creaturā eē ſine illa, ſꝫ idētitas reſpectus ad fundamētū uel nō idētitas nō facit ꝙ termin⁹ in diffinitiōe ponat̄:ſꝫ illud eſt qa nō pōt forma hr̄e ↄcatiuū ↄceptū:niſi co intellecto illo cuius eſt forma, idō in diffinitione accidētis ↄcatiua ponit̄ ſubiectuꝫ qđ ab accidēte ꝑficit̄:ſꝫ hec ſolutio ſtare

non pōt inquit Seſſa prio diffinitio explicat eſſe ſm Auerroym.vii.met.c. xlii.igit̃ quod
eſt intimius difinitioni eſt intimius eſſentie ſed habitudo accidētis ad ſubm eſt diffinitiōi
intimior q̃ habitudo creature ad deū ergo ,ſc̄do minus depēdēs ab aliquo ī eſſentia miuns
dependet indeffinitione ſed per exteros accidens minus dependet in eſſentia ergo:preterea
accidens propter quid habet conceptū imperfectiorem ꝯceptu creature aut quia ſibi aliquid
deficit quod ad eſſentiā pertinet aut aliquid quod conſequitur eſſentiā aut quia ſibi aliqd
accidentale deficit neq3 alio modo pẟi poſſunt imaginari cōceptū imperfectiorem primus
dicere eſt impoſſibile quia ſecundum Scotum accidentia habent uerum genus & diffe-
rentiam preterea illud ſuppleretur per habitudinem ,& ſic habitudo pertineret ad quiditatē
igitur nihil ſibi de eſt quo ad quiditatē neq3 deeſt aliquid quod conſequitur quiditatē ſi q
ditas ipſa non deeſt neq3 accidentale quia propter accidentale non dicitur aliquid habere
conceptū imperfectū:ego uero dico rōnes iſtas non concludere prima quidem non quia
duplex eſt diffinitio accidentis una quiditatiua & illa eſt que datur per ea que ſunt de rō-
ne formali accidentis alia eſt quietatiua ſicut eſt de mēte Scoti in hoc.vi. pria abſolute ſu-
mitur ſecūda uero dicit ordinem ad intellectū cui ſit illa certitudo qua quieſcit perfectus
intelectus dico igitur ꝙ ſtat ꝙ aliquid ſit intimius diffinitioni quietatiue & tñ non ſit inti
nius eſſentie cuius eſt diffinitio nā non ponitur terminus in diffinitione ꝑpter identitatē
habitudinis ad fundamentū maior ergo rōnis eſt falſa de difinitione quietatiua & minore
uera de diffinitione quiditatiua maior eſt uera & minor falſa & per idē ſoluitur ſequens
rō cum.n.dicit minus dependet in cognoſcibilitate iſta propoſitio abſoluti acepta nō eſt
oīno uera nam propter eſſentialem dependentia terminus non ponitur in diffinitione nā
ſic deus maxime poneretur in diffinitione creature ſed adere oportet eſt minus dependens
in eſſentia & eſt abſolutum & alterius non perfectio nam perfectio non poteſt perfecte intelli
gi ſine perfectibili ergo propoſitio dicens minus dependens.ſ.habens dependentiā minus
neceſſariā & eſſentialem minus dependet in cognoſcibilitate eſt propoſitio non uera & eā
negat Scotus in.iiii.ſ.d.xii.q.i.alia uero rō facilis eſt ſolutionis dicitur eñ conceptus acci
dentis imperfectus non ꝙ ſibi aliquid deficiat quod ad eſſentiā partineat neq3 quod ſequa
tur eſſentiā nam licet inerentia aptitudinalis ſit paſſio accidentis abſolute non tñ propter
hoc terminus habitudinis in diffinitione ponitur dicitur ergo imperfectus quia aliquod
accidentale deficit non ꝙ ſit in genere accidentis ſed accidentale.ſ.extraneum a formali &
quiditatiua eius rōne ut dicitur.v.meth.c. ultimo deficit enim ſubiectum ab eius eſſentia
extraneum quia tū eſt perfectibile ab illo ideo neceſſario ponitur in altera eius diffinitiōe
& cum dicit ꝙ non poteſt dici conceptus imperfectus quia aliquod accidentale deficit fal
ſum eſt & ipſe dixit a phiſicis tribus his modis poſſe conceptū dici imperfectum in quo-
rum numero iſtum poſuit quādo.ſ.accidentale deficit quinto arguit Seſſa argumēto Ioā-
nis ſi inerentia alia eſt ab albedine ergo poteſt intelligi & diffiniri ſine iſto reſpectu ad ſubie
ctum quod eſt contra phiſicū ad iſtam rationem reſpondeo ſicut reſpondet Scotus in.iiii.
ſ.ꝙ illa inerentia eſt reſpectus & habitudo ad ſubiectum cui ineret reſpectus uero eſt poſte-
rior fundamento & termino ut ſubtiliter demoſtrat Frāciſcus Maironitanus in.i.ſ.d.xlii.
queſtione.iiii. & ſic accidens poteſt intelligi ſine illo reſpectu neceſſario tamen exigit ter-
minum reſpectus: Seſſa uero dicit ꝙ hec ſolutio non eſt intelligibilis: quia ſi accidens
eſt , pitus reſpectu non eſt: prius eo niſi quatenus eſt reſpectus , & non eſt reſpectus : niſi
quatenus eſt ad ſubiectum , igitur non eſt prius illo reſpectu niſi quatenus eſt reſpectus ad
ſubiectum igitur ſi accidens non eſt prius termino reſpectus non poteſt eſſe prius illo reſpe
ctu : ut in illum terminum , ſecundo mirum eſt , ꝙ accidens habeat omnia eſſentialia
& quiditatiua ſine habitudine ad ſubiectum , & tamen non poſſit diffiniri ſine ſub-
iecto: ego uero dico ꝙ rationes iſte ſunt ſolute ab ipſo met doctore ſubtili ſi eius uer-
ba conſiderentur , nam accidens non eſt prius illo reſpectu , niſi quatenus ille reſpe-
ctus eſt , & non eſt ille reſpectus niſi quatenus ad ſubiectum: dico ꝙ accidens depen-
det a ſubiecto , & non a reſpectu ad abſolutum qui eſt poſterior accidente , & ſubiecto

n. in cauſa ſequitur abſolutũ in effectu accidens ergo eſt poſterius ſubiecto prius tñ eſt reſpectu quia ille reſultat ex accidenti & ſubiecto in quo eſt illud accidens non ualet ergo hec conſequentia nõ eſt prius termino ergo nõ eſt prius reſpectu conſequentia.n.bona eſſet ſi reſpectus prior eſſet termino ſed non ualet non eſt prius priori ergo nõ eſt prius poſterio prius.n.accidens ſequitur ad ſubiectum poſtea uero reſultat habitudo unius ad alterũ id uero quod dicit quomodo poteſt accidens habere omnia eſſentialia & tñ non poſſit diffiniri ſine ſubiecto dico ꝙ illud euenit quia accidens eſt forma ſubiecti modo perfectio nõ poteſt perfecte intelligi niſi cointellecto eo cuius ponitur eſſe pfectio licet ſm quid nõ ſimpliciter ſed contra dicunt iſti non requirit terminum niſi propter reſpectum ergo ſi non indiget reſpectu neq; indiget termino reſpectus dico ꝙ antecedens eſt uerum ſi ly.pp teneat cadere ſuper aliquod neceſſario conſequens naturã fundamenti non ſuper aliquod requiſitum ad naturã fundamenti tãq; prius eo ſed ad huc dubitatur quia albedo poſſet intelligi q̃tum ad omnia eſſentialia nihil intelligendo de illo reſpectu ergo poſſet diffiniri ſine ſubiecto nego conſequentiã quia licet poſſit aſſignari aliqua rõ eius per eſſentialia illa tñ non eſſet diffinitio quia non eſſet expreſſiua ueri cõceptus quia ad huc dependeret ad ſubiectũ cuius eſt accidens ſed cõtra hec dubitatur utrũ ſm Ari. accidens poſſit eſſe ſine ſubiecto ita ꝙ ſit & actu nõ inereat dico ꝙ Ari. hoc negaret nõ ꝓpter hoc ꝙ ſubiectũ ſit de eſſentia accidentis ſed quia ponit ordinem cauſarum ſimpliciter neceſſarium & ꝙ prima cauſa nõ poteſt cauſare cauſatum ſecunde cauſa ſine cauſalitate cauſe ſecunde ſubiectum uero habet aliquã efficentiam reſpectu accidentis breues uero ſumus ſuper hoc quia hec materia ab aliis diffuſe tractatur.

Queſtio ſecunda.

¶ Vtrum forma ſit prior ut magis ens.

IN iſta queſtione omiſſis aliorũ ſententiis teneo opinionem Scoti ideo pono primam concluſionem ꝙ forma eſt prior materia & magis ens ſecũda concluſio forma eſt prior compoſito nam ſi prior eſt materia prior quoq; compoſito ſit neceſſe eſt. Tertia ꝯcluſio forma non eſt magis ens compoſito: Seſſa uero dicit ꝙ concluſiones iſte non ſunt intelligibiles ideo arguit quia cũ dicitur ꝙ .ſ. forma eſt prior materia quid pro priorem intelligũt aut tempore aut natura aut perfectione non primis duobus modis ergo erit prior perfectione modo ſic dicere priorem & dicere ipſam magis ens erit idem dicere quod ipſi euitant ego uero dico ꝙ prima concluſio poſita ab Antonio Andree aliena gloſa non indiget nam ipſe probat illam ſic ꝗ actus eſt ſimpliciter prior potentia perfectione ex.ix.meth.c.xiii.& ſic etiã erit magis ens neq; hoc ille euitare intendit ſecunda ab illo reputatur equiuoca ipſe tñ non probauit tertia uero concluſio in quid falſa eſt & preſuponit de mente Ari.& Auerroys ꝙ perfectum in tm̃ eſt perfectum in q̃tũ poteſt operari iſto ſtante arguit ſic quicquid operatur in participãdo ipſa forma in perfectius eſt illa iſta patet quia quicquid operatur in participãdo aliquid eſt tale participatione illius illud aũt eſt tale pereſſentiã ſed compoſitum operatur participando formã ſm oẽs peripateticos nã oẽ qd̕ operetur opat in actu et ſic pticipatiõe forme igit̃ forma eſt per eſſẽtiã perfecta & ita perfectior hec rõ dicit illi eſt efficax omnibus bonis phiſicis ego uero dico ꝙ rõ iſta non concludit & potius eſt ad opoſitũ nam eſſe compoſiti ſubſiſtentis non eſt unũ eſſe ſimplex ſm Scotum & ueritatẽ ſed eſt unũ eſſe totale ad quod conſtituendũ concurrunt plura eſſe parti alia ſicut eſſe forme & eſſe materie cõpoſitũ ergo in actu non quia eſſe ſuum habet a forma tm̃ ſed a forma & materia & ita non operatur participatione forme tm̃ neq; materie ſed utriuſq; ſimul, nã licet materia non poſſit operari ſine forma neq; forma ſal tẽ illa quã ipſe ductã de potentia materie appellat poteſt ſine materia aut eſſe aut operari alia ꝯcluſio dicit Seſſa oĩo eſt aliena mẽte Ari. quia Ari. ſumit formã eſſe priorẽ materia & magis ens poſtea uero ꝯcludit formã eẽ priorẽ eo eſt qd̕ ex utriſq; ꝑ eadẽ rõnẽ mõ rõ q̃ pcedit materiã ẽ actualitas ergo eadẽ pcedit ꝯpoſitũ ſ; actualitati pcedit materiã pfectiõe et pricipalitate igit̃ ꝑ eadẽ rõnẽ fo͂ra pcedit ꝯpoſitũ & pricipalitate t̃ ſidet ꝙ illa auctoritas ari. 7 met.

Digitized by Google

c.vii.non ſic intelligitur ut in rõne exponitur nã forma eſt prior materia quia eſt quaſi prin
cipium reſpectu illius & eſt magis ens ipſa materia & ſic forma ibi cõparatur ad materiam
ſm duo cũ uero cõparatur ad cõpoſitũ dicitur erit prior eo quod ex utriſq; eſt & non di-
xit magis unde ſi uerba Ari. ponderentur potius colligitur opoſitũ cum uero dicit ꝑpter
eandem rõnem dico ꝙ rõ illa eſt eſſe quaſi principium materie & principiũ cõpoſiti ſit er-
go cõparatio ꝙ̃tum ad prioritatẽ tñ prioritas uero eſt duplex eſt in forma reſpectu materie
nature ſeu originis & perfectionis modo Ari. cõparat formã ad materiã & ad cõpoſitum
ſm prioritatẽ nature non ſm prioritatẽ perfectionis ideo Ari. cõparans formã ad materiã
utrãq; expreſſit prioritatẽ nature ſic dicẽs prior & perfectior dicẽs magis non ſic uero dum
cõpararet formã ad cõpoſitum & iſto modo poteſt exponi ꝯcluſio ſupra diſputata dicere
poſſumus ẽt ut dicit Scotus in quol. q. ix. ꝙ prius & magis non intelligitur ſm perfectio-
nẽ ſed ſm principalitatẽ & independentiam ſi ſic uis dicere de eſſe forme intelligas de illo
eſſe quod perſe ſibi cõuenit ut diſtinguitur eſſentialiter a cõpoſito quod non ſolum eſt eſſe
eſſentie ſed etiã exiſtentie & non intelligas de eſſe ſibi cõmunicato in cõpoſito quiditas. n.
eſt rõ eſſendi oĩbus partibus ſuis intrinſecis ut dicit Ari. vii. meth. c. lxix. uideas ibi.

Queſtio. tertia.

Utrum materia dicat realitatem poſitiuam diſtinctam realiter a forma.

IN qõne extat opinio Ricardi de media uilla quol. iiii. q. v. art. i. i. qui Opo: Riccardi.
tenet ĩ ſubſtãtia generabili & corruptibili eẽ tñ unã realitatẽ poſitiuã
& illa eſt materia ita ꝙ res maſis dicitur alia & alia ſm aliud & aliud
eſſe perfectũ a materia imaginatẽ. n. ꝙ ſicut ꝙ̃titas in terminata perficit
uſq; ad terminũ & ꝙ̃titas terminata nõ eſt alia res ab interminata & eſt
terminus eius ĩtrinſecus & tñ aliquo modo dicitur cõpoſita ex inter
minata ſic forma nõ eſt terminus extrinſecus ſꝫ intrinſecus materie &
ipſa ut aliter & aliter terminatẽ dicitur aliud et aliud cõpoſitũ oẽs illi
gradus ſunt idẽ materie identice per opinione iſtorũ uidetur eſſe Auerroys. vii. meth. c. xv
ubi dicit ꝙ agens naturale non largitur multitudinẽ ſꝫ perfectionẽ ſed ſi produceret actua
litatem realiter diſtinctam a materia non ſolum largiretur perfectionem ſed etiam multudi
nem hec tamen opinio non eſt conſona Ariſtotel. doctrine qui in primo de generatione
dicit ꝙ in generatione naturali aliquid generatur & aliquid corrũpitur & dicit ꝙ ex opo
ſito ſit oppoſitũ qd nõ manet quia illud corrumpitur ſed remanet aliquod cõe utriq; ter
mino quod materiã appellat ꝙ neut. um eſt opoſitum unum enim illorum ſub alteo non
permanet, aliter ergo dico & pro declaratione opinionis eſt uotandum ꝙ duplex eſt po-
tentia quedam ut terminus quedam uero ut ſubiectum ut terminus potentia nocatur obie
ctiua ut ſubiectum uero ſubiectiua cõmuni nomine dicitur & iſte ſunt diſtincte potentie
non ita tamen quin aliquando coincidant & toties Seſſa probare nititur nam in Socrate
generando eadẽ potẽtia ut reſpicit agẽs obiectiua uocatur ut uero reſpicit formã quam re-
cipit ab agente ſubiectiua dicitẽ & hoc Scotus concedit in. ii. ſ. d. xii. in creabili tamen ſe-
parantur ibi enim eſt potentia obiectiua nulla tamẽ ibi eſt reperta aut poſita ſubiectiua po
tentia & ſicut eſt duplex potentia ita eſt duplex actus correſpondens illi duplici potentie
obiectiue enim reſpondet actus exiſtentie ſubiectiue uero actus formalis his itaq; ſic poſi-
tis dico ꝙ materia eſt aliquod in potentia ſubiectiua actu tamen exiſtens & eſt propie &
determinate nature imo eſt determinatiſſimi actus ut adit Lãdulphus in duod. diſt. ii. et
illud multipliciter probatur primo perſe principium phiſicum naturali diſtinctum cõtra
omne aliud eſt propie & determinate nature aliter non eſſet propiũ & diſtinctum princi-
pium unum quodq; enim per ſuam entitatem diſtinguitur ſed materia, eſt perſe phiſi-
cum principium ut patet in primo phiſicorum ergo preterea pars perſe compoſiti diſtin-
cta ꝯtra alia parẽt habet perſe propiã entitatẽ quia ea talis materia diſtinguitur ſed materia
eſt pſẽ pars cõpoſiti ut patet. vii. &. viii. met iterũ ſubm mutationis diſtinctũ a mutatõe &
termino eſt uere ens ꝑpia & determinata ẽtitate ꝙa ſua ꝑpia ẽtitati ſubiicitẽ et diſtinguitẽ ſꝫ

Digitized by Google

materia eſt ſubiectū mutationis diſtinctū mutatione & termino ut patet. v.phiſicorū, pre-
terea arguitur quod manet ſub utroq; termino mutationis ab utroq; termino diſtinguit
& ſic eſt ens determinatū materia uero manet ſub utroq; termino ut patet per rōnē mutatio
in. vi.phiſicorum illud.n.mutatur qđ aliter ſe habet nunc q̄ prius hoc uero neceſſario ↄue
nit enti & nulli extremorū ergo materie eſt ↄditio.illud uero qđ obiiciebatur p opinio-
ne riccardi non cogit nā ut plurimū in generatione potentia obiectiua ut ſubiectiua con-
currunt & ex potentia obiectiua agens extrahit illud quod eſt in tali potentia id uero eſt
terminus totalis nā terminus totalis includit materiā & formā dū eſt in potentia obiectiua
ſicut includit qñ eſt in actu & ſic agens prout axtrahit terminū totalē de potentia obiecti-
ua non largitur multitudinem ſed perfectionem & ſi Auerroys non eſſet iſtius opinionis
ſibi contradiceret in aliis locis,alia uero extratio agentis eſt prout de potentia ſubiectiua
materie preheſiſtētis educit formam que ſimul cū illa materia tanq̄ cum altera parte cōpoſi
tum naturale conſtituit ſic agens largitur multitudinē actualem & dificultas uerborum
Auerroys dedit multis occaſionē errādi in hac doctrina quam dedimus de mēte Scoti.d.
ſubtilis reſtat ulterius perſcrutari quomodo materia realiter diſtinguatur a forma & Sco-
tus dicit ꝙ ſunt alterius rōnis & oīno primo diuerſa quia actus & potentia qui ſunt prin
cipiá entis ſunt primo diuerſa materia uero & forma ſunt actus & potentia ergo ſi.n.eſſent
eiuſdē rōnis neq; forma eſſet apta recipi neq; materia eſſet apta recipere neq; ulla ſit admira-
gio ꝙ ſint primo diuerſa & ꝙ aliquod unū ſimpliciter conſtituāt quia q̄to aliqua ſunt ma
tis diuerſa & formaliter diſtincta ſunt magis diſpoſita ad faciēdū unū non.n.requiritur ſi
militudo nature ſed inter ea conueniens proportio ꝙ uero materia & forma ſint diſtincte
realitates bona pōt rōne probari quia qñcunq; in aliquo compoſitio ſunt duo quorū uno
illud poteſt eſſe & non eſſe altero uero non illa duo diſtinctas dicunt realitates.

Q ueſtio ſecunda.

¶ Vtrum materia per aliquam potentiam poſſit eſſe ſine forma.

Dimiſſa illorum opiniōe qui aduerba potius q̄ ad ueritatem attenden
tes dicunt ꝙ materia poteſt eſſe ſine oī forma non tñ ſine forma que tñ
opinio non eſt digna reponi inter opiniones phiſicorum dico ꝙ illi
qui dicūt materia non dicere diſtinctam realitatem neceſſario habene
dicere ꝙ materia non poteſt eſſe ſine forma, Thomas tñ cū hoc ꝙ ho-
Opo. Tho. opinioni non aderat in prima parte ſumme.q.lxvi. & fortaſe Auer-
roys in primo phiſicorum.c.lxx.&.lxxyi.&.viii.metha.c.iii.dicūt
ꝙ materia non poteſt eſſe ſine forma quia non eſt actus neq; habens
actum,ego uero nullam contradictionem uideo ſi dicit realitatem diſtinctam quomodo
non poteſt eſſe ſine illa neq; eorum ad oppoſitū cogit ratio eſſet.n.in actu entitatiuo quem
ſupra diximus oponi potentie obiectiue & cum hoc in potentia ſubiectiua: Thomas uero
A iglicus ponit materiā eſſe creationis terminū & tñ non poteſt eſſe ſine firma quia ſi fie-
ret ſine, forma eſſet actus, ſed ab materia non, poteſt eſſet actus ergo, & ab hoc ra-
tione.n accepit Seſſa in libris phiſicorum preterea ſi eſſet ſine forma eſſet ſine eſſe quia eſſet
eſt a forma ſm Boetium & Auerroym primo phiſicorum preterea ſi haberet per ſe eſſe com
poſitum non eſſet per ſe unum quia haberet in ſe plura eſſe ego uero dico ꝙ nulla contradi
Confutatio. tio eſt materiā eſſe ſine forma quod pro nunc tñ probatur quia abſolutū diſtinctū & prius
alio abſoluto poteſt eſſe ſine illo alio abſoluto materia eſt ens abſolutū & prius forma qua
cunq; ſubſtantiali ergo & ſi dicatur ſicut Seſſa dicit ꝙ materia ſic eſt prior formā ꝙ forma
etiam eſt prior materia & ſic ratio non concludit dico ꝙ iſta reſponſio ſatis tollitur ſi con
ſideremus ꝙ ordo originis prior eſt ordine perfectionis que.n.ſunt poſteriora origine ſunt
priora perfectione ut dixit Ariſt.xix.meth.c.xv.ubi dicit ꝙ que generatione ſunt poſterio
ra ſunt priora ſubſtantia.ſ.perfectione.ſi uero queras ubi eſſet materia a forma ſeparata dico
ꝙ eſſet in loco diffinito & ſi queratur an haberet partes reſpōdet Scotus ꝙ haberet partes
ſubſtantiales illas.n.non habet per quantitatē ad primam uero rationem anglici dico ꝙ ſi

Digitized by Google

recipiatur pro actu exiſtetie ſic non ꝯuertitur cū forma ſic.n.actus & potētia diuidūt ens &
ſic materia eſt in actu, alio modo capit actus pro illo qui actuat & ſic materia nō eſt actus;ad
auctoritatē uero Boetii dico q loquitur de eſſe ſpecifico & formali: uel de eſſe ꝯmunica-
to materie a forma & nō de eſſe propio materie.ad aliā uero rōnē de per ſe unitate ꝯpoſiti
Henricus quol.primi aliq.x.imaginatur q materia habet triplex eſſe primo eſſe ſuum quod
ſibi ꝯuenit ſm q eſt aliqua eſſentia a quocunq; alio diſtincta aliud uero eſſe quod ſibi cō-
municatur a forma; tertiū quod ſibi cōmunicatur ſuper materialiter adeo & illud eſſe cō-
municatū ſibi adeo nō habet in ꝯpoſito quia repugnaret per ſe unitate ꝯpoſiti hec Henri-
cus,reſponſio tamē iſta nō eſt paripatetica, oportet.n.q materie ſeparate cōicaret deus eſſe
propriū quod philoſophus nō ꝯcederet; dico q ad illā per ſe unitatē ſufficit illa pportio in
ter materiā & formā & q forma ſit uere actus formalis & materia uere in potētia ſubiecta ua
actu exiſtens; Tho.uero de uio nititur refellere opinionē Scoti in cometariis que ſcripſit
in tractatu de enti & eſſentia & dicit.ſ. Thomā in locis per ipſum allegatis ꝯfirmat hoc
qd ibi dicit.ſ.q materia nō poſſit eſſe ſine forma;prima uero eius rō eſt ducēs ad impoſſi-
bile ſic.ſ.ſi materia exiſtit abſq omni forma materia ſimul eſſet & nō eſſet qd eſt ꝯtradictio p
batur quo ad ſecūda parte qa quo ad primā ꝯceditur ab aduerſariis ſic impoſſibile eſt effe-
ctū formalē ſeparari a forma, ſ; exiſtere eſt effectus formalis forme ſic.n.diffinit forma eſt que
dat eſſe rei; ergo impoſſibile eſt pōnere exiſtētia ſine forma ſicut impoſſibile eſt eſſe albū ſi
ne albedine, ita eſſe in actu ſine actu actus.n.primus cuius eſt dare eſſe ic. eſt q forma ex il-
la; ergo poſitione materia exiſtit abſq oi forma ſequunt duo ꝯtradictoria ſimul uera ex
eo aūt q abſq oi forma ſequit q nō ſit in actu huic rōni Scotus dat reſponſionē quē qui non
niſi chimerica eſt tāq indigna de qua fiat ſermo omitatur ergo quol bet.n.ꝯferēti cōtrariū
ſtultum eſt ſollicitum eſſe ſecunda ratio .ſ.Thome ad hoc i de eſt iſta oē indiuiduū deter-
minatum ad genus completū uel in completū in rerū natura per ſe exiſtens eſt in aliqua
certa ſpē p ſe uel reductiue materia ſola neq per ſe eſt in aliqua ſpē neq reductiue: ergo nō
pōt eſſe indiuiduum quodcunq in rerū natura exiſtens minor eſt clara non.n. eſſet facile
fingere in qua ſpecie eſſet materia ſola maior uero probatur ex eo quod omne indiuiduū
tam completum q in completum ſi per ſe exiſtit in rerum nature ſeparatum (quod dico p-
pter indiuiduum generis ut hoc animal hic ſubſtantia &) non continetur ſub genere per
ſe uel reductiue immediate, ſed mediante ſpē inter genera, enim & indiuiduū mediat ſpe-
cies & inter principia generis et principia indiuidui mediant principia ſpeciei pari formi
ter in ſuper hec maior poteſt probare ad hominem aſſumendo principia Scoti in quin-
to argumento, ibi.n. expreſſe dicit q quicquid determinat ſibi aliquod genus determi-
nat ſibi aliquam certam ſpēm illius gnīs et poteſt etiam ex dictis Scoti ibi arguere ad hoc;
et probare oppoſitū ſui intēti ſic quicquid determinat ſibi aliqd genus determinat ſibi ali-
quam ſpēs illius gnīs materia ſola determinat ſibi aliquod gnīs ſubſtātie, ergo determat ſi-
bi aliquam certam ſpēm ſubſtātie ſaltē reductiue, ergo materia ſola eſſet in aliqua certa ſpē
ſubſtātie hoc eſt falſum minor eſt omnium proceſſus eſt bonus, ergo hāc ueritatē approbat
Ariſto.ut ipſe Scotus confitetur: ſed quia dicit Ariſto.illud ex falſo fundamēto dixiſſe ex
hoc.ſ.q deus non pōt agere ſine cauſis ſecundis oſtēdo Scotum errare ex dictis Auerroys
ſecūdo phiſicorum ubi Auerroys ex illo eodē fundamēto preciſe tenet illam concluſio-
nē qd induxit.ſ.Thomas in prima rōne ubi apet nullā feciſſe intētionē de comixtiōe cau
ſalitatis prie cāe, ſ; tm̄ de actu & potētia; ita q ex natura actus & natura materie prie q ē pu
ra potētia ꝯcludit Auerroys q duo ꝯtradictoria eſſent ſil uera ut deductū ē et Auicenā quo
q i.ii.meth.c.5.tenet ꝯclonē Scoti eē ipoſſibilē & tn̄ poſuit materiā eē creatā uide hec tāq
deſtructiua pncipio ꝝ methaphiſicaliū uitāda ē, poſtea Tho.de uio nitit ſoluere rōnes di
ſubtilis q̄s ali Scotizātes ſtatis ſubtile defēdūt, iō imorari nō op;; ſ; tn̄ dēdū tn̄ ē rōnib q̄s
ipſe fecit i fauorē dīui Tho. et dico q rōes ei nllā ui faciūt ꝯtra opiū.Scoti et ad pmā dico q
ubi mā eēt ſepata a foā ſil' eēt i actu entitatiuo et nō i actu forali et diſtictiuo eē āt i actu et
nō i actu diuerſimode accipiēdo actū nllā icludit ꝯtradictionē q ſp ē ad idē cū uo dicit q

eſſe eſt effectus forme dico q uerū eſt de eſſe ſpecifico & formali & nō de actu entitatiuo & eſſe exiſtētie & ſic reſpōſionē Scoti confutare oportebat nō propria tm̄ auctoritate damnare auctoritas.n.contra Scotū nulla eſt;ad ſecūdam rōnē dico q cū dicit q indiuiduū determinatū ad genus cōpletū uel incompletū in rerū nature per ſe exiſtēs eſt in aliqua ſpē per ſe uel reductiue ſi intelligat eſſe in aliqua ſpē actu eſt ppoſitio falſa ut pz de aīa ſeparata ſi uero accipiatur eſſe in genere uel in ſpē potētia & tm̄ dico q partes ſunt preciſe in illa ſpē in q̄ p ſeponitur cōpoſitū ex illis partibus,quia dicūtur eſſe in genere p ɔpoſitū cuius ſunt partes ſic materia & forma reſpectu ɔpoſiti differenter,.tū forma.n.ut.anima intellectiua eſt nata eſſe tm̄ in aliqua ſpecie animalis materia uero nata eſt eſſe pars diuerſimode alterius & alterius ſpeciei ſm̄ q ſubiecitur alteri forme & ſic materia ſeparata neq per ſe neq reductiue actu eſſet in aliqua ſpē:& ſi queritur quid tunc erit dico q erit ens & ſi queratur quod ens erit materia, dico q erit ens quod eſt materia & ſi queritur eſt ſubſtātia uel accidens,dico q actu neq eſt ſubſtātia genus,neq accidēs quod eſt genus,quia nulla pars ſubſtātie actu recipit predicationem generis ſubſtantie:niſi actu ſit in genere ſubſtātie in re tamē eſt ens realiter diſtictū a quolibet accidente & eſt uera ſubſtātia,licet ut ponetur ſeparata formas non recipiat predicationē ſubſtātie ut eſt genus ad aliud,uero quod dicebatur auctoritate Auerroys:dico q Auerroys preſuponebat ordinē eſſentialem in cauſis preſuponebat,etiā q agens nō intēdit per ſe corruptionē:ſed per ſe intendit generationē & nouam formam inducere in compoſſibilē forme corrumpende:& ideo dicit q materia non poteſt eſſe ſine forma:cum uero dicit q eſſet in actu & non in actu:arguit contra illos qui uellent materiam ſeparatam habere eſſe formale & ſic noſtra opinio Scoti conſona eſt principiis methaſicalibus & non deſtructiua ipſorum ut apparuit modernis non potentibus abſtrahere propter debilitatem intellectus.

ℭ Queſtio tertia.

ℭ Vtrū genita per putrefactionē & genita p gñationē ſunt eiuſdē ſpeciei.

IN determinatione queſtionis ſapientes uiri interſe differunt et in ea ſunt opiniones extreme & uidetur q ſint eiuſdē ſpēi quia in illis aparēt eedē operationes limitanteq ſibi eadē accidētia ut quātitatē & qualitatē ut in pluribus ex alio latere uidetur eſſe Ariſt.in primo de gñatione animaliū.c.primo ubi arguit iſto mō aīalia ex putri orta materia uel generāt uel nō generāt ſi generant uel illa gñata generāt alia eiuſdē ſpeciei uel alterius ſpeciei ſi eiuſdē ſpeciei cōtra inquit Ariſto.his que ſunt eiuſdem ſpēi ɔ erit idē modus gñationis & ſic ſicut prima ſunt genita p putrefactionē ita ſecūda ſi alterius ſpēi uel ſecundo genita ulterius generāt uel nō & ſi ſic erit proceſſus in infinitū in ſpeciebus ſtabit ergo gñatio uſq ad ſecundo genita que ſunt alterius ſpēi:neq mas neq femina ex his liquido conſtat poſſe colligi q his qui ſunt eiuſdem ſpeciei idem modus generationis competit & q animal alterius ſpeciei & ubi illorum ſiſtat generatio una ergo extrema opinio eſt auicenē q omne animal perfectum etiā homo pōt eiuſdem ſpeciei per generationem,& per putrefactionem generari,ſed hec opinio nō eſt pipatetica & in.viii.pſorū &.vii.meth.c.xxxi.& i libris metheororū ab Auerroy eius ſunt debilitata fundamēta:immo Ariſto.vii.Meth.c.3ii.dicit quedā.n.& illic eadē ex ſpmate fiunt et ſine ſpmate:alia uero extrema opinio Auerroy attributa que dicit nulla animalia eiuſdē ſpēi etiam impfectiſſima poſſe ex putri materia & ex ſpermate gñari & hoc uidētur concludere rationes Auerroys.viii.phiſicorum.c.xlvi.& propoſitio illa que eſt fundamētum rationis fuit Ariſto.in de generatione animalium & confirmauit hoc p illud quia diuerſis generationibus ſecundum ſpēm,diuerſe correſpondentia materie & conſequēter alie forme & ſic nature,diſtincte,ſpē,ſed hec opinio cuiuſcunq fuerit eſt falſa & contra Ariſto.ſecundo celi & mundi.com.xlii.ubi concedit calorem generari uniuoce a calore in ſubſtantiis & equiuoce a motibus celorum quod qūo intelligitur alibi declarandum,idem etiam habeat.iii.celi.c.lvi.ubi habet q exitus ignis de lapide eſt in capitulo alterationis non in capitulo tranſlationis & etiam.vii,meth.c.xxxii.ut dictum eſt:eſt ergo alia opinio media quam tenet Scotus & alii boni pipatetici que per concluſiones habetur

prima ꝙ homo & perfecta aĩalia que ſunt illi finitima tm̃ ſemine & non alia uia generare
contingit, ſecunda uero concluſio ꝙ animalia imperfecta poſſunt cum ſemine & ſine ſe-
mine generari: Et primam concluſionem credo ꝙ Auerroys uoluerit contra Auicenam
non aliam contra illam, enim Auerroys rationes ſunt ualde debiles: nam diuerſitas ma-
terie cõpoſitionis eſt illa que in animalibus imperfectis; arguit diuerſitatem in formis nõ
ſic uero materia alterationis, in perfectis uero animalibus quia perfecta ſunt tã materia cõ-
poſitionis q̃ alterationis diuerſitatem arguit in formis & breues ſumus in hoc quia alii ſa-
tis circa quſitum inſiſtunt. ℭ Queſtio quarta.

ℭ Vtrum a forma ſeparata poſſit eſſe hoc aliquid.

IN iſta queſtione eſt opinio Scoti ſatis ſubtiliter diſputata in.xviii.d.ii.que-
ſtione prima que conſiſtit in aliquibus dictis primum eſt ꝙ nullũ ſemen neq;
uirtus in ſemen ſiue ſit forma eius ſiue qualitas conſequens illam formam eſt
principium ultimu forme: hoc uero probatur nullum imꝑfectius eſt cauſa acti
ua perfectioris, ſed ſemen uel uirtus in ſemine eſt quid imperfectius q̃ res ge
neranda etiam adit Scotus cum omnibus ſpiritibus ſuis, ergo non eſt principium ultimi
termini generationis: aliqui uero hanc rationem confutãtes dicunt ꝙ licet ſic imperfectius
agit tamen ut inſtrumentum perfectioris & hanc reſponſioné ſequitur ſeſſa in libris phi-
ſicorum: ſed contra hoc arguitur nullum imperfectius poteſt agere perfectius in uirtute
perfectioris non exiſtentis, ergo mortuo patre nullus poſſet generari: preterea quod non
eſt non poteſt eſſe principium generationis entis, ſed ſemen in inſtanti generationis non eſt
quia ſemen eſt de proximo in illud conuertibile, Secunda concluſio ꝙ illud ſemen nõ eſt
principium alteratiuum preuium: hec uero concluſio probatur nullum uniforme poteſt eſ
ſe principium difformis, niſi paſſiuum ſit difforme, ſed ſemen maris eſt uniforme ſimiliter
& illud femelle, non poteſt ergo alterare ad tantam difformitatem quanta apparet in or-
ganis ipſius geniti: ſeſſa uero reſpondit ꝙ licet ſit actu uniforme eſt tamen uirtute diffor-
me contra uel eſt in uirtute difforme: quia poteſt cauſare difforme, & contra hoc eſt ratio
nunc tacta uil quia eſt inſtrumentũ difformis agentis quod eſt pater & hoc non quia illo
exiſtente poteſt fieri generatio neq; ex hoc ꝙ fuerit deciſſum ex ſingulis ꝑtibus hoĩs, cõtra
hoc enim eſt ſermo Ariſtotel. primo de generatione animalium contra medicos diſputan
tis, preterea ex patre mutilato non poſſet fieri filius non diminutus: quod ergo erit agẽs
tanta difformitatem quanta apparet in membris animalis reſpondit Scotus ꝙ erit diffor-
mis actio corporis celeſtis conformis actioni diuine, quod uero erit inductiuum ultime
forme pura uegetabilis ſenſitiue & intellectiue non poteſt eſſe ſemen uel uirtus in ſemine
neq; poteſt eſſe a forma celi & ſi fingendi detur licentia a nullo uidetur poſſe uenire niſi
a deo, ſeſſa uero ꝑipateticus dicit ꝙ hec opinio non eſt ꝑipatetica: quia Ariſto.ii.de gñatio
ne animaliũ .c.iii.ſm tranſlationem biſantii diſputans que nam anime ex ſemine traducã
tur que ue de foris accedant concludit oẽs Animas intrinſecus ex ſemine educi ſolum au
tẽ intellectum dicit deforis accidere ea aũt ratione; quia oĩs forma cuius operatio eſt cum
materia oĩs talis uenit de potentia materie ſolius ueru intellectus operatio eſt ſine materia
ideo ꝯcudit ſolũ illum deforis aduenire: preterea ſecũdo phiſici auſcultationis.c.xxvi.ait
homo.n.hoĩeʒ gñat ex materia & ſol ubi Auerroys ait Ariſ.hoc dixiſſe ꝯtra eos qui dice
bãt formas ſeparari inuit ꝙ forme naturales ſunt in materia hec Auerroys ſi igiẽ aĩe imedia
te ſunt a deo & alterationes a corpore celeſti ꝑticularis homo nihil faceret & ſic falſum di
cit Ariſt.qñ dicit ſol & hõ generãt hoĩeʒ & ꝯtra hãc opinionẽ multa ſe ꝑmiſit facere, ego
aũt dico ꝙ rõnes iſte nõ ꝯcludũt imo ſeſſe opinionẽ diſtruũt, na Ariſ.ibi mouet queſtionẽ
an oẽs forme prius habeanẽ actu uel potẽtia et ſoluit ꝙ oẽs prius potẽtia habenẽ q̃ actu uel
ergo loquiẽ de potentia actiua uel de paſſiua nõ primumq̃ a ẽ falſum ſʒ eũ; quia intellectus
non contineur in actiua potentia materie ſi paſſiua ſic omnes forme continentur in ma-
teria ut dicit Auerroys duod.meth.c.xviii.& ſic ab alio erũt tanq̃ ab agẽte nec textus iſti
expoſitionẽ patitur quã auris tue dignẽtur: audire id uero ꝙ ſeſſa dicit ꝙ ſolus intellectus

uenit extrinſecus dico primo illud eſſe cõparatiue dictũ ꝑ q̃to magis recedit ab elemẽtorũ mexturã. ii. dico. ꝙ Ariſto. nõ loqtur de anima: ſed de mente ut ſummi peripatetici exponunt & hoc uidetur inſinuare uerba textus ubi dicit mẽs ſola extrinſecus uenit dico. iii. ꝙ uenire extrinſecus põt capi dupliciter, uno modo ab agẽte extrinſeco & ſic commune eſt omnibus formis: ſꝫ apropriate conueniat intellectui, alio modo dicitur extrinſecus ſic ꝙ ſuo operatio non depẽdeta corpore ſubiectiue & ſic eſt ꝓpriũ intellectus rõ uero quam aducit Ariſ. ẽ in ↄtrariũ opinãtis nã Ari. p̄io de anima. c. xii. facit hãc ↄditionalẽ ↄſequẽtiã ſi aliqd eſt opeꝝ aie ꝓpiũ ↄtingit ipã ſepari & ſi nullũ eſt operũ aie ꝓpiũ nõ ↄtingit ipã ſepari poſt modũ uero ſubdit ſi intelligere eſt phãtaſia aut nõ ſine phãtaſia non ↄtingit ipſam aiam ſeparati, & ſic pꝫ ꝙ eſſe phãtaſiã aut non ſine phãtaſia, arguit ipſam non ſeparari cũ ergo dicit Ari. quorũ principiorũ actio eſt corporalis illa ſine corpore eſſe nõ pñt quero qd intelligit ꝑ eſſe actionẽ corporalẽ, & ſi ſꝫ Ariſt. exponere eã intelligit oꝑationẽ q̄ ſubiectiue aut obiectiue depẽdet a corpore aĩ fruſtra Ariſt. in illo textu primi de aia poſuiſſet diſiunctiuã & ſic ↄcludiť aiam intellectiuã eſſe inſeꝑabilẽ & ſic neceſſario fortaſſe extrinſecus de alio ↄcludiť q̃ de illo hũano intellectu, id uero qd' aducit de. ii. phiſicoꝝ dico ꝙ eſt cõtra illũ nã ſi propter non inducere formã arguit non gñare: ergo ꝑ gñare inducere formã demõſtrabiť: ſed homo hoiem gñat, ergo aiam intellectiuã inducit: ergo nõ uenit extrinſecus: ſed ille forte diceret ꝙ ſatis generat, qa organiꝫat corpus aptũ recipere formã: ergo ita dicã ꝙ ſumã inducit diſpoſitionẽ qua illud ſemẽ eſt aptũ organiꝫari ab illa celeſti uirtute Qũo uero gñatio naturalis a principio paſſiuo intrinſeco poſſit ſaluari ſatis eſt a Scoto diſputatũ in. i. ſ. & uideť eſſe de intẽtione Ariſ. ii. met. v'c. xvii. & .xxix. ubi habeť ꝙ ſemen nõ eſt potẽtia quũq; remota, ſꝫ ꝓpinqua de quo ꝓxĩe & ꝑ ſꝫ unũ ꝓceſſũ põt formari res neq; ꝓpter hec q̄ dicta ſunt neceſſe eſt nouã creatione ponere ad mentẽ Ariſt. ille. n. forme materiã preſupponunt: ita ꝙ non ſunt de nihilo ꝓut ly de excludit oẽꝫ circũſtãtiã cãe ſi dẽ tã efficiẽtis q̃ materialis.

Queſtio quinta.

Vtrum materia ſit pars quiditatis & eſſentie.

Ista queſtio eſt difficilis ualde et ↄtrouerſia uideť inter Auerroym. vii. meth. com. xxxv. & inter Scotũ Thomã & egidiũ: primo ergo ponã opinionem Scoti & fundamẽta eius & defendã dictã opinionẽ a contra dicẽtibus rectũ enim eſt iudex ſui & obliqui eſt ergo opinio Scoti ꝙ materia ſit pars qditatis & eſſentie: p̄ia uero rõ opinionis quã a Scoto accipet Thomas de uio in de enti & eſſentia hec eſt in quolibet ſubo qditatiue tẽto in quo inueniť aliq̄ paſſio demonſtrabilis de illo neceſſe eſt cãm illius paſſionis inuenire; iſta ꝓpõ pꝫ alr non poſſet fieri demonſtratio: ſꝫ de qditatibus rerũ naturaliũ & qditate corporis phiſici põt aliq̄ paſſio demonſtrari paſſio uero corporis ↄpoſiti ex elemẽtis eſt corruptibilitas igiť in qditati illa qditatiue tẽta neceſſe eſt inuenire cãꝫ corruptibilitatis, illa uero eſt materia nõ. n. põt recurrere ad ↄtraria, nã ↄtrariorũ nulla eſſet actio niſi illis aliqd cõe ſubieſſet & ſic in reſolutione erit dare materiã tãq̃ mediũ primũ & immediatũ: non deſunt alii q̄ dicũt ꝙ qditas illa qditatiue tẽta non eſt corruptibilis potẽtia ꝓpinqua, ſꝫ bñ potẽtia remota: ſꝫ iſte tñ corticẽ uerboꝝ intelligit: nã in illo in quo non inueniť cã ꝑ ſe & prima paſſionis neq; remote neq; ꝓpinq; ↄuenit ſibi paſſio illa at ꝑ ſe et p̄ia iã corruptibilitatis ẽ materia: ergo ſi in qditate qditatiue tẽta nõ fuerit materia illa non erit corruptibilis neq; potẽtia ꝓpinqua neq; potẽtia remota: tũc. n. ſic ẽ remota potẽtia qñ hꝫ materiã ſꝫ non cũ ↄditionibus ſub qbus poſſit actu corrũpi & ſi qditas naturalis eẽt oino ſimplex, tũc erga eã nõ poſſit eẽ error niſi q ẽ ꝑ ſꝫ ignorãtiã conſequẽtia pꝫ per Ariſto. ix. metha quarto ultimo ubi dicit ꝙ erga ↄceptus ſim plr nõ ↄtingit error niſi que ẽ ꝑ ſꝫ ignorãtiã & iſtã rõnẽ colligo ex uerbis Scoti in. iii. ſ. d. ii. q. ui ca: pterea. ii. principalr arguiť illud qd neceſſario reqriť ad cognitionẽ eiꝰ qditatiuã eſt ps illius qditatis & eſſentie, ſꝫ cã materialis ẽ ſic neceſſario reqſita ad cognitionẽ ſubẽ naturalis, ergo illa ẽ pars qditatis & eſſentie minor eſt Ariſ. ii. met. hc. xii. ubi dicit ꝙ res nõ põt cognoſci: niſi cognitis cauſis dicit. n. ꝙ ſi cauſe eſſent infinite, nihil ↄtingeret ſcire & dedit

Digitized by Google

nobis exēpla ēt de cauſis materialibus iſtius opinionis ēt vƭ eſſe.viii.meth.c.iii.&.i.de aīa
qñ redarguit aſſignātes diffinitionē reꝝ naturaliū tm̄ p materiā aut p formā tm̄ pfecti uero
diffiniētes ſunt qui p utrūq; diffiniūt &.yiii.met.c.y.dicit diffinitionē eſſe lōgā rōnē &
in.ſeptimo concludit φ mateeia ſit pars ſpetiei ſpē uero dicit quodquid erat eſſe & poteſt
hoc aliis ratioibus confirmari & primo ſubſtātia rei materialis eſt ſuficiens ratio eſſendi
intrinſece cuilibet cuius eſt eſſentia & quiditas circumſcripta quacunq; alia re ergo ſi eſſen
tia & quiditas eſt tantum forma illa erit de ſe ſuficiens ratio eſſendi abſq; mateeia quod eſt
falſum.pterea cuius eſſentia eſt in cauſata ipſum quoq; eſt in cauſatū cui illa eſſentia eſt idē
p idētitatē realē ergo eodē utiq; adito,licet argumētati ſic.n.Seſſa argumētabaƭ ɔtra Scotū
ergo cuius eſſentia eſt in cauſata intrinſece ipſum quoq; erit inteinſece in cauſatū ſed eſſen
tia rei materialis eſt intrinſece in cauſata quia eſt tm̄ forma materia uero non eſt cauſa forme
ergo cōpoſitū naturale erit intrinſece in cauſatum ad primā uero rōnem Seſſa hic & ceteri
Auerroyſte reſpōdent materiā eſſe neceſſaria tanq̄ forme uehiculū ſed contra arguo ſicut ip
ſe Seſſa arguebat cōtra Scotū de inherētia accidentis quia ut quiditas quiditatiue tenta eſt
ens fectū uel nō pfectū ſi pfectū nullo indiget ſi iperfectū ſine materia uel quia aliqd eſſen
tiale deficit & ſic habeo intētū mateeia eſt pars eſſentialis & quiditatiua uel quia aliquid
quod imediate ſequatur eſſentiā & hoc eſt falſum nā materia non eſt paſſio forme aut quia
aliquod accidentale deficit & hoc nullus phiſicus diceret ut opinatus eſt Seſſa:ſed contra
hanc opinionem cūti Auerroyſte inſurreſerūt preſertim Seſſa in multis locis & in.y.met.
prima uero illorū eō quia ſm̄ Ari.vii.meth.c.xxii.materia eſt qua res poteſt eſſe & nō eſſe
ergo ſi materia eſt pars quiditatis quiditas poſſet genereari & corrumpi contra Ari.in.yii.
meth.c.xxxiiii.ubi uult φ quecunq; cōcipiuntur ſine materia & rōnes ſpetiei ſolū hec nō
corrūpuntur preterea illud quod ſm̄ ſe eſt ignotū non eſt pars ipſius quiditatis quia quic
quid eſt pſe eſt cognoſcēdi principiū φ uero materia ſit ſm̄ ſe ignota dicit Ari.in.vii.met.
c.xx.&.xxi.&.i.phiſicorū.c.lxix.preterea quod prohibet quiditatem eſſe idē cū eo cuius
eſt quiditas non eſt pars quiditas & eſſentie iſta propoſitio,patet quia quiditas eſt idē cum
eo cuius eſt ut patet in.vii.met.ſed materia illud prohibet ut patet ibidem per Ari.dicentē
in quibuſcunq; conceptis cū materia non eſt idem quodquid eſt cum eo cuius eſt preterea
Ariſt.yii.met.c.ix.dicit φ anima eſt ſubſtantia& quodquid eſſe corporis animati ſed iſte
rōnes ſunt fundate in ſuperficiali intellectu uerborū Ari.ideo reſpondeo exponēdo Ari.
ſicut expoſuit Scotus in.iii.ſ.pro cuius intellectu eſt animaduertendum φ equiuoce ab
Ari.accipiuntur iſta nomina.ſ.ſpeties ſimul totū & materia aliqñ.n.ſpetiē ſumit p forma
que eſt altera pars cōpoſiti aliqñ peo forma totius,aliqñ uero ſumitur pro uniuerſali abſtra
cto,ſimul totū uero aliqñ capitur pro cōpoſito ultimate contracto aliqñ pro cōpoſito in
uniuerſali aliqñ uero ſtricte ſumitur pro hoc homine exiſtente adidit uero.lx.exiſtente qa
hoc homo & tota cohoedinatio illius generis abſtrahit a tēpore hic ergo homo exiſtēs ppie
generatur & corrūpitur licet faciat unū conceptū per accidens quia exiſtentia extranetur
a quiditate,materia uero qñq; ſumitur non prout eſt contracta ſed ut eſt potentiale princi
pium illius & ſic materia eſt pars quiditatis in cōpoſitis materialibus aliqñ uero capiƭ ma
teria pro materia contracta per indiuidualitatē & ſic eſt pars indiuidui ſubſtātia & non ip
ſius quodquid eſt aliqñ uero ſumitur magis contracte ut qñ ad materiā contrahitur ſemier
culi his ſtantibus dico φ aliquid dici corruptibile poteſt capi dupliciter potentia remota
& potētia propinqua remota uero id dicitur quod habet unde poſſit dici corruptibile tn̄
non exit ad actū niſi prius ſit in eſſe exiſtētie illud ergo qđ eſt generabile & corruptibile po
tētia propinqua habet materiā contractā per eſſe exiſtentie & iſto modo φ quid eſt non eſt
corruptibile neq; habet materiā ut eſt proxima rō corruptibilitatis & quia neſciunt abſtra
here ppter debilitatē intellectus non potuerunt attingere ueritatē & ſic ad ſecūdā rōnē di
co φ loquitur de materia contracta per eſſe exiſtētie quia ut ſic eſt cauſa contingentie & eſt
ſcientifice ignota ad aliā rōnē ſimiliter eſt dicēdū φ in conceptis cū materia contracta per
exiſtere quiditas non eſt idē per ſe cū eo cuius eſt quiditas ſed per accidens ſed hoc non ob

ſtat qnin in cõceptis cũ materia uniuerſaliter abſtracta perſe qđquid eſt ſit idẽ cũ eo cuius eſt tũ uero dicitur ꝙ anima eſt ſubſtantia & quodquid corporis animati dico ꝙ loquitur de notiori parte diffinitionis non de tota diffinitione ſicut.n.eſt magis i entitate ita quoqꝫ in cognoſcibilitate & quia etiã materia non habet eſſe perfectũ in effectu niſi per formam ut dicit.d.ſubtilis in.iii.ſ.d.xxii.q.unica & ſic facile eſt ſolui inumeras auctoritates Ariſt. & rationes Seſſe contra Scotum.

Queſtio Sexta.

¶ Vtrum in cõpoſito ſubſtantiali ſit poneuda aliqua pluralitas formarum.

Op. diui Th. IN iſta queſtione hunc ordinẽ ſeruabo primo.n.diſputabo an reſpectu totius ſint ponende plures forme ſubſtantiales ſcđo de particularibus formis reſpectu mẽbrorũ particulariũ q̃tum ad primũ eſt opinio diui Thome in cõpoſito nullã aliã formã eſſe preter formã eius ultimã, & illius opinionis eſt Egidius columã Romanus & hanc opinionẽ nõ declaro ſatis.n.eſt ab alis declarata dicit Igitur Thomas in pria parte ſumi.q.lxxvi.art.iii.&.iiii.ꝙ in humana natura nihil eſt niſi materia prima & anima intellectiua & pro iſta opiniõe aducuntur rõnes primo unius forme unũ eſt eſſe ergo unius eſſe una eſt forma preterea ſequeretᷣ ꝙ genus eſſet aliqđ preter ſpeties ſaltim quiditatiue quia ſumeretur ab alia forma conſequẽs eſt contra Ari.vii. meth.c.xliii.ubi dicit genus nihil aliud eſſe preter generis ſpeties; iterũ inter ſubſtãtias eſſet ordo quia inter primã formã & ſecunda que eſſet ſubſtantie et ultima differentia non eſſet tota quiditas ſpetiei quod eſt contra Ari.vii.met ubi ſupra dicentẽ ꝙ ultima differentia eſt ſubſtantia & ultima diffinitio rei & ꝙ ibi nõ eſt ordo quo.n.oportet intelligere hoc prius illud ueto poſterius preterea ſequeretur ꝙ forma ſubſtantialis eſſet accidens quia adueniret enti in actu ut per differẽtia patet inter formã ſubſtantialẽ & accidẽtalẽ ut dixit Auerroys, preterea ubi eſſent plures forme p̄dicatũ ſumptũ a forma nõ ultima non predicaretᷣ p ſe de ſpetie in prio mõ Hẽricus uero de lãdauo.d.ſolẽnis quol.iii.q.vi.& quol.ii.q.ii.&.v.&

Op. hẽrici. q.xiii.tenet in quol.iii.cõcluſioem iſtarũ rõnuꝫ preterq̃ in hominibus & quod in aliis ita ſit ſic credit demoſtrare primo oẽ quod eſt ideo eſt quia unũ numero eſt p Boetiũ in libro de trinitate & uno ergo ad quãlibet rẽ naturalẽ unã eſt una mutatio numero ſed mutationes diſtinguntur per formas terminantes ex.v.phiſicorũ.c.iiii.& inde ergo unius mutationis erit terminus uno forma ſi quis uero diceret ꝙ ſunt multe partiales generationes cõtra replicat ille aut ille plures forme educuntur de una potẽtia materie aut alia & alia ſi de una contra quia ille due forme eſſent eiuſdẽ ſpetiei modo duas tales eſſe in eodem eſt ĩpoſſibile & duo actus eſſent eiuſdem poteutie quod eſt contra Ariſt.iii.phiſicorũ.c.x.ubi uult ꝙ potentie diſtinguuntur per actus ſi uero dicatur ꝙ educuntur da diuerſis potẽtiis: cõtra eo modo quo ſe reſpiciunt potentie reſpiciunt ſe actus correſpondentes illis potentiis ſiue ille potentie ſine ordine in eſſent materie ergo & actus illarũ potentiarũ q̃tum ad ſm dicit Henricus ꝙ in homine neceſſe eſt plures formas ponere quia quodlibet agẽs habet propiuꝫ terminũ ergo diuerſa agentia habẽt diuerſos ad quos terminãtur diuerſe actiones ſed agẽs ncreatũ perſe agit ad generationẽ hominis quia animã intellectiuã infundit & homo agit diſponẽdo ad illã formã ultimã & ſic alia erit forma ab illa & dicit ꝙ ad duas formas quarũ una eſt creata alia uero educta non eſt neceſſe ponere plures potẽtias in materia, ego uero dico ꝙ rõnes ille non concludũt neqꝫ rõ hẽrici eſt locus demoſtratiuus & eius opinio eſt implicatiua contraditionis & contra eũ arguo primo ſic quicquid continet pfecte & formaliter aliquã formã continẽtẽ formaliter aliã formã continet ẽt illam aliã ſed intellectiua cõtinet formaliter & pfecte uegetatiuã & ſenſitiuã ſm Hẽricũ & ſub rõne pfetiori q̃ habeatur in ſe ipſis ergo continet formam coporeitatis ſicut continet eã ſenſitiua in brutis ſed Hẽricus inueuit fugã non dignã phiſico dicit.n.quia ſenſitiua & uegatiua continẽtur in intellectiuo in extẽſe ideo non poſſunt ut ſic tenere formã corporis ſed contra aut uegatiue & ſenſitiue repugnat modus i extẽſibilis aut extẽſibiliꝫ aut nec ſic neqꝫ ſic ſi primuũ ergo nõ

Digitized by Google

ꝙ continetur in intellectiua ſi ſcd'o modo ergo non continet formã corporis ſi dicatur te
tio modo tunc indifferenter poterunt tenere formã corporeitatis q̄ſi ſunt inſe ipſis ſicut q̄ſi
continentur in intellectiuo preterea mirũ eſt quod iſti dicunt cũ eadẽ accidẽtia uideamus
in uiuo & mortuo niſi ſtatim reſolnatur ad ſimplicia neq; ualet eorũ fuga ꝙ generatur idẽ
cadauer ſequeretur.n.ꝙ unus & idẽ terminus eſſet reſpectu multorũ agentiũ ut puta coruꝫ
que eſſent corruptiua animaliũ rõ uero Henrici non probat & dico ꝙ una eſt mutatio to-
talis erunt tñ plures mutationes partiales terminate ad plures formas & quia una eſt tota-
lis mutatio ideo unus eſt terminus totalis & ultimus & quãdo dicit uel educũtur de una
potentia uel de pluribus dico ꝙ poteſt teneri utrũq; & cũ dicit q̃tum ad primum ꝙ actus
eſſent eiuſdẽ ſpetiei quia una potẽtia ſpetie eſt ad unã formã ſpetie dico ꝙ utrũ eſt ſi fuerint
eiuſdẽ ordinis ubi uero fuerint alterius ordinis nullum inde aparet inconueniẽs Ariſt.ue-
ro non loquitur de receptiua potẽtia que eadẽ poteſt eſſe reſpectu cõtrariorũ que ſpetie di
ſtinguũtur ſed loquitur de actu et potentia ut ſunt opoſita differentie entis ſi uero teneatur
alius modus dicẽdi ꝙ ſint due potẽtie correſpondẽtes duobus actibus reſpondeo ad rõnẽ
in contrariũ & nego ꝙ ille potẽtie ſine ordine in ſint illi materie imo eſſentialius & ime-
diatur ineſt materie ordo ad unã formã q̃ ad aliã & hec una potentia poteſt eſſe prior reſpe
ctu alterius ſi uero teneatur ꝙ potẽtie ex equo in ſint ipſi materie non oportet tunc concede
re actus quoq; ex equo in eẽ poteſt.n.eſſe ordo potẽtiarũ q̃tũ ad terminos ſine ordine ipſarũ
q̃tum ad fundamẽtũ poſſimus ẽt de duplici potẽtia diſtinguere abſoluta.ſ.& reſpectiua ſi-
cut non maleficit Seſſa ſed de hoc alibi ad alias uero rõnes pro opinione diui Thome reſ
pondeo ad primã dico ꝙ eſſe cõpoſiti eſt per ſe unũ non tñ ſimplex ſed unũ eſſe totale qd
includit multa eſſe eſſe partialia quod tñ eſſe totale & cõpletiue eſt ab ultima forma:ad ſe-
cũdã uero rõnem dico ꝙ Ari.non dicit genus non eſſe aliquid extra ſpeties ſed illud eſſe
potentiale reſpectu ſpetierũ:ad aliã uero dico ꝙ nõ eſt intẽtio negare ordinẽ ſed quia dixit
ante ꝙ ſit nugatio adendo priorẽ differẽtiã poſteriori ita ẽt e conuerſo erit nugatio quia in
his que pertinẽt ad diffinitiuã rõnem non eſt ordo que nugationem tollat id uero quod
dicitur de ultima differentia non eſt peripatetice dictũ ꝙ ſola differẽtia ultima exprimat q
ditatem tunc.n.non oporteret ponere genus ſed intẽtio Ari.ibi eſt ꝙ ultima differentia cõ
pleat eſſentiam & rationem diffinitiuã ad aliã uero rõnem ꝙ illa forma eſſet accidẽs dico
ꝙ forma ſubſtantialis ſemper dat eſſe ſimpliciter ut diſtinguitur contra eſſe ſm quid & for
ma accidentalis ſemper dat eſſe ſm quid nam eſſe ſimpliciter poteſt capi & pro ut imediate
ſequitur non eſſe ſimpliciter aut pro ut diſtinguitur contra eſſe ſm quid & ſic forma ſubſtã
tialis nõ dat eſſe ſimpliciter primo modo ſed bene ſcd'o modo ſiue ſequatur ſiue precedat
ad tertiã uero rõnem dico ꝙ cũ hoc ꝙ multos ſecũ cõmiſcit errores non concludit niſi ꝙ
genus per ſe non dicitur de differentia & non concludit illud de ſpetie quia ſpeties non ſo
lum includit differentiam ſed rationem generis & ſic dico ꝙ pars non predicari de
toto per modum partis ſed pars per modum totius poteſt predicare de toto uel dicen-
dum illud predicatuꝫ non ſumi a parte ſed a toto agregato.ſ.ex materia & forma licet rõ
accipiẽdi ſit illa forma generica & ſtat ꝙ illa rõ non predicetur per ſe de ſpe & tñ pſe ꝑdi-
cetur predicatũ ſumptũ a toto per rõnẽ illã, Seſſa uero peripateticus in primo de ſubſtãtia
orbis.c.xxxviii.& primo de generatione.c.lxxvii.& in libris phiſicorũ ſepe & ore falſus
eſt aliter eſſe dicẽdũ pro opinione Auerroys aliter ſm ueritatẽ Ariſtot.& Thome de mẽte
Auerroys tenet formam corporeitatis rationem uero opinionis aſſignat ut poſſit euitare
creationem formarum ſi enim forme fierent ex nihilo forme utiq; crearentur illa enim
res creatur que fit ex nihilo ſui ad ſaluandum ergo naturalẽ generationẽ ut quo & ut qd
neceſſe eſt ponere formã corporis ut in illa cõtinentur forme tanq̃ in habitu confuſo & ga
uidit dimẽſiones interminatas eſſe in materia exiſtimauit illud ego uero dico ꝙ iſta opi-
nio nõ eſt conſona Auerroys doctrine contra eã tñ non intendo longũ ſermone facere pro
nunc tñ ſic arguitur:data hac opinione ſequeretur illud inconueniens quod Auerroys in
tulit primo de ſubſtãtia orbis cõtra Auicenã ꝙ forma illa.ſ.eſſet indiuiſibilis & non diui-

Digitized by Google

ſibilis per diuiſionē ſubiecti ſis & non habere contrariū ſibi ſuccedens in eodē ſubiecto conſe
quēter a uero probatꝰ quia oē quod recipitur per modū nature recipientis recipitur ſed for-
ma illa eſſet in materia ante dimēſiones interminatas ipſe.n.dicit ꝙ accidens nō poteſt eſſe
unū numero niſi propter formā at diuiſibilitas ineſt ipſi materie rōne dimēſionū ut patet p
Auerroym primo de ſubſtantia orbis & ſecōdo celi.c.iii.ergo in illo priore in quo recipi in-
telligitur forma corporis ipſa materia eſt indiuiſibilis ergo forma in illa recepta recipitur p
modū eius indiuiſibilē & indiuiſibiliter ergo Seſſa uero rñdet & dicit ꝙ formam corpo-
ris aliter poſuit Auicēna aliter poſuit Auerroys Auicēna.n.poſuit eē mediū recipiēdi receptiuū
Auerroys uero uoluit ꝙ eēt rō recipiēdi non recipiēs & ſic intellexit Auerroys ꝙ apud Aui
cēnā diſpō dimēſionū interminatarū eēt diſpō terminatarū ꝑ quāto interminate recipiunē me
diāte corporeitate tāq̄ medio receptiuo & ſic illō impoſſibile ſequiē ad Auicenā nō ad Auer
roym ſed iſtas differentias non poſſum intelligere bene.n.habetur ab Auicēna ꝙ forme due
ſpecifice non ſunt cōpoſſibiles in eodē & uellē ut demoſtraret in quo loco poſuit formaſ
ſpecificā īmo oppoſitū colligitur ex uerbis Auerroys nā ſicut ſe habent dimēſiones intermi
nate ad terminatas ita forma corporis ad alias formas q̄tū ad eſſe cōmune & magis propriū
ſicut ergo dimēſiones interminate ſunt generales & determinabiles per terminos ita forma
corporis eſt generica & Auerroys de mente Auicēne primā formā apellauit & que neceſ-
ſitas cōn egit Auicēnā ponere formā ſpecificā propter dimēſiones generales que nō ſibi li-
mitant formā ſpecificā preterea queratur uel ſm̄ Auerroym dimēſiones ille recipiuntur in
materia uel in agregato ſi in agregato ergo apud Auerroym forma illa erit rō recipiēdi reci
piēs ſi recipiantur in primā materia aut ponitur forma corporis ut materia actiue ſe habeat
ad dimēſiones interminatas & hoc ipſe non dicit aut paſſiue & hoc nō quia quod eſt in
potētia pure paſſiua cui nullus eſt actus admixtus nullo indiget ut paſſiue diſponatur cū
ipſa paſſiue ſit ſatis apta recipē neq; Auicēnā fuit ita groſſi capitis poſt formā ſubſtātialē ſpe
cificā alia poneret ad tōne uero rñdit ꝙ nō ſequiē ad Auerroym illā eſſe indiuiſibilē ſicut
ſequitur ad Auicēnā quia ille poſuit genericā hic ſpecificā modo generica poteſt diuidi p
dimēſiones ſequētes ſpecifica uero nō niſi per precedētes illud uero ē quia ſpecifica eſt ul-
tima ideo terminus, ſed hec reſponſio nō eſt intelligibilis primo ſi ſpecifica forma eſt ulti-
ma ergo non ultima non erit ſpecifica ſed forma corporis ſm̄ Auicēnā nō eſt ultima ergo
non eſt ſpecifica preterea oīs forma tā generica q̄ ſpecifica que recipitur in ſubiecto indiuiſi
bili indiuiſibiliter recipitur quod nobis oſtēdūt Auerroys uerba ubi ſic dicit in primo de
ſubſtātia.c.xxxv.ſi igitur aliqua forma eſt q̄ non diuiditur per diuiſionē ſubiecti manife-
ſtū eſt ꝙ in ſubiecto iſtius forme non exiſtūt dimēſiones primi ſi aſſiēt illā uidetur negare pri
mo phiſicorum .c.lxiii.& lxviii.preterea data reſponſione ſequeretur ꝙ intelligētia eſſet
diuiſibilis & ſic non eſſet intellectus conſequētia probatur quia forma ſpecifica poteſt diui
dī per dimēſiones ſequentes ſed illa celi eſt forma ſpecifica per Seſſa in primo phiſicorum
com. lxiii. & .d.d.d.xiii.ın.ſol.dub.iiii.ſed ex uerbis eius poteſt colligi reſponſio quia
duplex eſt modus formarum quedam uero conſtituens ſubiectum & ineſſe conſtituta qua
dā uero conſtituēs ſed non ineſſe conſtituta modo intelligētia ita conſtituit ꝙ caret ſubie-
cto quo conſtituatē in eē & ſic non pōt eē diuiſibilis.ſed hec reſponſio non eſt peripatetica
nā impoſſibile eſt ſm̄ Ariſt. & Auerroym ꝙ aliqua forma conſtituat in eē quin ſit in eē ꝯſti-
tuta & hoc multis rationibus probabo in tractatu de īmortalitate pro nunc tñ probatur ſic
nā ſi illud eſſet poſſibile deſtrueretur ratio Ari. in duod.meth.c.xxx.ubi facit hāc conſequē
tiā ſubſtantie ſeparate ſunt eterne ergo non ſunt in materia data autē illa diſtinctione ſolue
rē negādo conſequētiā dicā.n.ꝙ ſunt in materia non tñ in eē ꝯſtitute p ſubiectū preterea di-
ſtrueret ratio Ari.in.x.tertio meth.ubi querit an ſi idee eſſent eſſent in materia & ſoluit ꝙ no
quia tunc eſſent corruptibiles hāc autē eſſe intentionem Ariſt. Seſſa fatitur.d.d.d.iii.q.xv.
modo data diſtinctione dicerem ꝙ dato ꝙ ſint in materia non tñ propter hoc ſunt corru-
ptibiles quia non ſunt in eſſe conſtitute per ſubiectum preterea aut forma ſpecifica depen-
dens eſt que nata eſt diuidi per ſequentes dimēſiones aut independens ſi primum igitur for-

matile non eſt intellectus ſi ſecundū quia forma corporis eſt dependēs, licet ſit ſpecifica neceſſario erit diuiſibilis neceſſitas: uero que mouit ſeſſam non eſt ſufficiens diximus: enim alibi ꝙ creatio eſt de nihilo & ꝙ ly de excludit ommem cauſalitatem cauſe ſe. unde etiā materialis: preterea accipiatur illa pars forme de nouo inducta uel ex aliquo ſui producitur uel ex nichilo ſui producitur ſi primo modo accipiatur, et illa pars que de nouo fit & ſic, aut de nihilo fit: aut de aliquo ſiui fit: ſic neceſſe eſt deuenire ad aliquam nouam partem forme que creatur ſecundum illam rationem eius: quod uero dicit propter dimenſiones interminatas: dico ꝙ id fuit cauſa erroris Auicene: ut patet inſpicienti uerba Auerroys que ſunt ita clara ut alienam non patiantur expoſitionem: ait enim unde putauit Auicena ꝙ diſpoſitio trium dimenſionum exiſtentium in materia ſimpliciter ſcilicet non terminaruʒ eſt diſpoſitio dimenſionm terminarū in ea, quapropter dicit neceſſe eſt formam primam exiſtere in materia prima anteq̄ dimenſiones exiſtant in ea: ſed hic homo tunc erat uenis & tenuit opinionem propter difficultatem eius & uide eum in ſeptimo Methaphi. q. xyiii. & aperientur tibi hoc: omiſſis, ergo iſtorum opinionibus rei ueritas eſt ꝙ in quolibet animato neceſſe eſt adminus ponere duas formas & illud uidetur uelle Auerroys ſeptimo Methaphiſi. com. xxxv. ubi dicit ꝙ nomen forme dicitur de forma uniuerſali que declatat quiditatem ſpeciei & de forma particulari que eſt forma rei demonſtraee & in com. xlvii. uidetur ponere plures differentias & notandum ꝙ quia forma mixti poteſt ſuplere. operationes forme corporis ut eſſe extenſibile nulla eſt neceſſitas dare formam corporis: in homine uero quia intellectiuum poteſt ſupplere opera ſenſitiui & uegeratiui, ideo non oportet ponere diſtincta: ſed quia non poteſt ſuplere operatione forme mixtionis neceſſe eſt ponere formam mixtionis aliā & diuerſam: Scotus tamen. d. inſignis in iiii. ſ. d. xi. q. iii. aliam aſſignat rationem et dicit ꝙ contradictio eſt immediata ratio diſtinguendi plura ſub ente ideo ſi hoc et illud contradictionem recipiunt ui eſſendo ut ſi hoc eſt et illud non eſt non ſunt idem in eſſendo et q͞a forma hominis non manentē manet corpus, ideo neceſſe eſt plures formas ponere per quas poſſit legittime contradictio ſaluari: nunc uero agendum eſt de de formis diſſimularium partium; et opiñ. uera eſt ꝙ in compoſito ſubſtantiali tot ſunt forme ſubſtantiales realiter diſtinct quot partes organice realiter diſtincte et illud uidetur de intentione Auerroys. vi. phiſicorum. com. xxxix. ubi dicit eſt et motus generati alicuius totius compoſitus ex motibus partium in generationibus compoſitis ex motibus diuerſis: et poſtea ſubdit non ſequitur ꝙ tranſmutatum quod precedit in ea ſit de ſpecie tranſmutati poſterioris, ſed de alia ſpecie: licet tranſmutatio dicatur eiuſdem ſpeciei quia: ſcilicet utraq; ſubſtantialis dicitur et idem uidetur dicere eedem in forma generali et diuerſe in forma ſpeciali: ſed contra hanc opinionem arguit Ioannes: quia dicitur in libro de morte cor generat alia membra et hec eſt generatio uniuoca: quia perfecta generatio eſt uniuoca, ut patet ſeptimo Methaphiſico comento uigeſimo ſecundo & uigeſimo tertio & uigeſimo octauo: Igitur omnia membra ſunt eiuſdem ſpeciei cum corde, Preterea arguit Thomas in paruis naturalibus forma perfectior uirtute continet imperfectam, ſed forma eſt, perfectior forma partis, ergo continet illam, quare ſola ſufficit ſine illis conſtituere totum mixtum: & ſic non oportet formas multiplicare in mixto, Preterea ſupponit quod omnes forme ſubſtantiales ſunt eiuſdem generis phiſici: hoc uero probat, quia inter illas eſt tranſmutatio, tum quia generatio unius eſt corruptio alterius: tum quia tamdem omnes per putrefactionem deficiunt: probat etiam quia diuerſa genere ſuut que non habent idem ſuſceptiuum: ut patet quinto Methaphiſici: ergo illa que poſſunt eſſe in eodem ſubiectiuo genere conueniunt, plures alias inducit probationes: ſecundo ſupponit quod due forme eiuſdem generis phiſici non poſſunt perficere eundem puntum materie: iſtud patet quia que eſſent eiuſdem generis phiſici illa inuicē tranſmutantur: preterea ſi perficerent eundem puntum materie uel eque primo uel

Digitized by Google

una mediãte reliqua non primũ quia eſſent eque ultime & ſic mixtũ eque primo reponere tur: pluribus ſpeciebus ſi ſm tũc materia non eſſet imediatũ ſuſceptiuũ forme, ex his erigi- tur rõ forme eiuſdẽ generis phiſici non recipiũtur in eodẽ ſubiecto forma totalis & forme partiales ſunt eiuſdẽ generis phiſici ergo ꝑterea arguit quia ut dicit Auero ys ſcd'o d' anima c. iiii. oẽ aduenieẽs enti in actu eſt accidẽs modo forma ultima aduen iret enti in actu: ꝑterea ẽ ex puribus exiſtẽtibus in actu non fit pẽſe unũ ergo, eſt & aliar ũquia ſequeretur ꝙ alia eẽt diſpoſitio in uno membro & alia in alio & tunc pars anime educta in carne differt ſpetie a parte anime educte in oſſe iſte rões ſunt parue diffieultatis ideo per ordinẽ reſpõdetur ad primã rõne Ioãnis dico. ꝙ in libro de morte non habetur illud ſed habetur ꝙ uirtus ge- neratiua mediante corde generat cetera mẽbra ut recte exponit Seſſa ad primã rõnem Tho. patet quia licet totalis forma contineat formas partiales ille tñ non ſunt ſuperflue imo ne- ceſſarie quia operationes partiales non poſſunt peruenire ab anima totali propter ſuã pfectio nẽ niſi eſſent partiales determinates actionẽ eius ſicut de intelligẽtiis uidetur dicere phiſica ad aliã rõnem dico ꝙ forme eiuſdẽ generis phiſici poſſunt eſſe in eodẽ pũto materie ordi- ne tñ & rõne diuerſa quia partiales forme ſe habẽt ut diſpoſitiões totalis uero ſe habet ut ha bitus rões uero probantes ſecũdã ſuppoſitionẽ quia aliqualiter uidentur contra principa- lẽ ideo ſoluo & dico ꝙ ille forme recipiuntur ordine quodam quia materia recipit tota- lẽ mediantibus partialibus materia tñ eſt imediatũ ſuſceptiuũ forme totalis, ad aliã dico ꝙ forma nõ aduenit enti in actu q̃a in mediate recipitur in materia ita ꝙ forme partiales ſunt rões recipiendi no recipiẽtes, aduenit ẽt enti in actu ordinabili ad aliũ: ad aliã dico ꝙ ex pluribus exiſtẽtibus in actu ſed non eodẽ modo & inuicẽ ordinatis poteſt fieri unũ perſe ad aliam rõnem dico ꝙ diſpoſitiones diſponẽtes pro formis partialibus ſpetie diferũt ſed ex illis reſultat una cõmunis propria ideo partes anime non differũt quia tota recipitur in toto perſe partes autẽ in partibus non niſi per accidẽs ubi fuerit diuiſibilis uel tota in qua- libet parte ubi fuerit in partibilis & ſic remanet uera op. Scoti quã tenemus & Seſſa cũ illo ſed dubium eſt de intellectiuo & ſenſitiuo in homine & rei ueritas eſt ꝙ non diſtinguũtur realiter nã per uirtualẽ continẽtiã opa ſenſitiui poſſunt in homine eque bene ſaluari & hoc intelligunt phiſici dicẽtes intellectiuũ uirtualiter continere ſenſitiuũ & Franciſcus Maro- nitanus errauit errore manifeſto in. ii. ſ. d. xvii. q. unica & ipſe non intellexit qd uirtualis eſſet cõtinẽtia neq; te decipiat ſatis apar&s ſizo philoponi. ſ. ꝙ realiter diſtinguãtur & ꝙ cõ ponãt unã formã quia ex ea induʒio ut una peruenit operatio ſufficit. n. intellectus ſiue ſin- gulare cognoſcat reflexe ſiue per accidẽs ſiue ut ſenſificatus & illa op. eſt contra Auerro ym licet probabiliter illud q̃ſiq; Seſſa dixerit nã ex illis non fieret unũ niſi unũ eſſet in actu & aliud in potẽtia at nulla forma eſt in potẽtia receptiua ſicut nulla materia eſt in actu forma- li licet aliqua forma ſiti potẽtialis. i. diſpoſitiua ſed ſi ſunt idẽ aut intellectiuam qd' non poteſt ſeparari a ſenſitiuo. ii. de anima. c. xv. erit corruptibile aut ſenſitiuũ erit alterius rõnis in brutis & ĩ nobis eterno & in. corruptibili nihil eſt cõmune uniuocũ. x. met. c. xxv. & de hoc cito tractatu publicabo ſm eã intentionẽ que mihi apparet eſſe Ari.

Queſtio. ix.

¶ Vtrum totum dicat tertiam entitatẽ diſtinctam realiter a partibus ſimul ſumptis.

IN hac. q. iter ſe litigãt Auerroyſte Seſſa. n. i pmo phiſicoꝝ. c. xvii, &. vii. met. q. xix. tenet pro opinione Auerroys ꝙ licet totũ ſi aliud a partibus diuiſiue ſumptis non tñ collectiue ſumptis & iſta opinionẽ uult eſſe de mẽte Themi ſtii & uult ꝙ totũ eſſentiale addat partibus ordinẽ eſſentiale & in hoc differat a toto per agregationẽ: ſed hec op. in ueritate nõ eſt Auerroys ut alii Auerroy ſte ſatis pbãt neq; ẽt eſt in ſeuerta qd' arguit ſupponẽdo, ex. vii. met. ꝙ totũ ſit terminus tota lis generationis ſaltem ut ipſe tenet in ratione ſubſiſtentis tunc ſic generatio aut termina-

tur ad ptes aut ad unionē ptiū aut ad tertiā entitatē nō primū quia materia eſt in gñabilis & incorruptibilis forma aūt eſt terminus formalis in rōne exiſtētis nō ad unionē qa unio eſt reſpectus & ſic terminus generationis ſubſtantialis erit accidens neq; ualet horum fuga dicentium terminum eſſe partes, nam conſiderando non remanet, niſi ordo partium qui de natura ſua eſt ad aliud & ſic terminus erit relatio & iſti cū ponant formā hoīs propriā eternā non poſſunt ſaluare generationē naturalē neq; ut quo neq; ut quod; preterea illud cuius tota quiditas eſt in corruptibilis eſt etiam incorruptibile, ſed data opi. tota qditas eſt incorruptibilis quia illa uel eſſet forma uel materia & forma; neq; ualet reſponſio dicēs q; unio eſt neceſſario requiſita, nam ſtante diffinitiua ratione remoto omni alio ſtat illud cuius eſt ratio diffinitiua, ſed unio eſt extranea a ratiōe diffinitiua & non de qditate eius preterea illa de qbus uerificant̄ ꝯtradictoria in eſſe ſunt diſtincta in eſſe, ſed ꝯpoſito corrupto materia nō corrūpit̄ terminatiue, quia materia eſſet materie forma etiā remanet ſm eum ergo, teneo ergo opinionem Scoti q; totū ſit aliud eius entitate abſoluta a materia & forma quas eſſentialr̄ ꝯcludit nō tñ adequate, neq; ꝯcludit rō ſeſſe dicentis q; totū aderet exiſtētiā partibus, qa in ꝯpoſito eſt una exiſtētia totalis & plures partiales, ſed dubitat̄: quia prius realiter diſtinctū pōt eſſe ſine poſteriori & ſic materia & forma poſſent eſſe ſimul ſine compoſito & dicit Frāciſcus in.iii.ſ. q; eſſet tale denominatiue non eſſentialiter & materia & forma dicūtur unum per ſe non q; unū ſit de eſſentia alterius; quia ſm ſuas eſſentias differunt; ſed quia cauſant unum compoſitū per ſe; & licet materia & forma poſſint eſſe ſine illa tertia entitate quod ſeſſa impoſſibile reputauit nō pōt tamē tertia entitas eſſe ſine illis qa neceſſario depēdet ab illis ex his ſequitur q; totum eſſentiale diſtinguit̄ realiter a ſuis partibus diſtinctione non mutua, qa partes eſſentialiter diſtinguunt̄ quia poſſunt per ſe exiſtere ſine toto totum tamē non poteſt eſſe ſine illis; ideo non diſtinguit̄ niſi terminatiue & nota q; ſeſſa ſuponit q; totum ſit idem formaliter partibus quod non eſt uerum niſi terminatiue pro quanto partes ſunt idem formaliter illi.

¶ Incipit liber Octauus.

¶ Queſtio prima.

¶ Vtrum in alteratione ſubiectum maneat idem ſimpliciter.

IN queſtione eſt opi. uera quā teneo que de duplici alteratiōe diſtinguit una pura que ideo pura dicit̄ qa nō eſt admixta generationi; alia uero eſt in pura ſic q; finis eius eſt generatio; tunc dicendum q; in pura alteratione ſubiectum manet ſimpliciter idem in alteratione admixta generationi ſubiectum non manet ſimpliciter idē uerū illud nō eſt merito alterationis; ſed gñatiōis que ſequit̄. ſeſſa uero confutat hanc opinionem quia non poteſt eſſe alteratio in qualitatibus ſecūdis qn ſit in primis; ideo enim ſecūde nocantur & nō pōt eſſe in primis quin ſit in quiditatibus, ergo nō pōt eſſe pura alteratio; ſ; hāc diſtinctionē de alteratione ipſe ꝯcedit in.ii.de aīa .c.cxv. & ad rōnē reſpondeo q; alteratio poteſt eſſe in qualitatibus ſecundis ab extrinſeco ſine hoc q; alteratio fiat in primis & cū dicit q; ideo q̄litates ſecūde dñr; dico q; dñr ſecūde qa reſultāt ex mixtione primaꝝ & etiā qa nō fit alteratio in primis qn fiat in ſecūdis ſcd̄o dico q; l; nō poſſit fieri alteratio in ſecūdis qn fiat aliq̄ remiſſio in primis illa eſt eſt īfra latitudinē ſpēi et ſic ſubiectū manet ſimplr̄ idē tertio dico q; negare purā alterationē eſt uiri negātis ſenſum nā accidēs p accidēs poteſt mutari nulla facta alteratione in primis qualitatibus.

¶ Queſtio quinta.

Vtrum ſemen matris concurrat actiue uel paſſiue.

SEſſa hic recitat opi. Auerroys & dicit prīo ad mētē ei⁹ ſemē mulieris nō neceſſario ꝯcurrere et ſic neq; effectiue neq; materialr̄ ſcd̄o dicit illd̄ eē ad gñationē utile qa p emiſſionē talis guſte uehemētius oblectat̄ mulier & ſic ſemē uiri auidi⁹ atrahit̄ et ſemē uiri facilius labit̄ ad ꝯcauū matricis & reditur ſubtili⁹ tertio dicit ad mētē Auerroys ptē corpulētā ſeminis uiri materialr̄ nō ꝯcurrere et opi. Auerroys ſic itellectā ꝯfutat ſeſſa ego aūt dico q; l; ſit ſummus auerroyſta male tā opiñ. auerroys recita

gic & forte illud fuit quia tépore quo ſcripſit queſtiones meth. nõdũ peruenerat ad manus
liber Auerro ys de gñatione animaliũ tranſlatus eſt enim ex arabico in latinũ multos poſt
annos & ipſum eſſe legitimũ Auerro ys nemo negat & ipſe quoq; iſtius eſt opinionis in
illo: igitur libro clará. Habemus opinionem Auerro ys ut poteſt intelligi per multa capi-
ta & preſertiƷ in.ii. de gñatione aialiũ.c.iii. dico ergo primo de mente Auerro ys φ ſemen
uiri tñ actiue ɔcurrat & cũ ipo ē diuꝰ Tho.p.ii.q.lxxxi.& .iii.pti ſume.q.ʒii.ita φ ſemen
uiri: hƷ tñ uirtuté actiuam: ſic φ nulla pars eius ut ex Ariſto. colligiẜ ſit pars cõſtituti ſi-
cut ſecuris actiue ɔcurrit ad ɔſtitutioné ſcani & tñ nó remanet aliqua ps ɔſtituti ſcãni imo
dicit ipſe φ ps ſubtiliſſima eua porat et tñ doloré i matrice nõ cãnt qa ē cõnaturalis ſibi ps
uero corpuléta recedit p uuluam hec eſt opinio eius de ſemine uiri ſemé uero femelle tñ
materiã miniſtrat & nõ actiue ɔcurrit: ideo materie ſcãni aſſimilaẜ: uerũ ſƷ Auerro ym di-
cendum φ ſemen femelle aliud a ſanguine mõſtrui quod eſt illa guta dealbata non eſt ne-
ceſſariá, ſƷ utilis & facit ut mulier libéter accedat ad actũ illũ uenereũ & madafacit ora ma
tricis & ſic lƷ ſemé qd' p delectationé emititur ſm eũ non ſit nẽſariũ qa multoties ſine il-
lo facta eſt ɔceptio plos. tñ ubi fuerit cõſtitutio ſit pſectior ex illo q̃ ex ſangnine meſtrui ſe
men tñ femelle qd' ſanguiné meſtrui dicimus neceſſario ɔcurrit: & ego miror ſeſſam q̃ ex
dictis Auerro ys nullã materia ad iuenit ac ſi dixiſſet Auerro ys ad generationé nullã ēē ne
ceſſariá materiã, Sed hec opinio Auerro ys Thome & etiã ſeſſa non eſt in ſe uera at arguitur
prio ſic formas eiuſdé ſpēi ɔſequunẜ potétie naturales eiuſdé ſpēi, ſed mas & femina ſunt
eiuſdé ſpé.x.meth.c.xxv. ergo formas eorũ ɔſequiẜ potétia eiuſdé rõnis, ergo ſi una actiue
ue ɔcurrit & alia ꝑterea multoties filius magis aſſimilaẜ matri q̃ patri: ergo in matre eſt ali
qua uirtus actiua qa agens intédit aſſimilari ſibi effectũ et effectus nulli aſſimilaẜ niſi ꝑpter
aliquam actioné in illo: ſƷ dicũt iſti hoc accidere ꝑpter in obediétiá materie qa ſemé uiri
nõ põt iducere ſuã ſimilitudiné: ſƷ hoc eſt falſuƷ qa calidũ impeditũ nũq̃ aſſimilabit aliqd'
frigido: licet remiſſam inducat caliditatem: ſed ſi frigido aſſibilabitur illud ab alia cauſa
pueniet, lƷ ergo filius nõ aſſimileẜ patri ꝑpter ſeminis in potentiá nũq̃ tá aſſimilabiẜ matri
niſi aliq̃ cá actiua ſit in matris ſemine et hec ſunt duo fundaméta qbus moti fuerũt ſcotus et
Galenus uiri ad modũ Sapientes teneo, ergo opinionem aliã circa quá dico q̃tuor primũ
φ in gñatione naturali pr̃ nõ ſe hƷ tñ actiue: ſƷ ét paſſiue: nã ſi ſolũ actiue ɔcurret materiam
trãſmutãdo fortaſſe ſol poſſet dici pr̃ hoĩm.ii. dico φ mater non ſolũ ſe hƷ paſſiue, ſƷ etiam
actiue.iii. dico φ pr̃ ſe hƷ actiue principaĺr, qa uirtus eius fortior & pſectior.iiii. dico φ ma
ter in adminiſtratione meterie principaĺ ſe hƷ qa plus de materia miniſtrat et uirtus eius acti
ua eſt ualde debilis, ſed ɔtra arguit ſeſſa qa ſi mater actiue cõcurret & paſſiue ipa ſe ſola poſ-
ſit qñq; gñaré, qa lƷ illa uirtus actiua ſit debilis quia tñ eſt eiuſdé rõnis cũ uirtute ſeminis
matris actiua poſſet in tñ augeri ut ipſe in gñe actiui & paſſiui ſit ſola ſufficiens gñare &
iſtud dubiũ ſeſſa accepit a Frãciſco in.iii.ſẽ d.iiii.q. unica & dicit frãciſcus φ in tñ poſſet au
geri uirtus actiua ſemius femelle φ in aliquo caſu poſſet ſine patre generare & iſte non ſco-
tiƷat in rñſione iſta Scotus tñ uidẽs difficultatem iſtã in quol.q.xv. dicit φ cãe concurran
tes qñq; ſunt eiuſdem rõnis & ordinis ut plures trahentes nauim qñq; uiro ſunt alterius rõ
nis & ordinis & hoc dupĺr qñq; poſterior hƷ uirtuté ſuã a priore ſicut ſol et pr̃ in gñatione
hoĩs qñq; poſterior non hƷ uirtuté ſuã a priore neq; in eã habendo a priore dependet: ſƷ tñ
dependit ab eo in agendo ſm ſuã uirtuté: ita φ ſupior magis principaliter agit inferior ue-
ro minus principaliter ſic mater actiue ɔcurrit & uirtuté ſuã actiua nõ habet a patre nec in
habendo ipaƷ a pr̃e dependet: ſƷ dependit ab ipſo in agendo ſm ipaƷ uirtuté & minꝰ prin
cipaĺr agit & ſic rõ eſt nulla nã ſi pr̃ & mater eſſent ét ɔcurrentes prio modo non eſſet ne-
ceſſariũ ɔcurrere utrũq̃, ſƷ illud eſſet ꝑpter impotentiá uirtutis actiue & tũ poſſet duplari
uirtus unius & ſola facere effectũ: ſƷ ſunt ɔcurrentes.ii. modo ſecũdi modi & ſic quãtũcũq;
augeaẜ uirtus unius non erit ſufficiens ſine altero ſeſſa non contentus ſolutione iſta ad hec
replicat q̃ minus principale & magis principale uel tollũt rationem ſpeciei uel ſtãt cũ idé-
titate ſpecifica ſi tollũt eſt ɔtra rationem ipſoꝝ dicentiũ potentias illas eſſe eiuſdem ſpeciei

Digitized by Google

Si uero ſtat cũ identitate ſpecifica, tũc principaple & minus principale erũt; uelut maius &
minus que. v. phiſicorũ ſunt unius ſpetiei & rationis ſed ipſum minus per crementũ poteſt
fieri equale ad magis ſecundo ſi ſemen uiri concurrit principalius hoc erit uel quia ſm gra
dũ concurrit intẽſius uel quia ſm eſſentiã tunc concurrit ſm rẽ ſpetiei diuerſam & ſic po
entia ſequens illam erit alterius ſpetiei ſi ſm gradum concurrit intenſius ergo contingit
concurrere remiſſius & contingit ſemen femelle cõcurrere intenſius ego uero dico ꝙ rones
iſte non concludunt & ad primam rationẽ dico ꝙ illud magis drincipali & minus prin
cipali ſtant cũ identitate ſpecifica & tũc erũt ueluti magis & minus alterius tñ ordinis &
ſic per cremẽtũ nunq̃ minus poteſt fieri maius ad ſecũdã rationem dico ꝙ concurrit princi
palius ſm eſſentiã non ſpecificã ſed propiã & indiuidualẽ nã mas & femina & ſpetie eſſen
tiali non differrunt ſed differentia ſexus que differentia poteſt dici ſpecifica partialis & cõ
currit principalius ſꝫ gradum & cũ dicit ſi ſm gradũ concurrit intenſius ergo contingit
concurrere remiſſius & ſemẽ femelle quod concurrit remiſſius contingeret concurrere intẽ
ſius & omnes iſte conſequentie ualere uidentur quia gradus illi ſunt eiuſdem rationis &
ſpetiei dico primo ꝙ conſequentia nõ ualet qnia non ſequitur uoluntas nõ habituata ſm
totum ſuum reconatũ poteſt elicere actum intenſum ut. iiii. & habituata poteſt producere
cere intẽſum ut. viii. ergo nõ habituata põt pducere ut. viii. qa oẽs gradus ſunt eiuſdẽ ronis
patet ꝯſequẽtia non ualet ſeme femelle agit remiſſus ergo non ſequitur neq; ď uoluntate &
exẽplũ uidimus dico ẽt alio modo ꝙ concurrere principalius ſm gradũ eſt infra quãdam
latitudinẽ ſimiliter agere minus principaliter unde licet aliqs pater principalius agat q̃ fe
mina inter uiros tñ erit uál ď remiſſe agẽs & ſimiliter ſi aliqua mulier q̃ minus principali
ter concurrũt ſi augeatur uirtus intenſius agit q̃ alia mulier infra tñ latitudinẽ ſue actiuita
tis ſic ut uirtus eius actiua nunq̃ ſuplere poſſit uirtutẽ actiuã ſiminis uiri & ſic licet ſemẽ fe
melle concurrat remiſiuis ergo poteſt agere intenſus cõcedo infra latitudinẽ ſine actiuita
tis & non extra cũ ſit alterius ordinis ſimiliter cũ dicit ſemen uiri cõcurrit intenſſius ergo
contigit agere remiſus dico eſſe uerũ infra latitudinẽ nũq; tñ ita remiſe agit ut uirtus eius
actiua excedať uirtute actiua femelle & ſic rõnes Seſſe ſunt ſolute & Scoti opinio philoſo
phiã ſapit naturalẽ & eadem difficultas ꝯtingit intellectui & obiecto que ambo ꝯcurrunť
ad intellectione ſed dubitatur quia Ariſt. in. ii. de generatione animalum. c. iii. dicit ſemen
uiri non eſſe aliqamn partem conſtituti fetus & ſemen femelle eſſe materiam membrorum
que omnia contraria uidenter opinioni. d. ſubtilis reſponditur Ariſtotelis non uelle pre
ciſe ſemen uiri actiue concurre ſic ꝙ non aliqua ex parte paſſiue concurrat neque uult
ſemen femelle ſic paſſiue concurrere ut nullo pacto actiue concurrat ſed uoluit ꝙ ſemẽ iuri
principalius concurrat & plus forma participat ſemen uero femelle plus de materia mini
niſtrat magoris uero eſt actiuitatis & qa. q. iſta magis tractatať in libris medicoꝝ q̃ in mer.
ideo que dicta ſunt ſuficiant ſubtiliorem inquiſitionem aliis relinquendo.

Queſtio tertia.

Vtrum in corruptione ſimpliciter fiat reſolutio omnium
formarum ſub ſtantialium uſq; ad materiam primam.

IN iſta qõne teneo opinionẽ. d. ſubtilis conſequenter ad eã quã tene
nus de pluralitate formarũ & dico ꝙ in mixtis animatis & in homi
ne n quo eſt pluralitas non fit imediate reſolutio uſq; ad primam ma
teriã licet ultimate fiat reſolutio uſq; ad materiã primã ſed hec opinio
fundatur in forma mixtionis ideo Seſſa confutat illã opinionem per
eas rõnes quas Scotus contra tenentes elementa eſſe formaliter in mix
to induxit in. ii. ſ. d. xv. q; unica arguit ergo ſic quelibet forma ſubſtã
tialis nata eſt cõſtituere ſupoſitũ perſe ſubſiſtens in genere ſubſtãtie igi
tur ſi fuerint plures forme ſubſtantiales in mixto uidelicet forma mixtionis & forma pro
pia quelibet conſtitueret perſe ſupoſitũ & ſic in ọi mixto eſſent plura ſupoſita quia ibi eẽt
ſupoſitũ hominis & ſupoſitũ mixti quorũ quodlibet eſt natũ perſe ſubſiſtere uigoratur hec

Digitized by Google

hec ratio potiſſimũ quia r͡o Scoti eſt de forma elementati modo forma mixtionis eſt perfectior & actualior q̃a continet oẽs illas & eſt minus cõmunis igitur eſt apta conſtituere ſupoſitũ actualius & magis aptũ ſuſiſiſtere talie rõne e eius non inducuntur quia ex eodẽ procedunt fuodamẽto ideo notandũ ꝙ non quelibet forma ſubſtãcialis eſt nata cõſtituere ꝓpiũ ſupoſitũ maxime q̃ñ ad aliã formã ordinatur ſecũdo dico ꝙ ad conſtituendũ propiũ ſupoſitum requiritur ꝙ forma habeat diſtinctã materiã ex qua & illa fiat unũ ſupoſitũ tertio dico ꝙ operatio que facit cognoſcere formã non cogit ponere formas elementorũ in mixto quia ille operationes ſunt alterius ſpeciei ut aparet effectuũ diuerſitas ſpecifica ſcd'o dico ꝙ ſi operationes non eſſent ſpetie diſtincte ad huc ſuficeret forma mixti que uirtualiter cõtinet illã & nulla contraditio cogit ponere illas formas ſicut cogit ponere formam mixti ut dixi de mente Scoti his ſtãtibus dico rõnẽ diuerſitatis nã forma elementaris ꝓpie nõ eſt ordinata ad aliã formam cũ eius operatio poſſit ſaluari per aliã, ſecundo dico ꝙ forme elementari correſpondet propia materia non ſic forme mixti ideo non poteſt conſtituere ſupoſitum per ſe ſubſtens.

Queſtio quarta.

ℭ Vtrum celum ſit compoſitum ex materia & forma.

PEripatetici certant inter ſe quid uoluerit Ariſtor. ideo Henricus quolibet iiii. q. xvi. & Gotifredus quol. v. q. ii. & Th. p. patri ſumẽ. q. lxvi. & ii. met. t. c. v. & vi. ponunt in celo eſſe materiã ſed alterius rõnis ſed hec op. non eſt uera primo quia tunc eſſent due materie prime alterius rõnis quod uidetur inconueniens q̃a ſicut non dantur duo primi fines ita nec due prime materie preterea ſequeretur ꝙ ex intelligentia & orbe fieret minus unũ q̃ ex ſubiecto & accidẽte conſequẽtia probatur ex illis inter que eſt habitudo neceſſaria rõne utriuſq; extremi fit uerius unũ q̃ ex illis inter que eſt habitudo neceſſaria rõne tñ alterius extremi ſed materia eſt in potentia cõtraditionis quia reſpicit formã & priuationẽ forme licet forma neceſſario in formet & ſic nõ eſt neceſſitas niſi forme accidens dicit habitudinẽ neceſſariã ab ſubiectum & econtra ergo, neq; ualet dicere ꝙ ſunt materie alterius rõnis nam data reſponſione deſtrueret ratio Ari. in duod. met. c. xxx. ubi facit hanc conſequẽtiã ſubſtãtie ſeparate ſunt eterne ergo nõ ſunt in materia modo ubi eſſet materia alterius rationis nulla eſſet conſequentia dicerẽ n. eẽ in materia alterius rationis & cũ hoc eſſent eterne & ſic non probaret eſſe ſeparatũ a materia de primo principio, preterea uel forma illa celeſtis eſt de eſſentia materie celi uel non eſt de eſſentia ſi de eſſentia ergo eſſentia materie erit actus & ſic quã habẽt rationẽ materie fingant iſti ſi poſſunt ſi non erit de eſſentia materie ergo in eſſentia illius materie eſt potentia ad eã & priuatio illius eſſentialis q̃ñ non eſt de eſſentia illius ergo materia eſſentialiter caret illa & eſt apta recipere illã ergo in materia illa erit ad mixta priuatio & ſic erit eiuſdẽ rationis, Egidius uero reſpondet in tractatu de materia celi ꝙ materia illa non eſt in potentia cõtraditionis quia forma ſatiat apetitũ eius ſed contra nulla forma ſatiat apetitũ materie niſi det actũ opoſitũ priuationi illius forme forma uero celi non dat actũ opoſitũ priuationi cuiuſcunq; alterius forme hoc probatur quia non dat niſi uirtualiter contineant aliam at forma celi non continet oẽm formã quia non intellectiuã ꝑterea ſi non eſt in potẽtia contraditionis quia forma ſatiat ẽ petitũ materie ergo de ſe eſt potẽs recipere oẽm formã ergo ẽ aliquod agẽs potẽs dare quia ut habetur primo celi. com. c. xxiiii. poſſibili ab intrinſeco correſpõdet poſſibile ab extrinſeco dicẽdũ ergo de mẽte Ari. cũ celũ ſit ſempiternũ & potẽtia materie ſit contraditiõis. ix. met. ꝙ. nullã habet materiã ideo Auerroys in tractatu de ſubſtãtia orbis melius ceteris habuit intẽtionẽ Ariſt. ut recte dicit Scotus. d. meus & quia loquutus ſum de materia remanet aliquid dicere de forma & quorũdã extat opinio de quorum numero eſt Auicenna ꝙ celum eſt compoſitũ ex materia & forma alia ab intelligẽtia ſed iſta opi. eſt confutata ab Auerroy. d. d. d. iii. in ſol. dub. xxi. & primo accipio de mẽte Auerroys ꝙ de ratione moti a ſe non eſt niſi ut habẽt principium a tñ diſtinctũ a principio paſſi

Digitized by Google

uo & hoc habetur ab Auerroy.iii.celi.c.xxviii.&.iiii.celi.c.xxii.&.iiii. phiſicorũ.c.lxxi.
forma.n.materialis mouet in q̃tum forma mouetur uero ut in materia forme uero ſeparate
non ut dicitur.ix.methaphi.c.ii.ubi ergo in celo eſſet forma alia ab intelligẽtia ſuperflue-
ret neq; excuſat ꝙ indiget cognoſcẽte nam ſuficit cognoſcens ſuperius: Seſſa uero con-
cedit ad mentem Auerroys non eſſe aliam formam ſed illam tenet dare eſſe formaliter or-
bi licet non ſit in eſſe conſtituta per ſubiectum, & illud tenet in multis locis ut primo
phiſicorũ.c.lxiii.nam ſi diceretur ꝙ eſſet agregatũ ex mouente & moto tñ pariter diceret
ꝙ agregatum ex plauſtro & Bobus eſſet perſe motum & iſtud, quoq; confirmat quia
dicitur.vii.phiſicorũ.c.x.q.oĩs motus localis eſt ex ſe aut ab alio motus aũt ab alio aut eſt
pulſio aut tratio aut uertigo & ſi pulſio impulſio aut expulſio ergo ſi intelligẽtia nõ ẽ for
ma intrinſeca orbi celũ eſſet motũ ab alio & ab alio aliquo predictorũ modorũ quod eſt
inconueniens ſed iſta opinio non eſt ſm fundamenta doctrine Auerroys nam celi motus
poteſt dici naturalis a principio paſſiuo habente ex ſua rõne intrinſeca naturalẽ inclinatio
nẽ ad motũ & cũ hoc nõ eſt a forma ſed a principio actiuo extrinſeco natura.n.eſt inferior
ad animã anima uero ad intelligentia unde forma celi non eſt natura & ſic motus eius nõ
eſt naturalis preterea Auerroys in tractatu de ſubſtantia orbis.c.i.dicit & nõ fuit nobis de
claratum celũ habere animã niſi propter apetitũ & motũ in loco ſed propter neutrũ neceſ-
ſe intelligẽtiã dare eẽ:ergo ſub illa conditione qn oportet ponere animã in celo ꝑpter ape
titum uero nõ ponitur quia intelligẽtiã per ſuã eſſentiã apetit & intelligit ut dicit duod.
met.c.xxv.xxxvi.&.xxxix.&.li.in abſtractis.n.materia idẽ eſt intelligẽs itellectio & in
tellectũ ſi ergo indigeret alio & ineſſentia depẽderet quod eſt cõtra Auerroym primo phi
ſicorũ.c.lxiii.& contra Seſſam met.neq; illud erit propter motũ nã intelligẽtia mouet per
ſuũ intelligere & uelle ut dicit Auerroys duod.met.c.xxxvi.ꝙ corpora celeſtia ſunt ani-
mata & nõ habẽt de uirtutibus anime niſi intellectum & uirtutẽ deſideratiuã:preterea for
ma dans eſſe eſt illud uno modo & non eſt illud alio modo ut habetur ab Auerroy.vii.
meth.c.xxi.&.xxxiiii.ꝙ quiditas hominis eſt homo uno modo & nõ eſt homo alio mõ
modo audias uerba Auerroys.viii.meth.c.xii.ubi dicit ꝙ corpora celeſtia ſunt animata
ex corpore & forma intelligibili non ita ꝙ anima ſit res animata neq; ꝙ ibi ſit aliquid qđ
animetur per animã aut uiuat per uitam ſed ſunt perſe animata & iura omne.n.ꝙ uiuit per
uitã & animatur per animã eſt generabile & corruptibile & dicit in de ſubſtantia orbis.c.
ultimo ꝙ intelligencia eſt ſeparata ab orbe & dicit hoc eſſe inq̃tum iſtud corpus non indi
get ipſa quia ipſum eſt per manẽs perſe preterea ſequeretur ꝙ in formali conceptu intelligẽ-
tie poneretur ſubiectũ conſequens eſt falſum conſequentia uero patet per ea que dicit Auer
roys.viii.phiſicorũ.c.lii.& primo de anima.c.xvi.&.ii.phiſicorũ.c.xxi.neq; ualet diſtin-
tio de forma conſtituta in eſſe per ſubiectũ nã data diſtintione deſtrueretur ratio Ariſto.iii.
met.ubi mouet.q.ſi idee eſſent utrũ eſſent forme in materia & ſoluit ꝙ eſſent actus puri qa
ſi non eſſent corruptibiles & generabiles & ſic concludit ꝙ eſſent forme ſeparate at data di
ſtintione dicã illas eſſe in materia non tñ in eſſe conſtitutas per ſubiectũ.preterea rueret rõ
Auerroys tertio capite de ſubſtantia orbis contra Auicẽna ubi arguit dicẽs ſi celũ eſſet com
poſitum ex materia & forma ut poſuit Auicẽnã celum eſſet corruptibile & neceſſario cor-
rumperetur at data diſtintione nulla eſſet conſequẽtia nec ualet dicere ꝙ imaginatiua poſi
ta in celo ab Auicẽnã eſt forma educta de potẽtia materie nã Auicẽna in.ix.ſue met.c.iiii.
poſuit ꝙ intelligẽtia itelligẽ.ſi ipſam & actũ ſuũ ꝑducit corpus celeſte & eius & ſic forma
ponit ipſam nõ eductã de potẽtia materie ꝑterea rueret ratio Auerroys duod.met.c.xxxix
ubi arguit contra Chriſtianos & ſi Seſſa nouã ſectã finxerit ubi facit hanc conſequẽtiã ſi eẽt
cõpoſitio in diuinis eſſet nouitas niſi ipſi ponant ꝙ aliqua cõponuntur perſe & tunc ultra
ſi aliqua perſe componeretur tunc exirẽt de potẽtia ad actũ perſe & mouerẽtur ſine moto-
re perſe & tñ in diuinis non eſt poſita aliqua forma educta de potentia materie:preterea rue-
ret ratio Ariſt.iiii.phiſicorum.c.xvii.ubi arguit ſi locus eẽt forma corrumperetur ad corru
ptionẽ locati & data diſtintione nequilibet iunior ſolueret pro antiquis preterea in diffi-

Digitized by Google

nitione anime intellectiue corpus organicū reponitur licet ſit indepēdēs ita & fieret in intelligētia ſed quia aliqui hoc non habēt ꝙ inconueniēti ideo induco uerba Auerro ys contra hāc reſponſionē nam Auerro ys, viii. phiſicorū. c. lii. probat intelligētias non moueri ꝑ accidēs & ponit differētiā inter motores generabiles & motores corporum eternorū & dicit ꝙ mouētia que ſunt hic mouētur ex ſe & ex aliis per accidēs. ſ. ex motu ſui ſubiecti. i. moti primi ab eis & hoc eſt quia motor conſtituitur ꝑ primū motū ab ipſo. i. q̄ motor eſt in eo forma motū uero materia & eſt acceptū in diffinitione forme ſm̄ ꝙ materie accipiuntur in diffinitionibus formarum & hoc eſt id de quo dicitur moueri per accidēs in rei ueritate motor āutē corporis celeſtis non conſtituituitur per ſubiectum ipſius & ideo non mouetur ꝑ motū ſubiecti moti ab ipſo hoc modo actuali ex his que ſit Auerro ys opinio non oportet diſputare clare. n. inde colligitur ad obiecta uero reſpondeo ꝙ non eſt ſimile de plauſtro & bobus ſicut de intelligētia & orbe nam ut habetur ab Auerro y. ii. celi. c. iii. ex intelligētia & orbe fit uerius unū q̄ ex materia & forma quia non fit mediante demenſſione ut ipſe dixit de ſubſtantia orbis plauſtrū uero non habet inclinationē naturalē ſicut dictum eſt de orbe & ideo ille. motus eſt aliquo modorum numeratorum ab illo illi. n. ſunt modi diuidentes motum uiolentum non motum naturalem

Queſtio quinta.

℄ Vtrum intellectus det eſſe homini ſecundū Auerro ym.

CO nſequēter ad ea que tacta ſunt de intelligētia celi non inutile erit diſputare ſuper hoc & quid Seſſa uoluerit non facile eſt determinare cū. n. op. quam in libro de intellectu cōfutauit in libro de anima & beatitudine & in phiſicis a probauit ipſe. n. dixit in primo de generatione ſe nihil certi habere in philoſophia naturali & illa op. eſt ꝓpinqua op. eracliti & eratilli & iſte multocies i uia Auerro ys a firmauit itellectū eē formā ſpecificā dare q̄ eē formaliter homini eē q; in illo ꝑ formalē inetētia & qm̄ iſta op. ē penitus aliena ab Auerro ys doctrina ideo illā non eſſe ad mētē eius oſtēdo & primo arguitur ſic data op. ſequeretur ꝙ ex duobus exiſtētibus in actu fieret unū per ſe quod eſt cōtra Auerro ym. viii. met. c. xv. & . vii. met. c. ix. ix. conſequētia uero deducitur quia forma per quā homo eſt generabilis et corruptibilis eſt cogitatiua ut dicit Auerro ys. iii. de anima. c. y. & . c. xx. & iſta prius aduenit q̄ itellectus ſicut eſt eius intētio in. iii. de anima. c. v in ſol. ii. queſtionis & eſt de intētione eius in. vii. phiſicorū. c. xx. intētiones. n. imaginate ſunt mediū cōtinuatiōis intellectus poſſibilis nobiſcū cum. n. cogitatiua cogitat & terminos particulares inuicē componit mox unitur illi intellectus poſſibilis ſm̄ ea intellecta ſpeculatiua quorū erāt intētiones imaginate & Auerro ys poſuit intellectū eſſe unū numero & eſſe unum intelligentiā ſeparatā eternā a parte ante & ꝑte poſt cū ergo anima intellectiua ſit quodā ens actu exiſtens et homo conſtitutus ex corpore et forma cogitatiua ſit etiā quodā ens actu ex cōſequēti ſi anima intellectiua daret eſſe ex duobus exiſtentibus in actu fieret unū per ſe formaliter & intrinſece et hec rō nulla patitur difficultatē ſm̄ fundamenta que nobis dedit auerro ys et aduerte ut poſſis multos cauillos ad hāc rōnem ſoluere ꝙ cogitatiua dat eſſe ſimpliciter et eſt forma ſpecifica cōpleta ſm̄ auerro ym, preterea ſi eſſet formaliter homo per intellectū homo non eſſet generabilis et corruptibilis in quātū homo quia eſt homo per animā intellectiuā que eſt eterna neq; generabilis & corruptibilis & hec rō militat contra Seſſam qui tenet imortalitatē anime; preterea ut Auerro ys arguit ego eſſem per eſſe tuū & tu eſſes per eſſe meū cum anima intellectiua ſit una numero in utroq; neq; audiēda eſt grecorū op. in uia Auerro ys ꝙ intellectus ſit unus anime uero plures que ſunt agregate ex intellectiuo & ſenſitiuo nā ex quibuſcunq; fit unū per ſe alterū ſe habet ut actus alterū ut potētia modo cogitatiua non poteſt eſſe in potētia receptiua ſicut neq; materia actu formalis, preterea arguitur contra Seſſam ſi eſſet forma dans eſſe illa eſſet generabilis & corruptibilis quia eſſet recepta in materia mediantibus dimēſſionibus ſic. n. arguit Auerro ys in primo capitulo de ſubſtantia orbis ſi intelligētia uniret orbi mediāte dimēſſione illa eſſet diuiſibilis & ſolutionē quā affert aliquis ad rōnem meam

ego aſ:tā ad rōnē Auerroys & ꝯtra hāc opi. eſt manifeſta rō Ari. vii. meth. c. lxv. ubi arguit ꝯtra Platonē ideā nō eſſe formā dantē eſſe qa ſubſtātia uniuſcuiuſqȝ eſt ꝓpia & inqd Auerroys comētādo ꝙ cū oīa indiuidua ꝯmunicēt in una ſubā nūero erūt unū nūero ꝯtra hanc eādē opinionē ego aſero, preterea ſequeret̃ opationē intellectus eſſe particularem & ſignatā, nā opatio non pōt eſſe magis abſtracta q̄ eſſentia aqua ꝓuenit opatio & defenſionē iſtius rōnis ꝑtermiſto eſt. n. potius animaſticū negotiū: lȝ dare eſſe abſolute ad metha. ptineat q̄re intenetes ad ſciaȝ methaphi. bona fronte ꝑtermiſtimus ea. n. amplectimur q̄ ſunt ꝓpria arti.

Incipit Nonus liber,

Queſtio prima,

Vtrū intellectus & uolūtas ſint due potētie realr̃ diſtincte inter ſe & ab eſſentia animi.

IN iſta. q. tenet diuus Tho. p. par. ſumme. q. xvii. Art. primo & Gottifredus & alii uiri magni ꝙ intellectus & uolūtas ſunt due potētie realr̃ diſtincte & ab eſſentia aie, prima uero rō opinionis eſt actus & potētia ptinent ad idē genus, ſed intelligere & uelle ſunt accidētia ergo & potētie erūt accidētia heruei us uero quol. primo. q. ix. arguit per hāc opi. nullū ſimplex creatū pōt eſſe immediatum & totale principium diuerſarum operationū cuiuſmodi ſunt intelligere & uelle: igit̃ una eſſentia ſimplex nō pōt eſſe principiū ſic diuerſaꝝ operationū, ergo erit per potētias realr̃ diſtinctas Egidius uero colūna Romanus quol. 5. q. x. inducit ad hoc q̄tuor uias quaꝝ pria eſt ꝓbabilior q̄ talis ē accidēs uariabile nō ineſt ſubſtātie: niſi mediāte accidēte inuariabili intelligere aūt & uelle ſunt accidētia uariabilia q̄ ꝯueniūt eſſentie aie mediāte intellectu & uolūtate: ergo intellectus & uolūtas erūt accidētia animi inuariabilia bonauētura uero in. ii. ſ. d. xxii. art. ii. q. p. dicit ꝙ intellectus & uolūtas ſunt partes aīe realiter diſtincte inter ſe: ſed non ab eſſentia aie, ſed iſte opiniones ſunt falſe & prīo ad rationes reſpondēdo ſecūdo aliā opinionē uerā recitabo ut reputo q̄tū ad primū, ergo dico ꝙ prima ratio non ꝯcludit, nā cū dicit ꝙ actus & potētia ſunt eiuſdē gn̄is dico ꝙ duplex eſt potētia q̄dā obiectiua de q̄ habet̃ a Scoto in. ii. ſ. d. xii. & iſta non ſolū ꝑtinet ad idē genus: immo ad idē indiuiduū: alio modo ſumitur potētia ꝓut eſt pricipiū operationis uel ꝓductiuū uel receptiuū & iſto mō non opꝫ ut ſit eiuſdē gn̄is ſuba. n. recipit accidēs & tn̄ nō ſunt eiuſdē gn̄is mō intellectus eſt impotētia operatiua & ꝓductiua rō uero heruei q̄ vr̃ ꝓcedere ex ipſo reꝝ ordine: dico falſum eſſe ꝙ idē ſimplex non poſſit eſſe principiū diuerſaꝝ operationū: tūc. n. aie eſſentia non poſſet eſſe receptiua triū potētiaꝝ. ad rōnē uero Egidii: dico ꝙ prima eius uia eſt ualde debilis et ꝓcedit ex falſo fundamēto et q̄ro ab Egidio uel potentia eſt uariabilis uel inuariabilis ſi uariabilis: ergo recipit̃, in eſſentia mediāte alio inuariabili: preterea ſicut eſſentia inuarriabilis pōt recipere potentiā uariabilē: ita poterit recipere actū potentie: lȝ uariabilem ſi uero in uariabilis: ergo non poteſt recipere actū: niſi mediāte alio accidente inuariabili et rō ſua eſt debilis: arguit̃ tn̄ ꝯtra il os ſic aliqua forma inferior aīa pōt eſſe pincipiū immediatū agendi et attingendi finem ſuū et illud eſt perfectionis, qa ꝯpetit deo, ergo debet ꝯpetere aie intellectiue non. n, repugnat ꝓpter in perfectionem: quia illud ꝯpetit forme imperfectiori ſicut patet de calore et qualitatibus actiuis, aliter eſſet ꝓceſſus in infinitū neqȝ repugnat ꝓpter perfectionē: quia repugnaret enti perfectiori, preterea impoſſibile eſt formam accidentalem eſſe perfectiorem forma ſubſtantiali at forma generantis uel eſt perfectior uel eque perfecta cum termino generationis ergo: ſed dicitur ꝙ forma accidentalis eſt agens inſtrumentale non principale: ſed iſta reſponſio deficit: quia primo concedit intentum: nam inſtrumentum non mouet: niſi quia motum a principali agente et ſic aliqua immediata efficentia erit in ſubſtantia que eſt agens principale ad minus reſpectu actiuitatis inſtrumenti medii: preterea qn̄ inſtrumentū non pōt attingere terminū uel paſſum agens principale neceſſe eſt ut immediate attingat terminū uel paſſum: ſed in gn̄atione ſubſtantiali inſtrumentū nō pōt attingere materiā primā quia ſicut ſe habet ad formā: ita ope

ratio forme ad operationē forme uel ad ipſam formam ſed forma accidentalis preſuppo-
nit formā ſubſtantialē in materia ergo actio eius uel ſupponit formā ſubſtātialē uel opera-
tionē eius & ſic non attingit materiā, Tho. uero de uio impa. par. ſumē. q. liiii. art. 3. reſpō
det ad primā rationē & plures alias quas fecit Scotus & dicit ꝙ eſſe principiū operationis
ſimpliciter contingit uel ut ꝓximū tantū principiū uel ut proximum & principale uel ut
principale tātū elicere; uero operationē ut principiū tm̄ proximū eſt imperfectionis; quia
oportet eſſe de gn̄e accidētis elicere uero ut proximū & principale ſimul eſt ſumē perfectio
nis quia ponit in re perfectionē ſubſtātie & accidentis elicere ut principale tm̄ eſt mediū &
ꝓpterea rōnabilr̄ ꝯuenit ſubſtātie create que media eſt inter deū & accidentia unde ad pri-
mū dicitur ꝙ ſubſtātia debet ordinari ad finem nobiliſſimo modo poſſibili tn̄ ſibi imme-
diatio aūt ꝑ excluſionem potentie medie eſt modus impoſſibilis ſubſtantie create & ꝑ hoc
patet ad rationem qa repugnat rōne nimie perfectionis quā h3 creata ſuba eſſe ꝓximū prin-
cipiū qm̄ eſſet ꝓximū & principale ſil'ad aliā rōnē Scoti dicit ꝙ op3 ſubſtātiā fieri a ſubſtan
tia tanq̄ a cā principali non aūt proxima ad primā inſtātiam de cauſatione accidentis a ſub
ſtantia dicit ꝙ nullū accidens cauſat immediate a ſubſtātia per operationē mediā cū hoc
tn̄ ſtat ꝙ multa accidentia ꝯſequat ſubſtantiā & in gn̄e cāe efficientis & materialis per mo
dū naturalis ſequelle & hoc modo ſuſtātia eſt cā ſuarū potentiarū & paſſionū ad inſtantiā
uero de ꝓpia cauſalitare ſuperioris duplr̄ dici pōt prīo negādo ꝙ ſuba & ſua operatiua po
tentia ſint ꝓpie loquendo cā principalis & inſtrumentalis ſuperior & inferior, & ꝓpterea
obiectiones non h̄nt locū & poteſt eſſe rō negationis ꝙ ſuba & potētia opatiua non con-
currūt ut due cāe ſ3 ut cā & quaſi ꝯditio cāe ſcd'o poteſt dici admictēdo non ut cā ſuperior
& inferior; ſ3 quodāmodo ut pricipalis & inſtrumētalis inſtrumentū uero eſt duplex ſepa
ratū. ſ. et ꝯiūctū et rurſus inter inſtra ꝯiuncta dat latitudo qm̄ calor et potentia augumenta
iua inſtra animi dici pn̄t potentia tn̄ eſt inſtrumentū magis ꝯiūctū nec opus eſt omne ꝯiū
ctū moueri a principali; ſ3 o pare principalr̄ ꝯcurrente ad illud o pari principali agente qm̄
ſic large ſumendo inſtr̄m hāc ſufficit hr̄e ꝯditionem inſtri; unde non op3 obiectis alr̄ rn̄de-
re ſuponentibus ſuba3 et opatiuā potentiā ſe hr̄e ut duas cās ad id uero qd' tāgit de prīo pri
cipio eliciriuo gn̄ationis dicit ꝙ ſm̄ rē gn̄atio ſubalis inſtātanea nō eſt opatio aliqua; ſed
eſt terminus agentis trāſmutātis uſq3 ad hoc; vn̄ non op3 aliud illius principiū q̄rere, ſed il
lud idē qd' i toto tpe ꝓcedente gn̄abat in iſtāti ultimo illius tpis gn̄at actionē ſuā terminā
do et cū q̄rit qūo alteratio aut quodcūq3 accidens uirtute ſube ſuba3 facit qd' eſt illa uirtus
breuiter dico duplr̄ dici poſſe prīo a qbuſdā dicit ꝙ eſt res q̄dā intentionalis eo modo quo
dr̄ ꝙ intētio coloris dr̄ eē i aere & q̄ l3 ſit accidēs ſm̄ eē ē eſt tn̄ cauſalr̄ ſuba nō ut pricipalis
cā, ſ3 ut uis quodā mō inſtrumētalis quā ꝯſtat poſſe eē impfectiorē effectu ut p3 de formis ſe-
minū & aꝓbat duod. meth. c. xlii. dr̄ ꝙ accidēs ipſum ex eo ꝙ ꝯiūctū ſube tali ē organū ei⁹
ꝯiūctū & ē uirtus ipſius nec op3 aliā ſupadere uirtutē & hoc puto uerū in his q̄ nō ſunt ue
ra inſtra, ſed ipſam & ſuba ſunt una cā, hec ille ex qbus & nr̄e & plures alie Scoti rōnes de
bilitant; & iſta alia plura dicit q̄ forte ſi deus ꝯcedet alibi ꝯſiderabimus et ea q̄ dicit nō ſol
uūt rōnes q̄s accepi ex Scoto in. iiii. ſ. diſ. xii. & . ii. ſ. d xvi. q. unica & cū prīo dicit ꝙ elice
opationē ut principiū ꝓximū tm̄ eſt impfectionis; quia op3 eē de gn̄e accidētis, hoc ē fal-
ſū qa pricipiū elicitiuū inquātū elicitiuū nullā includit i pfectionē neq3 i quā tū ꝓximū qa il
lud pfectionē arguit i nobiliſſimis ſubſtātiis; nā i diuinis a noſtris theologis ponit uolūtas
pricipiū elicitiuū ꝓximū ubi tn̄ nulla ē impfectio, ꝓterea vr̄ ꝯtradictio ꝙ agēs ꝓximū ſit rō
formalis agēdi pricipalis agētis & dicat iperfectionē agēs uero pricipale nullā dicat iperfe-
ctionē; l3. n. agēs ꝓximū qn̄ nō ē rō pricipalis agētis dicit iperfectionē reſpectu principalis
agētis ubi tn̄ ponit ipſi pricipali agēti nō vr̄ ꝙ poſſit imperfectionē dicere & agēs pricipale
nullā dicit iperfectionē mō potētie aie ſic ſunt agēs ꝓximū et rō formalis pricipalis agētis;
neq3 uerū ē ꝙ elicere opationē ut pricipiū ꝓximū et pricipale ſil' eſt ſumē pfectiōis; qa ponit
in re perfectionē ſube & accidētis; qa calor ligni eſt ꝓximū & agēs pricipale caletaciēdi li
gnū & ſic eēt pfectior ſubſtātia; ꝓterea qd' aliud ſeq̄ret ſi ſic agere ſube create ꝯcedat niſi ſic

Digitized by Google

illa cõtineret perfectionẽ ppiã ſubſtãtie & accidẽtis & nõ ne creata ſubſtãtia uirtualr cõti-
net pfectiones accidẽtiũ ut dicit Scotus in. viii. d. p. q. iii. preterea. ſ. Tho. in pria par. ium-
me. q. l. art primo ubi ſic dicit angelus cũ ſit immaterialis eſt quedã forma ſubſiſtens & per
hoc intelligibilis actu unde ſequitur ꝙ per ſuã formã que eſt ſua ſubſtãtia ſe ipſũ intelligit
& ſic angeli eſſentia põt principiũ mediatũ intellectionis & quod iſtud ſit ad mẽtẽ Auer
roys nullus debet dubitare & ꝙ aia noſtra poſt intellectũ adeptũ poſſit ſe per eſſentiã intel
ligere de quo habetur in. iii. de aia. c. xxxvi. & tractatu de beatitudine ꝙ uero dicit ꝙ ſub-
ſtãtia non ſit immediate a ſubſtãtia tãq̃ cã proxima, ſed tñ ut cauſa principali quero ſub-
ſtãtia ignis geniti tãq̃ a cauſa proxima uel erit a ſubſtãtia uel erit ab accidẽte ſua ſubſtantia
habeo intentũ ſi ab accidente ergo cã equoca erit imperfectior ſuo effectu quod nullus phi-
ꝯcederet: & quod adit ꝙ nullũ accidens immediate cauſatur a ſubſtãtia, licet multa ſequã
tur ſubſtãtiã in genere cauſe efficientis potẽtis hõis non q̃lle iſtud eſt ꝑ modũ naturalis ſe
diſcernere abſolutũ a relatiõe accidens. n. abſolutũ realr diſtinctũ neceſſe ẽ ut ab aliquo effe-
ctiue ꝓcedat aliter erit effectus ſine cã aut ergo erit proceſſus in infinitũ aut opꝫ deuenire ad
aliqđ accidẽs quod immediate ſit a ſubſtãtia & ſi per naturalẽ ſequelã ſequeretur ſubſtantiã
ꝑ nullã potentiã poſſet fieri ſine ea ut fuit dictũ de relationibus: id uero quod dicit de du
plici inſtrumento ꝯiuncto & ſeparato non patiatur audire aures tue. ſ. ꝙ non ſe hñt ut iã ſu
perior & inferio, ſed una, ut cã principalis alia uero ut cã inſtrumentalis et ꝙ nõ eſt neceſſe
inſtrumẽtum moueri a principali agente contra accipio agens principale et agens inſtrumẽ
tale et quero in ordine ad effectũ uel utraq̃ ſua propia cauſalitate attingit effectũ et ſic ha-
beo intẽtum ꝙ agẽs principale immediate atingat effectum uel inſtrumẽtalis tantum et ſic
accidẽs erit cã totalis equiuoca: ergo omnino erit perfectius ſubſtãtia aut agens principale
attingit effectũ mediante cã inſtrumẽtalis et tunc uel cẽ iaſtrumatalis attingit effectũ uirtu-
te ꝓpia uel uirtute principalis agẽtis ſi uirtute ꝓpia: ergo erit perfectius termino et nõ erit
inſtrm ſi uirtute pricipalis agẽtis: ergo erit cã inferior ad agẽs pricipale, ꝓterea agẽs pricipa-
le reſpectu alicuius: dicereſ cã ad que nullã tñ hẽret cãlitatẽ id uero qđ dicit de termio gñã-
tionis et ꝙ inſtãtanea gñatio nõ eſt alicuius opatio falſuꝫ eſt et q̃ro eẽ forme i illo inſtãti in
quo agreſ uel eſt a ſuba uel ab accidẽte ſi a ſuba ſic habeo itẽtũ ꝯtra illos ſi ab accidente, er-
go cã quiuoca totalis erit impfectior preterea remoto eo qđ eſt per accidẽs remanet id
quod eſt per ſe, ſed tota alteratio precedens per accidens requiritur ad illum ſubitum pro-
uentum forme propter indiſpoſitionem paſſi, ergo eo remoto poteſt queri de ſubito prouẽ
tu forme & aut habebimus intẽtũ aut incõuenientia ſequentur i ꝙ uero alteratio ſit per acci
dens requiſita philoſophus dubitare non debet quia ad inſtantaneam mutationem acci-
dit quecunq̃ ſucceſſiua menſura i ubi ergo fieret ſubiectum a deo diſpoſitum a quo eſſet il-
la forma & neceſſe eſt dicere a ſubſtantia & penderent uerba Auerroys. iiii. phiſicorum. c.
cxxxiiii: & vi. phiſicorum. c. xxxii: ubi dicit uidemus tranſmutationes que fiunt in non
tempore & querit quomodo ſe habeat eſſe in tempore & dicit ꝙ trãſmutatio dicitur equi
uoce de alteratione ꝓcedẽte remota, ergo alteratiõe q̃ eſt ꝑ ſe trãſmutatio poſito ſubiecto di
ſpoſito aut habemus mutatiões & i eo inſtãti ẽ effectus i actu, ergo cã in actu illud uero nõ
põt eẽ aliq̃ cã in actu cuius opatio mẽſuraſ tẽpore: qđ uero dicit de illa uirtute ꝙ ẽ res q̃dã
intẽtionalis iperfectior effectu pricipali ꝓducẽdo illud ẽ ipoſſibile nõ. n. põt cã iperfectior
eẽ rõ formalis ꝓducẽdi effectũ pfectiorẽ loquẽdo de cã totali intẽtio uero noſtra de uirtuti
bus ſeminũ ẽ añ declarata et cũ dicit ꝙ accidẽs ꝙ inſtrumẽ ẽ ipſius uirtꝰ neq̃ opꝫ aliã uirtutẽ
ſuadere ꝯtra accidẽs inq̃tũ accidẽs nõ põt ꝓducere illũ effectũ: ergo inq̃tũ ꝯiũctũ uel reci
pit aliqđ uel nihil ſi aliqđ illud nõ ẽ niſi ſba uel accidẽs ſi ſba et recipiſ i accidẽte, ergo actꝰ
& potẽtia receptiua nõ ſunt eiuſdẽ gñis ꝯtra Thomã ſi accidẽs et illud ſit a ſba ergo a ſuba
immediate eſt accidẽs contra eum ſi nihil ergo non ſe habet alio modo nunc q̃ prius, ergo
ſicut prius nõ eret ſufficiens ꝓducere illũ effectũ ita nec poſtea illa uero ꝯiũctio ẽ reſpectus
& ſic non poteſt eſſe uirtus agendi ſubſtantiam & multa alia dicit que breuitas cauſa per
tranſeo uellem tamen ipſum ordinate uidiſſe ut ſciretur quanta uis eſſet in dictis eius con-

Digitized by Google

ſta Scotum: Henricus uero de gandauo quolibet tertio.q.xiiii.dicit ꝙ anima intellectiua eſt quedam eſſentia abſoluta & potentie anime ſunt tantum quedam relationes & eſſentia anime abſolute diſtinguitur realiter ab ipſis cum ſint tantum relationes, & ipſa anima ut ponitur ſub tali relatione dicitur potentia talis, ita ꝙ eſſentia anime comparata ad intellectionem dicitur intellectiua potentia comparata: uero ad uolitioné dicitur uolitiua potentia: ita ꝙ intellectiua potentia eſt ipſa animi eſſentia ſub illa relatione ad actum intelligendi: ſed iſta opi. eſt aparens non uera, nam effectus per ſe debet habere cauſam per ſe: ſed intellectio eſt unus effectus per ſe: ergo eſt ab una cauſa per ſe, illa uero eſt potentia intellectiua at ex abſoluto & reſpectiuo non fit unum per ſe, ergo intellectiua potentia non poteſt eſſe animi eſſentia ſub illa relatione accepta, nec uero idem conſiderandum de potentia & habitu ex quibus prouenit una per ſe operatio: & tamen illa nõ faciunt unam per ſe dico ꝙ Scotus in.vii.d.prima uult ꝙ habitus ſit altera cauſa partialis & accidit ſibi ꝙ informet ut eſt ratio ſic formaliter agendi ſedundũ uero Henricum anima ſub tali potentia eſt ratio formalis cauſandi, ſeſſa uero tenet ꝙ ſunt idem realiter diſtinguuntur uero ratione, ſed contra hoc arguitur: quia uel per diſtinctionem rationis intelligit diſtinctionem formalem ex natura rei & ſi ſic habemus interum: ſed eſt contra intentionem eius uel intelligit diſtinctionem fabricatum ꝑ opus intellectus & contra hoc arguo actus rectus prior eſt actu reflexo quo fit diſtinctio fabricata per intellectuꝫ: ergo ille actus rectus alius eſt ab actu uoluntatis: quia feruntur in obiecta diſtincta ſecundum eum & unus eſt naturalis alius uero liber: ergo in illo priori diſtinguuntur: ergo & potentie a quibus actus proueniunt ommiſis: ergo opinionibus iſtis deueniendum eſt ad ueritatem manifeſtandã: & dico ꝙ intellectus & uoluntas ſunt idem realiter anime eſſentie & nõ ſunt partes eſſentiales eius ſed quaſi paſſiones in anima identice contente diſtincte tamen formaliter & quia ſine diſtinctione reali omnia poſſunt de illis potentiis uerificari & non ſine diſtinctione formali: ideo Scotus poſuit identitatem realem in illis cum diſtinctione formali: ut patet in. ii.ſ.& propter aliqua dicta de habitu non inutile erit edubitare.

Queſtio ſecunda.

Vtrum neceſſe ſit in habitu ponere rationem principii actiue reſpectu actus.

IN iſta queſtione ſunt opiniones ſatis probabiles: ſed que fuerit intentio Scoti habetur in.iii.ſ.diſtin.xvii.q.unica in reſponſione ad argumenta principali: licet plures modus dicendi ſubſtantialiter in primo.ſ.d.xvii.q.propia ſuper hoc ad queſtioné tamen reſpondet Gofre. quol.ix.q.ix.ꝙ potentia eſt cauſa actus quantum ad ſubſtantiam eius habitus uero quo ad intenſionem actus & iſta opi. non eſt uera impoſſibile eſt: enim ut ab una cauſa procedat ſubſtantia actus ab alia uero intenſio eius quod probatur a quocũq; eſt natura alicuius ab eodé eſt gradus intrinſecus neceſſario conſequens illam naturam: ſed intéſio actus eſt modus eius intrinſecus, ergo a quocũq; eſt ſubſtãtia actus ab eodé erit intéſio actus: preterea illud magis eſt impoſſibile in uolũtate, nam cum habitus ſit agés naturale ſemper cauſat intéſioné ſꝫ ultimũ potétie ſui eé & ſic cũ quocũq; uolũtatis conatu erit elicitus actus inteſiſſim⁹ ommiſſa ergo opinióe dico ꝙ habitus ꝯcurrit actiue partialr habitus: n: & potétia ſunt due cãe ꝑtiales reſpectu actus et iſta opi. eſt opi. Scoti: in.p.ſ.ita tamé ſunt due cãe ꝑtiales ꝙ habitus nõ eſt neceſſario reqſitus ad actũ ut ptꝫ in actibus ꝑcedétibus habitũ & ipſa potétia eſt cã prima & habitus cã minus principalis quaꝗ intellectus nõ indiget ad abſolute operãduꝫ exiſtéte: tñ equali conatu ex pte potétie ꝑfectius opaꝛ cũ habitu ꝙ̃ ſine habitu ſed ꝯtra hãc opinioné dubitaꝛ: qñcũq; indiuiduũ alicuius ſpéi eſt cã equoca reſpectu indiuidui alterius ſpeciei nunꝙ̃ indiuiduum illius ſpeciei erit cauſa equiuoca indiuidui illius ſpeciei cuius indiuiduum erat illius cauſa equiuoca: ſed actus ſunt cã equiuoca habitus, ergo habitus nõ põt eſſe cã equiuoca actus eiuſdem ſpéi maior patet non in cãis equiuocis

non datur eſſentialis circulus preterea cã equiuoca eſt eſſentialiter perfetior modo nulla ſpecies eſt que poſſit eſſe eſſentialiter perfetior & eſſentialiter imperfetior iſta rõ tantã fecit uim Franciſco ut Scotum quẽ.d.ſuũ apellat relinqueret & dicit in.i.ſ.d.xvii.q.iii. ꝙ difficile eſt uidere poſito ꝙ actus precedẽtes ſint eiuſdẽ rõnis conſequẽtibus ꝙ actus precedẽtes cauſſent habitũ ſequẽtes uero cauſentur ab habitu nã in uariatione alterius cauſe uidetur totus effectus uariari uidetur etiã multũ mirabile ꝙ actus precedẽtes reſpectu eiuſdeꝫ obiecti ſint differẽtes ſpetie ab aliis actibus ſequentibus habitũ qui eſt reſpectu eiuſdẽ obiecti & cũ hec dubia & longe plura aſpiceret mẽtis acumine dixit ꝙ actus precedẽtes habitũ non ſunt cã habitus ſed actus & habitus ſunt duo effectus eſſentialiter ordinati ita ꝙ obiectũ & potẽtia primo cauſant habitũ ſecundario uero actum, ſed iſta reſponſio eſt cõtra cõmunẽ opinionem peripateticorum habitũ.n.generari ex frequẽtatis actibus uniuerſa Scota philoſophorũ fatetur ideo ſequẽdo uera Scoti ueſtigia dico ꝙ duo diſtinctarũ ſpetierũ poſſunt ſibi inuicem eſſe equiuoce partiales tñ non totales ita ꝙ actus precedens eſt cauſa equiuoca partialis reſpectu habitus & habitus etiã cauſa equiuoca partialis reſpectu actus ſequentis eiuſdem ſpeciei cũ actu ꝑcedẽte ad id uero quod dicitur ꝙ cauſa equiuoca eſt perfetior dico ꝙ eſt uniuerſaliter uerũ de totali non ſic tñ de partiali, & hinc ſolui poteſt.q. illa diuulgata inter ꝑipateticos ĩ primo priorũ.c.xiiii.ſ.quomõ ex maiori de neceſſario & minori de ineſſe ſequatur concluſio de neceſſario ut dicit Ari: Theophraſtus uero & eudemus & Themiſtius dubitarunt in ſermone illo & dixerũt concluſionẽ debere ſequi uiliorẽ partẽ eo forte mori ꝙ ꝯcluſio eſt effectus equiuocus premiſe uero cã equiuoca ut colligitur ab Ari. ii. poſteriorũ ubi dicit ꝙ ſcire dicitur equiuoce de premiſſis & concluſiõe: & Auerroys in media expoſitione reſpondet dicẽs hoc autẽ fecit eos errare qm̃ exiſtimauerũt modũ concluſionis ſequi debiliorẽ modum propoſitionis ſicut res ſe habet in affirmatione & negatione.i.qm̃ ſi fuerit una propoſitionũ a firmatiua & altera negatiua concluſio ſequitur negatiuã que uilior hoc eſt ſillogiſmus imaginarius & hoc quia cõcluſio non ſequitur propoſitionẽ negatiuam & non affirmatiuã ex parte qua negatiua uilior ſit affirmatiua ſed ex parte qua eſt negatiua hec auerroys ꝙ ſi conſiderẽtur uerba eius reſpõſio.d.ſubtilis eſt reſpõſio auerroys licet nõ ignorẽ illã.q. difficilẽ poſſit alio modo ſolui nã & ipſe Scotus in.i.ſ.d.xxxix. dicit ꝙ in mixtione ex maiore de neceſſario & minori de ineſſe ſequitur cõcluſio de neceſſario ſed oportet ꝙ illa de ineſſe non tm̃ ſit uera pro omni tẽpore ſic ꝙ ſit de ineſſe ſimpliciter ſed ut ſit neceſſaria & ſic põt ſequi cõcluſio de neceſſario propoſitio.n.non nobilitatur a modo alii uero dicũt ꝙ ex maiori neceſſaria in ſenſu diuiſiõis & minori in exiſtẽte ſequitur concluſio neceſſaria ſiue minor fuerit inſiſtẽs ſimplicier ſiue ut nunc non ſequitur tñ ubi maior fuerit accepta in ſẽſu cõpoſitionis r diuus uero albertus dicit ꝙ ſi maior fuerit neceſſaria & minor in exiſtẽs ſimpliciter ſemp complicatio ẽ utilis ad concluſionã neceſſariã ſi uero maior in exiſtẽs ut nũc minorq; neceſſaria erit i utilis ꝯiugatio ad ꝯcluſionẽ neceſſariã alicuius uero aliã ſibi fraxit opinionẽ quã non intẽdo recitare ſed plurimi illorum errauerunt quia crediderũt in eẽ cõmunius & in plus eẽ q̃ neceſſario in eẽ ueritas tñ eſt & modo & materia iſtas propoſitiones a ſe inuicẽ differre & cauſa erroris alberti fuit quia uoluit ꝙ propoſitio in exiſtẽs ſimpliciter de ſeruiat mixtioni ex neceſſario & in eẽ q̃ non differt neceſſaria niſi in modo in mixtione uero contingẽtis & in exiſtẽti inexiſtens ponitur q̃ oriunda eſt a contingẽti nato neq; primũ dictũ alberti ẽ de intẽtione Ariſt. in eo capite ut recte dicit Boranuus uir ꝑfecto ſapiẽtiſſimus ſm quẽ ſimpliciter inexiſtẽs eſt qñ ꝑdicatum ſẽſu ꝑcipitur in eẽ omni parti ſubiecti ſicut nigredo ineſt coruo tñ inter ꝑdicatũ & ſubiectuꝫ non ẽ habitudo neceſſaria in neceſſariis uero eſt habitudo neceſſaria & ſic modo & materia differunt, & amor ꝑipatetice diſcipline cogit nos ad digrediẽdum digreſſione tñ non in utili ut ſcias dicta Scoti tunc forte tunc uiſa extranea Franciſco eſſe ad mẽtem ariſt, & aliorum bonorum phiſicorum.

Queſtio tertia.

¶ Vtrum aliquid aliud uoluntate effectiue cauſet actũ uolẽdi in uoluntate.

Op. go GOtifredus quol.vi.q.vii.& quol.viii.q.ii.dicit ꝙ phātaſmata exiſtēs in uirtu
tifredi. te phātaſtica cauſāt effectiue uolitione qua uolūtas fert in obiectū & principa
lis rō op.eſt qa oportet moués & motū eſſe diſtincta ſubiecto ſed in pte aie itel
lectiue nihil pōt eſſe ſubiecto diſtinctū a uoluntate igit̄ qđ mouet uolūtatem
op. hē oportet ut ſit extra partē intellectiuā ꝙ uero moués & motū ſint ſubiecto diſti
rici et cta patet qa ſi idē moueret ſe idē eſſet in actu & in potētia qa ut dr̄.iii.phiſicorū.c.xvii.tale
Tho. eſt moués in actu quale mobile in potētia & dicit ille ꝙ negare hāc ꝓpōnem eſt deſtruere unū principiū met.& tollere uiā inueſtigādi ueritatē;hēricus uero.d.ſolemnis quol.xii.q v.& Thomas primo contra gētiles & prima ps ſume.q.lxxvii.cōcedūt moués eſſe aliud ſed illud eſt obiectū cognitū & hoc yr̄, conſonū dictis Auerroys duod.met.c.xxxvi.ubi dicit ꝙ forma balnei extra mouet ut finis intra uero mouet & efficiés;ſed contra illud in quo opiniones conueniūt arguo agés naturale circa idē.paſſum non pōt eē cā duorū contrariorū ſed circa idē obiectū eodē modo apprehēſum ſiue ab intellectu ſiue a phātaſia poteſt uolūtas elicere actus contrarios ergo non poſſunt ab obiecto qđ ē agés naturale ſed iſti reſpōdent ꝙ pro tanto uolitio eſt in poteſtate uolūtatis ꝓ quāto pōt determinare intellectuꝫ ad hoc uel illud obiectū ſed nō q̄tū ad actū primū quē forte Seſſa in tertio de anima uocat elicitū ab obiecto ↄtra qa uolūtas pōt mouere intellectū quero ꝑ qđ uel ꝑ illud poſſit nō ꝑ primum quia illud non eſt in eius poteſtante cum reſpectu illius ſe habeat in potentia pure paſſiua ergo per aliud & querat̄ de illo & neceſſe erit ponere in uolūtate aliquā actiuitatē reſpectu alicuius actus eius,ſed illud qđ in ſpetie dixit prima op eſt magis falſuꝫ qa agés equiuocū totale uolitionis ergo illa nobilius q̄ tū uolūtatē ꝑficit q̄ longe nobiliorē phātaſia & negata actiuitate uolūtatis nihil contingēter eueniret in nobis in nulis ēt actionibus digni eſſemus laude uel uituperio;neq; in determinatio que aparet iu uolūtate pōt ſaluari ex parte intellectus ſic repreſentatis ut exiſtimāt Thomiſte nā intellectus agit modo naturali ergo non pōt eē cā in determinationis uolūtatis & intellectus agit naturaliter ut diſtinguitur contra uolūtatē licet ſm ꝙ eſt potētia practica pro eodē ſumat Ari.intellectū artem propoſitū electionē & apetitū & ſic diſtinguitur contra agés naturale obiectū ergo & uoluntas ſunt due cauſe ꝑtiales ita ꝙ obiectū eſt cauſa equiuoca ptialis & ſicut dixi de intellectu & obiecto ita pari formiter dicēdū eſt in hoc reſpōdeo ergo ad rōnē prime opinionis cū dicit ꝙ mouens & motū debēt eſſe diſtincta ſubiecto dicit Hēricus quol.x.q.ix:& quol.xiii.q.ii;& quol.xiiii.q.ii.&.v.ꝙ illa ꝓpō eſt neceſſario uera in corporalibus ſolum in ſpiritualibus uero ē ꝓpō falſa ſimpliciter & cū dicit ꝙ idē eſſet moués & motū dico ut dicit Scotus in.ii.ſ.ꝙ unū & idē ſimplex pōt eſſe mouens & motū qn̄ uero dicit ꝙ idē eē in actu & in potētia dico ꝙ actus & potentia poſſunt capi dupliciter prout diuidunt ens & ſic eſt contradictio ꝙ idē ſit in actu & in potētia quia idem eſſet & nō eſſet alio modo ꝑ ut diuidūt principiū actiuū & paſſiuū per uniuocū & equocū in uniuocis illud eſt ipoſſibile idem.n.eſſet in potentia formali & actu formali in equocis uero nulla aparet ↄtradictio qa ideꝫ pōt eſſe in actu uirtuali & potentia formali neq; actus uirtualis & potentia formalis ex ſuis rōnibus formalibus repugnāt & ſi qn̄q; repugnāt ex concomitāti repugnāt ut exemplificat Scotus in.ii.ſ.d.xxv.q.unica ſed dubitādū eſſet a uoluntas poſſit aliqđ uelle qđ non ſit oſtenſum a rōne uel ſub rōne boni exiſtētis uel aparentis ad qđ dicit Bonauentura in.ii.ſ.d.xxxiiii.q.v.& tenet ꝙ uolūtas non poſſit aliqđ uelle qđ oñdat̄ a rōne ſub ſola rōne mali ſꝫ ego credo ꝙ iſti loquūtur ↄtra experientiā ſtāte.n.toto ſillogiſmo practico uolūtas ꝓpter plenitudinem poteſtatis pōt opoſitū elicere & ad hāc partem magis uidet̄ declinare Scotus licet non loquatur aſertiue.

Queſtio quarta.

¶ Vtrū uoluntas poſſit conuertere intellectū de una cōſideratione ad aliā. QVod pars affirmatiua.q.ſit uera nobis fidem preſtat experimentū & Auerroys dicens in.iii.de anima abſtrahere et recipere eē reducta ad noſtrā uolūtatē ueritas ergo patet ſed illi eſt ad mixta dificultas non parua,quia uolitio prehexigit intellectioné priorem ea quero ergo ad quā intellectionem conuertit itel

Digitized by Google

lectũ uel ad priorem uel ad aliã non ad priorem quia illã prehabet nõ ad aliã quia uolun
tas non fert͛ niſi ad ꝑcognitũ, preterea in perſe cãs eiuſdẽ ſpeciei non dat͛ circulus ſed intel
lectio eſt perſe cauſa requiſita ad uolitionẽ; ergo neq; ualet dicere ꝙ uolitio eſt tm̃ cauſa ſi-
ne qua non quia cauſa prior non ſolũ nõ hꝫ eſſe a cã poſteriori ſed neq; ad actũ ſuũ preſupo
nit actũ cauſe poſterioris, ſed ad iſtã.q. reſpondeo & teneo partẽ affirmatiuã ſicut tenet Sco
tus in.ii.ſ. & Auerro ys.iii.de.aĩa.&.ix.met.ubi dicit ꝙ apetitus eſt qui ꝫ determinat iſtud
uero probat͛ quia aliter intellectus ſemp ſiſteret in conſideratione obiecti pfectiſſimi qa ob-
iectũ agit naturaliter ſimiliter intellectus agens & poſſibilis & hoc eſt qḋ dr̃.ii.de aĩa intel-
ligimus cũ uolumus.i.ut ſuplet Scotus quorũ notitiã habitualẽ habemus ut aparet in diſ-
finitiõe habitus data primo ethicorũ, aliqua ergo intellectio eſt imperata a uolũtate & nõ
prima que naturaliter precedit ipſuꝫ uelle de ſecũda uero ſunt ambiguitates tacte & aliq
dicũt ꝙ ad ipſuꝫ uelle ſufficit habitualis notitia ſꝫ hoc eſt falſuꝫ nã tũc ĩ ſomno poſſet elici
uelle, quidã autẽ ſatis imperite dicũt ꝙ uolũtas remictit intellectionẽ in exiſtẽtẽ qua remiſ
ſa occurrit aliud cogitabile ſed iſti non loquũtur ad propoſitũ.q. nã illa remiſa caſualiter
occurrit unũ obiectũ magis q̃ aliud cuius intellectio non dicitur perſe imperata a uolunta
te; pro ueritate ergo tria ſuponere oportet ſm Scotũ primũ ꝙ exiſtẽte in intellectu una ĩtel-
lectione pfecta cuꝫ illa ſic diſtincta poſſunt eẽ plures intellectiones in diſtincte & impfecte
ii. ꝓpõ ꝙ in intellectione exiſtẽte in intellectu licet non cognita aut obiectũ põt uoluntas
cõplacere in obiecto illius intellectionis & non cõplacere tertia ꝓpõ ꝙ uolũtate cõplacẽte
intellectio format͛ & intẽditur ipſa autẽ non cõplacẽte intellectio ĩfirmat͛ & remictit͛ exĩ
ſtẽte ergo una pfecta intellectione & pluribus impfectis põt uolũtas cõplacere ĩ aliqua illa
rũ ẽt ſi non fuerit ut obiectũ cognita & ſic illa pfecta remittiñ & intellectus ad illã intelle-
ctionẽ ꝯuertit͛ q̃ erat impfecta prius in intellectu & ſic ſoluit͛ rõ q in ꝯtrariũ magnã uim fe
cerit qa uolitio reqrit intellectionẽ natura priorẽ ſed ad hoc ꝙ uolũtas illi complaceat ſu
ficit ꝙ ſit imperfecta & intellectu exiſtẽs licet non ut obiectum cognitum hec dicta ſunt
ad mentẽ Scoti quem in his.q. imitamur.

¶ Incipit liber decimus.

Queſtio prima.

¶ Vtrum deus ſit in genere.

AVerro ys in hoc.x.c.vii. accipiẽs ꝓpõnẽ Ari.ſ. ꝙ in uno quoq; genere
eſt unũ qḋ eſt metrũ & mẽſura eorũ q̃ ſunt in genere dicit Auerro ys
deũ eẽ mẽſurã qbus uerbis forte motus Albertus de Saxonia quẽ ſeq
tur Robertus libro .p.q.v. tenet deũ eſſe in genere & arguit illud qa
põt ꝯcipi ſubſtãtia creata et ſubſtãtia increata & neuter ꝯceptus eſt ſim
pliciter ſimplex ergo reſoluẽdo remanebit rõ ſubſtantie indifferẽs ad
utrũq; & ſic indifferens vr̃ eſſe rõ generis, ſed hec op. eſt falſa & ꝯtra
eã arguit.ſ. Th.p.par.ſũme.q.iii.art.v. ꝓbat deũ non eſſe in genere qa
ꝯtinet pfectiones oĩum generũ & ſic in nullo põt eſſe genere ſed rõ iſta non ꝯcludit quia
deus ꝯtinet p modũ ſui et uirtualiter ſubſtãtie.n. uirtualiter ꝯtinent pfectiones accidentiũ
qa tñ ꝯtinent p modũ ſui non excludit͛ qn ſint in gentreiõmiſſis ergo rationibus aliorũ a
ergo rationibus Scoti primo ſic ꝯceptus indiferens ad ea ad q̃ non poteſt eſſe indifferens cõ
ceptus gñis nõ dr̃ gen⁹; ſed qḋ dr̃ cõiter de deo et creatura ẽ indifferens ad finitũ et infinitũ
ergo maior uero probat͛ quia conceptus generis ſumitur a realitate contrahibili & potẽtia
li & ex conſequẽti non põt eſſe infinitũ; qa infinitũ non põt eſſe potẽtiale, ꝑterea illud cõe
non ꝯtrahit͛ per differẽtias ſed p modos intrinſecos at ꝯceptus ſpeciei non eſt tm̃ cõceptus
contrahibilis & modi eius intrinſeci ꝑterea uel illud genus eſſet ex ſe neceſſe eſſe uel nõ ne
ceſſe ſi ſm ergo ſũme neceſſe eẽ erit nõ neceſſe eſſe ꝯña patet qa genus neceſſario dicit͛ de eo
cuius eſt genus ſi uero eſt neceſſe ergo non eſt potentiale ad differẽtia & ſic nõ hꝫ rõnẽ gñis
iſte ſũt meliores rõnes & ſi Bacco in.i.ſ.d.ix. nitat͛ illas deſtruere licet ĩ ueritate non poſſit
ſicut neq; Gregorius ariminẽſis q ergit ꝯtra multa hic ſupoſita et dicit falſum eſſe ip qḋ dr̃

de genere ſubſtãtie nã ſi in una ſubſtãtia ſint plures forme ſubſtãtiales ſiue una falſuȝ eſt ꝙ ge
nus ſignificet ptẽ alioqn nõ plus inqd p̄dicaret̃ de ſpecie q̄ p̄dicat̃ de diferẽtia qđ eſt falſũ
itẽ ſi ſignificaret ptẽ uel ſumeret̃ a pte ſpeciei ut puta ſenſitiua & ſic res illa aqua ſumit̃ ge
nus nõ erit potẽtialis qm̃ nulla forma eſt pfectibilis per aliã formã ſed q̄libet imediate pfi
cit materiã;pterea illud falſum eſſe in accidẽtibus ſic oſtẽdit nã aut uolũt ꝙ realitas generis
& realitas difetẽrie nõ ſint aliq̄ res ſimpliciter ſed pciſe cõſtituũt unã rẽ cõpoſiti & tũc nõ
minus in accidẽtibus eſſet cõmpoſitio rei & rei q̄ in ſubſtãtia niſi ad placitũ uoluerint illa
uocare realitates uel uolũt ꝙ ſint una ſimplex per idẽtitatẽ ita ꝙ ſit inter ipſa diſt. formalis
& idẽtitas realis & tũc q̄ro de una formalitate ã ſit eadẽ aliquo modo ex natura rei illi rei
cõi uel non ſi non ergo non ẽ una res cũ alia formalitate ſi ſic cũ illa formalitas aliquo mõ
diſtinguat̃ ab ea & per te non eſt poſſibile ut eodẽ primo aliqd conueniat cũ aliquo & di
ſtinguat̃ ab eo opȝ dare formalitatẽ in formalitate in ĩfinitũ pterea iſti ꝯtradicunt ſibi ipſis
alibi tã in ꝯcluſione q̄ ĩfundamẽto.ſ.ꝙ in tali forma accidẽtali ſit alia realitas a qua ſumit̃
genus & alia aqua ſumit̃ differẽtia nã in reportatis pariſienſibus libro primo.d.xxxiii.q:
ii.uolentes oſtendere aliqua eſſe eadẽ ſimpliciter & tñ non adequate ſic ſcribũt niſi ẽt eſſent
eadem ſimpliciter que non ſunt adequate eadem ſequeret̃ ꝙ forma accidentalis ut albedo
eſſet copoſita realiter nã ſi rõ cõis aq acipit̃ genus eſſet alia realitas ab illa aq ſumit̃ differen
tũc albedo eſſet cõpoſita ex duabus realitatibus qđ negat̃ cõiter ſunt ergo una realitas hec
duo in albedine & tñ neutrũ adeq̄te eſt realitas albedinis pſe qm̃ tũc unũ uel alterũ ſupflue
ret hec ipſi.i. Scotus & ſic patet ꝯtraditio inter ea que dicit in.viii.d.i.& in reportatis pari
ſienſibus hec Gregorius q̄ iñ falſa ſunt ad primũ dico ꝙ genus ſignificat ptem tñ per modũ
totius & ſic ſuficit ꝙ inqd p̄dicetur de ſpecie ad aliud dico genus ſumi ab una realitate &
dico ꝙ materia eſt illa q̄ ẽ ĩ potentia ut eſt ſub forma generica ſic ꝙ forma eſt rõ recipiendi
non recipies qđ uero dicit formas ſubſtãtiales imediate oẽs perficere materiã dico ꝙ ẽ ꝯtra
Scotũ i.iiii.ſ.d.xi.q.iii.q ſic dicit ad uerbũ reſpondendo ad rõnes ꝓ opoſita opinione ſi
tñ oĩno fiat uis ĩ uerbo ꝯcedo ꝙ formale eſſe totius eſt principaliter per unã formã, & illa
forma eſt qua totũ cõpoſitũ eſt hoc ens una aũt eſt ultima aduenięs oĩbus p̄cedentibus &
hoc mõ totũ compoſitũ diuiditur in duas partes eſſentiales in actũ ꝓpiũ.ſ.ultimã formam
qua eſt illud qđ eſt & ꝓpiã potentiã illius actus q̄ icludit materiã primã cũ oĩbus formis p̄
cedentibus hec Scotus uel dic ꝙ ſunt rõ recipiendi non recipiens cũ uero q̄rit de formali
tate an ſit idẽ illi rei cõi dico ꝙ eſt idẽ realiter nõ tñ formaliter & non opȝ multiplicare for
malitates ad ꝯtradictionem uero dico eſſe intentionẽ Scoti ꝓbare ꝙ ille due realitates nõ
ſint diſtincte realiter qa tũc albedo eſſet uere compoſita ,occhã uero in.i.ſ.d.viii.arguit ꝯtra
ea que dicta ſunt ſed quia facile ſoluũtur per declarationẽ eoruȝ que in prioribus libris di
cta ſunt de primo diuerſis breuitatis cauſa bona fronte pretermictimus.

¶ Incipit liber undecimus.

Queſtio prima.

¶ Vtrum aliquis poſſit dici bene fortunatus.

HIc primo uidẽdũ eſt ſi fortuna ſit.ii.pp qd ſit primũ habemus ab Ari.ii.phiſico
rũ habemus ẽt q̄lis cã qa p accidẽs eorũq in minori pte eueniũt actione agẽtis
a ꝓpõ & pono ꝯcluſiones ſup hoc qs ponit Scotus prima fortuna non ẽ aliq̄
cã pſe diſtincta a natura & intellectu.ii.ꝯcluſio ꝙ fortuna non ẽ cã totalis;no
tandũ tñ ꝓ principali ꝙ bona fortuna capit̃ dupliciter uno modo ex pte effe
ctus alio modo ex parte cẽ licet in uſitate dr̃ ẽt ut dicit Ari.i tractatu de bona fortuna uno
modo reſpectu eorũ quorũ nõ ſumus dñi alio modo reſpectu eorũ quorũ nos ſumus dñi
bene fortunatus ergo dr̃ cui ut in pluribus bene fortunate accidit unde dicit Ari.in eo tra
ctatu inſipiẽtes exiſtẽtes multa dirigunt ita ꝙ illis plura bona eueniunt non q̄rentibus ſed
que cã ſit eſſendi bene fortunatũ dicit Scotus ꝙ reſpectu eoꝝ q non ſunt in poteſtate nullũ
intrinſecũ inuenit in homine ſed poteſt eſſe ex ꝯcurſu cãrum extrinſecarũ & diſpoſitio pat

ſi cām tñ hoꝝ querimus qa qđ euenit in pautioribus & difformiter hȝ reduci ad cām uniformiter agentē: in his uero aliis dicit Ariſ.ab intrinſeco eſſe a quodā impetu nobis in ſito ubi dicit iſta uerba(ꝙ eſt ergo bona fortuna ſine rōne natura bene fortunatus.n.eſt ſine rōne habens impetū ad bona & hec adipiſcens hoc aũt eſt nature in aīa.n.ineſt tale natura quo impetu ferimur ſine rōne ad q̄ utiq̧ bñ habebimus & ſi qs interroget ab operante quare ſic faciat neſcio inqt, ſȝ placet mihi ſile patiēs his q̄ ad eo ferunt̃ et enim ad eo uecti ſine rōne impetū hñt ad operāti aliqd) & uult dicere ut dicit Scotus ꝙ hñt uelle ad qđ ſequit̃ bonū ꝑter intentū ex impetu cuius cauſa eſt natura, ſed qūo ſit cā uelle cū uolūtas ſit libera forte dicere ſup hoc trāſcendit captū hūanū & Henricus quol.q.x.dicit ꝙ deus immediate mouet intellectum ad primā intellectionē ſicut uoluntatē ad uolitionem, ſed hec rñſio non acceptaret̃ a pħo qa tūc deus eſſet uirtus materialis, oportet ergo primam intellectionem reducere ad intentionē immaginatā & ſic non eſt ab intellectu prius cognoſcente & ut ſic pōt dici fieri caſu prima tñ uolitio eſt ab intellectu oſtēdēte, lȝ non a rōne ↄſiliātei & nota ꝙ fortuna ſtat cū diuina ꝓuidentia ut recte oñdit Tho.ↄtra gētile in.3.c.lxxiiii.& uide Scotū in quol.q.ultima & ſuſſaȝ in.ii.phiſicoꝝ.c.lv.& Ari.in.ii.phiſicorū & libro de bona fortuna quē ignorātes dicūt non eſſe Ariſ.cū magni uiri illud acceptēt,

Queſtio ſecunda.

Vtrum caſus ſit in contingenti equali ſicut in contingenti raro.

NOtandū ꝓ intelligētia.q.ut ex themiſtio colligit̃ ꝙ q̄dā ſemp eodē mō ꝓueniūt q̄ neceſſaria dñr alia uero ut plerūq; q ↄtingētia ut i pluribus: Auicena tñ dicit ꝙ pōt aliqd eē neceſſariū reſpectu uni⁹ et ↄtigēs reſpectu alteri⁹ ↄtigēs plerūq; reſpectu uni⁹ & ↄtingēs raro reſpectu alterius: ſed hoc ↄfutat Auerroys.ii.phiſicorū.c.xlix. & arguit ↄtra primū quia tūc illud neq; eſſet naturaliter neceſſariū neq; naturalr̃ ↄtingens ↄſequētia uero deducit̃ quia naturalr̃ eidē non pñt ↄuenire ꝑdicata ↄdictoria at ſtāte opinione illud eſſet cū materia & eſſet ſine materia ut pȝ.d.d.d.3. arguit et Auerroys ꝙ ↄtingens equale non poſſit eſſe reſpectu actiue potētie ut tenet Auicenā quia uel fieret ab agente ſtāte indifferētia uel determinato aliquo agente determinātē non primū quia non magis ꝓueniret una pars q̄ reliqua ſi ſm illud non eſt contingēs equalr̃ ideo ꝓbat Auerroys ꝙ caſus non poſſit fieri niſi in ↄtigēti in minori ꝑte qa eq̄le eſt rōne materie non rōne agētis in maiori uero non eſt caſus ideo Ariſ.ut dicit Auerroys dimiſit ↄtingens eq̄le qa nec caſus nec fortuna ad materiā reducit̃ 1 & nota ꝙ contingens eq̄le non ſic atribuit̃ materie ꝙ remoueat̃ a uolūtate 1 et ſic ſolui pōt rō illa q̄ naturā deſtruit contingentis et eſt rō pħi conciuis dñi Antonii Ferrarii q̄ talis eſt accipiant̃ oēs cauſe cōcurrentes ad aliquem effectū uel in pulſiue uincūt et ſic neceſſario erit effectus uel īpeditiue erunt fortiores et ſic neceſſario non erit effectus et illā rationē fecit entiſber ſophiſmate ſexto immo eā fecit Ariſt.in.ii.de gñatione.c.cvi.et in ſequenti ſoluit ubi ponit hāc diuiſionem ut ſueſſa ibi recte colligit ꝙ eoꝝ q̄ futura ſunt fieri quedā dñr ſimplr̃ futura fieri ut effectus qui proficiſcuntur ex cauſis naturalibus quedā ſunt futura fieri proximo ut qñ cāe promotiue ſunt fortiores et ꝓpinq; impeditiue uero remote qñq; uero e contra et hinc ſoluit̃ ratio ꝙ futura fieri non a propoſito ſed ut dixit Ariſt.ſimpliciter et ꝓpinq; neceſſario erunt que uero a propoſito uel remote non neceſſario erunt, poteſt etiam dici ꝙ ly omnes eſt ſignum diſtributiuum quod ut dicit Franciſcus non poteſt applicari infinito ſicut ſunt ille cāe et hoc idem dicit ſeſſa in primo per termenias.com.penultimo ubi fecit et ſoluit rationem illam poſſumus etiam dicere ꝙ ratio nihil probat diximus enim contingens equale non eſſe in agente naturali ſed in materia non diſpoſita quando uero eſt diſpoſita ſi promotiue uincunt neceſſario erit effectus 1 ſi uero impeditiue neceſſario non erit: ſed hoc non deſtruit naturam contingentis reſpectu illius reſpectu cuius poſuimus ex his ad principale: dico ꝙ caſus eſt in contingenti raro contingens : tamen equaliter poteſt dupliciter capi, uel ex parte actiue potentie: uel ex parte uirtutis paſſiue ex parte actiue: ſcilicet ꝙ agens ſit equaliter indifferens etiam approximatum illud negauit

Auerro ys & in illo etiam caſum negauit: contingens tamen equaliter poteſt dari ex parte effectus & iſto modo ſcotizantes ponunt ↄ̄ingens equaliter in cauſis naturalibus & hinc alia uia ſoluitur rõnã illa non ponit neceſſitate ↄ̄ditionatã, niſi ex parte cãe, ita ex parte illius tñ re mouet equale ↄ̄tingẽs cũ hoc tñ ſtat ꝙ illud ſit ex parte effectus qui ſi a cã ueniat ipedita caſualis dicit nã ut habet in.p.ſ.d.ii.q.iiii.non dicit raro uel in pluribus aliqd fieri quod in ſe ſit tale: nã ſic eclipſis eſſet caſualis, ſed dr in ordine ad cãm capit etiã raro uel ut implurибus put diſiungit inter oppoſita ↄ̄tradictoria non inter deſpata, nã ſi qrat de aiali pducto equoce an ueniat a ſua cã raro uel ut pluribus dicẽdũ ꝙ ut in pluribus & non raro: ſi uero ↄ̄parat ad cãm uniuocã & equocã ſub diſ.ũctione ſi querat an ut pluribus generet equiuoce dicẽdũ ꝙ nõ ut in pluribus: ſed raro & ſic patet quo raro capitur in caſu & qũo Auerro ys intentio non ↄ̄tradit opi. Scoti.

Incipit duodecimus liber Metha.

Queſtio Prima.

Vtrum aliqua creatura inferior ſit ſimplex.

REi ueritas eſt & cõis pſoꝝ opi.ꝙ nulla creatura ſit ſimplex ut opponit oĩ mõ ↄ̄poſitionis & dicit.ſ.Tho.p.par.ſumme, ꝙ quelibet creatura eſt ↄ̄poſita ex actu & potẽtia qa ſi eſſet actus purus eſſet deus, ſi eſſet pura potẽtia eſſet pria materia: preterea creatura eſt ens per participatione & ſic ↄ̄ponit ex participante & participato ex quibus vr ꝙ intelligẽtie etiã ſint ↄ̄poſite ex actu & potẽtia poſitiue, hec tñ op.eſt falſa & contra Ariſt.prima pars:ꝓ3 qa accipiat altera pars ↄ̄ponẽt.ũ creaturã uel erit ſimplex uel cõpoſita ſi ſimplex habeo propoſitũ ſi ↄ̄poſita uel ibit in infinitũ in partibus ↄ̄ponẽtibus uel aliqua pars erit ſimplex & ↄ̄tra hãc op.eſt Auerro ys dud.meth.c.xxxiii.&.xxxiiii.ubi habet ab auctore ꝙ in eternis poſſibilitas eſt neceſſitas teneo: ergo de mẽte Auerro ys ꝙ etiã intelligẽtie ſunt ↄ̄poſiti ex actu ꝛ potẽtia tãꝗ expoſitiuo & priuatiuo ꝓ qto h3 ſuã entitatẽ & carẽtiã alter.ꝰ gradꝰ entitatiui q nõ repugat ſibi inqtũ talis creatura eſt ens non ꝙ illa priuatio ſit in eſſentia illius ut dicit Scotus .d. meus in. viii.d.p.q.p.& ad illã intẽtionẽ loqtur Auerro ys tertio de aĩa.c.v. i ſoli. in q. ubi dicit nullã formã eſſe liberatã a potẽtia pter primã, nã l3 enti determinato inqtũ eſt in ſua ꝓpie ſpẽ ↄ̄ueniat ſibi ois poſſibilis pfectio eſſentialis ↄ̄ſiderãdo tñ inqtũ ens ſibi nõ repugnat maior perfectio: qa repugnaret oi enti: qa ergo oẽs alie intelligẽtie deſſiciũt a perfectiõe prie oẽs hñt potẽtiã illud tñ nõ eſt pũtualr in oĩbus: nã ſcda deſſicit tñ a pfectione prie: tertia uero a pfectiõe utriuſq3 & hoc oñdit eoꝝ natura: nã nõ eſt idẽ qd̾ intelligit.i.&.ii.intelligẽtia de prima & hoc melius ceteris declarauit ſumus pſ̄us ſueſſanus i.d.d d.iii.in ſol.d.xv.& hoc qd̾ dictũ eſt p3 qa ois effectus aliquo mõ aſſimilat cãe & aliquo modo deſſicit a pfectione cẽ & hoc teſſa intelligit p gradus & hoc eſt qd̾ dicit Auerro ys.3.de aĩa.c.v.&.xiiii.ꝙ oẽs intelligentie ſunt ↄ̄poſite excepta pria & ſic ſunt ↄ̄poſite ex participãte & participato & non ex re & re qa oẽ tale eſt poſſibile non neceſſariũ ut dicit.d.d.d.viii.in ſol.primi dubii ut egregie exponit teſſa i comẽtario ſuo ſup illũ librũ.ſ3 in hoc qd̾ diximus tertiã itelligẽtiã cãri a ſcda eſt dubitatio qa illa vr opi. Auicenẽ quã cõfutat Auerro ys dud.meth.c.xliiii.& dico ꝙ Auicenã poſuit duo poſuit,ſcdm intelligẽtiã ꝓuenire a pria poſuit etiã tertiã ꝓuenire tñ a ſcda ſic ꝙ poſuit primã non cõcurrere & poſuit ↄ̄ſequutionẽ & ꝓuentũ Auerro ys, ergo ↄ̄futat ipſum non qtũ ad primũ: 3 q̃.ũ ad ſ3 tenet.n.ꝙ pria ſit etiã cã tertie uniuerſalis tñ.ii.uero eſt cã pxima et hãc differentiã ad inuenit teſſa in.d.d.d.iii.in ſol.dud.xii.ↄ̄ſiderãs Auerro ys uerba ſed eſt dubitatio magna: qa ſm Auerro ym aliud eſt qd̾ intelligit tertia intelligentia de pria et aliud qd̾ intelligit de ſcda utrũq3 n. intelligit cũ ſit effectus utriuſq3 & qa illud aliud & aliud ẽ in eſſentia ſua vr ꝙ ſit ↄ̄poſita poſitiue & dicẽdũ ꝙ illa diuerſa obiecta hñt eãdẽ rõnẽ formalẽ reſpectu potẽtie itelligẽtis pxĩ.ũ.n. & uniuerſale formalẽ rõnẽ nõ uariã: uel dicẽdũ ꝙ entitas tertie intelligẽtie q eſt effectus utriuſq3 nõ h3 aliqd in re qd̾ ſit cauſatũ a prima & aliqd qd̾ eſſet cauſatũ a ſcda: ſed eſt una eadẽ entitas que eſt ratio intelligendi inuenta.n.fuit.ii.cauſa ut limitaret actione prime ut dicit teſſa in d.d.d.3.in ſol.d.xii.& non intendo tenere ꝙ.ii.intelligat primã per eſſentiã ꝓpriã tñ ſed ꝙ ut

effectus ſic intelligit ut uero conſideratur non ſecundum eſſe reale ſecūdum quod eſt forma proprii orbis, ſed ſecundum eſſe intentionale ſecundum quod eſt intentionalis materia felicitabilis & ſic non beatificatur in ipſa ut grecorum eſt oppoſitio reſtat nunc ſoluere argumentum in contrarium & ad primum, dico ꝙ aliquid poteſt dici actus purus dupliciter uel quia nihil habet admixtum potentie poſitiue & iſto modo intelligentie ſunt actus puri, alio modo quod nihil habet admixtum potentie etiam logice & iſto modo non ſunt actus puri ad aliam rationē: dico ꝙ participare eſt partem capere iſtud, uero poteſt capi tripliciter: primo modo ut totum captū ſit pars capientis uel ut pars capti ſit pars capientis & in iſtis inter participans & participatū poteſt concedi relatio realis, Tertio modo ſumitur ꝓ quāto pars capti eſt ipſum totum capiens ut finita perfectio hominis eſt totus homo capiens, dicitur uero illa finita perfectio pars ſicut ſapiētia noſtra dicitur pars ſui ipſius ut eſt in deo quia eſt minus ens & minus perfecta & iſto, tertio modo nō eſt realis relatio, nam reſpectus capientis ad captum eſt tātum reſpectus rationis partis uero ad totū qualis reſpectus ſit iam dictum eſt: ſed propter ea que dicta ſunt dubitatur.

Queſtio Secunda.

Vtrum ſimplicitas ſit perfectio ſimpliciter.

SCotus tenet partem affirmatiuam contra quem inſurrexit Tho. de uio inde ente & eſſentia & primo declarat quid ſit perfectio ſimpliciter: quia eſt que in quolibet eſt melior ipſa q̄ non ipſa ideſt quolibet in compoſſibili ſibi ſicut exponit Scotus in .p. ſ. d. viii. q. nam perfectio ſimpliciter non ſolum eſt melior q̄ ſuum ↄtradictoriū, qa ut ſic omnis habitus diceretur pfectio ſimpliciter: ſed intelligit ꝙ ſit melius ipſum q̄ non ipſum ideſt q̄ ſuum incompoſſibile et nota uerbū illud in quolibet: qa eſt melius in quolibet ↄſiderādo quodlibet preciſe conſiderando inq̄tū ſuppoſitū non cōſiderando in qua natura illud ſuppoſitum ſubſiſtat quia ut ſic alicui ſuppoſito non eſt melior aliqua perfectio ſimpliciter ꝙ ſuū incompoſſibile hanc ergo expoſitionē ipſe approbat & poſtea incipit arguere contra Scotum ſic nulla negatio eſt perfectio ſimpliciter: ſed ſimplicitas eſt negatio formaliter: ergo ꝓbatur minor quia ſimplicitas nihil aliud eſt q̄ negatio cōpoſitionis unde non eſt perfectio ſed negatio perfectionis: propterea inqd ille deficit hic modus arguendi in indiuiduo entis quodlibet in ↄpoſſibile ſimplicitati dicit imperfectionē: ergo ipſa eſt melior in unoquoq; q̄ non ipſa & ↄſequēter perfectio ſimpliciter: oportet .n. addere in antecedente & ipſa dicit perfectionem quod eſt falſum quia eſt predicatū negatiuū ſecundo arguit nulla perfectio ſimpliciter ſaluatur in relatione ut relatio eſt ſimplicitas autē ſaluatur in relatione ut relatio eſt & ſingulariter: pꝫ de relatione diuina ut paternitate que ſm Scotū nullā includit pfectionē .3. arguit nihil qd' diuidit per quātū & non quātū eſt pfectio ſimpl'r iſta: pꝫ qa ens nō quātū nullā includit pfectionē ut dicit Scotus quol. q. 3. ergo multo minus nec diuiſum, ſed ſimplicitas diuidit in ſimplicitatē abſolutā & relatiuā & ſimplicitas relatiua dr̄ nō quāta quia nullā perfectionē includit & precipue relatio diuina ut pꝫ expreſſe a Scoto in. p. ſ. d. x. & quol. q. 3. &. v. ergo ſimplicitas non eſt pfectio ſimpliciter ſi dicat ꝙ relatio formaliter ſumpta nō eſt ſimplex: ſed ſimplicitas dr̄ de ea denominatiue hoc nō euadit argumētū: qa ſimplicitas relatiua eſt paſſio rl'onis ſm Hoſ. aūt modus intrinſecus impoſſibile eſt aūt ut alterū horū ſit pfectius eo cuius eſt ut arguat ſic nulla paſſio eſt maioris entitatis ſuo ſubiecto ſimplicitas denominans relationē eſt eius paſſio ſicut uniuerſaliter paſſio ſupioris eſt paſſio inferioris: ſꝫ non primo ergo ſimplicitas denominās ipſam relationē non eſt maioris perfectionis ipſa relatione ſed relatio non eſt quāta ergo nec ſimplicitas relatiua eſt quāta: ergo nec perfectio ſimpl'r ſil'r arguere pōt ſi dicāt ꝙ ſimplicitas ſit modus qd' tū minus ↄſonū ueritati vr̄ ſube: ergo in materiales non ſunt perfectiores eſſentiis ſubāꝝ ↄpoſitaꝝ ratione ſimplicitatis ſꝫ rōne ſimplicitatis ſubſiſtētis & adunātis in ſe tantā pfectionē. Ita in diuiſe qua gaudēt: his rōnibus ille magnus theologus Scoti uerā ↄfutat opinionē q̄ tū magnā vi non faciūt: ideo ꝑ ordinē rñdet & ad primā dico ꝙ falſuꝫ oino eſt illud qd' ſine ꝓbatione aſſumit .ſ. ſimplicitatē eſſe negationē: nā de natura negationis nulli ↄuenit negatio niſi ꝓ affirmationē q̄ eſt incompoſſibilis act⁹ ſuper quem cadit negatio non enim remouetur compoſitio a ſubſtantiis abſtractis: niſi quia in illis ponit ſimplicitas q̄ eſt incompoſſibilis illi & eſt modus eius intrinſecus cuius eſt & dicit aliquod poſitiuū ad qd' tū ſequitur negatio ↄpoſitionis

& quod eſt ꝯcomitáter in ſimplicitate credidit eſſe formale, ad ſecúdá rõné dico ꝙ ſimplicitas eſt
modus intrinſecus ꝯueniés enti quáto perfectio .n. ſimpl'r nõ ꝯuenit nõ q̃to & ꝙ dicit ꝙ relatio ut
relatio eſt ſimplex, dico primo ꝙ nõ eſt oino ſimplex qa eſt alteri ꝯponibilis qđ ſi nõ eſt eſt merito
alterius extremi ſibi edetice unietis illá; dico etiá ꝙ relatio in gñe eſt compoſita ex realitate & rea-
litate & quomodocũq; ſit ſimplex nõ eſt ſimplex ſimplicitate que eſt modus intrinſecus entiſquá
ti ſic .n. ſimplicitaté ſumimus dicentes ipſam perfectioné ſimpliciter & ſic deficit rõ, de paternitate
quia illa non eſt ens quátũ & uideant uerba Scoti in quol. q. v. ubi dicit ꝙ relatio originis nõ eſt
formaliter finita, quia omne finitũ ut tale eſt minus infinito ut tale & omne finitũ, quia minus eſt
pars quia ergo illi repugnat rõ partis repugnat; etiá finitas neq; eſt infinita quia haberet rationé to-
tius ex plenitudine quantitatis uirtualis & eſſet menſurans oé aliud quod eſt falſum: quia men
ſura ſm quédam gradum perfectionis ſtat ad aliquod primũ in ordine menſurádi quod eſt abſo-
luta eſſentia inde etiam ex Scoto, p; ꝙ prior eſt diuiſio entis in q̃tum & non q̃tum q̃ finitum &
infinitũ ſimplicitas; ergo eſt que eſt modus intrinſecus entis q̃ti eſt perfectio ſimpliciter & ſic ex-
cludunt relationes diuine que cadunt ſub ente non quáto: & inde p; oino falſum quod in tertia
eius aſſumitur rõne. ſ. ꝙ ſimplicitas ſit indifferés ad ens q̃tũ & ens non q̃tũ: iſtá .n. indifferentiá ipſe
bñ ꝓbare remanet ergo Scoti ueritas intacta. ſ. ſimplicitaté eſſe pfectioné ſimpliciter eá exponendo
ut ipſe recte expoſuit eius expoſitionem accipiens a. d. ſubtili

Queſtione tertia.

Vtrum atributa in deo diſtinguantur ex natura rei.

IN iſta. q. ſunt multorũ pħoꝝ & theologorũ ſentétie diuus aũt Tho. in primo ſcri-
pto. d. ii. tenet parté negatiuá q̃onis & illud bona rõne approbat dicés q̃ncũq; i uno
extremo eſt differétia rationis cui correſpondet in alio extremo diſtíctio realis diſtin
tio rationis ſumit̃ p ꝯparationé ad diſtinctioné realé, ſed attributa in diuinis habét
aliqua illis correſpondentia in creaturis realiter diſtincta; ergo Herueus & Henricus
quol. v. q. prima & .iii. in tantũ adeſerũt huic rationi ut dicerét ꝙ circũſcriptis illis correſponden
tibus in creaturis non poſſet de diuina eſſentia haberi, niſi ſimplex & unicus conceptus & ſecun-
dum horũ dicendũ ꝙ diuina eſſentia abſolute conſiderata nullá includit diſtinctioné attributorũ
ex natura rei; ſed diuerſa continet attributa ut diuina eſſentia ꝯparatur ad diuerſa atributa in crea-
turis & hoc confirmatur auctoritate Auerroys duod. meth. c. xxxix. ubi dicit ꝙ multiplicitas di-
ſpoſitionũ eſt per diſcurſum intellectus noſtri: & hanc opinioné ſequitur ſeſſa in q̃ pluribus locis
preſertim in. d. d. ult. n. attributa q̃tũ ad eſſe primo eſſe in deo & in de in nobis q̃tũ uero ad taliter
eſſe dependent ab atributis in creaturis & hec eſt opi. Tho. q̃tũ ad taliter eſſe; l; uideatur in alio diſ
ſentire & ꝙ atributa etiá q̃tũ ad eſſe ſunt p ꝯparationé ad extra; ſed contra hanc opinioné arguitur
primo nihil quod eſt perfectionis ſimpliciter in creaturis eſt in deo in reſpectu aliquo ad extra atri-
butum autem aliquod in creaturis eſt perfectio ſimpliciter; ergo non debet eſſe in deo per reſpectus
ad extra & hec ratio non eſt directe contra ſeſſaꝫ ſicut contra alios; maior uero rationis probatur;
quia perfectum eſt indepdés ab imperfecto, ſed perfectiones atributales in deo ſunt perfecte; ergo in
dependentes ab atributis in creaturis que ſunt ibi cum aliqua imperfectione minor; patet quia ali-
quod atributum in creaturis eſt melius ipſum q̃ non ipſum in quolibet; preterea arguitur ſicut eſ-
ſentia diuina que propter ſuá infinitatem equaliter continet omnia ideata non magis debet accipi
ab uno q̃ ab alio; ita atributalis perfectionum ſit formaliter infinita quicquid dicat Fráciſcus mai-
ronitanus in. p. ſ. d. ii. q. vii. ut patet per Scotum in. p. ſ. d. viii. eminenter continet omnem perfe-
ctionem rationis idealis; nam ita continet eminenter perfectionem lapidis ſicut perfectionem ſa-
pientie quá a perfectione lapidis ommiſſis; ergo iſtorum opinionibus dico atributa eſſe indiuinis
ex natura rei, etiam diſtincta remoto omni opet. intellectus; hoc autem ſic probatur ſcilicet ꝙ ex
natura rei & formaliter diſtinguuntur, quia ſi infinita ſapientia eſſet formaliter infinita bonitas
ſapientia in communi eſſet bonitas in communi conſequentia probatur; quia quandocunq; ali-
qua ſe formaliter includunt per aliquod extraneum a ratione formali poſitũ uel ſeparatũ illa non
minus ſe formal'r includũt mõ ly infinitũ eſt extraneũ a rõne formali; ergo illo ſepato uel apoſito

Digitized by Google

ſemp bonitas erit idē formaliter ſapiētie ꝑterea illud theologice oīno falſū ꝯuicit̄ ut ipſemet Scō
tus ꝓbauit & argui̇t̄ ſic nulla diſtinctio realis ꝓſupōit diſtinctionē rōnis principiorū elicitiuorū
ergo ꝓicipia elicitiua nō diſtiguūtur pura diſtictōe rōnis ſʒ diſtictio ꝑſonarū ꝓſuponit diſtictio
nē intellectus & uolūtatis ergo intellectus & uolūtas nō diſtinguūtur iſtā rōne,ꝑterea intellectus
diuinus intelligit eſſentiā ſuā in qtū uera uult aūt in qtū bona ergo ibi ueritas eſt ex nō rei nā itel
lectus ꝑ primū actū nō fabricat entia rōnis ꝑterea deus bn̄dictus eſt beatus ſe ipſo obiectiue formalr̄
aūt i actibus ſcd̄is uel ergo actus ſcd̄i erūt ibi aliquo mō ēt diſtincti ex natura rei uel deus erit for-
malr̄ beatus in ente rōnis & in ſua beatitudine depēdebit ab extra;ꝑterea ꝑfectiōi ſimpliciter nō re
pugnat infinitas enti uero rōnis repugnat formaliter īfinitas ergo atributa ibi ſunt ex natura rei ꝑ
terea bonitas eſt in creatura ex natura rei ergo & bonitas diuina ꝯña patet qa iſta bonitas eſt ꝑtici-
patio illius bonitatis ergo illa non eſt plus depēdēs q̄ iſta,ꝑterea diuinus itellectus intuitiue co-
gnoſcit atributa ergo ſunt ibi ex natura rei ꝯña patet qa ītuitiua notitia eſt obiecti ut exiſtēs eſti ſʒ
Thomas de uio arguit ꝯtra op. Scoti & eius fundamēta debilitat & primo arguit ſic diſtictio for
malis ex natura rei maior eſt diſtinctione reali ergo diuine ꝑfectiones non diſtiguūtur formaliter
ex natura rei ꝯña patet antecedens uero ꝓbat̄ diſtinctio ꝑ intimiora eſt maior illa q̄ fit ꝑ ea q̄ ſunt
extra intima rei diſtinctio uero realis eſt ꝑ ea q̄ ſunt extra intimia rei minor patet ex Scoto in.i.ſ.
d.ii. dicēte ꝙ diſtinctio formalis ex natura rei fit ꝑ ꝑdicata primi modi q i ſunt rei i primo ſigno
diſtinctio uero realis fit per ea q̄ in ſunt poſt maior uero ꝓbatur diſtinctio ꝑ aliq̄liter intima eſt
aliq̄liter diſtinctio ꝑ magis intimia eſt maior diſtinctio ergo diſtinctio ꝑ maxime intimia eſt ma
xima diſtinctio ſicut.n.ſimpliciter ſeqtur ad ſimpliciter ita magis ad magis & maximū ad maxi-
mū;ſcd̄o arguit ſic ꝑfectiōes diuine abſtracte abſtractiōe ꝑciſſima ſunt formaliter īfinite ergo ſūt
idē formalr̄ ex natura rei antecēdēs eſt Scoti in.i.ſ..d.viii.q.iii.reſꝑonſiōe ad argumētū principale
ꝯña ꝓbat̄ ſuponēdo ſm̄ duplicē infinitatē i reſponſiōe ad primū declarāda dupliciter poſſe itelli
gi illud antecedēs.ſ.de infinitate infra ꝓpiā rōnē & de īfinitate īfra entis latitudinē tūc ſic aut in
telligis illud antecedēs uerificari de prima infinitate & hoc non qa nullum prius īcludit fomalr̄
ſuū poſterius ꝑfectio aūt diuina pura ſapiētia eſt prior infinitate illa qa eſt modus itrinſecus eius
aut intelligis de ſcd̄a infinitate & tūc ſeqtur intentū qa ſi ſapiētia diuina ꝑcīſe & formalr̄ ſumpta
eſt ita infinita ꝙ ad nullā entis ꝑfectionē ſimpliciter eſt formalr̄ terminata oportet ꝙ īfra ſue rōnis
formalis ābitū oēm ꝑfectionē ſimpliciter ꝯtineat & ꝙ nullā a rōne ſua ꝑfectionē formalr̄ excludat
& ꝯſequēter ꝙ a nulla formalr̄ diſtinguat ſtatim.n.ꝙ.ab aliis ꝑfectionibus diſtingui ponit̄ coar-
tata formalr̄ infra entis ponit̄ latitudinē qd̄ eſt opoſitū antecedētis ſic intellecti ponit.n. talem &
tāta entis ꝑfectionē īportare formalr̄ ꝙ nō oēm;tertio arguit ꝑfectiōes diuine diſtiguūtur formalr̄
ex natura rei ergo inter eas eſt relatio realis tenet ꝯña qa diſtinctio illa cū ſit relatio exiſtēs in rerū
natura neceſſe eſt ut ſit realis ſicut & quodlibet aliud exiſtens in rerū natura reale eſt ꝯſequēs autē
eſt ꝯtra Auicinā dicentē ꝙ eiuſdē ad ſe ipſum n̄ eſt relatio realis hec iſte Gulielmus tū arguit ꝯtra
Scotū & arguit ubicūq; eſt aliqua diſtictio uel nō idētitas ibi poſſunt uerificari aliqua ꝯtradicto-
ria ſed ipoſſibile eſt ꝯtradictoria uerificari d̄ quocūq; niſi illa uel illa ꝑ qbus.ſ.ſuponūt ſint diſtin
cte res uel rōnes uel res rō maior eſt manifeſta qa ſi.a.&.b.non ſunt idem oībus modis tūc ſūt iſte
ambe uere a eſt ide.a. oībus modis &.b.non eſt idē.a.oībus modis;& ita ipſi ꝯcedūt ꝙ ſapiētia di
uina ē ſapiētia diuiā qd̄ tū negat̄ d̄ bonitate diuina & ita uniuerſaliter ubi ē aliq̄ diſtictio uel nō
identitas ibi ꝯtingit uere aliqa affirmari de uno & uere negari de reliquo minorē ꝓbo qa oīa ꝯtra
dictori a habēt equalē repugnātiā niſi dicat eſſe maiorē repugnātiā in iſto q̄ in illo ꝑꝑ maiorē ꝑfe-
ctionē alicuius ptis iuna contraditione q̄ i alia ſed hoc non ad ꝓpoſitū nuc aūt ex aliqbus cōtra
dictoriis contingit inferre ꝙ illa de qbus uerificatur ſunt diſtincte res uel diſtincte rōnes uel res
& rō ergo uniuerſaliter nūq; idē uere afirmat̄ & uere negat̄ niſi ꝑꝑ diſtinctionē rerū uel rōnum
uel rei & rōnis exēplū primi ut ſi ſubſtātia eſt & accidēs non eſt ſeqtur ergo non ſunt una res ſed
diſtincte res actu uel potentia,exēpli.ii.ſi unū ens rōnis intelligit̄ & aliud ens rōnis non intelli-
git̄ ſeqtur ꝙ ſint diſtincta entia rōnis exēplū tertii ſi a eſt extra animā &.b.nō eſt extra animā ergo
ut vr̄ ex affirmatione & negatione eiuſdē de entibus realibus contingit inferre non idētitatē rea-
lē & confirmat̄ rō qa qua rōne tu dicis poſſe aliqd uere egari de ſapietia & uere affirmari ꝑꝑ ſo-

Digitized by Google

lá diſtinctioné formalem eadem facilitate dicam ꝙ eſſe & non eſſe uniuerſaliter uerificátur de a. et
b. pp ſolá diſtinctioné formalé non obſtáte ꝙ ſiut idé realiter & ita perit oís uia pbádi diſtinctio-
né uel ñ idétitaté realé plura alia dicit ex eodé fúdaméto ió ptráſcúda iudico: Gregorius uero ari
minéſis arguit ɔtra op. Scoti & duo itédit pbare ɔtra Scotú primú ꝙ nulla pfectio ſeu nomíe atri
buti ſignificata eſt in deo aliqua entitas parua uel magna ſiue dicať formaliter ſiue ró qditatiua ſi
ue formalis ſiue quouis alio nomine ſignificata extra animá diſtincta ab ipſa diuinitate pciſe ſm
ſe ſumpta ſm dictú ꝙ in deo nó ſunt plures pfectiones attributales quaꝝ hec non eſt illa arguit igi
tur. i. i. p. ſ. d. v. & viii. q. v. & q. iiii. & primo ſic accipiať diuina eſſentia ſm ſe ſumpta abſq; quo-
cunq; alio aliquo mó diſtincto aut eſt ſapiétia uel non ſi ſic ergo nulla formalitate eſt ab ea diſtin
cta uel in illo erút plures ſapiétie ſi non eſt ipſa ſapiétia & ſm oés deus ſit ſapiens ſequereť ꝙ non
eét ſapiés ſapiétia q̃ eſſet ipſa eſſentia & deus eſſet ſapiés p ſapiétiá ſibi inerété qa ſi eſſet pſr ſtás nó
eſſet ſapiés illa ſapiétia ſed dicút iſti ꝙ deus non ſub eſt illi ſapiétie cú ſit illa idéntice idé uero idé
non ſub eſt contra uel p hanc negationé uolút dicere ꝙ eſſentia nó ſit formalitas ſapientie & cum
formalitas ſapientie non ſit aliud q̃ qditas eius ſeqtur ꝙ deitas non ſit ſapientia eius cú nó ſit for-
malitas eius & ſi eſt ſapientia non eſt illa a qua diſtiſtinguiť & ſic in eo eſſent plures ſapientie aut
uis tñ mó ſignificare ꝙ iſta pdicatio non eſt formalis ita ꝙ formalitas eſt determinatio cópoſitóis
inter deitaté & ſapiétiá & ſic habeo ppoſitú ꝙ nulla eſt diſtinctio qcquid ſit de pdicatione ſcdo
arguit aut formalitas ſapiétie eſt pciſe ſapiétia ſúpta aut eſt aliqd itrinſecú eius ſic ſapiétia icludat
realitaté & formalitaté tanq̃ intrinſeca ſibi aut eſt aliqd ſapiétie extrinſecú ultimú dici non pót
ná res nó eſſet res q̃ é ipſa ſi uero deť primú uel ſm niſi deitas ſit illa formalitas ſapiétie ſiue ſit rea
litas ſapiétie ſiue non deitas non eſſet ſapiétia ꝑterea aut poteſtas dei eſt accidétalis aut ſubſtátialis
non accidétalis qa ſubiectú ſine accidente aut eſſe aut intelligi pót deus aút neq; eſſe neq; intelligi
pót ſine poteſtate ſi ſubſtantialis aut eſt ps eius eſſentie aut eſt tota eius eſſétia pars eé non pót quia
habens ptes actu uel intellectu eſt diſſolubile deus uero nec actu nec intellectu eſt diſſolubilis idé
ergo eſt eſſentia dei & poteſtas & ſic poteſt argui de bonitate & ſapiétia ſi uero dicať ꝙ eſt ſubſtá-
tialis put ſubſtátiale diſtinguiť ɔtra accidétale non put diſtinguiť ɔtra extraneú a qditate iſtud
non ipédit róné quia res pót intelligi ſine extraneo a ſua quiditate & ſic deus poſſit intelligi ſine
poteſtate & bonitate ꝑterea aliq̃ creatura eſt ſua poteſtas ut calor qui eſt ſua poteſtas calefactiua er
go & deus: ꝑterea data op. ſequereť ꝙ non eſſet eo ſapiés quo eſſet deus & p ɔſequés neq; eo quo
eſt ſed alio & alio patet quia diuinitate eſt et eſt deus eſt uero ſapiens formalitate ſapientie: et ubi
ſic eſſet deus non eſſet oíno ſinplex ɔſequentia p3 p ea q̃ dicit Auguſtinus. vii. de trinitate dicens
ſi patri non eſt hoc eſſe qđ ſapere non erit ibi iá ſuma ſimplicitas hoc ergo eſt ibi eſſe qđ ſapere ꝑte
rea ſequereť ꝙ aliquid dictú de deo ad ſe aliquid ſignificaret qđ in ſe ipſa deitas haberet et illud
ipſa non eſſet et ſic deitas non eſſet ſúme ſimplex ɔña p3 p ea q̃ dicit Auguſtinus undecimo de ci
uitate dei ubi dicit ꝙ illud eſt ſimplex in quo non ſit aliud ipſu3 et aliud qđ in ipſo: ſexto arguit
ſi hec entitas non eſt illa demoſtrata formalitate ſapiétie in ſubiecto et diuinitate in pdicato ergo
eſt creatura. vii. arguit ex dictis opinátis ná ipſe in reportatis pariſieſibus libro primo dicit ꝙ uita
intellectualis eſt de róne formari eſſentie & illud pbat qm qđ pót eſſe idé alicui nó eſt pfectiſſime
in illo niſi ſit de qditatiua róne eius ergo item. d. xlv. dicit ꝙ nunq̃ pdicatio in abſtracto eſt uera
niſi ſit in primo mó & p ɔſequés qditatiua ergo uel illa non eſt uera diuinitas eſt ſapiétia uel erit
qditatiua & hoc vř de intétione Auerroys duod. met. ubi dicit ꝙ in talibus pdicationibus nul-
lus modus eſt quo pdicatú diſtinguať a ſubiecto: ꝑterea ſapiétia & iuſtitia diſtinguunť aut ergo
ſe totis primo aut non ſe totis primo aut ſi differunt ſe totis primo ergo p opinátem. xxvi. d. ſunt
primo diuerſa & non aliqd idé entia ergo in ſe cóprehédés utrúq; non eſſet ſumé ſimplex qa plu
ra includit quorú unú non eſt aliud ſi uero non ſe totis primo & tñ diſtinguútur ergo ſm tuá ar
gumétationé aliquo ſui ſapiétia eſt idé iuſtitie & aliquo ſui differút & ſ3 modú loquédi aliquo
rú iſtius opinionis realitate ſunt idé & formalitate differunt & túc qro de formalitate q̃ ponis di-
ſtinctá a realitate an ſe tota primo diſtinguať a ſua realitate & túc ſapiétia nó erit in ſe ſimplex aut
aliquo ſui tñ & ſic erit pcedere in formalitatibus formalitatú in infinitú nec pót dicere ꝙ ſapiétia
ſe tota primo eſt idé realiter & ſe tota primo diſtinguiť formalr qa ſic ei dicet ppoſitinus ꝙ una p

Digitized by Google

ſona ſe tota primo eſt idē alteri eſſentialiter & ſe tota primo eſt diſtincta pſonaliter & ſic nō ꝯcludūt ꝯtra ꝓpoſitinū in quē arguūt: he ſunt rōnes qbus iſti credūt demōſtrare ꝯtra Scotū & tenādū eſt illas ſoluere, ad primā ergo rōnē q̄ non fecit Thomas de uio ſed illa accepit a Fracīſco illuminato in .i. ſ. d. viii. q. i. dico ꝙ diſtinctio q̄ fit p priora eſt principalior diſtinctio nō tñ maior diſtinctio penes .n. aliud accipit principalitas diſtinctiōis & penes aliud maioritas principalitas .n. ſumit penes principia diſtinctiua priora maioritas uero penes extremorū diſtātiā & ſic falſa eſt ꝓpō dicēs ꝙ diſtinctio q̄ eſt p intimiora ſit maior bene tñ eſt principalior: dico ēt ꝙ eſt maior diſtictione q non eſt p intimia rei ſi fuerint alterius ꝑdicamēti aduenientia rei poſt ſuū eſſe cōpletū ſed non ſi fuerint extrinſeca .i. extranea a rōne formali poſſumus ēt dicere ꝙ magis diſtingui aliqua ſtat dupliciter uel qa magis repugnāt uel qa minus ꝯueniūt Petrus & Ioānes magis diſtinguūtur q̄ Petrus & Albedo primo mō qa magis repugnāt minus tñ diſtinguūtur ſcd'o mō qa magis ꝯueniūt & ſunt eiuſdē ꝑdicamēti q ergo diſtinguūtur in ꝑdicato magis intimo & in qd magis diſtinguūtur qa minus ꝯueniūt non tñ maior iſta diſtinctio eſt qa magis repugnēt, ad ſcd'a ꝫ rōnē miror ꝙ plū talia aſſerere ad mētē Scoti nā infinitas intēſiua non eſt d' formali & qditatiua rōne eius cuius eſt cū ſit modus eius intrinſecus ſed dr̄ formalr̄ .i. denominatiue non qditatiue & ſic diuina eſſentia non eſt formaliter infinita primo mō abſtracta uero abſtractione ꝑciſiſſima neq; eſt formaliter infinita ſcd'o mō nā in illa abſtractione non includit niſi ꝑdicata eſſentialia & q̄uo non uidet ꝙ tūc non pōt includere modos intrinſecos ſm̄ Scotū cū uero dicit ꝙ ipſa eſt formalr̄ īfinita ꝯcedo ut dixi nōn tñ qditatiue & cū infert ꝙ ſtatim coartata ponit formalr̄ dico ꝙ qditatiue eſt coartata infra entis latitudinē tñ rōne ſue infinitatis oēm pfectionē ſibi realiter idētificat & hoc ſaluat infinitā eius pfectionē ēt formalr̄ diſtinctā, ad tertiū dico ꝙ ibi non ē relatio realis qa extrema nō ſūt diſtincta realiter q̄nq; uero ſi eſt inter extrema non diſtincta realiter eſt in ordine ad tertiū realiter diſtinctū ut patet de uolūtate in .i. ſ. d. xxvi. & in .ii. ſ. d. xxv. & quol. ꝙ ſi ponat realis illa erit ex natura rei remoto oi ope intellectus ad rōnē gulielmi dico ꝙ falſa ē ꝓpō dicētis ꝯtradictoria nō poſſe uerificari niſi illa p qbus ſuponūt ſint diſtincte res uel rōnes uel res & rō ſufficit .n. ꝙ ſint diſtincte formalitates cū uero dicit aliq̄ ꝯtradictoria inferre realē diſtinctionē ergo & iſta qa ꝯtradictio eſt eq̄lis dico ꝙ licet oīa ꝯtradictoria ſint eq̄lia quo ad formalē rōnē ꝯtradictionis tñ iſta ꝯtradictoria poſſunt plus diſtare q̄ illa propter maiorem exceſſum unius extremi ſup alterū in una cōtradictione q̄ in alia: ad primā rōnē Gregorii dico ꝙ abſtrahēdo eſſentiā illa non eſt ſapientia neq; bonitas neq; formalr̄ neq; realiter quia in illo non ſunt nata ꝯuenire niſi ꝑdicata primi modi at ſapiētia neq; realiter neq; formalr̄ eſt ꝑdicatū primi modi ſicut in aliquo priori homo non eſt realiter riſibilis licet deus ſit ſua ſapiētia p realem identitatem & non p ſapientiā ſibi inerētem neq; informātē aut pficientē ita ꝙ ſapientia eſt ꝑdicatū denominatiuū ſine ulla inerentia aut informatione ad id qd' ſequit dico ꝙ diuinitas non eſt formalitas ſapientie & ꝯcedo ꝙ formalitas ſapientie eſt eius qditas .i. ſapientie & cū infert formalitas deitatis non eſt formalitas ſapientie ergo deitas nō eſt ſapiētia cōcedo ꝯñs formalr̄ nā ſicut formalitates non ſunt idē ita neq; ea quoꝝ ſunt uniformiter tñ ad ſequēs uero dico ꝙ pt teneri ꝙ formalitas dicat qditatē & ꝙ dicat aliqd itriſecū ſapiētie & ex hoc non ſeqtur niſi ꝙ deitas non ſit ſapiētia formalr̄ ad tertiū argumētū dico ꝙ dei poteſtas eſt ſubſtātialis ut diſtinguit contra accidētale non tñ eſſentialis ut diſtinguit contra ea q̄ ſunt extra qditatē & cū dicit ꝙ deus poſſet intelligi ſine poteſtate & aliis attributis dico ꝙ mutat abſtracti oē uerā in mēdacē; uera .n. eſt abſtractio cōſiderare deitatē non cōſiderādo poteſtatē falſa tñ conſiderare ſine illa & cū infert ꝙ deitas non eſſet aliqua pfectio eſſētialis dico ꝙ ſi p poſſibile uel ipoſſibile nulla eſſet atributalis pfectio ipſa eſſet infinita pfectio qd' uero arguit qa aliq creatura eſt ſua uirtus ergo ēt deo dico ꝙ uerū ē ſi uirtus accipiat p formali rōne agēdi ſicut calor ut calor eſt rō formalis calefaciendi & non eſt ī eo aliqua diſtincta uirtus qua ut pricipio formali poſſit calefacere & ſic eſt uerū illud antecedens at uirtus non ſumit iſto mō in deo qa eſſentia non eſt rō formalis cauſandi aliquid quia tūc illud fieret naturaliter cuius opoſitū habet in .i. ſ. d. ii. & d. ix. ꝭ hoc mō cauſandi poteſtas eſt diuina uolūtas uel actus eius ut hꝫ uideri in .i. ſ. d. xxxix. & in .ii. ſ. d. i. q. i. & in quol. q. viii. & xiiii. & ut ſic a deo formaliter diſtinguit ſi uero capiat uirtus fundamentaliter ſunt intellectus & uolūtas & ſic in deo diſtinguūtur etiā ſed ex natura rei ad quartum

Digitized by Google

qñ infert ꝙ non eodẽ deus eſſet ſapiẽs quo deus dico ꝙ eodẽ eſt deus & ſapiẽs qꝛ ambo illa ſunt
pfectiones eſſentiales accipiẽdo ut ſumit Scotus in quol.q.p. & ẽt ſunt pfectiões ſimpliciter & qꝛ
idẽ q̃ſi idẽtitate mutua pp infinitatẽ utriuſqꝫ extremi non tñ eodẽ formalr & ad hoc non ſequit
illud ꝯñs Auguſtini ſed ad nõ idẽtitatẽ realẽ aliter idẽ ſequeret̃ d' eſſentia & paternitate ad aliud
argumẽtũ dico ꝙſtãte tali diſtinctione non ꝓpie ponit ꝙ deus habeat ſapiẽtiã pp aliq̃ diſtinctio
nẽ q notat inter habẽtẽ & habitũ ſed ſequit ꝙ ſit illud identice dico ẽt qđ illo cõceſo nõ ſequit
ꝙ non ſit ipſa niſi formaliter quo.n.mõ habet ipſam eo mõ eſt ipſa & hoc ſufficit ad ſimplicitatẽ
q̃ ponit yſiodoꝛus & alii q̃ fortaſe non ĩtellexerũt iſti ſic inoneſte loquẽtes cõtra Scotũ ad aliud
nego ꝙ illa entitas eſt creatura & idẽ poſſit argui de paternitate creatura.n.realiter diſtĩguit ad eo
ad argumẽtũ qđ facit ex uerbis Scoti in reportatus.d.xxxv.i.dico ꝙ non hꝫ mẽtẽ eius nã intel-
lectualitas eſt idẽ formaliter deitati & ſi deitas diffiniret p illã diffiniret & cũ inducit illã regulã
dico ꝙ qñ aliqd eſt natũ eſſe idẽ alicui donec ſit idẽ illi eo mõ non eſt pfectiſſimi in illo at intel-
lectus eſt nata eſſe idẽ formaliter atributa uero realiter ad aliud qđ ꝓcedit ex dictis Scoti in.d.xlv
p.in reportatis dico ꝙ doctoꝛ loquitur de ꝓdicatione formali & non idẽtica illa aũt non eſt ue-
ra abſtracti de abſtracto niſi ſit in primo modo non ſic uera eſt ꝓpõ de ꝓdicatione idẽtica ut patet
in.i.ſ.d.viii.q.iiii.in reſponſione ad principali & ẽt.d.v.q.i.at iſta ꝓdicatio deitas eſt ſapiẽtia eſt
idẽtita & nõ formalis ad argumẽtũ uero qđ ꝓcedit ex dictis Scoti cũ dicit aut iſte pfectiones di-
ſtinguũtur ſe totis primo aut non dico ꝙ non ſe totis primo ſed qꝛ realitate conueniũt formalita-
te uero differũt & cũ ultra q̃rit de formalitate an diſtinguat uel non dico ꝙ ſic non tñ ſeqtur ꝙ ſa-
piẽtia ſit cõpoſita neqꝫ illud ẽt ſequit ubi fuerint primo diuerſa q̃ penes qd ſumatur alibi contra
Seſſam noſti ſed contra noſtrã rõnẽ q̃ ex Scoto acepimus inſurreſſit Alphonſus Tholetanus & di
cit ꝙ ſi ualet ꝯña.ſ.ſapiẽtia infinita eſt formaliter infinita bonitas ergo ſapientia in cõi eſt bonitas
in cõi ita ergo arguo inq̃t ille ſapiẽtia infinita eſt realiter bonitas infinita ergo ſapiẽtia in cõi eſt
bonitas in cõi dico q ipſe non habet mentẽ Scoti nã illa cõſequẽtia tenet p hoc qꝛ rõ identitatis
tũ maneret eadẽ in antecedẽte & conſequentinã circũ ſcripta ĩfinitate q̃ eſt extra rõnem formaleꝫ
eſſet ad huc cã idẽtitatis quia.ſ.formalis identitas eſt rõne quiditatis q̃ etiã remanet eadem in con
ſequẽte at ĩ rõne Alphõſi non remanet eadem rõ identitatis quia identitas realis nõ eſt merito qui
ditatis ſed ratione ĩfinitatis q̃ non remanet in cõſequẽti & ſic dei gratia completũ eſt hoc opus in
quo pro poſſe ĩ hac etate uerã Scoti tutatus ſum opinionem & eſt completũ. Rome ãno eta
tis mee.xxiiii.Impreſſum uero ãno.xxiiii.p me Ioãnem Antoniũ de Pãtuſa filium Ioãnis de Pã-
tuſa cõſentini ꝙ ſi aliqua ſũt que fidei catholice aduerſari uidẽtur illa dixi tamq̃ expoſitor mẽtis
aliene & illa ſubmicto ueritati ſedis apoſtolice pro qua paratus ſum mori.

¶ Expliciũt ſubtilliſſime queſtiões Ioãnis Antonii Pãdo
ſii philoſophi cõſentini ſuper duodecim libros
methaphiſice Ariſtotelis

¶ Impreſſum Rome apud Antoniũ Bladuꝫ de Aſo
la Die.iiii.Menſis Octobris.M.D.XXV.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google